



คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN: 2672-042X Print
ISSN: 2778-1431 Online

**นฤยาสังคมสาร
(มสส.)**

Journal of Humanities & Social Sciences (JHSSC)
 Vol.21 No.1 January-April 2023
 01-21 ฉบับรวมเล่ม 2568 Vol. 21 No. 1 January-April 2023

DIGITAL

doi **DIGITAL**
SE IDENTIFIER

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Rajabhat Ramphat University

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- | | |
|--------------------------|--|
| ■ ชื่อเดิม | วารสารวิชาการ รมยสาร / ISSN 1686-0101 |
| ■ เข้าของ | คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ |
| ■ ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ | รศ.มาลินี จุโทปะมา
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ |
| ■ กองบรรณาธิการ | <div> <div> <p>ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ</p> <p>ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง</p> <p>ศ.ดร.วัชร งามจิตรเจริญ</p> <p>รศ.ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม</p> <p>รศ.ดร.ชลวิทย์ เขียวจิตต์</p> <p>รศ.ดร.อัญชลี วรรณรักษ์</p> <p>รศ.ดร.สิงหนาท น้อมเนียน</p> <p>รศ.ดร.สารทิ วรรณตรง</p> <p>รศ.ดร.ศุภกรณ์ ภูเจริญศิลป์</p> <p>รศ.ดร.โกวิทย์ พิมพวง</p> <p>ผศ.ดร.นวมินทร์ ประชานันท์</p> <p>ผศ.ดร.หลี่ เหมินเหลียง</p> <p>Prof. Dr. R. Michael Smith</p> </div> <div> <p>มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน</p> <p>มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p> <p>มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์</p> <p>มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p> <p>มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ</p> <p>มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี</p> <p>มหาวิทยาลัยมหิดล</p> <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์</p> <p>มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์</p> <p>มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</p> <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์</p> <p>สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์</p> <p>Niagara University, U.S.A.</p> </div> </div> |



มนุษยสังคมสาร (มสส.)

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Prof. Ni Ni Hlaing

Mandalay University of Distance

Education, Myanmar

Prof. Dr. Ted Yu-Chung Liu

National Pingtung University,

Republic of China (Taiwan)

Prof. Dr. Irom Gambhir Singh

Manipur University, India

■ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงขอรับรองบทความประจำฉบับ

ศ.ดร.กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ

มหาวิทยาลัยซิดนีย์ ประเทศไอร์แลนด์

ศ.ณัฐพัชญ์กร ชมภูริจิตต์

นักวิชาการด้านพัฒนาชุมชน

รศ.ดร.ประกาศิต สิทธิธิดิกุล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รศ.ดร.กตัญญู แก้วหานาม

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

รศ.ดร.ประดิษฐ์ นารีรักษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

รศ.ดร.สุพจน์ แสงเงิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รศ.ดร.ทวิทย์ มณีโชติ

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

รศ.ดร.อรทัย เลียงจินดา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รศ.ดร.เอมอร แสนกัว

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รศ.ดร.ประเสริฐ จิมท้วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

รศ.ดร.เอกนัท จารุเมธีชน

มหาวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มนุษยสังคมสาร (มสส.)

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



ผศ.ดร.พุทฒจักร สิทธิ

ผศ.ดร.อภิศักดิ์ สุขยิ่ง

ผศ.ดร.สมบัติ เวชกามา

ผศ.ดร.สราวุธ ณ พัทลุง

ผศ.ดร.นิษฐา หุ่นเกษม

ผศ.ดร.นงลักษณ์ อานี

ผศ.อภิรักษ์ บุรรุ่งโรจน์

ดร.สัญญา เกณานุมิ

ดร.ศิลปชัย เจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

■ บรรณาธิการ

รศ.ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

■ รองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.คำภีรภาพ อินทะนู

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ.ศุภกิจ กวางค์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์เฉลิมเกียรติ เข็นเพชร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์



มนุษยสังคมสาร (มสส.)

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

■ ตรวจสอบภาษาอังกฤษ

Mr. Smith Gasi Takeh Azah

■ เตรียมต้นฉบับและจัดทำรูปเล่ม

นางสาวจรีรัตน์ อุ่นรัมย์

■ ประชาสัมพันธ์

นายสุรพงศ์ กันถัด

■ กำหนดการพิมพ์เผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (ม.ค.- เม.ย. / พ.ค.- ส.ค. / ก.ย.- ธ.ค.)

Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)

Vol. 21 No. 1 (January-April) 2023

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

Faculty of Humanities and Social Sciences



■ **Former Name:** Rommayasan/ISSN 1686-0101

■ **Publisher**

Faculty of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University

■ **Editorial Advisor**

Assoc. Prof. Malinee Chutopama

President of Buriram Rajabhat
University

■ **Editorial Board**

Prof. Dr. Prayong Saenburan

Mahamakut Buddhist University
Isan Campus

Prof. Dr. Bunthan Dokthaisong

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Prof. Dr. Watchara Ngamjitcharoen

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Prasart Nuangchalem

Mahasarakham University

Assoc. Prof. Dr. Cholvit Jeanrajit

Srinakharinwirot University

Assoc. Prof. Dr. Anchalee Wannaruk

Suranaree University of Technology

Assoc. Prof. Dr. Singhanat Nomniam

Mahidol University

Assoc. Prof. Dr. Saraphi Wantrong

Surindra Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Supakorn Phoocharoensil

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Kowit Pimpuang

Kasetsart University

Asst. Prof. Dr. Nawamin Prachanant

Buriram Rajabhat University



Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)

Vol. 21 No. 1 (January-April) 2023

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

Faculty of Humanities and Social Sciences

Asst. Prof. Dr. Li Renliang

National Institute of Development
Administration

Prof. Dr. R. Michael Smith

Niagara University, U.S.A.

Prof. Ni Ni Hlaing

Mandalay University of Distance
Education, Myanmar

Prof. Dr. Ted Yu-Chung Liu

National Pingtung University,
Republic of China (Taiwan)

Prof. Dr. Irom Gambhir Singh

Manipur University, India

■ Peer Reviewers of the Issue

Prof. Dr. Kittisak Jernsittiparsert

University of City Island, CYPRUS

Prof. Nathpatchapon Chomputeerajit

Community Development Expert

Assoc. Prof. Dr. Pragasit Sitthitikul

Thammasart University

Assoc. Prof. Dr. Prasart Nuangchalerm

Maharakham University

Assoc. Prof. Dr. Kathanyoo Kaewhanam

Kalasin University

Assoc. Prof. Dr. Pradit Nareerak

Kamphaeng Phet Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Suchat Saengthong

Nakhon Sawan Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Suphot Saengngoen

Phranakorn Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Thiwat Manichot

Panyapiwat Institute of Management

Assoc. Prof. Dr. Orathai Liengjindathaworn

Ubon Ratchathani Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Emon Saenphuwa

Sisaket Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Jirayu Supsin

Surindra Rajabhat University

Assoc. Prof. Dr. Prasert Chintoum

Chandrakasem Rajabhat University

Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)

Vol. 21 No. 1 (January-April) 2023

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

Faculty of Humanities and Social Sciences



Assoc. Prof.Dr. Ekkachat Jarumetheechon	Buriram Buddhist College
	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Putthachak Sitthi	Sakon Nakhon Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Apisak Sukying	Maharakham University
Asst. prof. Dr. Sombat Watchkama	Uttaradit Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sarawut Napatalung	Phranakhon Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Nitta Roonkaseam	Phranakhon Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Nonglak Arnee	Phetchabun Rajabhat University
Assoc. Prof. Apirak Burarungroj	Roi Et Rajabhat University
Dr. Sanya Kenaphoom	Rajabhat Maharakham University
Dr. Silapachai Charoen	Udon Thani Rajabhat University

■ Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Akkarapon Nuemaihom	Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
--------------------------------------	---

■ Deputy Editors

Asst. Prof. Dr. Khamphoeeraphab Intanoo	Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
Asst. Prof. Suphakit Phoowong	Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
Mr. Chaleomkiet Yenphech	Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University



Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)

Vol. 21 No. 1 (January-April) 2023

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

Faculty of Humanities and Social Sciences

■ English Editor

Mr. Smith Gasi Takeh Azah

■ Manuscript Preparation and Journal Design

Miss Jaralrat Oonram

■ Public Relations

Mr. Surapong Kuntud

■ Periodicity

Three issues per year (January-April, May-October, September-December)

มนุษยสังคมสาร (มสส.)

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



“มนุษยสังคมสาร” คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีนโยบายในการรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ครอบคลุมสาขาวิชาหลัก (Main subject Category) คือ Social Sciences และจะต้องอยู่ใน 3 กลุ่มสาขาวิชา (Subject areas) คือ 1) Arts and Humanities, 2) Economics, Econometrics and Finance, 3) Social Sciences ซึ่งจะต้องอยู่ใน 5 กลุ่มย่อย (Sub-subject areas) คือ 1) General Arts and Humanities, 2) Language and Linguistics, 3) General Economics, Econometrics and Finance, 4) General Social Sciences, 5) Sociology and Political Sciences

“มนุษยสังคมสาร” มีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน / พฤษภาคม-สิงหาคม / กันยายน-ธันวาคม) แต่อาจจะออกเป็นฉบับพิเศษ (Special issue) ในการร่วมประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ไม่เกินปีละ 2 ฉบับ

ทุกบทความใน “มนุษยสังคมสาร” จะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewer) ในสาขาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน อย่างน้อย 3 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้ต้นบทความนั้น (Double-blind peer review) ทั้งนี้ เพื่อให้บทความมีคุณภาพและได้มาตรฐานทางวิชาการ บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ใน “มนุษยสังคมสาร” จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้ต้นบทความจะต้องปฏิบัติตามระบบการอ้างอิงเอกสารและหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยอย่างเคร่งครัด

ผู้ต้นบทความที่จะส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ใน “มนุษยสังคมสาร” จะต้องส่งผลการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงาน (Plagiarism) ด้วยโปรแกรมอักษรวินิจฉัย ผ่านเว็บไซต์ <http://plag.grad.chula.ac.th/> โดยร้อยละของดัชนีความซ้ำซ้อนของบทความไม่เกินร้อยละ 10 ทั้งนี้ ให้ผู้ต้นบทความแนบผลการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานส่งมาที่วารสารพร้อมกับบทความด้วย

ข้อความภายในบทความที่ตีพิมพ์ใน “มนุษยสังคมสาร” ทั้งหมด รวมถึงรูปภาพประกอบ ตาราง เป็นลิขสิทธิ์ของ “มนุษยสังคมสาร” การนำเนื้อหา ข้อความหรือข้อคิดเห็น รูปภาพ ตารางที่ปรากฏในบทความไปจัดพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสารอย่างเป็นทางการ วรรณกรรมอนุญาตให้สามารถนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ต่อเพื่อประโยชน์ทางวิชาการได้ แต่ต้องแสดงที่มาจกวารสาร โดยห้ามแก้ไขดัดแปลงเนื้อหาใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารนี้ ทศนะและความคิดเห็น ตลอดจนข้อผิดพลาดใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในบทความใน “มนุษยสังคมสาร” ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ต้นบทความนั้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการ



Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)

Vol. 21 No. 1 (January-April) 2023

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

Faculty of Humanities and Social Sciences

Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC) is the academic journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University. The journal has a policy for publishing articles covering the main subject category of Social Sciences. This category includes the following three subject areas:

1) Arts and Humanities, 2) Economics, Econometrics, and Finance, and 3) Social Sciences. Moreover, the manuscripts must also be under the following five sub-subject areas: 1) General Arts and Humanities, 2) Language and Linguistics, 3) General Economics, Econometrics, and Finance, 4) General Social Sciences, and 5) Sociology and Political Sciences.

The journal is published three times a year: January-April, May-August, and September-December. However, JHUSOC, with no more than two (2) issues per year, might be published as a special issue upon joining in the special academic events of national and international conferences held both in Thailand and other countries.

All articles in this journal must be reviewed by at least three (3) external peer reviewers in the relevant fields from different institutes. More importantly, the authors' and reviewers' identities are concealed from each other (Double-blind peer review) in order to have the articles with high quality and academic standards. The articles submitted for publication in JHUSOC have not already been published elsewhere or are not under consideration by peer reviewers for publication in other journals. The authors must strictly comply with the reference system and the criteria for the publication of academic or research articles set by the journal.

The authors who will submit their articles to be published in JHUSOC must submit the plagiarism results obtained from the Akkaravisut program via the website <http://plag.grad.chula.ac.th/> of which the similarity index for plagiarism check is not more than 10%. Moreover, the authors must also attach these results to the journal together with their articles.

All messages in the articles published in JHUSOC, including illustrations, and tables, are the copyright of the journal, so the use of contents, messages or comments, pictures, and tables in a particular article in various formats for commercial purposes must have the written permission from the journal editorial board. However, the article files used for academic purposes are permitted by the journal, but the journal citation is needed. The journal contents cannot be modified. Moreover, the views, opinions, and errors that may be found in the articles published in JHUSOC are the responsibility of the authors, and the editorial board is not responsible for these.

บทบรรณาธิการ

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ฉบับที่ 1 ปีที่ 21 (มกราคม-เมษายน 2566) ของวารสารวิชาการ “มนุษยสังคมสาร” ยังคงความเข้มข้นด้านมาตรฐานวิชาการเหมือนเดิมโดยเติมเต็มด้วยบทความวิจัยจำนวน 12 บทความ ที่อยู่ในกรอบสาขาวิชาหลัก (Main subject Category) ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ในฉบับประกอบด้วยบทความภาษาไทย จำนวน 10 บทความ และบทความภาษาอังกฤษอีก 2 บทความ แต่ละบทความได้รับการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่าน และบทความทั้งหมดมีความซ้ำซ้อน (Similarity Index) จากการตรวจหาการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) ด้วยโปรแกรมอักขรวิธี อยู่ระหว่าง 0 - 7.51 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความซ้ำซ้อน ไม่เกินร้อยละ 10 ตามเงื่อนไขที่วารสารได้กำหนดไว้

ในฉบับแรกของปีนี้ “มนุษยสังคมสาร” ได้นำเสนอภาพปกเป็นคำภาษาอังกฤษที่โดดเด่นคือคำว่า DOI ทั้งนี้เพื่อต้องการสื่อสารว่าตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไป ทุกบทความที่พิจารณาให้ตีพิมพ์ใน “มนุษยสังคมสาร” จะมีรหัสทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล หรือ ตัวระบุวัตถุดิจิทัล (ดีโอไอ) (Digital Object Identifier : DOI) ซึ่งเป็นเลขมาตรฐานสากลประจำไฟล์ดิจิทัลที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการระบุตัวตน หรือบ่งชี้เอกสารดิจิทัล ผ่านระบบ NRCT's Local Handle System ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จึงนับเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาที่สำคัญของ “มนุษยสังคมสาร”

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พิจารณาบทความทุกท่านที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างมาตรฐานทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ และขอขอบคณผู้สนับสนุนบทความจากทุกสถาบันที่ได้ให้เกียรติกับทางวารสารด้วยการส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ใน “มนุษยสังคมสาร” ด้วยดีมาตลอด

บทบรรณาธิการ

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทางกองบรรณาธิการให้สัญญาว่าทุกท่านจะรักษามาตรฐานทางวิชาการให้คงอยู่ตลอดไป และจะพยายามจนสุดความสามารถเพื่อพัฒนา “มนุษยสังคมสาร” ให้ดีที่สุดเพื่อจะได้รับการรับรองคุณภาพให้อยู่ในฐานะข้อมูลที่สูงขึ้นทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติต่อไปในอนาคตข้างหน้า

รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม
บรรณาธิการ

สารบัญ

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หน้า

- อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรม
ของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมรองรับประเทศไทย 4.0 1

The Influence of Entrepreneurial Competencies on Innovativeness Development
of Small and Medium Enterprises in to Support Thailand 4.0

อนิวัช แก้วจำนงค์

Aniwat Kaewjomnong

- แนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย
สินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันใน
ยุคปัจจุบัน 23

The Guidelines for Development of Marketing Skills and Distribution Channel
Management for Community Products in Sisaket Province for Enhancing Its
Competitiveness in The Modern Era.

ทิคมัมพร เพทราเวช

Ticomphorn Phetravech

- การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์
ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์ 47

A Study of the Situations and Need Assessment for the Development of Online Marketing'
DigitalSkills for the Community Hard Song -Khvae, Tron District, Uttaradit Province

พิชญภา ยวงสร้อย

Pichayapa Yaungsoi

สารบัญ

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หน้า

ข้อเสนอเชิงนโยบายการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศของชุมชนตำบลหาดเล็กอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด 63

Policy Proposal for Creating Economic Security Via Management of Eco-community

Tourism of Hat Lek Sub-District in Khlong Yai District, Trat Province

สิตางค์ เจริญวงศ์ / วงธรรม สรณะ / เชษฐนิรัช อรชุน / ชวงค์ อุบลี /

อังศุมาริน สุชัยรัตนโชค

Sitang Chareanwong / Wongtham Sarana / Chetnarat Orachun /

Chuwong Ubalee / Aungsumarin Suchairatanachoke

การพัฒนานวัตกรรมหม้อมย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนสู่เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ 83

The Development of Fabric Dyeing Pot Innovations to Increase Community's

Potential of the Economic Community

โพธิพงษ์ ฉัตรนันทกรณ

Popong Chatnuntaphorn

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ 105

Integrated Learning Management with Local Wisdom in Nakhon Sawan Folk Music

ปิญญ์ ภูเทษ

Pinyo Puthed

สารบัญ

ปีที่ 21 ฉบับ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หน้า

งานสร้างสรรค์ ดนตรีสากลผสมเครื่องดนตรีไทยและกู๋เจิง “ลาวดวงเดือน” 123

The Creative Arrangement of ‘Lao Duan Duan’ for Western and Thai and
Guzheng Music Instruments

วรินทร์ทิพย์ วรวิศัวรรณ / ยชอนันท์ เชื้อสำราญ / วรุฒิ สมัยเกิดศักดิ์ /
ศุกล ศิริศักดิ์

Warinthip Worawisattawan / Yotanan Chueasamran /

Vorawut Samaitherdsak / Sukol Sirisak

แนวคิด “เมืองพี่เมืองน้อง” กับยุทธศาสตร์การพัฒนความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทย-สปป.ลาว 143

The Concept of “Sister City” as a Strategy for the Development of Relations
between Thailand and Lao PDR.

อภิมุข สดมพฤกษ์ / นารีนุช ดำรงชัย

Apimuk Sodomphruek / Nareenuch Damrongchai

แนวทางการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของ
สหกรณ์โคเนื้อ 165

Guidelines for Improving Cooperative Laws to Promote Operations of Beef
Cattle Cooperatives

สุวรรณา สายรวมญาติ / ศุภรัช ศรีวิพัฒน์

Suwanna Sayruamyat / Suphatut Srivipatana

สารบัญ

ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2566

ISSN : 2673-0243 (Print) ISSN : 2774-1451 (Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หน้า

The Context Study of Collaboration in Prototype City of Agricultural 187

Processing Industry Project, Nongjik District, Pattani Province

Yutthakij Jiansuwannapas / Ploy Suebvises

การส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 211

Enabling Students in Higher Education Institutions to be Lifelong Learners

สุมาลี สังข์ศรี

Sumalee Sungsri

The Foresight of English for Community-Based Tourism (CBT): 235

A Case Study in Nam Nao District, Phetchabun Province, Thailand

Wanwisa Meunchong / Khomkrit Tachom

**อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทาง
นวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรองรับประเทศไทย 4.0**
**The Influence of Entrepreneurial Competencies on Innovativeness
Development of Small and Medium Enterprises
in to Support Thailand 4.0**

อนิวัช แก้วจำนงค์¹

Aniwat Kaewjomnong

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Assistant Prof Dr., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

Received: December 12, 2022

Revised: April 9, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.1>

บทคัดย่อ

การท้าววิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะผู้ประกอบการ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 และ
ศึกษาอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรม
ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่าง
แบบง่าย เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่
ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
พหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ และการวิเคราะห์สมการถดถอย
พหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลวิจัยพบว่าในภาพรวมสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสมรรถนะที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด
คือ ด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่ รองลงมาคือ ด้านสัมพันธภาพ ด้านความเป็น

ผู้ประกอบการ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ ด้านการจัดการที่ดี และคุณลักษณะส่วนบุคคล ตามลำดับ สำหรับอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจ และประสิทธิภาพตัวแปร อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้น การเรียนรู้ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

คำสำคัญ : อิทธิพลสมรรถนะ, ผู้ประกอบการวิสาหกิจ, ความสามารถทางนวัตกรรม, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ประเทศไทย 4.0

Abstract

This research aims to study the competency level of small and medium business entrepreneurs in Songkhla Province to support Thailand 4.0 and to study the influence of entrepreneurial competency towards the development of innovativeness of SMEs. A total of 400 samples were used and collected via a simple random sampling method. The research instrument is a questionnaire. The data analysis was done by using a software package. The statistics used in analyzing data consisted of averages, standard deviation, frequency distribution, percentage, correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results found that in overall entrepreneurial competency was at the highest level. The first level of entrepreneurial competency that received the highest average score was task achievement competencies, followed by relationship, entrepreneurship, learning-oriented, good management and personal characteristics respectively. However, the influence of enterprise entrepreneurial competency was positively correlated with the development of innovativeness of SMEs and the influence of entrepreneurial

competency towards the development of innovativeness of enterprises was statistically significant at the level .01 were learning-oriented and personal characteristics.

Keywords: competency influence, business entrepreneurs, develop innovativeness, small and medium enterprises, Thailand 4.0

บทนำ

การบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ภายหลังสิ้นสุดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เสมือนเป็นการเริ่มต้นกิจการใหม่ที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจต้องหันมาให้ความสนใจการพัฒนาสมรรถนะและความสามารถทางนวัตกรรมเพื่อการฟื้นฟูและกอบกู้ธุรกิจขึ้นมาใหม่ ซึ่ง

Sakpakornkan (2020) เห็นว่าการเตรียมความพร้อมเมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยทางด้านทรัพยากรบุคคลที่มีสมรรถนะด้านความรู้ความสามารถ ด้านข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในระดับหนึ่งเพื่อการพัฒนาองค์กรให้ดำเนินงานและแข่งขันในตลาดการค้าได้

โดยเมื่อ SMEs ต้องหันกลับมาฟื้นฟูกิจการผู้ประกอบการธุรกิจจึงต้องตรวจสอบสถานการณ์ภายในองค์กรเพื่อให้รู้ว่ามีสมรรถนะและความสามารถทางนวัตกรรมอย่างไร หากปราศจากข้อมูลในการจัดการในเรื่องดังกล่าวโอกาสฟื้นฟูกิจการและสร้างความสำเร็จอาจเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ด้วยนโยบายรัฐบาลที่ได้กำหนดใน (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2566-2570) “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” รัฐบาลกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งแผนงานดังกล่าวจึงเป็นอีกเหตุผลสำคัญที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจต้องหัน

กลับมาพิจารณาและทบทวนเพื่อให้มีการพัฒนาสมรรถนะและความสามารถทางนวัตกรรมและขับเคลื่อนองค์กรด้วยนวัตกรรมได้ (Maesincee, 2015)

โดยสมรรถนะเป็นความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญของบุคคลและองค์กรซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทั้งในและนอกองค์กรจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาองค์กรไปสู่การบรรลุความสำเร็จได้ (Kaewjomnong (2016, p. 118) เป็นไปในทิศทางเดียวกับ McConachie and Hart (2007) ที่ได้กล่าวว่าองค์กรใดสามารถแสวงหาวิธีการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอโดยมีความเด่นชัดสู่สายตาของสังคมมีผลให้องค์กรนั้นสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้เร็วขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความยุ่งเหยิงโดยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการพัฒนาองค์กรต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด สอดคล้องกับ Luis and Juan (2013, p. 447) ที่กล่าวถึงสมรรถนะว่าเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สมรรถนะผู้ประกอบการจึงมีความสำคัญต่อการจัดการธุรกิจและปัจจุบันต้องอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยนำเครื่องมืออุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ได้ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ และ โน้ตบุ๊ก เป็นต้น การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตทำให้มีความสามารถในการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสามารถทางนวัตกรรมได้ง่ายโดยเล็งเห็นช่องทางการตลาดและการทำธุรกิจได้ทั่วโลกมากขึ้นเพราะสามารถเข้าถึงทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจได้แบบไร้ขีดจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ (Sangpoo, 2021)

จากการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยที่เป็นข้อมูลปัจจุบันมีค่อนข้างน้อยมากที่สามารถนำไปใช้การบริหารและการจัดการวิสาหกิจภายหลังสิ้นสุดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้วิจัยต้องทาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับ

ประเทศไทย 4.0” โดยผลวิจัยสามารถใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย เชิงพาณิชย์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความพร้อมรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
2. ศึกษาอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการทำวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1) ประชากร (Population Sample or Accessible Population) ใช้แนวคิดประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยโดยการเลือกที่มาจากกลุ่มเดียวกันเพื่อให้มีความเฉพาะเจาะจงและมีความชัดเจนมากที่สุด (Sudsang, 2016, p. 47) จึงใช้วิธีการกำหนดคุณสมบัติของประชากรไว้ 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ ดังนี้
 - 1.1.1) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจที่จดทะเบียนธุรกิจกับสำนักงานธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา
 - 1.1.2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (OTOP) ในภาคการผลิต ภาคการค้า และภาคบริการที่ได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจโดยมีสถานที่ตั้งในจังหวัดสงขลา

1.1.3) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมถึงหัวหน้างานที่ปฏิบัติงานในวิสาหกิจชุมชน (OTOP) ในภาคการผลิต ภาคการค้า และภาคบริการที่จดทะเบียนวิสาหกิจและมีสถานที่ตั้งในจังหวัดสงขลา

1.2) ตัวอย่าง (Sample) ใช้วิธีการเลือกออกจากประชากรเพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรที่ดีที่สามารถนำไปใช้ในการทำวิจัยได้ทั้ง 3 กลุ่ม ตัวอย่างในการทำวิจัยจึงมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับประชากร การได้มาซึ่งจำนวนขนาดตัวอย่างใช้วิธีหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบกรณีที่มีมวลประชากรมีจำนวนไม่แน่นอนของโคชเครน (Cochran, 1997) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้เท่ากับ 10 ส่วนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากสูตรคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างเลือกตัวอย่างที่เป็นสัดส่วนและสูตรคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ข้อมูลเป็นแบบต่อเนื่อง (Continuous Data) ได้จำนวน 384 ตัวอย่าง (Jitanan, 2003, p. 98)

การสุ่มตัวอย่าง (Random Methods) ใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) จากแนวคิดการเลือกตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระโดยไม่มีการเจาะจงด้วยวิธีการใด ๆ ทั้งสิ้นว่าต้องได้ตัวอย่างที่มีลักษณะอย่างไร โดยประชากรมีโอกาสถูกเลือกทั้งหมดให้เป็นตัวอย่างที่อ้างอิงได้ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยทุกกลุ่มมีโอกาสทำแบบสำรวจเท่า ๆ กันแบบอิสระ (Samati, 2021, p.308) โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การเก็บรวบรวมด้วย Google Form การส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์ และจัดเก็บด้วยทีมวิจัยเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มีการกำหนดคุณสมบัติไว้ล่วงหน้าโดยมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และใช้แนวคิด Srisatidnarakun (2020, p. 71) ที่แนะนำให้ใช้จำนวนที่มีมากพอและมีความเหมาะสมกับงานวิจัยที่ทำให้มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติที่สามารถตรวจพบความแตกต่างในกรณีมีความแตกต่างจริงและสามารถตรวจพบความสัมพันธ์ของตัวแปรในกรณีตัวแปรมีความสัมพันธ์กันจริง ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มตัวอย่างอีก 16 ตัวอย่าง โดยภาพรวมตัวอย่างในการทำวิจัยมีจำนวน 400 ตัวอย่าง (คน)

2. ด้านเนื้อหา

ใช้แนวคิดนวัตกรรมมองครีกรของ Wang and Ahmed (2004) ที่ประกอบด้วยด้านสินค้าและบริการ กระบวนการ ตลาด พฤติกรรม และกลยุทธ์ สำหรับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจใช้แนวคิดของ Zwell (2000) ได้แก่ สมรรถนะด้านการมุ่งการเรียนรู้ ความเป็นผู้ประกอบการ การใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่ สัมพันธภาพ คุณลักษณะส่วนบุคคล และการจัดการ

3. ด้านพื้นที่

ผู้วิจัยทำวิจัยในจังหวัดสงขลาด้วยเหตุผลที่เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจในภาคใต้ มีความสำคัญและเป็นพื้นที่ที่มีการติดต่อทางการค้ากับผู้ประกอบการวิสาหกิจทุกประเภทได้โดยสะดวก อีกทั้งจังหวัดสงขลายังเป็นที่ตั้งของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 สงขลา และเป็นจังหวัดที่มีบริษัทที่ปรึกษาธุรกิจจำนวนมาก รวมถึงมีสมาคมที่ปรึกษาธุรกิจภาคใต้ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้การดูแล ให้คำปรึกษา และส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (OTOP) และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ตามนโยบายของรัฐบาล จังหวัดสงขลาจึงเป็นพื้นที่วิจัยที่มีความเหมาะสมสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาทางภาคใต้ของประเทศไทย

4. ด้านตัวแปร

4.1) ตัวแปรต้น (Dependent Variables) คือ สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งการเรียนรู้ ความเป็นผู้ประกอบการ การใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่ สัมพันธภาพ คุณลักษณะส่วนบุคคล และการจัดการ

4.2) ตัวแปรตาม (Independent Variables) คือ การพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ กระบวนการ ตลาด พฤติกรรม และกลยุทธ์

5. ด้านเครื่องมือวิจัย

5.1) เครื่องมือวิจัย (Instrument) ในการทำวิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัยโดยผู้วิจัยได้ออกแบบให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนด

ในกรอบแนวคิดการวิจัยทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม (Kaewjomnong, 2022) การวิจัยได้ออกแบบให้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยไม่นำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลในบทความวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 2 แบบสำรวจสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย 6 ด้าน กำหนดเป็นข้อคำถามด้านละ 5 ข้อคำถาม รวมเป็น 30 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 แบบสำรวจการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 5 ด้าน กำหนดเป็นข้อคำถามด้านละ 5 ข้อคำถามรวมเป็น 25 ข้อคำถาม

โดยข้อคำถามที่กำหนดในตอนที่ 2 และ 3 ยึดตามศัพท์เฉพาะที่ได้กำหนดไว้ โดยแบบสอบถามมีข้อคำถามจำนวน 55 ข้อ และทุกข้อคำถามใช้แบบมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มาตรวัดเรียงจาก 1-5 โดยสามารถนำมาคำนวณทางคณิตศาสตร์หรือนำมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติได้ (Srisatidnarakun, 2007)

5.2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (Quality Inspection of Research Instruments) ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของเครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีคุณภาพสูง มีความเหมาะสม และมีความถูกต้องก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) จึงดำเนินการ 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกตรวจสอบหาความเที่ยงตรงหรือความตรง (Validity) ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบหาความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อปรับแก้ไขแล้วจึงนำไปใช้กับตัวอย่างจริง (Kaewjomnong, 2022) รายละเอียดดังนี้

5.2.1) การตรวจสอบหาความเที่ยงตรงหรือความตรง (Validity) ผู้วิจัยได้จัดส่งเครื่องมือวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการเพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นชนิดตามโครงสร้าง

(Construct Validity) (Christensen, Johnson & Turner, 2015, pp. 180-181) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อความเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยข้อความทุกข้อในแบบวัดความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของงานวิจัยเรื่องนี้มีค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงว่าข้อความที่ออกแบบไว้สามารถนำไปใช้จัดทำเป็นแบบสอบถามในการทำงานวิจัยได้ (Srisuk, 2009) เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ Ritcharoon (2008) และ Srisuk (2009) ที่ได้เสนอแนะเกณฑ์ในการเลือกข้อความที่พิจารณาจากค่า IOC โดยหากมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปแสดงว่าข้อความนั้นวัดได้ตรงกับจุดประสงค์จึงเป็นข้อความที่สามารถนำไปใช้ได้

5.2.2) การตรวจหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยนำแบบสอบถามที่ปรับแก้ไขจากขั้นตอนแรกไปทำการทดสอบ (Try – out) กับตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน (Srisatidnarakun, 2007) โดยนำไปใช้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์กรทางธุรกิจที่ดำเนินการในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อได้รับแบบทดสอบกลับมาจึงนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficients of Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .946 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงและสามารถนำไปใช้ในการทำวิจัยได้ (Wadeechareun, Leardnaisatt & Teekasap, 2017) โดยเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยตามแนวคิดของ Burns and Grove (1997) ที่ให้คำแนะนำว่าค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้โดยทั่วไปควรมีค่า .80 ขึ้นไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

6.2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

6.2.1) วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดย

การแปลผลความหมายระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจใช้การคำนวณระดับคะแนนเฉลี่ยจากเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยกำหนดค่าช่วงคะแนน ดังนี้ (Pakdee & Kaewjomnong, 2022, p. 42)

- คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
- คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
- คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

6.2.2) ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์พหุคูณ (Correlation Coefficient) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ตามลำดับ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ตาราง 1

ระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน จังหวัดสงขลา
เพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยภาพรวม

สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1) ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้	4.27	0.52	มากที่สุด
2) ด้านความเป็นผู้ประกอบการ	4.29	0.45	มากที่สุด
3) ด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่	4.35	0.47	มากที่สุด
4) ด้านสัมพันธภาพ	4.33	0.52	มากที่สุด
5) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล	4.21	0.55	มากที่สุด
6) ด้านการจัดการที่ดี	4.27	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.30	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 1 ระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อมในจังหวัดสงขลา ผลวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมพบว่าระดับสมรรถนะ
ผู้ประกอบการวิสาหกิจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.30$, SD = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้านด้านที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจมีระดับสมรรถนะมากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ
ด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่ ($\bar{x} = 4.35$, SD = 0.47) รองลงมาคือด้านสัมพันธภาพ
($\bar{x} = 4.33$, SD = 0.52) ด้านความเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x} = 4.29$, SD = 0.45) และด้าน
การมุ่งเน้นการเรียนรู้และด้านการจัดการ ($\bar{x} = 4.27$, SD = 0.52, 0.49) มีค่าคะแนน

เท่ากัน ตามลำดับ สำหรับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจลำดับสุดท้าย คือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ($\bar{x} = 4.21$, $SD = 0.55$)

2) การวิเคราะห์อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา เพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ในขั้นตอนแรกทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 2

ตาราง 2

อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจ	B	SE _b	β	T	Sig.
1) ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (X1)	.219	.050	.249	4.394**	.000
2) ด้านความเป็นผู้ประกอบการ (X2)	-.058	.053	-.059	-1.087	.278
3) ด้านการใส่ใจสิทธิในหน้าที่ (X3)	-.063	.056	-.065	-1.128	.260
4) ด้านสัมพันธภาพ (X4)	.054	.049	.062	1.112	.267
5) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (X5)	.100	.045	.123	-2.501**	.026
6) ด้านการจัดการ (X6)	.110	.054	.114	2.044*	.042
$R = 0.374$ $R^2 = 0.140$ $SE_{est} = 0.461$ $R^2_{Change} = 0.140$ $R^2_{Adj} = 0.126$ $F = 10.628^{**}$ $a = 2.817$					

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตาราง 2 อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า สมรรถนะทั้ง 6 ด้านของผู้ประกอบการวิสาหกิจมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.374 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ร้อยละ 14.0 ($R^2 = 0.140$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ร้อยละ 46.10 ($SE_{est} = 0.461$) แสดงว่าอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่ส่งผลทางบวกต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (X_1) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (X_5) และด้านการจัดการที่ดี (X_6)

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนแรกไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3

ประสิทธิภาพอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจ	b	SE _b	β	T	Sig.
1) ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (X1)	.229	.045	.261	5.110**	.000
2) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (X5)	.127	.042	.156	3.045**	.002

$R = 0.353$ $R^2 = 0.125$ $SE_{est} = 0.462$ $R^2 \text{ Change} = 0.020$
 $R^2_{Adj} = 0.120$ $F = 9.272^{**}$ $a = 2.846$

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากตาราง 3 ประสิทธิภาพอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.246 มีค่าอำนาจในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพร้อยละ 12.5 ($R^2 = 0.125$) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวิเคราะห์ประสิทธิภาพร้อยละ 46.26 ($SE_{est} = 0.462$) และมีค่าอำนาจในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในภาพรวมร้อยละ 12.0 ($R^2_{Adj} = 0.120$) แสดงว่าประสิทธิภาพตัวแปรอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 มีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (X1) และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (X5) โดยสามารถนำไปสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = 2.846 + 0.229 (x1) + 0.127 (x5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.261 (z1) + 0.156 (z5)$$

อภิปรายผล

จากผลวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1) ผลการวิจัย พบว่า ระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจในจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการไฟ สัมฤทธิ์ในหน้าที่ ด้านสัมพันธภาพ ด้านความเป็นผู้ประกอบการ และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Satayophas et al. (2012) ที่พบว่า ศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจ ในภาคเหนืออยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Latteerasuwan, Naipinit and Kaenmanee (2020) ที่พบว่าปัจจัยสมรรถนะของผู้ประกอบการธุรกิจ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ สมรรถนะในการจัดการตนเอง สมรรถนะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น สมรรถนะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจ และสมรรถนะผู้ประกอบการด้านการค้า นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rimcharone and Photchanachan (2022) ที่พบว่าสมรรถนะของผู้ประกอบการประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติการเป็นผู้ประกอบการ

จากความสอดคล้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะสมรรถนะเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ทุกคนต้องมีเพื่อใช้ในการทำงานให้สำเร็จ ทุกประเภทธุรกิจมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน จึงอาจสรุปได้ว่าสมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่อยู่ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะเพื่อใช้ในการบริหารธุรกิจให้ไปสู่การบรรลุผลสำเร็จ

2) ผลวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพตัวแปรอิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leekpai (2014) ที่พบว่าปัจจัย

การมุ่งเน้นตลาด บัณฑิตการมุ่งเน้นการเรียนรู้ และบัณฑิตการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีผลทางตรงทิศทางบวกต่อความสามารถทางนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนของประเทศไทย และเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ Maesincee (2015) ที่ต้องทำการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้ไปสู่การเป็นวิสาหกิจที่ต้องขับเคลื่อนได้ในอนาคต ธุรกิจจึงต้องขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและมีความสามารถทางนวัตกรรมในอนาคต

จากเหตุผลของความสอดคล้องกันและความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเพราะทุกคนกำลังเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงองค์กรทางธุรกิจ จึงเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าธุรกิจในอนาคตต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการทำธุรกิจจึงต้องเปลี่ยนวิธีการแบบเดิม ๆ ไปสู่การมีสมรรถนะที่สามารถพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมในธุรกิจได้จึงจะก้าวสู่การเป็นธุรกิจสมัยใหม่ที่สามารถแข่งขันได้เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุค 4.0 ธุรกิจจึงต้องพัฒนาสมรรถนะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้สามารถพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมในธุรกิจได้ ดังนั้น ในการฟื้นฟูธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมการเป็นผู้ที่มุ่งการเรียนรู้และการมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ดีจึงมีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมในวิสาหกิจเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ประโยชน์และใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1. จากที่พบว่าระดับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านแต่ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้วิจัยเสนอแนะให้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายด้วยการนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจโดยต้องเร่งพัฒนาด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในลำดับแรก ในประเด็นการมีบุคลิกภาพการ

เป็นนักธุรกิจสมัยใหม่ต้องสะท้อนให้ลูกค้าได้เห็นหรือสัมผัสได้ว่าสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจเพื่อให้วิสาหกิจสามารถรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 ได้ในอนาคต

2. จากที่พบว่าตัวแปรพยากรณ์อิทธิพลสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้วิจัยแนะนำให้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เชิงชุมชน/สังคมโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจได้เร่งพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนรู้และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สามารถมีอิทธิพลต่อการพัฒนานวัตกรรมภายในองค์กรได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากผลวิเคราะห์ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยเสนอแนะให้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ของประเทศไทย” หรือทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประสบความสำเร็จในภาคใต้ของประเทศไทย”

2. จากผลวิเคราะห์ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยเรื่อง “อิทธิพลการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของบุคลากรที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” หรือทำวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” หรือทำวิจัยเรื่อง “การพยากรณ์คุณลักษณะการเรียนรู้และใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”

References

- Burns, N., & Grove, S.K. (1997). *The practice of nursing research: Conduct, critique & utilization* (3rd ed). Philadelphia: W.B. Saunders.
- Christensen, B. L., Johnson, B. R., & Turner, A. L. (2015). *Research methods, design, and analysis* (12nd ed). England: PEARSON.
- Cochran, W. G. (1997). *Sampling techniques* (3rd ed). New York: Wiley.
- Jitanan, B. (2003). *Social science research* (3rd ed). Bangkok: University Printing House. [in Thai]
- Kaewjomnong, A. (2016). *The principles of management* (6th ed). Songkhla: Namsin Advertizing. [in Thai]
- Kaewjomnong, A. (2022). Measurement concept, measurement error and quality inspection of research instruments for conducting quantitative research in economics and business administration. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*, 14(4), 203-226.
- Leekpai, P. (2014). Factors affecting the innovativeness of hotel business in southern border provinces of Thailand. *Modern Management Journal*, 12(1), 11-21.
- Luis, A. H., & Juan, M. A. (2013). The development of basic competencies for sustainability in higher education: An educational. *Electronic Journal US-China Education*, 3(6), 447-458.
- Maesincee, S. (2015). *Thailand 4.0 crystal of Thought*. Thansettakij Newspaper. 35 (3083). August 30 – September 2, 2015.
- McConachie, B., & Hart, F. E. (2007). *Performance and cognition teatre studies and the cognitive turn*. New York: Routledge.

- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2022). *SME promotion plan 2021-2022*. Bangkok: OSMEP. [in Thai]
- Pakdee, S., & Kaewjomnong, A. (2022). *Graduate qualifications for graduate studies that graduate users desire with transformational leadership* (Research Report). Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla: Thaksin University. [in Thai]
- Rimcharone, E., & Photchanachan, S. (2022). Entrepreneurial competency of agro-industrial entrepreneurs in Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 8(1), 33-49.
- Ritcharoon, P. (2008). *Research methodology in social sciences* (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Sakpakornkan, N. (2020). The development of a learning activity model to enhance the competency of active learning management of mathematics teacher students: A case study of Buriram Rajabhat University. *Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 18(3), 175-194. [in Thai]
- Samati, A. (2021). *Public administration research methodology* (2nd ed.). Songkhla: Tem Printing. [in Thai]
- Sangpoo, U. (2021). Digital marketing communication affecting decision making on purchasing goods through E-commerce of consumers in Ratchaburi province. *Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 19(2), 73-89. [in Thai]

- Satayophas, P., Wingvorn, B., & Wingvorn, B. (2012). *The potential of entrepreneurship and organizational innovation influencing the competitiveness of small and medium-sized enterprises in the upper northern region*. The 6th Rambhai Barni Academic Conference, December 19-20, 2012, Rambhai Barni Rajabhat University. [in Thai]
- Srisatidnarakun, B. (2007). *The methodology in nursing research* (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Srisuk, K. (2009). *Methodology* (3rd ed.). Chiang Mai: Krongchang Printing. [in Thai]
- Sudsang, N. (2016). *Research methodology in designs*. Bangkok: O.S.Printing House. [in Thai]
- Wadeechareun, W., Leardnaisatt, R., & Teekasap, S. (2017). *Research methodology from concept to theory into practice*. Bangkok: Se-Education. [in Thai]
- Wang, C. L., & Ahmed, P. K. (2004). The development and validation of the organizational innovativeness construct using confirmatory factor analysis. *European Journal of Innovation Management*, 7(4), 303-313.
- Zhao, F. (2001). Managing innovation and quality of collaborative R&D. *International & 8th National Research Conference*. Melbourne University.
- Zwell, M. (2000). *Creating a culture of competence*. New York: John Wiley & Son, Inc.

Author

Assistant Professor Dr. Aniwat Kaewjomnong

M.B.A. Program, Faculty of Economics and Business Administration

Thaksin University, 140 Kanchanavanit Rd., Muang District,

Songkhla Province 90000

Fax: 074-317600 Tel: 0961791528 E-mail: anthonythai8@hotmail.com

**แนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทาง
การจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน**

**The Guidelines for Development of Marketing Skills and Distribution
Channel Management for Community Products in Sisaket Province for
Enhancing Its Competitiveness in The Modern Era.**

ทิคมพร เพทรวេช¹

Ticomphorn Phetrawech

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Marketing Program, Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat
University

Received: January 17, 2023

Revised: March 29, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: [http://doi.org/ 10.14456/jhusoc.2023.2](http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.2)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนชุมชน OTOP นวัตกรรม จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 220 คน จาก 22 ชุมชน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดำเนินการตามวิธีวิจัย 2 ชนิด ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test, F-Test และการวิเคราะห์แบบความถดถอยเชิงพหุ และ 2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ การสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนจาก 22 ชุมชน จำนวน 44 คน

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกในกลุ่มมีทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความสามารถทางการแข่งขันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีความต้องการพัฒนาทักษะทางการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย ผลวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของทักษะทางการตลาดด้านการสื่อสาร ชีตความสามารถเชิงกลยุทธ์ การทำงานเป็นทีม และอารมณ์มีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน ผลการเปรียบเทียบการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของชุมชนด้านลักษณะของชุมชน และระยะเวลาในการดำเนินงานมีความแตกต่างกัน จึงเกิดแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดด้านการสื่อสาร ชีตความสามารถเชิงกลยุทธ์ การทำงานเป็นทีม และอารมณ์ ส่วนการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายเน้นพัฒนาด้านการใช้สื่อรูปแบบออนไลน์จากโทรศัพท์มือถือเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งช่องทางที่ใช้มากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก ไลน์ และยูทูบ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: การจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย, ความสามารถทางการแข่งขัน, จังหวัดศรีสะเกษ, ทักษะทางการตลาด, สินค้าชุมชน

Abstract

The objectives of this research were to specify guidelines for developing marketing skills and distribution channel management for community products in Sisaket Province to enhance its competitiveness in the present age. The sample groups were representatives of the OTOP community, which included 220 people from 22 villages selected using purposive sampling. This study was conducted according to two research methodologies were as follows: 1) Quantitative research: questionnaires were employed, and the following statistics were used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and multiple regression analysis,

and 2) Participatory Action Research combined with qualitative research (PAR). Observations and In-depth interviews were used as tools. The key informants included 44 representatives from 22 communities. The data were analyzed using descriptive statistics. The research results showed that the community had a moderate level of overall marketing and channel management skills. The community had a high level of overall competitiveness. The community must develop marketing and distribution-channel skills. Communication marketing skills enhance competitiveness. The results of comparing the competitiveness enhancement community in terms of the characteristics of the community and time of operation were different. Therefore, approaches to developing communication skills in marketing are strategy, capacity, teamwork, and emotion. Distribution channel management focuses on developing online media from smartphones to generate income. The most commonly used channels to enhance competitiveness in the present age are Facebook, Line, and YouTube.

Keywords: community products, competitiveness, distribution channel management, marketing skills, Sisaket province

บทนำ

นับตั้งแต่มีการเปิดเขตการค้าเสรีเมื่อ พ.ศ. 2535 อุตสาหกรรมการค้ามีคู่แข่งและมีสภาพแข่งขันในตลาดเพิ่มสูงขึ้น เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่สภาพการแข่งขันรุนแรงส่งผลกระทบไปทั่วทุกภาคส่วน โดยเฉพาะธุรกิจขนาดใหญ่นักที่ได้รับผลกระทบ ธุรกิจ SMEs เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบและมีการแข่งขันสูงเช่นกัน ซึ่งการแข่งขันสูงรอบด้านมาจากหลายปัจจัย ทั้งจากคู่แข่งที่เป็น SMEs ด้วยกันเอง การแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ ที่ขยายสาขาไปทุกพื้นที่ และจากการแข่งขันกับธุรกิจ E-commerce ที่ทำให้

พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ SMEs ในเมืองรองบางกลุ่มยังพบอุปสรรคด้านอื่น นั่นคือ ขนาดของตลาดที่เล็ก ทำให้ผลกระทบจากการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่รุนแรงกว่า SMEs ในเมืองหลัก ปัญหาขาดแคลนแรงงานจากการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลัก การดึงดูดแรงงานจากธุรกิจขนาดใหญ่ และความต้องการของแรงงานรุ่นใหม่ที่เปลี่ยนไป ตลอดจนปัญหาโครงสร้างพื้นฐานไม่เอื้ออำนวย ซึ่งเป็นสาเหตุให้ SMEs เมืองรองเสียโอกาสทางการค้าและการระดมทุนธุรกิจสูงขึ้น (Bank of Thailand, n.d.) สำหรับผลกระทบไปจนกระทั่งธุรกิจขนาดเล็ก และชุมชนที่เคยมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายต่างได้รับผลกระทบเช่นกัน ทำให้ชุมชนเหล่านั้นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เช่น การรวมกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่ายสินค้าให้ครบวงจร จากอดีตถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้พัฒนาแผนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านเศรษฐกิจและการค้าของโลกให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ในการสร้างความตระหนักและความตื่นตัว (Awareness) จิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการสู่กระบวนการบ่มเพาะและการพัฒนาผู้ประกอบการ ตลอดจนการเร่งรัดธุรกิจสู่ตลาดสากลก่อให้เกิดการลงทุน ทั้งจากการร่วมทุนกับนักลงทุนบุคคล และนักลงทุนบริษัทขนาดใหญ่ ในวิสาหกิจเริ่มต้น สนับสนุนการเร่งพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและสังคมฐานความรู้ โดยให้ความสำคัญแก่การเป็นพื้นที่เปิด 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้ที่มีทักษะสูงจากทั่วโลก 2) เร่งการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้น 3) สนับสนุนการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้น และ 4) การสร้างและพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้น (Punroob et al., 2019)

แนวทางอย่างหนึ่งของการปรับตัวของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก คือ การประยุกต์ใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจและการควบคุมต้นทุน รวมถึงการนำระบบ IT มาใช้ในการวางแผนธุรกิจ จัดทำบัญชีและบริหารสต็อกสินค้า และการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการให้แตกต่างจากคู่แข่ง พร้อมทั้งใช้โอกาสจากโลกออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการขายและขยายตลาดไปสู่กลุ่ม

ลูกค้าใหม่ ๆ (Bank of Thailand., n.d.) ซึ่งเป็นแนวทางที่ต้องอาศัยทักษะทางการตลาด (Marketing) เข้ามาช่วยวางแผนจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ทางธุรกิจที่เกิดขึ้น เพื่อให้สินค้าหรือบริการเปลี่ยนจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค สามารถตอบสนองความพึงพอใจ และความต้องการของผู้บริโภคได้ โดยกิจกรรมทางการตลาด ถูกกำหนดขึ้นเพื่อวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดราคา ส่งเสริมการขาย การกระจายสินค้าและบริการ ซึ่งกิจกรรมทางการตลาดสามารถแบ่งงานที่ต้องทำออกเป็น ผู้ขายต้องค้นหาลูกค้า ผู้ซื้ออยู่ที่ใด มีใครบ้าง มีความต้องการอะไร จากนั้นต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการส่งเสริมให้เกิดความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ การนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย รวมถึงช่องทางการเข้าถึง และการขนส่งด้วย (Leechayakittikorn, 2015) ซึ่งในยุคปัจจุบันเป็นการตลาดที่เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอีกช่องทางหนึ่ง คือ การตลาดออนไลน์ ที่ถือว่าเป็นช่องทางสำคัญ ผู้ที่ดำเนินธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีทักษะทางการตลาดเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันกับคู่แข่ง ด้วยการนำความรู้ทางด้านการตลาด (Marketing) และการจัดการเชิงกลยุทธ์ มาผสมผสานเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับผลการดำเนินงานทางการตลาด อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะนำมาสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน และความอยู่รอดขององค์กร (Pansuppawatt, 2019)

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ ได้ดำเนินโครงการ OTOP นวัตกรรมร่วมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2561 ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีทั้งหมด 85 ชุมชน จาก 22 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ ให้มีการกระจายรายได้หมุนเวียนเพิ่มขึ้น โดยมีการกำหนดกระบวนการงานขับเคลื่อนโครงการทั้งหมด 5 กระบวนการ ได้แก่ พัฒนานุเคราะห์ด้านการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละท้องถิ่น และส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว (Provincial Community Development Office of Sisaket, 2018) สำหรับสินค้าของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าแปรรูปจากผ้าทอ เช่น ผ้าไหมลายลูกแก้ว ผ้าแส่ว ผ้าถุง โสร่ง และผ้าสไบ รวมถึงเครื่องจักสานที่

กระจายอยู่ในทุกอำเภอ จึงทำให้เกิดการแข่งขันกันเองในจังหวัด บางชุมชนเริ่มการขายสินค้าแบบออนไลน์ได้เลยทันทีเนื่องจากได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดออนไลน์ที่ภาครัฐจัดขึ้น ซึ่งทำให้ชุมชนมียอดขายจากช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม หากผู้นำชุมชนไม่มีวิสัยทัศน์ด้านการขายสินค้าออนไลน์ จะไม่ดำเนินการต่อหลังจากเสร็จสิ้นโครงการอบรม จึงทำให้ไม่มีการดูแลช่องทางการจำหน่ายบนโลกออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ยอดขายที่เคยได้จะหายไป เมื่อไม่มียอดขายจึงทำให้ชุมชนรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จกับการค้าออนไลน์ ซึ่งการจะประสบความสำเร็จด้านการค้าต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง กล่าวคือปัจจัยทางสินค้า ราคา การส่งเสริมการขาย และการโฆษณาอาจไม่เพียงพอ อาจจะต้องรวมถึงการจัดการด้านการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดศรีสะเกษ ด้านการส่งเสริมการตลาดส่วนใหญ่มุ่งไปที่การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนเพียงอย่างเดียว ทำให้ชุมชนจัดการงานด้านการตลาดไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะในด้าน “การจัดการช่องทางจำหน่าย” ซึ่งเป็นเรื่องที่หลายหน่วยงานยังไม่ได้เข้าไปส่งเสริมในด้านนี้อย่างจริงจัง ทำให้พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีหลายชุมชนในปัจจุบัน คือ “จะขายสินค้าอย่างไร หรือขายสินค้าได้เยอะขึ้น แต่กำไรน้อย” แม้ว่าชุมชนจะมีศักยภาพในด้านการผลิตสินค้ามากขึ้น หรือมีความสามารถในการขายสินค้าได้มากขึ้น แต่หากขาดทักษะด้านการตลาดและการจัดการช่องทางการจำหน่ายสินค้า อาจทำให้ต้องพบกับปัญหาซ้ำเดิมได้อีก ซึ่งการที่ต้องพบกับปัญหาเดิมบ่อยครั้ง อาจเป็นสาเหตุให้ชุมชนเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายและไม่มีแรงกระตุ้นในการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีต่อไปได้อย่างยั่งยืน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อช่วยให้ผู้นำและสมาชิกของชุมชนสามารถจัดการงานทางด้านการตลาดได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอการส่งเสริม

จากภาครัฐเพียงอย่างเดียว ชุมชนสามารถคิดวิธีการส่งเสริมการตลาดและจัดการกับช่องทางจำหน่ายสินค้าให้ถึงมือผู้ซื้อได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถทางการแข่งขัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะทางการตลาด การจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า และการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของชุมชน
2. เพื่อพัฒนาทักษะทางการตลาด และการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้การยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะทางการตลาดที่มีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน
4. เพื่อเปรียบเทียบการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่ บทบาท/ หน้าที่ของท่านในชุมชน OTOP นวัตกรรม วิถี ระยะเวลาในการดำเนินกิจการชุมชน และ จำนวนสมาชิกในกลุ่มชุมชน OTOP นวัตกรรม แตกต่างกัน
5. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวความคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางการตลาด, การจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย, การยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน และบริบทชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1

กรอบแนวความคิดการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การดำเนินงานวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 85 ชุมชน จากการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ (Provincial Community Development Office of Sisaket, 2018)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชนและตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 22 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน จาก 22 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 220 คน
3. กระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการคัดเลือกของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

โดยคัดเลือกชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีอย่างต่อเนื่อง มีผู้นำและสมาชิกของชุมชนที่สามารถใช้งานสมาร์ตโฟนในการสื่อสารได้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่ผ่านการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Srisa-ard, 2011) ปรากฏค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.997

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถาม คัดลอกรหัสที่ลงเรียบร้อยแล้วลงในแบบฟอร์มการลงรหัส แล้วบันทึกไว้ นำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Rating Scale

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test, F-Test และการวิเคราะห์แบบความถดถอยเชิงพหุ

การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ โดยวิธีเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 2 อบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน

ขั้นที่ 3 ชุมชนปฏิบัติการสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน โดยใช้ทักษะทางการตลาด

ขั้นที่ 4 แสดงนิทรรศการแสดงผลงานของแต่ละชุมชน

ขั้นที่ 5 ติดตามผลการดำเนินการของชุมชน โดยวิธีเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาทักษะทางการตลาด การจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า และการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของชุมชน

ผู้นำและสมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (184 คน, 83.60%) มีช่วงอายุระหว่าง 50-59 ปี (77 คน, 35.00%) มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (103 คน, 46.80%) มีอาชีพเกษตรกร (153 คน, 69.50%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท (135 คน, 61.40%) มีลักษณะของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่เป็นการผลิต/ การแปรรูป (129 คน, 58.60%) มีบทบาท/ หน้าที่ในชุมชน OTOP นวัตกรรมเป็นสมาชิกของชุมชน (124 คน, 56.35%) มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการในชุมชน 1-5 ปี (104 คน, 47.30%) มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มชุมชน OTOP นวัตกรรม ไม่เกิน 50 คน (164 คน, 74.50%) ผู้นำและสมาชิกชุมชนมีทักษะทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$, S.D. = 0.75) ผู้นำและสมาชิกชุมชนมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าในชุมชน ในรูปแบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยช่องทางสื่อออนไลน์ที่เคยใช้มากที่สุด คือ Facebook (เฟซบุ๊ก) (80 คน, 36.40%) รองมา คือ LINE (ไลน์) (36 คน, 16.40%) และ YouTube (ยูทูบ) (27 คน, 12.30%) เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ คือ โทรศัพท์มือถือ (27 คน, 12.30%) รองมา คือ เป็นคอมพิวเตอร์พกพา (27 คน, 12.30%) และคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (27 คน, 12.30%) โดยส่วนใหญ่ใช้เพื่อสนทนา/ แแชท (27 คน, 12.30%) รองมา คือ หาข้อมูลความรู้/ แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ (27 คน, 12.30%) และอัปโหลด/ อัปเดต/ แชร์สถานะข้อมูลส่วนตัว, รูปภาพ, ชมคลิปวิดีโอหรือภาพยนตร์ (27 คน, 12.30%) ผู้นำและสมาชิกชุมชนมีการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$, S.D. = 0.79)

2. การพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่การยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

การพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่การยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้นำและสมาชิกของชุมชนทั้งหมด 220 คนจาก 22 ชุมชน ในหัวข้อ “ทักษะการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายของดีบ้านฉัน” ซึ่งเป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางการตลาด และการใช้โทรศัพท์มือถือเป็นสื่อในการสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน เช่น สร้างเพจเฟสบุ๊ก ถ่ายภาพ ถ่ายคลิปวิดีโอลงยูทูป ตัดต่อคลิปอย่างง่ายจากแอปพลิเคชัน จากนั้นมอบหมายให้ชุมชนดำเนินการประชาสัมพันธ์สินค้าและสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนบนช่องทางออนไลน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่องต่อไป สรุปผลดังนี้

ชุมชนปฏิบัติการสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายโดยใช้ทักษะทางการตลาดจากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า แต่ละชุมชนได้นำทักษะทางการตลาดด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคมาใช้ในการเลือกช่องทางให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า เช่น เลือกใช้ช่องทางเพจเฟสบุ๊ก และยูทูป เนื่องจากการวิเคราะห์แล้วช่องทางดังกล่าวมีบัญชีผู้ใช้งานมากกว่าช่องทางรูปแบบอื่น และเมื่อเลือกช่องทางแล้วได้มีบางชุมชนที่ต้องการเจาะกลุ่มลูกค้าให้สอดคล้องกับชุมชนตนเองมากที่สุดจึงใช้วิธีการบูทโพล์สินค้าในเพจเฟสบุ๊กเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังมีผู้นำและสมาชิกชุมชนจากอำเภอเบญจลักษ์ได้นำสินค้าชุมชนคิดตัวไปด้วยทุกที เพราะบ่งบอกได้ถึงความรักของผู้นำและสมาชิกในกลุ่มที่พร้อมขายทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะรูปแบบออนไลน์หรือออฟไลน์ ทำให้สามารถขายสินค้าชุมชนได้ตลอด และเมื่อสอบถามผู้นำและสมาชิกชุมชนจากอำเภอปรางค์กู่พบว่า ทางชุมชนจะพยายามและไม่อึดอดต่อการเข้าร่วมการอบรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น เพราะการเข้าร่วมอบรมแต่ละครั้งถือได้ว่าเป็นการสร้าง

เครือข่ายทางธุรกิจเพิ่มเติม และเมื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้นำและสมาชิกที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D. = 0.75) นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ คือ ควรจัดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้มีความเสถียร โทรศัพท์ของผู้เข้าอบรมบางคนพื้นที่เต็มลงแอปพลิเคชันตามวิทยากรไม่ได้ ควรมีผู้ช่วยวิทยากรในการอบรมเข้าประจำโต๊ะละ 1 คน

3. การทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะทางการตลาดที่มีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน

ผลการวิเคราะห์การทดสอบการถดถอยเชิงพหุของทักษะทางการตลาดมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน พบว่า ทักษะทางการตลาด ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะจิตความสามารถเชิงกลยุทธ์ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะทางอารมณ์มีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน มีค่า $p\text{-Value} = 0.000 < 0.05$ นั่นคือ ขอมรับสมมติฐาน หมายความว่า ทักษะทางการตลาดมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 1

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของทักษะทางการตลาดมีต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน

Model	SS	df	MS	F	p-Value
Regression	126.940	7	18.134	386.668	0.000*
Residual	9.943	212	0.047		
Total	136.883	219			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เปรียบเทียบการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่ บทบาท/หน้าที่ในชุมชน OTOP นวัตกรรมี ระยะเวลาในการดำเนินกิจการชุมชน และ จำนวนสมาชิกในกลุ่มชุมชน OTOP นวัตกรรมี ที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อมูลทั่วไปของผู้นำและสมาชิกของชุมชน ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน, ลักษณะของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่, บทบาท/หน้าที่ในชุมชน OTOP นวัตกรรมี, ระยะเวลาในการดำเนินกิจการชุมชน และ จำนวนสมาชิกในกลุ่มชุมชน OTOP นวัตกรรมี ที่แตกต่างกันมีต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันแตกต่างกัน สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

ผู้นำและสมาชิกของชุมชนที่มีลักษณะของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่ และ ระยะเวลาในการดำเนินกิจการชุมชนแตกต่างกันมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันโดยรวมแตกต่างกัน และผู้นำและสมาชิกของชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาท/หน้าที่ในชุมชน OTOP นวัตกรรมี และ จำนวนสมาชิกในกลุ่มชุมชน OTOP นวัตกรรมีแตกต่างกันมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันโดยรวมไม่แตกต่างกัน

5. กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

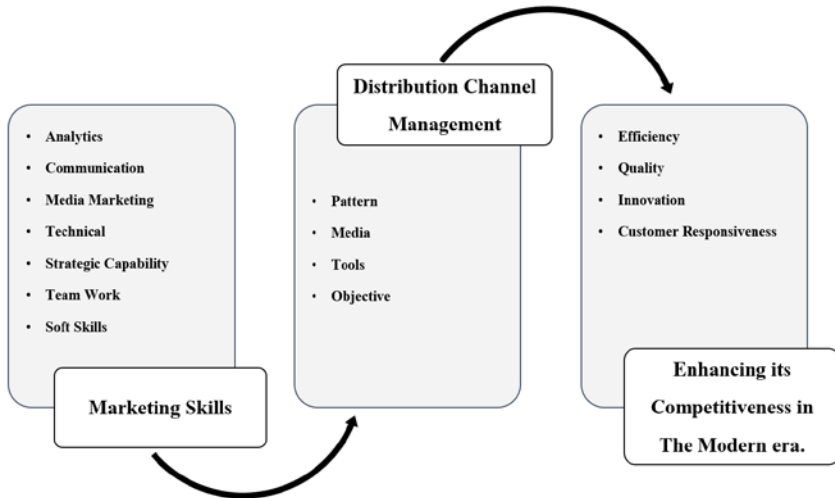
การกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน เริ่มจากศึกษาบริบทและความต้องการของชุมชน และเริ่มพัฒนาทักษะที่ชุมชนยังขาด ซึ่งพบว่า ทักษะทางการตลาดที่ชุมชนต้องได้รับการพัฒนา คือ ทักษะทางอารมณ์ ทักษะขีดความสามารถทางการแข่งขัน ทักษะเชิงกลยุทธ์ทางการตลาด ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะด้านการสื่อสาร เพื่อใช้ในการคิด วิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดและวางแผนการตลาดให้เหมาะสมกับสินค้าของตนเอง ส่วนการจัดการ

ช่องทางการจัดจำหน่ายจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถของคนในชุมชนให้เกิดทักษะในการใช้สื่อรูปแบบออนไลน์จากโทรศัพท์มือถือเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งรูปแบบสื่อออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุดในยุคปัจจุบัน ได้แก่ เพจเฟซบุ๊ก และยูทูบ เนื่องจากสมาชิกในชุมชนสามารถใช้สร้างรูปภาพหรือคลิปวิดีโอที่น่าสนใจ ประชาสัมพันธ์ชุมชนและสินค้าผ่านทางข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอได้ง่ายที่สุด หลังจากนั้นดำเนินการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอและปรับกลยุทธ์เชิงเทคนิคตามสถานการณ์ พร้อมทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งผลให้ชุมชนมีรายได้ และเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังโมเดลแนวทางการพัฒนาทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน เพื่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

ดั่งภาพ 2

ภาพ 2

โมเดลการพัฒนาทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน เพื่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน



อภิปรายผล

การวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้นำและสมาชิกของชุมชนมีทักษะทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thammasane (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทกิจการสถานบริการสปาในจังหวัดชลบุรีกับขีดความสามารถอันพึงประสงค์ของผู้รับบริการ พบว่าผู้ประกอบการมีความสามารถในการจัดการ ความสามารถในการฝึกอบรมพนักงาน

เป็นอย่างดี แต่ยังขาดความสามารถด้านการตลาด การสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์ และการสร้างเครือข่าย

2. ผู้นำและสมาชิกของชุมชนมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการช่องทางการจำหน่ายสินค้าในชุมชน ในรูปแบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยช่องทางสื่อออนไลน์ที่เคยใช้มากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (เฟซบุ๊ก) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theinnoi and Chokbandansuk (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อโซเชียลมีเดียของกรรณิการ์ของกลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนบ้านดินไทยประดิษฐ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ช่องทางการจำหน่ายมี 3 ช่องทางคือ 1) จำหน่ายที่กลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนบ้านดินไทยประดิษฐ์และบ้านหอมเทียน 2) จำหน่ายในงานต่าง ๆ ที่ส่วนราชการจัดขึ้น 3) จำหน่ายผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก และ Line

3. ผู้นำและสมาชิกของชุมชนมีการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันทั่วถึงและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chuankrerkul (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การยกระดับการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองรองจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองรองจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการบริการ และสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.13 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 2.75 ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตกอยู่ใน Quadrant I ด้านบุคลากรและด้านกระบวนการให้บริการ ตกอยู่ใน Quadrant II ด้านการส่งเสริมการตลาด ตกอยู่ใน Quadrant III ด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และตกอยู่ใน Quadrant IV ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยการตลาดที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความสามารถในการพยากรณ์ระดับดีและเป็นที่ยอมรับผ่านเกณฑ์ร้อยละ 40 ขึ้นไป

การยกระดับการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองรองจังหวัดสิงห์บุรีควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และปรับปรุงการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพิ่มการมีส่วนร่วมของกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกในรูปแบบที่น่าสนใจและคิดป้าราคา และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน

4. การพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่การยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 22 ชุมชน ส่วนใหญ่แต่ละชุมชนได้นำทักษะทางการตลาดด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคมาใช้ในการเลือกช่องทางให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า เช่น เลือกใช้ช่องทางเพจเฟซบุ๊ก และยูทูบ เพราะคนไทยส่วนใหญ่ใช้สื่อทั้ง 2 ชนิด จำนวนมาก ส่งผลให้ชุมชนที่เพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์มีคนรู้จักชุมชนและสมาชิกในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theinnoi and Chokbandansuk (2018) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนป็นดินไทยประดิษฐ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ใช้ช่องทางเฟซบุ๊ก โดยซื้อเพื่อใช้เองและเป็นของฝาก ให้ความสำคัญในเรื่องของราคาที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพประณีตสวยงามและแสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ต้องการชำระเงินผ่านบัญชีธนาคาร และร้านค้าควรส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้าภายใน 1-3 วัน มีการพัฒนาสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการสร้างเว็บไซต์ชื่อ www.Dekpandin.com ให้แก่กลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนป็นดินไทยประดิษฐ์ ผลประกอบการหลังการใช้สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนป็นดินไทยประดิษฐ์ พบว่า ยอดขายในภาพรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 63.80 ผลการเปรียบเทียบยอดขาย 3 เดือนที่ไม่ได้ใช้สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เท่ากับ 129,000 บาท เพิ่มเป็น 211,300 บาท

5. ทดสอบความสัมพันธ์ของทักษะทางการตลาดที่มีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน พบว่า ผลการวิเคราะห์การทดสอบการถดถอยเชิงพหุของทักษะทางการตลาดมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน โดยมีทักษะทางการตลาด ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะจิตความสามารถเชิงกลยุทธ์ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะทางอารมณ์มีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pattawongthana (2016) ที่ได้ศึกษาการขยายช่องทางการตลาดออนไลน์สินค้าหัตถกรรมชุมชนตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กล่าวว่า การขยายช่องทางการตลาดออนไลน์สินค้าหัตถกรรมชุมชนตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถเป็นตัวช่วยในการขยายช่องทางการตลาดของสินค้าหัตถกรรมชุมชนได้

6. เปรียบเทียบการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่ บทบาท/หน้าที่ของท่านในชุมชน OTOP นวัตกรรมี ระยะเวลาในการดำเนินกิจการชุมชน และ จำนวนสมาชิกในกลุ่มชุมชน OTOP นวัตกรรมี ที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้นำและสมาชิกของชุมชนที่ดำเนินกิจการอยู่และด้านระยะเวลาในการดำเนินกิจการชุมชนมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saytongsuk (2016) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการ โลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นประเภทผ้าชิ้นดินจก (ผ้าคูบัว) ที่กล่าวว่า รูปแบบและวิธีการในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ และระยะเวลาการผลิต มีความสัมพันธ์กับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้านการลดต้นทุนการดำเนินการและการเพิ่มระดับคุณภาพการบริการ มีความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้นำและสมาชิกของชุมชนด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ บทบาทหน้าที่ในชุมชน OTOP นวัตกรรมี และ

จำนวนสมาชิกในชุมชนมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Saytongsuk (2016) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ผลผลิตกันท์ชุมชนและท้องถิ่นประเภทผ้าชิ้นดินจก (ผ้าคูบัว) ที่กล่าวว่า ด้านการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นดินจก มีความสัมพันธ์กับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้านการลงทุนทุนการดำเนินการและการเพิ่มระดับคุณภาพการบริการ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีลักษณะที่แตกต่างกัน รวมถึงพื้นที่และบริบทของชุมชนที่แตกต่างกันอีกด้วย

7. แนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ทำได้โดยเริ่มต้นจากการศึกษาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายของชุมชนที่ยังขาด รวมถึงความต้องการพัฒนาทักษะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะการใช้สื่อออนไลน์ เช่น การสนับสนุนให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นผู้ดูแลเพจเฟซบุ๊กของชุมชน ให้ถ่ายคลิปวิดีโอเพื่อแนะนำสินค้าและชุมชน พยายามดำเนินงานทางการตลาดด้วยความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการเคลื่อนไหวข้อมูลในช่องทางต่างๆ ติดตามผลการดำเนินงานและการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีความพร้อมและเวลาในการพัฒนาตนเอง ในการรับมือให้ทันกับสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน จากผลการสำรวจ พบว่า ชุมชน OTOP นวัตกรรมดี ยังขาดทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน และมีความต้องการเข้าร่วมโครงการอบรมทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย ดังนั้น จึงจัดทำโครงการอบรมทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อพัฒนาทักษะทางการตลาดในด้านทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้สื่อทางการตลาด ทักษะทางเทคนิค ทักษะขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะทางอารมณ์ รวมถึงการจัดการช่องทางการตลาด ซึ่งเน้นไปที่ช่องทางออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊กและยูทูบ เป็น

หลัก เพราะเข้าถึงกลุ่มลูกค้าสะดวกและง่ายสำหรับการจัดการของชุมชน เมื่อทำการอบรมเชิงปฏิบัติการเสร็จสิ้น ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ชุมชนปฏิบัติการสร้างสื่อของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดการชำนาญในการทำการตลาดและการใช้สื่อที่เป็นช่องทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอ และจากการติดตามผลการดำเนินงานของชุมชน พบว่าชุมชนใดทำการตลาดและใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ สามารถทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นสูงกว่าชุมชนที่ไม่ทำการตลาดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theinnoi and Chokbandansuk (2018) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อพหิขัณธ์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนป็นดินไทยประดิษฐ์จังหวัดราชบุรี ที่กล่าวว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ใช้ช่องทาง เฟซบุ๊ก โดยซื้อเพื่อใช้เองและเป็นของฝาก ให้ความสำคัญในเรื่องของราคาที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพประณีตสวยงาม และแสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีการพัฒนาสื่อพหิขัณธ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย ผลประกอบการหลังการใช้สื่อพหิขัณธ์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนป็นดินไทยประดิษฐ์ พบว่ายอดขายในภาพรวมเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

1. เผยแพร่ข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย
2. นำไปทดลองใช้และติดตามผลของแนวทางการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หาข้อบกพร่องและปรับปรุงแนวทางแก้ไขต่อไป

ข้อเสนอการวิจัยครั้งต่อไป

เปรียบเทียบศักยภาพชุมชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะทางการตลาดและการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันในยุคปัจจุบัน

References

Bank of Thailand. (n.d.). *Unlock Thai SMEs, How to adapt to grow.*

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_17Dec2018.aspx.

Chuankrerkul, S. (2018). *The enhancement of cultural tourism marketing strategy in less visited areas of Singburi province* [Unpublished Doctoral's Thesis].

Bangkok: Graduate Schools Siam University. [in Thai]

Leechayakittikorn, B. (2015). *Marketing innovation for herb product* [Unpublished Master's Thesis]. Technology Management College of Innovation Thammasat University. [in Thai]

Pansuppawatt, A., & Pansuppawatt, P. (2019). The consequence of strategic integrations of digital marketing skills on organizational survival of electronic gadgets retailing businesses in Thailand. *Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University*, 8(15), 14-27. [in Thai]

Patrawongthana, J. (2016). Expanding online market channel for community handicrafts product of Makhunwhan sub-district, Sanpatong district, Chiang Mai province by using e-commerce system. *The Far Eastern University Academic Journal*, 10(2), 163-175. [in Thai]

- Provincial Community Development Office of Sisaket. (2018). *OTOP Tourism community operating manual for 8 routes*. <https://sisaket.cdd.go.th/service/otop-tourism-village>.
- Punroob, J., Chinnaboot, W., Issara, D., & Duangjai, E. (2019). Marketing strategy development for competitive advantage in biological liquid wash of community enterprise in tambon Nai Wiang of Nan province. *Prae-Wa Kalasin Journal*, 6(1), 118-140. [in Thai]
- Saytongsuk, P. (2016). *Logistics and supply chain management strategies for enhancing the competitiveness of khubua-teenjok hand-woven cotton skirt, a local community product* [Unpublished Master's Thesis]. Rajamangala University of Technology Rattanakosin. [in Thai]
- Srisa-ard, B. (2011). *Basic research* (5th ed.). Bangkok: Suveeriyasan Co., Ltd [in Thai]
- Thammasane, S. (2012). *Capacity of small and medium enterprises (SMEs) in spa service business within Chonburi province and the potentiality required by the customers* [Research Report]. Suan Sunandha Rajabhat University. [in Thai]
- Theinnoi, S., & Chokbandansuk, W. (2018). *The development of distribution channels of the community products through commercial electronic media of women, children and youth from pandinthaipradit community, Ratchaburi province* [Research Report]. Muban Chombueng Rajabhat University. [in Thai]

Author

Miss Ticomphorn Phetrawech

Marketing Program, Faculty of Business Administration and Accounting

Sisaket Rajabhat University

319 Thaiphantha Rd., Muang Sisaket District, Sisaket Province 33000

Tel: 099-8262655, E-mail: w.tianjing@sskru.ac.th

**การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัล
เพื่อการทำตลาดออนไลน์ ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิต์**
**A Study of the Situations and Need Assessment for the Development
of Online Marketing' Digital Skills for the Community
Hard Song -Khwa, Tron District, Uttaradit Province**

พิชญภา ยวงสร้อย¹

Pichayapa Yaungsoi

¹อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Lecturer, Educational Technology and Communications Program, Faculty of Education,
Naresuan University

Received: December 19, 2022

Revised: April 23, 2023

Accepted: April 25, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhsoc.2023.3>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการทำตลาดออนไลน์ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิต์ แหล่งข้อมูล ได้แก่ ประธานชุมชน สมาชิกกลุ่มที่มาฝึกอาชีพและรวมกลุ่มอาชีพ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 34 คน ดำเนินการวิจัยโดยการจัดสัมมนา การสนทนากลุ่ม (Focus group) และการทำกิจกรรมกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นสนทนา และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มสมาชิกชุมชนหาดสองแคว ขาดทักษะและความรู้ในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ 2) ชาวชุมชนหาดสองแคว มีความต้องการที่จะมีความรู้และทักษะในการทำตลาดออนไลน์ ดังนี้ 1) ด้านการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการถ่ายภาพ

และไลฟ์สด 2) ด้านเทคนิคการทำการตลาดบนโซเชียล 3) ด้านเทคนิคการสร้างแบรนด์
4) ด้านเทคนิคด้านช่องทางการชำระเงินออนไลน์ (Internet Banking)

คำสำคัญ: ทักษะดิจิทัล, การตลาดออนไลน์, ชุมชนหาดสองแคว

Abstract

This research article aims to study the situations and needs for evolving online marketing digital skills of Hard Song Khwae Community Group, Tron District, Uttaradit Province. The data source includes community leaders, members of vocational training and vocational groups, staff of Hard Song Khwae Subdistrict Administrative Organization, and 34 people involved. To conduct research, organizing seminars, focus group discussions, and group activities were pursued. The research tool was a semi-structured interview, and the statistics used in the research was content analysis. The results showed that 1) for considerations of online marketing digital skills for Hard Song Khwae community members, Hard Song Khwae community members lack skills and knowledge in using digital tools for social media marketing; however, the community members have potentials in terms of costs and readiness for online marketing, such as natural costs, cultural, traditions, and local wisdom capitals that are unique to the original version of the Laotians of Vientiane. Moreover, the business aspect of the community was a group selling products at the cultural street and online marketing lab. 2) For the requirement to develop digital skills for online marketing Hard Song Khwae community members, they require knowledge and skills in online marketing as follows: 1) the use of basic tools/equipment/photography techniques/composition/lighting, and 2) marketing techniques on social media live techniques content thinking techniques technical

aspects of advertising, and 3) brand building techniques/packaging design techniques, services, and 4) technical aspects of payment channels (Internet Banking)/delivery techniques/knowledge of law and tax, and support basic tools for live broadcasting.

Keywords: digital skills, online marketing, Hard Song Khwae community

บทนำ

ชุมชนหาดสองแควของ “ลาวเวียงจันทร์” เป็นชุมชนที่ผู้คนอพยพจากเมืองลาวเวียงจันทร์ และได้รวมกลุ่มกันตั้งรกรากอยู่ที่บริเวณร่มเม่น้านาน ที่บ้านหาดสองแคว ต.หาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ ปัจจุบันวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชนยังคงยึดถือและอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมโบราณแบบล้านช้าง ซึ่งเป็นวิถีเดิมของคนเชื้อสายลาวเวียงจันทร์ สำหรับร่องรอยความงดงามของวัฒนธรรมที่สืบทอดจากปู่ย่าตาทวดยังคงมีปรากฏให้เห็นที่บ้านหาดสองแคว อันได้แก่ ภาษาถิ่นที่มีการพูดจาด้วยภาษาลาวแบบดั้งเดิมซึ่งมีสำเนียงต่างจากลาวเวียงในที่อื่นๆ การแต่งกายประจำถิ่น ได้แก่ การนุ่งผ้าสี่เหลี่ยม ซึ่งผ่านกรรมวิธีการทอมือด้วยผ้าฝ้ายสีขาว อาหารพื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ขนมวงลาวเวียง ขนมห้างลาว อั่วบักเผ็ด (พริกขี้หนู) แจ่วฮေးปลาแดก แกงโห้เฮ้อๆ และประเพณีไหลไฟฟเฉลิมพระเกียรติ พิธีขอขมาพิชพันธุ์ธัญญาหาร และประเพณีหาบจังหัน ซึ่งเป็นประเพณีหนึ่งเดียวในประเทศที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน ด้วยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมลาวเวียงสโตร์ที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ และเป็นรากเหง้าเก่าแก่ผสมผสานให้เข้ากับสายวัฒนธรรมใหม่ ได้ที่ถูกบอกกล่าวเล่าขานต่อๆ กันของผู้มาเยือนผ่านจุดท่องเที่ยว กิจกรรม บริการและสินค้าของชุมชน ทำให้ชุมชนลาวเวียงหาดสองแควมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย นอกจากกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้วที่นับว่าเป็นเอกลักษณ์แล้ว ชุมชนยังเน้น

การบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ อาทิเช่น การปั่นจักรยาน เพื่อสุขภาพ ที่พักแบบโฮมสเตย์ การบริการอาหารพื้นบ้าน สปาธรรมชาติ บริการนวด เพื่อสุขภาพ ซึ่งนำมาซึ่งรายได้สุจริต เกิดสัมมาอาชีพในชุมชน เกิดการจ้างงานการ สร้างรายได้ ตลอดจนเกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจภายในชุมชนลาวเวียงหาดสองแคว (Subdistrict Administration Organization Hardsongkwae, n.d.)

แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (Covid-19) ทำให้ กิจกรรมที่ทางชุมชนจัดเตรียมไว้บริการนักท่องเที่ยวต้องหยุดชะงักลง ชุมชน ไม่สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ได้เหมือนในสถานการณ์ปกติ (Siam Rath, Online) โดยเฉพาะกิจกรรมการขายสินค้าของคนในชุมชน บนถนนสายวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักให้กับกลุ่มชุมชนหาดสองแคว ก็ต้องถูกปิดลงเช่นเดียวกัน (Chaion, personal communication, July 8, 2021)

จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อคนในชุมชนหาดสองแคว ทุกกลุ่ม กลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า ที่มีอาชีพขายสินค้าอยู่บนถนนสาย วัฒนธรรมและกลุ่มบริการต่างๆ ที่ไม่สามารถสร้างรายได้ได้อย่างเช่นเคย และต้อง ปรับตัวให้สามารถอยู่รอดกับบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยการเพิ่มช่องทางการขาย สินค้าและบริการที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งหัวหน้าชุมชนหาดสองแควให้ความเห็นว่า การขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่ง ที่จะสามารถช่วยบรรเทาภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำของชุมชนหาดสองแควได้ (Chaion, personal communication, July 8, 2021)

การตลาดออนไลน์ หรือ Online Marketing คือ การทำงานเพื่อส่งเสริมธุรกิจ หรือบริษัทในสื่อออนไลน์ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการ ในธุรกิจให้กลายเป็นที่รู้จักและเป็นที่สนใจ เพื่อให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ นั้นๆ มากขึ้นนั่นเอง การทำการตลาดออนไลน์ที่รู้จักกันทั่วไป เช่น โฆษณานบน Google, Facebook, YouTube หรือแม้แต่การทำบล็อก (AUN Thai, n.d.) ซึ่งการตลาด ออนไลน์มีประโยชน์และข้อดีต่อธุรกิจหลายอย่าง เช่น 1) ขั้นตอนการสั่งซื้อรวดเร็ว

2) สร้างรายการสินค้าได้ง่าย 3) ลดต้นทุนหน้าร้าน 4) โฆษณาและทำการตลาดได้ตรงจุด 5) ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง 6) เปรียบเทียบสินค้าและราคาดง่าย 7) เข้าถึงลูกค้าได้ไม่จำกัดจำนวน 8) ได้ตอบลูกค้าได้ไว รับมือกับความต้องการของตลาดได้ทันที และ 9) มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย (Amazon, n.d.) ซึ่งสอดคล้องกับ Hemann and Burbary (2017) ที่ได้เสนอข้อดีของการตลาดออนไลน์ไว้ว่า 1) ช่วยให้สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้ทันที 2) ค่าใช้จ่ายด้านการตลาดไม่สูง 3) ลูกค้ารับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ในวงกว้าง 4) สามารถปรับปรุงหรือเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการได้ตลอดเวลา 5) สนองความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว 6) สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างผลกำไรได้ 7) สามารถเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อการทำการตลาด 8) เปิดบริการร้านค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง

จากข้อดีและประโยชน์ของการทำการตลาดออนไลน์ข้างต้น ทำให้นักวิชาการหลายท่าน ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ให้กับกลุ่มคนในชุมชนต่างๆ อาทิเช่น Budseeta (2021) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายโดยใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผลิตภัณฑ์ข้าวสากหิขุมชน ตำบลท่าขุนราม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และ Rodplang (2021) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานงอบไทยลาวแฉ่งทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการทำการตลาดออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จผู้ประกอบการร้านค้าจำเป็นต้องมีทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการขายสินค้าบนตลาดออนไลน์ จากเหตุและผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ หรือนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ให้กับกลุ่มชุมชนหาดสองแควต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์
 2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์
- ขอบเขตการวิจัย

แหล่งข้อมูล

ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มที่มาฝึกอาชีพและรวมกลุ่มอาชีพ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและจากการสนทนากลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มชุมชนหาดสองแคว จำนวน 34 คน โดยแหล่งข้อมูลได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นการสนทนา

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่องที่ 1 ศึกษาสภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ มีวิธีการและขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชนหาดสองแคว และต้นทุนในด้านต่างๆ ของชุมชนหาดสองแคว สภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ และการสร้างประเด็นการสนทนา 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน 2) ต้นทุนในด้านต่างๆ ของชุมชน 3) สภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์

2. ลงพื้นที่สำรวจสภาพของชุมชนหาดสองแคว ในด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม
ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และธุรกิจของคนในชุมชนหาดสองแคว

3. จัดสนทนา สนทนากลุ่ม (Focus group) และทำกิจกรรมกลุ่มกับสมาชิก
ชุมชนหาดสองแคว ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิก เจ้าหน้าที่การการบริหาร
ส่วนตำบลหาดสองแคว โดยสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนด จากนั้นร่วมกันระดม
ความคิด และวิเคราะห์สภาพธุรกิจของชุมชน สภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาด
ออนไลน์ และต้นทุนในต่างๆ ที่จะส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาด
ออนไลน์

ภาพ 1

ลงพื้นที่สำรวจสภาพของชุมชนหาดสองแคว



ภาพ 2

สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และทำกิจกรรมกลุ่มกับสมาชิกชุมชนหาดสองแคว



การศึกษาเรื่องที่ 2 การศึกษาความต้องการในการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ ของชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ มีกรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์และการสร้างประเด็นสนทนาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์

2. จัดสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม (Focus group) กับสมาชิกชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิก เจ้าหน้าที่การการบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว โดยสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนด เพื่อสอบถามถึงความต้องการในการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนในชุมชนหาดสองแคว

ภาพ 3

สนทนากลุ่มกับสมาชิกชุมชนหาดสองแคว



ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์

1.1 ด้านข้อมูลพื้นฐานของชุมชนหาดสองแคว

อาชีพ ตำบลหาดสองแคว มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ พืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย ถั่วเหลือง นอกจากนี้ยังมีการทำสวนผลไม้ ได้แก่ มะม่วง ส้มโอ ขนุน เป็นต้น

การปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ โคเนื้อ ไก่พันธุ์ไข่

การประมง มีการทำประมงหมู่บ้าน บริเวณบึงพาด เนื้อที่ประมาณ 250 ไร่

การพาณิชย์ มีสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดเล็ก จำนวน 9 แห่ง มีท่าทราย จำนวน 1 แห่ง

หน่วยธุรกิจในเขต อบต. โรงเรียนขนาดเล็ก 1 แห่ง โรงเรียนข้าวขนาดกลาง 1 แห่ง ลานตากข้าว 1 แห่ง

สภาพทางสังคม ด้านการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา (โรงเรียนขยายโอกาส 1 แห่ง) 3 แห่ง ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพฯ 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชน 7 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง

การส่งเสริมธุรกิจของชุมชน ธุรกิจภายในชุมชนหาดสองแคว มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม นันทนาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกระดับ มีการนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นของใช้ในครัวเรือน โดยกิจกรรมและสินค้าต่างๆ ได้ทำรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านต้นทุนในการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์

1. มีต้นทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมจำนวนมากและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและพร้อมจะนำมาใช้สร้างเป็นจุดขายเพื่อต่อยอดในการทำตลาดออนไลน์เพื่อสร้างรายได้ เช่น ประเพณีการดักบาตรหาบจังหัน ประเพณีทำบุญกลางบ้าน มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัฒนธรรม ชมแม่น้ำสองสี มีผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป มีกิจกรรมตามรอยเส้นทางเสด็จประพาสต้น (รัชกาลที่ 5) ในแม่น้ำน่าน มีการปั่นเพื่อสุขภาพ มีสารวจร่องรอยเมืองโบราณตาซุชก มีสินค้าหัตถกรรมผ้าทอน้ำอ่างซึ่งเป็นเอกลักษณ์ สกุลเวียงจันทน์ มีอาหารพื้นบ้าน มีโฮมสเตย์หาดสองแควให้บริการเข้าพักและมีงานประเพณีไหลแพไฟ่ พิธีขอบคุณพืชพันธุ์ ธัญญาหารและสาขาน้ำ ทุกวันที่ 4-6 ธันวาคมของทุกปี

2. มีอุปกรณ์และเทคโนโลยีพื้นฐานสำหรับการตลาดออนไลน์

3. สัญญาเช่าเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในพื้นที่มีความเร็วเหมาะสมที่จะทำการตลาดออนไลน์ได้

4. มีความพร้อมทางด้านจิตใจ ใฝ่รู้ กล้าแสดงออก เป็นมิตรกับผู้อื่น และมีประสิทธิภาพการขายของบนเส้นทางถนนสายวัฒนธรรม
5. มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอาหารพื้นเมือง และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน
6. ชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านศูนย์บริการการท่องเที่ยวจากองค์การบริหารตำบลหาดสองแคว
- 1.3 ด้านสภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์
 1. ขาดความรู้และทักษะดิจิทัลสำหรับการทำการตลาดออนไลน์
 2. ขาดความรู้ด้านการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์พื้นฐาน เทคนิคการถ่ายภาพ/จัดองค์ประกอบภาพ/จัดแสง
 3. ขาดความรู้ด้านเทคนิคการทำการตลาดบนโซเชียล เทคนิคการไลฟ์สด เทคนิคการติดคอนเทนต์ และเทคนิคในการทำโฆษณา
 4. ขาดความรู้ด้านเทคนิคการสร้างแบรนด์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การบริการ
 5. ขาดความรู้ด้านเทคนิคด้านช่องทางการชำระเงิน (Internet Banking) เทคนิคการจัดส่งสินค้า ขาดความรู้ด้านกฎหมายและภาษี

2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์

ผลการสนทนาพูดคุย เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ของกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ สรุปได้ว่าชาวชุมชนมีความต้องการที่จะมีทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ในประเด็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์พื้นฐาน เทคนิคการถ่ายภาพ/จัดองค์ประกอบภาพ/ จัดแสง
2. ด้านเทคนิคการทำการตลาดบนโซเชียล เทคนิคการไลฟ์สด เทคนิคการติดคอนเทนต์ ด้านเทคนิคในการทำโฆษณา

3. ด้านเทคนิคการสร้างแบรนด์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การบริการ
4. ด้านความรู้เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ
5. ด้านเทคนิคด้านช่องทางการชำระเงิน (Internet Banking) เทคนิคการจัดส่งสินค้า ด้านความรู้ด้านกฎหมายและภาษี และสนับสนุนเครื่องเครื่องมือจำเป็นเบื้องต้นสำหรับไลฟ์สด

อภิปรายผล

1. สภาพทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ ของกลุ่มสมาชิกชุมชนหาดสองแคว พบว่า ชุมชนหาดสองแควส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรม ซึ่งปลูกพืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญๆ เช่น ข้าว อ้อย โดยชุมชนมีต้นทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เพราะเป็นชุมชนที่ผู้คนอพยพจากเมืองลาวเวียงจันทน์ ซึ่งการดำเนินชีวิตก็ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีของ “ลาวเวียงจันทน์” เช่น ประเพณีการตักบาตรหอบจันทน์ ประเพณีทำบุญกลางบ้าน และชุมชนยังมีความพร้อมในการพัฒนาทักษะการทำการตลาดดิจิทัล หลายด้าน เช่น ด้านอุปกรณ์ ด้านอินเทอร์เน็ต ด้านความสนใจ และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน เป็นต้น และเมื่อสอบถามถึง ทักษะและความรู้เกี่ยวกับการทำการตลาดออนไลน์ พบว่า กลุ่มสมาชิกชุมชนหาดสองแควขาดทักษะและความรู้ในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มชุมชนหาดสองแควส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการฝึกหรือไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเพียงพอ จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล 34 คน พบเพียง 1 คน ที่มีประสบการณ์และทักษะดิจิทัลเพื่อการทำการตลาดออนไลน์โดยการขายสมุนไพรบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Rodplang (2021) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานงอบไทยลาว แก้วทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและเป็นผู้ที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในระดับต่ำ ซึ่งพบเพียงสมาชิกใน

กลุ่มจำนวน 3 คน ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำการตลาดออนไลน์ได้ และสอดคล้อง Mahatthanachai et al. (2018) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการตลาดด้วยดิจิทัลคอมเมอร์ซของผลิตภัณฑ์ในชุมชนอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีทักษะการใช้งานอุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์และทักษะการใช้งานสื่อออนไลน์เพื่อการตลาดดิจิทัลอยู่ในระดับน้อย

2. ความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ โดยชาวชุมชนหาดสองแคว มีความต้องการที่จะมีความรู้และทักษะในการทำการตลาดออนไลน์ ดังนี้

- 1) ด้านการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์พื้นฐาน เทคนิคการถ่ายภาพ/จัดองค์ประกอบภาพ/จัดแสง
- 2) ด้านเทคนิคการทำการตลาดบนโซเชียล เทคนิคการไลฟ์สด เทคนิคการติดคอนเทนต์
- ด้านเทคนิคในการทำโฆษณา
- 3) ด้านเทคนิคการสร้างแบรนด์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การบริการ
- 4) ด้านเทคนิคด้านช่องทางการชำระเงิน (Internet Banking) เทคนิคการจัดส่งสินค้า

ด้านความรู้ด้านกฎหมายและภาษี และสนับสนุนเครื่องเครื่องมือจำเป็นเบื้องต้นสำหรับไลฟ์สด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนหาดสองแคว มีห้องปฏิบัติการและเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้สำหรับการทำการตลาดออนไลน์ที่เป็นส่วนกลางของชุมชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว แต่กลุ่มชุมชนชาวสองแควก็ไม่มีความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์พื้นฐานต่างๆ และยังขาดความรู้และทักษะการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ตลาดจนการสร้างแบรนด์ ประกอบกับในยุคปัจจุบันการชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ตลอดจนการบรรจุและจัดส่งสินค้า และความรู้ในทางกฎหมายและการจ่ายภาษีนับว่าเป็นเรื่องพื้นฐานที่ผู้ที่จะทำการตลาดออนไลน์จำเป็นต้องเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Mahatthanachai et al. (2018) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการตลาดด้วยดิจิทัลคอมเมอร์ซของผลิตภัณฑ์ในชุมชนอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการที่จะเรียนรู้และฝึกทักษะใช้งานสื่อ

ออนไลน์เพื่อการตลาดดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความต้องการมากที่สุดคือการประยุกต์ด้านการตลาดออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการใช้สำหรับงานการขายสินค้า 2) ด้านงานประชาสัมพันธ์ข้อมูล 3) ด้านการติดต่อกับลูกค้า และ 4) ด้านการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว เช่น คลิปวิดีโอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการสอบถามถึงความต้องการในด้านช่องทางการตลาดออนไลน์ที่สมาชิกกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ มีความสนใจจะใช้ทำการตลาดออนไลน์ เพราะช่องทางการตลาดออนไลน์สามารถทำได้ในหลากหลายช่องทาง และบางช่องทาง กลุ่มชุมชนอาจจะมีความสนใจอยากจะเรียนรู้เป็นพิเศษ หรืออาจจะเคยใช้งาน แต่ยังไม่ได้รับความสำเร็จเพราะอาจขาดทักษะความรู้ ความเข้าใจในการใช้งาน และอยากจะพัฒนาทักษะและความรู้เพิ่มเติม

2. ควรมีการสอบถามผู้บริโภคนักสินค้าและบริการถึงสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคนักใจที่จะสามารถซื้อหรือจองล่วงหน้าได้ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้การพัฒนาช่องทางการขายสินค้าบนตลาดออนไลน์มีความสอดคล้องกับผู้บริโภค และยังสามารถมองทางการตลาดที่หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการตลาดออนไลน์ ให้กับกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ เนื่องจากกลุ่มชุมชนหาดสองแควยังขาดทักษะการทำการตลาดออนไลน์ตามประเด็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการถ่ายภาพและไลฟ์สด 2) ด้านเทคนิคการทำการตลาดบนโซเชียล 3) ด้านเทคนิคการสร้างแบรนด์ 4) ด้านเทคนิคด้านช่องทางการชำระเงินออนไลน์ (Internet Banking)

2. ควรมีสร้างพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์บนแพลตฟอร์มต่างๆ ให้กับกลุ่มชุมชนหาดสองแคว อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ เนื่องจากยังไม่มีช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ที่เป็นของชุมชนหาดสองแคว

References

- Budseeta, P. (2021). The development of distribution channels using digital marketing to enhance the competitiveness of community enterprise products of Tha Khun Ram, Mueang Kamphaeng Phet District. *Journal of Marketing and Management*, 8(2), 48 – 59. [in Thai]
- Mahatthanachai, C., Chumun, M., Mahatthanachai, B., Tarapitakwong, J., Takran, T., Santiteerakul, W., & Wongchomphu, P. (2018). *The promote marketing by digital commerce of mae rim district, Chiangmai province* [Research report]. Chiangmai: Chiangmai Rajabhat University. [in Thai]
- Rodplang, P. (2021). The developing online marketing channels of Ngob Products, basketry products group NGOBTHAI-LAONGEAW THONG-EN, Imburi District, Singburi Province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(3), 35 – 45. [in Thai]
- Subdistrict Administration Organization Hardsongkwae. (n.d.). *History og Hardsong Kwae*. Laosviengstyle. <https://www.laosviengstyle.com/> [in Thai]
- Hemann, C., & Burbary, K. (2017). *Digital marketing analytics: Marketing sense of consumer data in digital world* (2nd ed.). Indiana: Qua Publisher.

Author

Assist.Prof. Pichayapa Yaungsoi, Ph.d.

Educational Technology and Communications, Faculty of Education,

Naresuan University, Thailand

99 Moo 9, Phitsanulok-Nakornsawan Road, Tharpoa Sub-District,

Mueng District, Phitsanulok Province. 65000

Tel.: 088-2675199 E - mail: pichayapay@nu.ac.th

ข้อเสนอเชิงนโยบายการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการ
ท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศของชุมชนตำบลหาดเล็ก
อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

**Policy Proposal for Creating Economic Security Via Management of
Eco-community Tourism of Hat Lek Sub-District
in Khlong Yai District, Trat Province**

สิตางค์ เจริญวงศ์¹ / วงธรรม สรณะ² / เชษฐณรงค์ อรชุน³ /
ชูวงศ์ อุบลี^{4*} / อังศุมาริน สุชัยรัตนโชค⁵

Sitang Chareanwong / Wongtham Sarana / Chetnarat Orachun /

Chuwong Ubalee / Aungsumarin Suchairatanachoke

¹⁻⁴ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Faculty of Humanities and Social Sciences Rambhai Barni Rajabhat University

⁵ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

Received: March 4, 2023

Revised: April 13, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.4>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอนโยบายการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิจัยเชิงเอกสารได้แก่ เอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เพื่อนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งในระดับการวางแผนนโยบายและในระดับปฏิบัติงาน 2) ประชาชนที่มีส่วน

เกี่ยวข้องในชุมชน 3) ผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ในชุมชน 4) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการสังเกตการณ์ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ข้อค้นพบจากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวทางจากปฏิบัติการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย 4 ประเด็น คือ นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยการพัฒนาส่วนที่แคบที่สุดในประเทศไทย และการพัฒนาและการเพิ่มจุดเช็คอินในสถานที่ของชุมชน นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนและชุมชน ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพในด้านการสื่อสาร การพัฒนาทักษะเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศน์น้อย นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพกิจกรรม ประกอบด้วย การสร้างกติกากการท่องเที่ยว การจัดระบบด้านเวลาในการท่องเที่ยว การแบ่งแยกประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจน และการจัดทำแหล่งข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว และนโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงเครือข่าย ประกอบด้วย ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวข้ามชาติ และควรมีการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างวิสาหกิจในชุมชน

คำสำคัญ: การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ, การจัดการท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์, จังหวัดตราด

Abstract

The objective of this research was to propose the policy proposal for creating economic security via management of eco-community tourism of Hat Lek Sub-district in Khlong Yai District, Trat Province. A qualitative research method was

used including documentary research consisted of primary and secondary documents to collect eco-community tourism data and in-depth interviews with key informants as follows: 1) government officials at both policy making and operational levels, 2) people involved in the community, 3) local and local leaders in the community, and 4) tourists who came to the community and tourists who preferred ecotourism and observation. In addition, participatory research methods were used to present as guidelines for management of eco-community tourism of Hat Lek Sub-district. The results showed that guidelines from the operation to create economic security by management of eco-community tourism from the foundation in the context of Hat Lek community could be defined as a policy proposal in four issues as follows: the upgrading policy for spatial capacity development consisted of the development of the narrowest part of Thailand and the development and addition of check-in points in community, the upgrading policy for human and community potential development consisted of the communication capacity development and youth skills development to become young guides, the upgrading policy for potential activity development consisted of tourism rule setting , time management system of tourism, tourism activity classification and provision of resources for tourists, and the upgrading policy for network capacity development consisted of infrastructure to support transnational tourism and tourism management to create connections among enterprises in the community.

Keywords: creating economic security, community based tourism management, eco-tourism, Trat Province

บทนำ

ชุมชนในบริเวณชายแดนชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกในอดีตเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งทางบก และทางทะเล ในปัจจุบันชุมชนเหล่านี้กำลังประสบปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญหนึ่งในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการทำประมงทะเลที่มีความมุ่งหวังที่จะเป็นการเพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ แต่ต้องประสบกับปัญหาที่เป็นเงื่อนไขของข้อกำหนดกฎหมายประมงที่เป็นข้อจำกัดให้กับชาวประมง ในปีพ.ศ. 2558 ที่มีข้อกำหนดในการจัดการประมงผิดกฎหมาย ได้แก่ การควบคุมเรือประมงลำใดไม่ขึ้นทะเบียน ไม่มีใบอนุญาต หรือที่เรียกกันว่า "อาชญาบัตร" จะไม่สามารถออกจับปลาได้ มีการห้ามใช้เรืออวนลาก การติดตั้งเครื่องมือติดตามเรือสำหรับประมงนอกน่านน้ำขนาด 60 ตันกรอส ขึ้นไป รวมถึงการใช้ระบบควบคุมการแจ้งเข้า-ออกของเรือประมงขนาด 30 ตันกรอส ขึ้นไป นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วมีเงื่อนไขอื่น ๆ อีกกว่า 15 มาตรา ผลจากกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้กับชาวประมง ยังส่งผลกระทบต่อกิจการเรือประมงที่ไม่สามารถดำเนินการให้ถูกต้องตามที่กฎหมายได้ทั้งหมด ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมภายในชุมชนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ผลกระทบจากสถานการณ์ของ Covid19 ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและเศรษฐกิจของชาวชุมชนบ้านหาดเล็ก ซึ่งเป็นชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา มีพื้นที่ที่ติดกับประเทศด้านชายแดน การแพร่ระบาดของ Covid19 ส่งผลให้มีการปิดตลาดการค้าเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้ชาวบ้านในชุมชนที่มีอาชีพเกี่ยวกับการค้าชายแดนได้รับผลกระทบ อาทิ 1) ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพสองแถวคอยรับนักท่องเที่ยวจากตลาดการค้าชายแดนบ้านหาดเล็ก ไปยังตัวจังหวัดตราดและอำเภอคลองใหญ่ต้องหยุดดำเนินการ 2) ร้านค้าในบริเวณชายแดนหลายร้านต้องปิดตัวลงและประชาชนที่เดินทางข้ามแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่อไปได้ (Kimsay, personal communication, April 3, 2021)

สถานการณ์ที่กล่าวถึงข้างต้นจึงทำให้ชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหันมาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจบนฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการทำประมง ที่เป็น

ประมงเชิงอนุรักษ์ควบคู่กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาทิ การปลูกป่าชายเลน การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การทำซั้งเชือก การทำธนาคารปู รวมถึงการผลิตสินค้าอาหารทะเลในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ OTOP และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อผลักดันกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในตำบลหาดเล็กและสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนและเป็นทางเลือกใหม่ของชุมชน จากประสบการณ์ของการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตำบลหาดเล็กที่ผ่านมาได้มีการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาระบบนิเวศบ้านปลา-ธนาคารปู การรักษาและฟื้นฟูป่าชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดเป็นแหล่งผลิตอาหารให้กับสัตว์น้ำขนาดเล็ก นอกจากนี้ตำบลหาดเล็ก ยังได้รับการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) กิจกรรมภายใต้กลุ่มชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตำบลหาดเล็ก ได้แก่ การจัดเทศกาลลอยกระทงสองแผ่นดิน การจัดกิจกรรมวอลเลย์บอล 2 แผ่นดิน การทำแพเปือก การจัดกิจกรรมที่กล่าวถึงนี้อาศัยศักยภาพของคณะทำงานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาทำให้เกิดการทำงานในเชิงพื้นที่ร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามชุมชนหาดเล็กก็ยังไม่ได้นำศักยภาพของชุมชนเชิงนิเวศที่เป็นจุดเด่น อาทิ ศักยภาพเชิงพื้นที่ ได้แก่ จุดที่แคบที่สุดของประเทศไทย เทือกเขาบรรทัดตัด การมีพื้นที่วิถีชีวิตชุมชนประมง อาหารทะเล ป่าชายเลน ประวัติศาสตร์ชุมชนที่เป็นพื้นที่หลบภัยของชาวกัมพูชาที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบในสงครามเขมรแดง หรือการเป็นพื้นที่ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้หลบหนีจากการทำรัฐประหารมาลงเรือ ณ บริเวณริมหาดเล็ก บ้านหมู่ที่ 4 หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ถ้ำสุดท้ายของจอมพล ป” นอกจากนี้ศักยภาพทางวัฒนธรรมร่วมระหว่างคนสองแผ่นดินระหว่างไทย-กัมพูชา การเชื่อมต่อทางวัฒนธรรมระหว่างวัดเก่าแก่ดั้งเดิมคือ วัดพนมกรู ซึ่งมีหลวงพ่อบึง, หลวงพ่อเวียน, หลวงพ่อรอดที่เป็นเกจิอาจารย์เคยจำวัดอยู่ที่นี่ สิ่งทีกล่าวถึงนี้มีได้เผยแพร่ให้คนทั่วไปเห็นหรือรับรู้ (Siri, personal communication, January 22, 2021)

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาถึงแนวโน้มนโยบายหรือแนวทางในการยกระดับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ว่าควรมีแนวโน้มนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดการตนเองบนศักยภาพที่ตั้งอยู่บนฐานของทรัพยากรด้านต่าง ๆ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอนโยบายการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพ

1.1 การศึกษาเอกสาร ได้แก่ เอกสารชั้นต้น (Primary Data) และ เอกสารชั้นรอง เพื่อนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ รูปแบบในการจัดการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ นำมาใช้เป็นองค์ความรู้ประกอบการจัดการท่องเที่ยว

1.2 การสัมภาษณ์จะใช้แบบเจาะลึก (In-dept Interview) ในการสัมภาษณ์ จะใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured or Guided Interview) ที่มุ่งรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิงและอธิบายในประเด็นต่าง ๆ ของงานวิจัย โดย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งในระดับการวางแผนนโยบายและในระดับปฏิบัติงาน
- 2) ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน
- 3) ผู้นำท้องถิ่นและท้องถิ่นในชุมชน
- 4) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.3 การสังเกตการณ์ วิธีการนี้จะในรูปแบบการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่น ๆ

โดยใช้ในกระบวนการสังเกต เช่น การเข้าร่วมประชุมในการประชุมร่วมกับชาวบ้านในชุมชน ในการทำกิจกรรม การสำรวจสถานที่และผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเก็บหลักฐานข้อมูล

2. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้การตรวจแบบหลักการสามเส้า

(Triangulation) คือ

2.1 การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลที่มีจุดยืนต่างกัน ในการวิจัยนี้จะใช้ผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องฝ่ายรัฐ ซึ่งหมายถึงกลุ่มการเมือง และข้าราชการประจำ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวแทนประชาชน กลุ่มธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคม

2.2 การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์มาเปรียบเทียบ ว่าถ้าหากแหล่งข้อมูลที่ได้รับมานั้นแตกต่างกันไปหรือข้อมูลมาจากหลาย ๆ แหล่ง จะมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูล

2.3 การตรวจสอบจากสถานที่ที่แตกต่างกัน หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น การสัมภาษณ์ครั้งแรกภายนอกพื้นที่และคณะผู้วิจัยจะเปลี่ยนสถานที่สัมภาษณ์เป็นภายในเขตพื้นที่ของชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการตีความหมายปรากฏการณ์ทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ โดย อาศัยกรอบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) การจัดกลุ่มข้อมูลที่รวบรวมได้ให้เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความง่ายและสะดวกต่อ

การวิเคราะห์อย่างมีความเชื่อมโยงตลอดจนมีเหตุผล 2) การวิเคราะห์เชิงสาเหตุที่มาจากหลากหลายปัจจัย

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม โดยคณะผู้วิจัยชุมชนและแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์ ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีกระบวนการดังนี้ (Boudan & Biklen, 1992, p. 222)

- 1) การให้ความสำคัญและเคารพต่อความรู้ของชาวบ้าน ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลในหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาตลอดจนวิธีการและแนวทางแก้ไข
- 2) กระบวนการรวบรวมและการปริทัศน์ความรู้ร่วมกัน โดยคณะผู้วิจัยจะรวบรวมความรู้ที่มาจากการสร้างความรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ผ่านการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้รับมาเข้าสู่การนำเสนอในเวทีปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็น และนำเสนอแนวทางที่จะดำเนินกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการร่วมกัน
- 3) จัดเวทีเสริมพลังความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยการดำเนินการดังกล่าวจะอยู่ในรูปแบบของการจัดเวทีอบรมเสริมสร้างพลังความรู้ในเรื่องของประชาสัมพันธ์และการสร้าง content ใน Facebook Fanpage
- 4) จัดเวทีปฏิบัติการพัฒนางิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนในการจัดฐานข้อมูลท่องเที่ยวชุมชน การจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวชุมชน
- 5) ปฏิบัติการการท่องเที่ยวตามแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด

หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากปฏิบัติการท่องเที่ยวมาใช้ดำเนินการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด

ผลการวิจัย

บริบทการท่องเที่ยวชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด

ชุมชนตำบลหาดเล็กนั้น เป็นชุมชนประมงที่ตั้งอยู่บริเวณสุดขอบเขตชายแดนภาคตะวันออก เปรียบเสมือนประตูเชื่อมโยงการค้า การท่องเที่ยวและการลงทุน การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมและการเป็นศูนย์กลางเครือข่ายเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ แต่หาดเล็กมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและน่าสนใจหลายประการ ปี พ.ศ.2563 หลังจากที่รัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงและมาตรฐานความปลอดภัยในเส้นทาง จึงมีโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) สาย ตราด - หาดเล็ก เพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด สนับสนุนเขตเศรษฐกิจชายแดน (Special Economic Zone: SEZ) โดยตั้งเป้าเป็นศูนย์กลางการค้าการขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศและเป็นศูนย์กลางการบริการด้านการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค

ชุมชนตำบลหาดเล็กเดิมมีความพยายามในการจัดการท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีหน่วยปกครองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหาดเล็กรวมถึงกลุ่มชุมชนต่าง ๆ มีความพยายามในการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพประมงของชาวบ้านราว พ.ศ. 2562 มีการสนับสนุนงบประมาณขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษทั่วประเทศ ตามแนวทางของเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) ส่งผลให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน และจัดตั้งคณะกรรมการชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบล

หาดเล็ก ที่มีกลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนของประชาชนจากทุกหมู่บ้านเข้ามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการฯ

การจัดกิจกรรมภายใต้ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้การสนับสนุนของเทศบาลตำบลหาดเล็ก และจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะของการศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานราชการ งานที่โดดเด่นของชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลหาดเล็ก ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาดูงานศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลหาดเล็ก กิจกรรมดูงานของกลุ่มผู้สูงอายุในประเด็นของสูงวัยอย่างไรให้มีคุณค่า การศึกษาดูงานเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษาดูงานชายแดน กิจกรรมเส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน 2 แผ่นดิน ประเพณีลอยกระทง 2 แผ่นดิน กิจกรรมสัปดาห์รัก 2 แผ่นดิน เป็นต้น ต่อมาการจัดกิจกรรมดังกล่าวต้องประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องหยุดชะงักลง ประกอบกับการออกกฎหมายเกี่ยวกับการทำประมงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นที่มาของการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากฐานรากด้วยการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อเสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอเชิงนโยบายจากปฏิบัติการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

สำหรับแนวทางจากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการที่พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนชายแดน 2 แผ่นดิน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางด้านการอนุรักษ์และแหล่งท่องเที่ยวการเรียนรู้ สามารถเสนอเป็นแนวทางการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการท่องเที่ยว

ชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนชายฝั่งชายแดนภาคตะวันออก ออกเป็น
แนวนโยบาย 4 ประเด็น คือ นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่ นโยบาย
ยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนและชุมชน นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพ
กิจกรรม และนโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงเครือข่าย

1. นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่ สำหรับนโยบายการพัฒนา
ศักยภาพเชิงพื้นที่ ควรมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการยกระดับพื้นที่ของชุมชนสองแผ่นดิน
บ้านหาดเล็ก ให้สามารถรองรับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยการจัดการ
ท่องเที่ยวชุมชนใน 2 พื้นที่ คือ

1.1 การพัฒนาส่วนที่แคบที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากในจุดนี้ถือว่าเป็น
ส่วนที่แคบที่สุด หากวัดระยะจากแผ่นดินถึงชายฝั่งทะเล มีความกว้างเพียง 450 เมตร
ที่ผ่านมาส่วนที่แคบที่สุดของบ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ยังไม่ปรากฏ
ข้อมูลหรือรายละเอียดใด ๆ ในเอกสาร หนังสือสำหรับการเรียนการสอนแต่อย่างใด
ดังนั้นจึงถือได้ว่าส่วนที่แคบที่สุดในประเทศไทยของบ้านหาดเล็ก เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจ
และน่าศึกษา และที่ผ่านมามีการศึกษาดูงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เดินทางมาในพื้นที่
ตำบลหาดเล็ก แต่เป็นการแวะพัก เพื่อทัศนศึกษาและถ่ายภาพ ณ บริเวณส่วนที่แคบ
ที่สุด แต่นักท่องเที่ยวไม่สามารถใช้เวลาอยู่ในบริเวณนี้ได้นาน เนื่องจากอากาศร้อน
ขาดความร่มรื่นหรือหากฝนตกก็จะมีที่หลบฝน แม้จะได้รับการปรับปรุงสถานที่
โดยใช้งบประมาณจำนวนมากแล้วก็ตาม แต่ในปัจจุบันอาคารและห้องน้ำ ไม่สามารถ
ใช้การได้อย่างสะดวก ดังนั้นจึงควรปรับปรุงการสร้างร่มรื่นและสิ่งอำนวยความสะดวก
รวมถึงการดูแลรักษาห้องน้ำและความสะอาดโดยชาวชุมชนเพื่อพัฒนาไปเป็น
จุดเช็คอินและแวะพักของนักท่องเที่ยวต่อไป

1.2 การพัฒนาและการเพิ่มจุดเช็คอินในสถานที่ของชุมชน เนื่องจากสภาพ
พื้นที่ในตำบลหาดเล็ก มีความร่มรื่น ล้อมรอบไปด้วยระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์และ
มีทัศนียภาพที่สวยงาม โดยทั้งนี้พื้นที่ในตำบลหลายแห่งสามารถพัฒนาเป็นจุดเช็คอิน
ให้กับนักท่องเที่ยวได้ อาทิ จุดเด่นของการมีต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านหาด

ศาลเจ้า ตำบลหาดเล็ก เป็นต้น ไม่มีอายุกว่าหนึ่งร้อยปี มีการแผ่กิ่งก้านสาขาที่สวยงามเหมาะสำหรับการพัฒนาให้เป็นจุดพักผ่อนหย่อนใจและเป็นจุดเช็กอินให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายภาพได้ และนอกจากบ้านหมู่ 3 แล้ว หมู่ที่ 4 บ้านหาดเล็ก มีชายหาดเล็กที่มีความกว้างเพียง 6 เมตร และยังเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ หรือที่เรียกว่า “เก้าสุดท้ายของจอมพล ป พิบูลสงคราม” ที่ลี้ภัยทางการเมืองจากประเทศไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

2. นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชน สำหรับนโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนนั้น ควรมีการพัฒนาเพื่อรองรับการเติบโตของพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และการเป็นพื้นที่ของการเป็นชุมชนท่องเที่ยว โดยสามารถยกระดับ 2 ประเด็นดังนี้

2.1 การพัฒนาศักยภาพในด้านการสื่อสาร เนื่องจากชุมชนตำบลหาดเล็กเป็นพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีการใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนในชุมชน โดยแบ่งเป็น

1) พัฒนาทักษะการสื่อสารทางด้านภาษาประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาสากล ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งในระยะยาว

2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางการพูด ให้สามารถปฏิบัติการในการเป็นวิทยากร หรือนักเล่าเรื่องของชุมชน โดยที่ผ่านมาจะพบว่าชาวประมงพื้นบ้านมีทักษะความรู้ความสามารถเป็นอย่างมาก ชาวประมงพื้นบ้านบางคนสามารถอธิบายกิจกรรมการทำประมง การทำเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการประมง การดูแลอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างครอบคลุม แต่หากมีการเพิ่มเติมในด้านความสามารถหรือความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และระบบนิเวศให้กับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มเติม จะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพประมงให้ชาวประมงพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จะพบว่าผู้ที่ทำหน้าที่ในการเป็นวิทยากร การบรรยายให้กับนักท่องเที่ยว มีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสามารถ แต่ไม่สามารถอธิบายหรือให้คำแนะนำให้กับนักท่องเที่ยวได้เหมาะสม

2.2 การพัฒนาทักษะเยาวชนสู่การเป็นมัลติเทคนัน้อย เนื่องจากในพื้นที่ตำบลหาดเล็กมีนักเรียนไทยและกัมพูชาเข้ามาเรียนหนังสือจาก 2 ชาตินอกจากจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาซึ่งกันและกันแล้ว โรงเรียนในพื้นที่ยังมีการสนับสนุนให้นักเรียนของโรงเรียนได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้วิถีชาวบ้านในชุมชนที่ผ่านมามีการจัดให้มีมัลติเทคนัน้อยในการบรรยายให้ความรู้แต่ก็ต้องหยุดชะงักลงอันเนื่องมาจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด และจากการลงพื้นที่ที่วิจัยพบว่าเยาวชนมีศักยภาพที่สามารถบรรยายเกี่ยวกับ ชุมชน ระบบนิเวศให้กับนักท่องเที่ยวฟังได้ กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนสู่การเป็นมัลติเทคนัน้อยจึงควรได้รับการส่งเสริมและจัดให้มีมัลติเทคนัน้อยเหล่านี้ ทำหน้าที่อยู่ในทุก ๆ กิจกรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังให้กับเยาวชนไทยหันมารักษาระบบนิเวศในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย และนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชนในท้องถิ่น และหากอนาคตก็สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นพร้อมก้าวสู่การประกอบอาชีพในพื้นที่ และดูแลรักษาพื้นที่ท้องถิ่นของตนเองต่อไป

3. นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลหาดเล็กนั้นยังพบข้อจำกัดในหลายประเด็นที่อาจจะทำให้การท่องเที่ยวไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงควรมีนโยบายในการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นระบบดังนี้

3.1 การสร้างคณาธิการท่องเที่ยว เนื่องจากในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เมื่อจัดการท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเหล่านั้นจะต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสู่ความเสื่อมโทรม และหากเป็นเช่นนั้นเมื่อท้ายที่สุดก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ไม่มีความยั่งยืน ดังนั้นควรมีการกำหนดคณาธิการท่องเที่ยวว่าจะทำอะไรได้ อะไรทำไม่ได้ รวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะสามารถเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้ชุมชนจัดการได้อย่างไม่เกินศักยภาพของชุมชน และไม่เกิดศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวใน

ลักษณะนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณอย่างเดียว จำเป็นต้องคำนึงในเชิงคุณภาพและความยั่งยืนควบคู่ไปด้วย

3.2 การจัดระบบด้านเวลาในการท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาตินั้น ไม่สามารถที่จะท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งวัน จำเป็นต้องมีช่วงเวลาในการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ เช่น การปรับเวลาในการท่องเที่ยวของเรือสำราญเพื่อชมวิถีชีวิต หรือการศึกษาดูงานควารจัดในช่วงเวลาเช้า หรือ ช่วงเวลาหลังบ่าย 3 โมงเป็นต้นไป เนื่องจากสภาพอากาศจะไม่ร้อนเกินไป หรือกรณีของกิจกรรมบางประเภทลง เช่น กิจกรรมการทำประมง การสาธิตการทำวนดักสัตว์น้ำที่ใช้ระยะเวลายาวนานอาจจะส่งผลต่อความสนใจที่ลดลงของนักท่องเที่ยว หรือกิจกรรมการจัดอบรมที่ควรกำหนดเป็นฐานที่มีระยะเวลาไม่นาน หรือบางกิจกรรมสามารถจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์และให้นักท่องเที่ยวที่มาศึกษาดูงานได้เยี่ยมชม เป็นต้น

3.3. การแบ่งแยกประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดยเฉพาะการแยกแหว่งการท่องเที่ยวกับการทัศนศึกษาดูงาน เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ แต่นักท่องเที่ยวมีความสนใจแตกต่างกัน เช่น กรณีเป็นนักท่องเที่ยวควรเป็นกิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง กรณีเป็นกลุ่มทัศนศึกษา หรือ กลุ่มศึกษาดูงานควรเป็นกิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งควรจะจำแนกแยกประเภทของกิจกรรมให้ชัดเจน

3.4 การจัดทำแหล่งข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวได้ติดตามเพิ่มเติม เนื่องจากในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก เป็นพื้นที่ที่ห่างไกลติดตามแนวชายแดนการเดินทางมาเยี่ยมชมบ่อยครั้งจึงอาจเกิดขึ้นได้ยาก อย่างไรก็ตามจากความสวยงาม ของพื้นที่รวมทั้งศักยภาพในด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นักท่องเที่ยวหากอยากจะได้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนอื่น ๆ จึงควรมีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล อาทิ ปฏิทินการท่องเที่ยว ปฏิทินด้านอาหาร กิจกรรมหรือประเพณีที่น่าสนใจ รวมทั้งสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นการเตรียมข้อมูลสำหรับเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงและติดตามหลังจากที่เข้ามาเที่ยวและเกิดความประทับใจ การมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวรวมถึงสินค้าที่

สามารถเข้าถึงและสั่งซื้อได้ในภายหลังจะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงและสามารถติดตามเรื่องราวและสินค้าของชุมชนได้ในภายหลัง

4. นโยบายยกระดับเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงเครือข่าย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านศักยภาพด้านเครือข่ายในตำบลหาดเล็ก พบว่า ก่อนเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ชาวชุมชนตำบลหาดเล็กมีความร่วมมือระหว่างกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมร่วมกัน แต่หลังจากเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ทำให้รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาด และทำให้การเคลื่อนที่ของคนในสังคมลดลง ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมจึงควรดำเนินการในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวข้ามชาติ การเติบโตของประเทศกัมพูชาโดยเฉพาะที่ท่าเรือสีหนุวิลล์มีการขยายการท่องเที่ยวเกิดการลงทุนของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา มีการสร้างสนามบินนานาชาติขึ้น จึงเป็นช่วงเวลาที่ชาวตำบลหาดเล็ก ต้องเตรียมต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่อยากเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ตำบลหาดเล็กจึงเป็นช่องทางการเข้าประเทศช่องทางใหม่ใหม่ที่ถือเป็นประตูบ้าน จึงเสนอว่า ชาวชุมชนหาดเล็กและองค์กรปกครองท้องถิ่น หรือ วิชาหกชุมชนต่าง ๆ ควรเตรียมความพร้อมทั้งในด้านสาธารณูปโภค การจัดเตรียมด้านสถานที่ การจัดเตรียมด้านกิจกรรม การจัดเตรียมด้านบุคลากรทั้งด้านการบริการและภาษา อันจะเป็นการขยายฐานการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อการท่องเที่ยวและรองรับการท่องเที่ยวจากชายแดนประเทศกัมพูชาจากจังหวัดเกาะกง

4.2 ควรมีการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างวิชาหกกิจในชุมชนตำบลหาดเล็ก เพื่อรองรับการเดินทางการท่องเที่ยว การจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจขึ้นอีกครั้งในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก ดังนั้น กลุ่มวิชาหกกิจชุมชน หรือแม้แต่กลุ่มชุมชนในตำบลหาดเล็ก ควรจะมีการเตรียมความพร้อมด้วย

การแลกเปลี่ยนข้อมูล ที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวจำนวน 20 คน จะพักที่ใด จะมีกิจกรรมอะไรระหว่างท่องเที่ยว เป็นต้น ในส่วนนี้ควรจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยน หรือส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ หรือผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีความชัดเจน

อภิปรายผล

ประการแรกผลการศึกษาสอดคล้องกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้ (Tourism Authority of Thailand, 2002) ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or audemic or Endemic or Unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอในการที่ต้องพัฒนาจุดเช็คอิน เช่น บริเวณต้นไม้ที่มีอายุกว่า 100 ปี หรือจุดที่เรียกว่า แก้วสุดท้ายของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นองค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่สำคัญทั้งในมิติของธรรมชาติ และมิติทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ยั่งยืน (Sustainable managed tourism) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอในแง่ของการสร้างกติกการท่องเที่ยว ที่เมื่อจัดการท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเหล่านั้นจะต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ควรมีการกำหนดกติกาในการท่องเที่ยวว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ รวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะสามารถเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้ชุมชนจัดการได้อย่างไม่เกินศักยภาพของชุมชน และไม่เกิดศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประการที่สอง จากผลการศึกษาของ Saensanoh and Charoensup (2016) เรื่องยุทธศาสตร์การบูรณาการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ของจังหวัดตราด พบว่า การขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ของจังหวัดตราด โดยอาศัยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรต้องมีการบูรณาการระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม ชายทะเล ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารเข้าด้วยกัน รวมทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดตราดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นการยืนยันองค์ความรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายในการใช้จุดแข็งของพื้นที่ เช่น การมีประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่น่าสนใจ การมีศักยภาพด้านอาหารทะเล และการจัดระบบปฏิบัติการท่องเที่ยวให้เกิดความชัดเจน เพื่อเป็นการสื่อสารให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ข้อเสนอเชิงนโยบายยังได้กล่าวถึงการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานของภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนและส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่

1) รัฐควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาภูมิภาคตะวันออกที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะการใช้ศักยภาพของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น แนวนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายแดนจังหวัดตราดที่กำหนดให้เป็นศูนย์กลางให้บริการการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค (Tourism Hub) จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและการวางแผนที่อยู่บนการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับศักยภาพที่ชุมชนท้องถิ่นมีอยู่

2) จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องเป็นภาคส่วนหลักในการทำหน้าที่ประสานและอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งดึงศักยภาพจากภาคเอกชน ในการยกระดับการสร้างความปลอดภัยทางเศรษฐกิจโดยการจัดการ

ท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานราก เช่น การวางแผนปฏิทินการท่องเที่ยว การกำหนด จดกิจกรรมประเพณีให้เป็นวาระของจังหวัดและภูมิภาค

3) ชุมชนควรมีการเตรียมความพร้อมและเชื่อมโยงทรัพยากรของคนใน ชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายทรัพยากรและการจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม บน พื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับศักยภาพ และต้องตระหนักต่อ การจัดการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเชิงคุณภาพ และมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

1) ควรศึกษาแนวทางการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการ ท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชนชายฝั่งชายแดนภาค ตะวันออกในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องนโยบายการกำหนดให้ จังหวัดตราดเป็นพื้นที่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่มุ่งการเป็นศูนย์กลางให้บริการ การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค (Tourism Hub)

2) ควรศึกษาปัญหาข้อจำกัดในการขับเคลื่อนการสร้าง ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ โดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศจากฐานรากในบริบทของชุมชน ชายฝั่งชายแดนภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการกับ ปัญหาที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ วางแผนการรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจจาก ฐานรากโดยการท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศของชุมชนชายฝั่งชายแดนภาคตะวันออก: กรณีศึกษา ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลอง ใหญ่ จังหวัดตราด โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุน การวิจัยและนวัตกรรม แผนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2564

References

- Benchachaya, S. (2006). *Ecological tourism*. Lecture papers for the forest management course community and career development in forestry Fiscal Year 2006. [in Thai]
- Boonratana, R. (2010)b. Community-based tourism in Thailand: The need and justification for an operational definition. *Kasetsart Journal Social Science*, 31(2), 280-289. [in Thai]
- Bogdan, R., & Biklen, S. (1992). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods (2nd ed.)*. MA.: Allyn and Bacon.
- Saensanoh C., & Charoensup K. (2016). *Integrated community-based tourism strategies for income equity building of Trat Province*. Rambhai Barni Rajabhat University. [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2002). *Operations on eco-tourism in Thailand*. Bangkok (Tourism Authority of Thailand). [in Thai]

Authors

Dr. Sitang Chareanwong

Political Sciences Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Tel. 098-239-6563

E-mail: sitang.c@rbru.ac.th

Assisstant Professor Dr. Wongtham Sarana

Political Sciences Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Tel. 065-656-4405

E-mail: saiiew@yahoo.com

Assisstant Professor Dr. Chetnarat Orachun

Political Sciences Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Tel. 084-527-7723

E-mail: Chetnarat.o@rbru.ac.th

Assistant Professor Dr. Chuwong Ubalee

Political Sciences Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Tel. 086-608-5811

E-mail: Chuwong.u@rbru.ac.th

*(Corresponding Author), E-mail Chuwong.u@rbru.ac.th

Aungsumarin Suchairatanachoke

Faculty of Communication Arts

Tel. 095 - 641 - 7341

E-mail: Aungsumarin.s@rbru.ac.th

Rambhai Barni Rajabhat University

41 Moo.5, Tambon Tachang, Amphur Muang, Chathaburi, 2200

การพัฒนานวัตกรรมหม้อมย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน
สู่เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

**The Development of Fabric Dyeing Pot Innovations to Increase
Community's Potential of the Economic Community
in Sisaket Province**

โพธิ์พงษ์ ฉัตรนันทภรณ์¹

Popong Chatnuntaphorn

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Art and Design Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

Received: January 17, 2023

Revised: April 22, 2023

Accepted: April 25, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.5>

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมหม้อมย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ บ้านหนองคูใหญ่ อำเภอบึงบูรพ์ บ้านเมืองหลวง อำเภอยักษ์ทับทัน บ้านหนองรัง อำเภอยุ้ย และบ้านน้อยนาเจริญ อำเภอบางแก้ว จำนวนกลุ่มละ 30 คน รวมทั้งหมด 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ออกแบบและสร้างนวัตกรรมหม้อมย้อมผ้า หลังจากนั้นทำการทดสอบและประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหม้อมย้อมผ้าด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมหม้อย้อมผ้าพร้อมคู่มือการใช้ การใช้หม้อย้อมมี 3 กระบวนการ ดังนี้ 1) การเตรียมสี 2) การย้อม 3) การอบเส้นไหม โดยหม้อย้อมผลิตจากสแตนเลสเพื่อไม่ก่อให้เกิดสารตกค้างและผ่านตามาตรฐานการย้อมของกรมหม่อนไหม เมื่อนำหม้อย้อมไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมหม้อย้อมผ้าในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : จังหวัดศรีสะเกษ, นวัตกรรมหม้อย้อมผ้า, ศักยภาพชุมชน, เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

The objectives of this research are to 1) develop an innovation to enhance the potential of fabric dyeing pots for the economic community in Sisaket province. A method for selecting the target groups used in the specific study consisted of four weaving groups in Sisaket Province, including Nongkhuyai village in Buengbun district, Muangluang village in Huaithapthan district, Nongrung village in Phayu district and Noinacharoen village in Prangku district. There are 30 persons from each target group, for a total of 120 persons. The research tool was a structured interview. Analyze data with content analysis. The researcher would use the information to design and create an innovative fabric dyeing pot. After that, they tested and evaluated the satisfaction with the fabric dyeing pot innovation with a satisfaction assessment form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The researcher has developed an innovative fabric dyeing pot with a user manual. The use of the dye pot has three processes: 1) Preparation of dyes 2) Dyeing and 3) Silk thread drying, the researcher has developed a set to steam silk threads before drying them to make silk threads more aligned. The dyeing pot is made of

stainless steel so that it does not cause residue and passes the dyeing standards of the Queen Sirikit Department of Sericulture. When using the dye pot to experiment with the target group, The results of the satisfaction assessment revealed that the target group was satisfied with the dye pot innovation at the highest level.

Keywords: community economy, community potential, fabric dyeing pot innovation, Sisaket province

บทนำ

จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางศิลปะและวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี ส่งผลให้ศรีสะเกษเป็นแหล่งรวบรวมของชาติพันธุ์หลายกลุ่มอันนำไปสู่วัฒนธรรมอันหลากหลายของศรีสะเกษ โดยรวมชาติพันธุ์ ลาว เขมร ส่วย เขอ ไว้ด้วยกัน และในทุกชาติพันธุ์มีการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของตนหลากหลายวิธีการ และหนึ่งในนั้นคือการถ่ายทอดผ่านการทอผ้า ดังนั้นการทอผ้าจึงอยู่คู่จังหวัดศรีสะเกษมาช้านาน มีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้า และการย้อมผ้าจากรุ่นสู่รุ่นจากอดีตถึงปัจจุบัน การทอผ้าจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดศรีสะเกษเป็นอย่างยิ่ง (Pratwet et al., 2018)

กลุ่มทอผ้าภายในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชน ภายใต้การนำของผู้นำชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่นนอกเหนือจากการทำงานทางด้านเกษตรกรรม และเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมือง ซึ่งมีหลากหลายการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษเอง มีกลุ่มทอผ้าที่จัดตั้งขึ้นมากมายหลากหลายกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หนึ่งในกลุ่มทอผ้าที่โดดเด่น และมีชื่อเสียง คือ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านหนองรัง ตำบลพยุห์ อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มทอผ้าอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มทอผ้าอำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ และ

กลุ่มทอผ้าไหม อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ยึดถืออาชีพ เกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก เมื่อถึงฤดูหลังจากเก็บเกี่ยว ชาวบ้านจะขายรายได้ ในขณะเดียวกันจะมีเวลาว่างมากขึ้น ดังนั้นชาวบ้านจึงรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการหารายได้เพิ่มเติมเข้ามาในครัวเรือน โดย กลุ่มทอผ้างกล่าวได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่พบว่ามีปัญหาหลายประการ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบในการนำมาทอผ้า การพัฒนาตลาดผ้า การตลาด ตลอดจนรูปแบบการทอผ้าที่ยังยึดถือวิถีดั้งเดิม ซึ่งการข้อมผ้าในแบบเดิมนั้นต้องใช้ ระยะเวลาที่ยาวนาน สิ้นเปลืองทรัพยากรเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดมลพิษต่อระบบ ธรรมชาติซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology: CT) คือ การพัฒนาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตหรือผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลกระทบ ความเสี่ยงต่อนุชนและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (Ministry of Industry, 2016) อีกทั้งทางกลุ่มทอผ้าภายในชุมชนมีความต้องการพัฒนา วิธีการหรือพัฒนากระบวนการเพื่อลดต้นทุนในการผลิต และเพิ่มมูลค่าของสินค้าเพื่อ ก่อให้เกิดศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดนำไปสู่การเกิดเป็นเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง (Ponsri, 2004)

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย “การพัฒนานวัตกรรม หม้อข้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนและสมาชิกชุมชนผู้เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัด ศรีสะเกษ” เพื่อพัฒนานวัตกรรมในการข้อมผ้า กล่าวคือพัฒนาความคิด วิธีการ หรือ อุปกรณ์ในการข้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพในการข้อม โครงการวิจัยนี้จะศึกษาตั้งแต่ต้นน้ำ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการข้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติ กลางน้ำ คือ การพัฒนานวัตกรรม หม้อข้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติ และปลายน้ำ คือ การถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมหม้อ ข้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติ เมื่องานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จแล้ว จะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมหม้อ ข้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนของจังหวัดศรีสะเกษมีความ เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

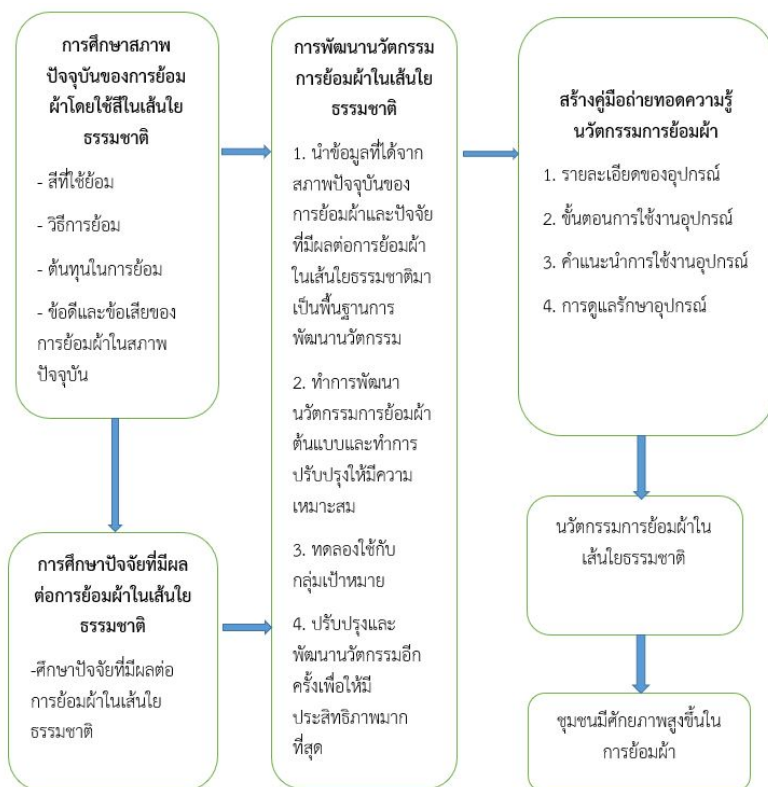
1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการหม้อย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อสร้างคู่มือในการถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมการหม้อย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการหม้อย้อมผ้า

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพการย้อมผ้าและปัจจัยที่มีผลต่อการย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานวัตกรรมการย้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติโดยเน้นไปที่ผ้าไหม เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนานวัตกรรมการย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ ทำการทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมต้นแบบและทำการปรับปรุงให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และทำการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมอีกครั้งเพื่อให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด ซึ่งจะเรียกว่า นวัตกรรมต้นแบบการย้อมผ้าที่เหมาะสมกับกลุ่มทอผ้าจังหวัดศรีสะเกษ หลังจากนั้นจึงทำการสร้างคู่มือถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมการย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ และประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวนี้สามารถจัดทำเป็นแผนผังได้ดังภาพ 1

ภาพ 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมหม้อย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนผู้
 เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิง
 ปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธี
 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

ที่สำคัญ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นนวัตกรรมหม้อย้อมผ้าและทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทำการปรับปรุงคุณภาพจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำคู่มือถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ส่งต่อไปยังกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น 120 คน ได้แก่

1) สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหม อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน 2) สมาชิกกลุ่มทอผ้า อำเภอปรังค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน 3) สมาชิกกลุ่มทอผ้า อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน และ 4) สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกจำนวน 1 กลุ่มจากทั้งหมด 4 กลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างต้นแบบนวัตกรรมหม้อย้อมผ้า (Prototype) ให้กลุ่มอื่น ๆ ทำการทดลองใช้และประเมินผล

การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองคูใหญ่ ตำบลเปือย อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ 2) มีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในการทอผ้าไม่น้อยกว่า 7 ปี 3) มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเพื่อการจำหน่ายเป็นประจำทุกปี และ 4) มีองค์ความรู้ด้านการทอผ้าและการย้อมผ้าเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมหม้อย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลด้านการพัฒนานวัตกรรมหม้อย้อมผ้า ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีองค์ความรู้และเชี่ยวชาญในการย้อมผ้าและวิธีการย้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติ จำนวน 3 คน ดังนี้

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเชื่อมและสร้างหม้อ วิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ จำนวน 1 คน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการซ่อมผ้าและนวัตกรรมการทอผ้า ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลด้านการประเมินการใช้นวัตกรมหม้อซ่อมผ้า จำนวน 120 คน ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1) เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหนองรัง อำเภอยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน 2) เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า อำเภอปรังคู้ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน 3) เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน และ 4) เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าอำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในการพัฒนานวัตกรรมการซ่อมสีในเส้นใยธรรมชาติของกลุ่มทอผ้า จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) การพัฒนานวัตกรรมการซ่อมสีในเส้นใยธรรมชาติ ผู้วิจัยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการพัฒนานวัตกรรมการซ่อมสีในเส้นใยธรรมชาติ และใช้แบบสอบถามในการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) การสร้างคู่มือเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการซ่อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการซ่อมสีในเส้นใยธรรมชาติ ปัจจัยที่มีผลต่อการซ่อมสีในเส้นใยธรรมชาติ และการพัฒนานวัตกรรมการซ่อมสีในเส้นใยธรรมชาติในการสร้างคู่มือ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหม้อซ่อมผ้า ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามในการประเมินความพึงพอใจหลังจากกลุ่มตัวอย่างได้ใช้

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยทำการออกแบบแบบสัมภาษณ์โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ประสบการณ์ในการทอผ้า

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการข้อมผ้าด้วยสีในเส้นใยธรรมชาติ ประกอบด้วย ขั้นตอนหรือกระบวนการในการข้อม สีที่ใช้ข้อม ระยะเวลาที่ใช้ข้อม ช่วงเวลาที่ใช้ข้อม ที่มาของสีที่ใช้ข้อม ต้นทุนในการข้อม ข้อดีข้อเสียของการข้อม เป็นต้น

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการข้อมผ้าด้วยสีในเส้นใยธรรมชาติ เกี่ยวกับวัตถุดิบที่ใช้ข้อม อุปกรณ์ในการข้อม ความคงทน ความสวยงาม สีส้น ราคา ความนิยม เป็นต้น

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้ทอผ้า เกี่ยวกับการข้อมผ้าด้วยสีในเส้นใยธรรมชาติ

นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษาที่ใช้สร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำเพิ่มเติมและปรับปรุงแก้ไข ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการทอผ้า ส่วนที่ 2 ความเหมาะสมและความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการทอผ้า และส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

นำแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินที่ได้ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) ของแบบสัมภาษณ์แต่ละข้อ จากนั้นนำมาคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีความ

เที่ยงตรงที่ระดับ 0.5-1.0 และแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าความเชื่อมั่น (Try out) อยู่ในระดับ 0.6-1.0

4. ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (Content Validity) มีจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเชื่อมและสร้างหม้อ วิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ จำนวน 1 คน 2) เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการย้อมผ้า ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขอหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์แจ้งผู้เกี่ยวข้องให้การสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการย้อมผ้าด้วยสีในเส้นใยธรรมชาติ สรุปข้อมูลที่ได้ ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 30 คน พบว่าเป็นเพศหญิงจำนวน 30 คน (ร้อยละ 100) อายุอยู่ระหว่าง 44-72 ปี อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ทอผ้า เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 3,000 -15,000 บาท มีประสบการณ์ในการทอผ้าอยู่ระหว่าง 20-40 ปี โดยส่วนใหญ่นิยมใช้เส้นใยธรรมชาติจากไหมเพียงอย่างเดียว สีที่ใช้มีทั้งเคมีและสีธรรมชาติ ซึ่งวัตถุดิบส่วนมากหาจากในพื้นที่ชุมชน หมักด้วยโคลนเพื่อให้ผ้านุ่ม อย่างไรก็ตามกลุ่มทอผ้าไหมนิยมใช้สีเคมี เนื่องจากราคาถูก หาง่าย สีสดทนนาน วิธีการย้อมคือใช้การต้มผ้าใส่หม้อย้อม และแช่เส้นไหมไว้ 12 ชั่วโมงมักทำในเวลากลางวัน เมื่อเวลาครบจะอยู่ในช่วงเวลากลางวันจะทำการตีไหมให้กระจายแล้วทำการย้อมสี โดยการย้อมอุ่น ใช้เวลา 10 ชั่วโมงในการย้อมต่อ 1 ฟัน ในการย้อมผ้าไหม 1 ฟัน ผู้ย้อมใช้ต้นทุนโดยเฉลี่ย 1,050 บาท ประกอบด้วย ค่าสี 100 บาท ค่าเส้นไหม 450 บาท และค่าแรง 500 บาท (คิดค่าแรงชั่วโมงละ 50 บาท) ข้อดีของการย้อมผ้าในรูปแบบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน ได้แก่ ความชำนาญในการย้อมเนื่องจากทำมาเป็นเวลานานหลายปี อย่างไรก็ตามก็พบข้อเสีย

ของการซ่อมผ้าในรูปแบบปัจจุบัน ได้แก่ สีที่ซ่อมไม่คงทน ไม่สม่ำเสมอหรือต่าง และใช้ระยะเวลานานในการซ่อมผ้าแต่ละผืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนานวัตกรรมหม้อซ่อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนผู้เสริมสร้างธุรกิจในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการซ่อมผ้าและปัจจัยที่มีผลต่อการซ่อมผ้ามาสร้างนวัตกรรมต้นแบบการซ่อมผ้า หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเชื่อมวิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษและเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการซ่อมผ้า จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษเป็นผู้ประเมิน ผู้วิจัยทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทอผ้าที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อทำการประเมินนวัตกรรม ทำการปรับปรุงพัฒนาตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและผลการประเมินจากกลุ่มทอผ้าทั้ง 4 กลุ่ม จนได้นวัตกรรมต้นแบบการซ่อมผ้าที่เหมาะสมกับกลุ่มทอผ้าจังหวัดศรีสะเกษ และนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดนวัตกรรมหม้อซ่อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติกับกลุ่มทอผ้าอำเภอปรังค์ภู กลุ่มทอผ้าอำเภอยะยง และกลุ่มทอผ้าไหมอำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างคู่มือในการถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมหม้อซ่อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างคู่มือเพื่อถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมหม้อซ่อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติให้แก่กลุ่มทอผ้าในจังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหม้อซ่อมผ้า ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจมาเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงและเสนอแนะในการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมต่อไป

ผลการวิจัย

ในการพัฒนานวัตกรรมหม้อซ่อมผ้า ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการซ่อมผ้าและปัจจัยที่มีผลต่อการซ่อมผ้าด้วยสีในเส้นใยธรรมชาติ จาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมหม้อข้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชน ผู้วิจัย นำเอาข้อมูลการวิจัย มาร่างต้นแบบนวัตกรรมหม้อข้อมผ้า โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์ หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษเป็นผู้พิจารณา ผู้วิจัยได้นำแบบร่าง ดังกล่าวมาสร้างเป็นนวัตกรรมหม้อข้อมผ้าร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเชื่อมและสร้าง หม้อ วิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ โดยเลือกใช้วัสดุสแตนเลสทั้งหมด เพราะไม่ ก่อให้เกิดสารตกค้างจากหม้อลงไปสู่น้ำข้อมตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการข้อม ผ้า หม้อข้อมนี้มีขนาดความกว้าง 20 นิ้ว เนื่องจากการสำรวจเป็นขนาดที่กลุ่มเป้าหมาย นิยมใช้ในการข้อม โดยการสร้างต้นแบบหม้อข้อมผ้านั้นประกอบด้วย 1) ตัวหม้อขนาด ความกว้าง 20 นิ้ว 2) ตะแกรงคัดแยกวัสดุให้สี อาทิเช่น เปลือกไม้ ขางไม้ ดอกไม้ 3) ชุดวงล้อแขวนเส้นไหม และ 4) ชุดนั่งอบไอน้ำพร้อมฝาปิด ก่อนจะนำไปทำการ ทดสอบคุณภาพกับกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองคูใหญ่ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการสังเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอุปกรณ์การข้อมผ้าแบบเดิมกับนวัตกรรม ใหม่ ดังตาราง 1

ตาราง 1

การสังเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอุปกรณ์การข้อมผ้าแบบเดิมกับนวัตกรรมใหม่

1. ด้านระยะเวลาในการเตรียมสี

อุปกรณ์ข้อมผ้าแบบเดิม มีหลายขั้นตอน 1) เตรียมหม้อต้มน้ำ 2) ใส่วัตถุดิบให้สี เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ ขางไม้ ลงไปในหม้อ 3) ต้มทิ้งไว้ 1-10 ชั่วโมง ตามความพอใจของ สีที่ออกมา และ 4) นำผ้าขาวมากรองเอาวัตถุดิบให้สีออกให้เหลือเพียงน้ำสีใส่อีก หม้อที่เตรียมไว้

นวัตกรรมใหม่ ช่วยลดขั้นตอน 1) เตรียมหม้อต้มน้ำ 2) ใส่วัตถุดิบให้สี เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ ขางไม้ ลงไปในหม้อที่มีถังกรอง 3) ต้มทิ้งไว้ 1-10 ชั่วโมง ตามความ พอดีของสีที่ออกมา 4) ยกเพียงถังกรองออก จะเหลือเพียงน้ำสีที่พร้อมข้อมได้ทันที

ตาราง 1 (ต่อ)

-
- 5) ช่วยลดการสูญเสียความร้อนระหว่างการกรองทำให้ประหยัดต้นทุนด้านเชื้อเพลิง
 6) ช่วยลดอัตราระหว่างการตัดวัตถุดิบเพื่อมากรองเอาเพียงน้ำสีในแบบเดิม ๆ 7)
 ช่วยลดระยะเวลาในการทำงาน และ 8) ช่วยลดวัสดุอุปกรณ์คือไม่ต้องมีหม้ออีก
 หม้อในการกรองน้ำสี
-

2. ด้านระยะเวลาในการซ่อม

-
- อุปกรณ์ซ่อมผ้าแบบเดิม 1) ใช้ระยะเวลาในการซ่อม 1-2 ชั่วโมง ถึงจุดอ้อมตัว และ
 2) ขึ้นอยู่กับสถานที่ สภาพอากาศ ความชื้น และแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้
-

- นวัตกรรมใหม่ 1) ใช้ระยะเวลาในการซ่อมเพียง 45 นาที ถึงจุดอ้อมตัว 2) ช่วยในด้าน
 การควบคุมความเสถียรของเชื้อเพลิงโดยมีส่วนที่บ่งผลไม่ให้พดความร้อนออกจาก
 หม้อ 3) ช่วยในด้านการวางตัวของเส้นไหม/ฝ้าย ที่เป็นแนวตั้ง ไม่ติดกันหม้อ และ
 4) ช่วยในด้านการกระจายตัวของเส้นไหม/ฝ้าย ในกระบวนการหมุนให้น้ำสีไหล
 ผ่านทำให้ดัดสีได้ไวขึ้นจากเดิม
-

3. ด้านฟังก์ชันการใช้งาน

-
- อุปกรณ์ซ่อมผ้าแบบเดิม ใช้ดัมย้อมสีเส้นไหม/ฝ้าย
-

- นวัตกรรมใหม่ 1) ต้มเตรียมสี 2) กรองวัตถุดิบให้สี 3) ย้อมสี 4) หมุนกระจายเส้น
 ไหม/ฝ้าย ให้เส้นใยไม่พันกันและช่วยให้สีติดง่ายสม่ำเสมอมากขึ้น และ 5) นึ่งไอน้ำ
 น้ำพริกสี และให้กลิ่นหอม
-

4. ด้านคุณภาพของเส้นใย สี และความคงทน

-
- อุปกรณ์ซ่อมผ้าแบบเดิม 1) เส้นใยมีโอกาสมีลักษณะขดไม่กระจายตัว 2) คุณภาพสีตาม
 ต้องการ และ 3) ความคงทนปานกลาง *ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบในการย้อมสี
-

ตาราง 1 (ต่อ)

นวัตกรรมใหม่ 1) เส้นใยมีลักษณะเหนียวตรงมากกว่าเดิม 2) คุณภาพดีตามต้องการ และ 3) ช่วยเพิ่มความคงทนของสีโดยขั้นตอนการฟล็อกสีจากไอน้ำทำให้ลดจำนวนครั้งในการย้อมซ้ำ *ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบในการย้อมสี

5. ด้านความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

อุปกรณ์ย้อมผ้าแบบเดิม มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง โดยการย้อมด้วยสีธรรมชาติ

นวัตกรรมใหม่ มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับดี

- 1) ย้อมด้วยสีธรรมชาติ 2) ลดเวลาในการต้มลงทำให้ช่วยลดมลพิษทางอากาศ และ
- 3) มีส่วนช่วยในการช่วยคิดสีทนขึ้นทำให้ลดการย้อมซ้ำลดการเกิดมลพิษทางน้ำ

6. ด้านความเหมาะสมต่อการใช้งาน

อุปกรณ์ย้อมผ้าแบบเดิม มีความเหมาะสมต่อการใช้งานในระดับปานกลาง เนื่องจากใช้กันมายาวนานจนเกิดความชำนาญ

นวัตกรรมใหม่ มีความเหมาะสมต่อการใช้งานในระดับดี

- 1) การย้อมจบใน 1 หม้อ 2) ทำให้เกิดความสะดวกสบายไม่ต้องจัดเตรียมอุปกรณ์จำนวนมาก 3) มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน 4) ก่อไฟเพียง 1 กอง 5) ประหยัดพื้นที่ในการทำงาน 6) มีฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลายสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม 7) ช่วยลดมลพิษลงสู่ชุมชน และ 8) ง่ายต่อการสืบทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นใหม่

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อสร้างคู่มือในการถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมหม้อย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ ผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการใช้นวัตกรรมมารวบรวมใส่ไว้ที่คู่มือการถ่ายทอดความรู้นวัตกรรมการย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ ดังภาพ 2

ภาพ 2

คู่มือในการถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมการย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมสี

-  เตรียมวัตถุดิบให้สี เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ตามต้องการ
-  นำวัตถุดิบให้สี ใส่ลงในถุงกรอง
-  นำถุงกรองที่ใส่ วัตถุดิบให้สีใส่ลงไป ในถังกรอง
-  ต้มวัตถุดิบให้สี 1-12 ชั่วโมง (ระยะเวลาขึ้นอยู่กับความเข้ม ของสีที่ต้องการ)
-  เมื่อได้สีที่ต้องการแล้วให้ยกถังกรองออก พร้อมกับถุงกรองจะเหลือเพียงน้ำสี ที่พร้อมย้อมในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การย้อม

เมื่อได้น้ำสีที่ต้องการ

-  นำเอาที่แขวนไหม/ฝ้าย ใส่ลงไปในหม้อ
-  นำเส้นไหม/ฝ้ายแขวนเข้ากับห่วง
-  นำเส้นไหม/ฝ้ายแขวนเข้ากับห่วง ลงไปในแขวนโดยให้น้ำสีท่วมเส้นไหม/ฝ้าย
-  นำแขวนกับหม้อไปติดกับขาที่ด้านบนของถังแขวนเส้นไหม/ฝ้าย

น้ำแขวนกับหม้อไปติดกับขาที่ด้านบนของถังแขวนเส้นไหม/ฝ้าย

น้ำให้เส้นไหม/ฝ้าย เกิดการกระจายตัวไม่ทั่วทั่วกัน

สีที่ละเอียดช่วยให้เส้นไหม/ฝ้ายย้อมอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การอบ

เมื่อได้เส้นไหม/ฝ้าย ที่ย้อมสีตามความต้องการแล้ว ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนในการช่วยเพิ่มสีด้วยไอน้ำช่วยให้สีติดทนมากยิ่งขึ้น และให้กลิ่นหอมจากสมุนไพรธรรมชาติ

-  นำสมุนไพรให้กลิ่นหอมที่ต้องการมาต้มในขั้นที่ 1
-  นำไหม/ฝ้ายที่ผ่านการย้อมไปใส่ลงในขั้นที่ 2 ขั้นตอนนี้จะช่วยให้เกิดการคลายตัวจากไอน้ำที่อบ โดยให้อบไว้เป็นเวลา 20 นาที ก่อนนำไปประยุกต์และตากในที่ร่มให้แห้ง และเก็บไว้ให้ห่างจากความชื้น ทำให้สีติดทนนานมากยิ่งขึ้น

ในการจัดทำคู่มือการถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมการย้อมผ้าในเส้นใยธรรมชาติ คณะผู้วิจัยได้จัดทำเป็นรูปแบบแผ่นพับ เพื่อให้ผู้ใช้งานนำไปใช้งานได้สะดวกและเหมาะสมกับกลุ่มทอผ้า ภายในคู่มือประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมสี 1) เตรียมวัตถุดิบให้สี เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ตามต้องการ 2) นำวัตถุดิบให้สีใส่ลงไปในถุงกรอง 3) นำถุงกรองที่ใส่วัตถุดิบให้สีใส่ลงไปในถังกรอง 4) ต้มวัตถุดิบให้สีเป็นเวลา 1-12 ชั่วโมง (ระยะเวลาขึ้นอยู่กับความเข้มของสีที่ต้องการ และ 5) เมื่อได้สีที่ต้องการแล้วให้ยกถังกรองออกพร้อมกับถุงกรอง จะเหลือเพียงน้ำสีที่พร้อมย้อมในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การข้อม 1) เมื่อได้สีที่ต้องการนำเอาที่แขวนไหมหรือฝ้ายใส่ลงไปในหม้อ 2) นำเส้นไหมหรือฝ้ายแขวนเข้ากับห่วง 3) นำเส้นไหมหรือฝ้ายที่แขวนเข้ากับห่วงแล้วลงไปแขวนโดยให้น้ำสีท่วมเส้นไหมหรือฝ้าย และ 4) นำแขนจับหมุนไปเสียบเข้าด้านบนของที่แขวนเพื่อหมุนซ้าย-ขวา เพื่อให้เส้นไหมหรือฝ้ายเกิดการกระจายตัวไม่เกี่ยวพันกัน อีกทั้งช่วยให้น้ำสีซึมเข้าเส้นไหมหรือฝ้ายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การอบ เมื่อได้เส้นไหมหรือฝ้ายที่ข้อมสีตามต้องการแล้ว การอบจะช่วยฉีกสีด้วยไอน้ำทำให้สีติดทนนานมากขึ้นและยังให้กลิ่นหอมจากสมุนไพรมากยิ่งขึ้น มี 2 กระบวนการประกอบด้วย 1) นำสมุนไพรที่ให้กลิ่นหอมตามที่ต้องการมาบดในขั้นที่ 1 และ 2) นำไหมหรือฝ้ายที่ผ่านการข้อมไปใส่อบไว้ในขั้นที่ 2 ซึ่งจะช่วยให้ฝ้ายเกิดการคลายตัวจากน้ำที่อบ ใช้เวลาในการอบ 20 นาที ก่อนนำฝ้ายไปกระตุกและตากในที่ร่มแห้ง และเก็บไว้ในห่างจากความชื้น ทำให้สีติดทนนานมากยิ่งขึ้น จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหม้อข้อมผ้า ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามภายหลังการใช้นวัตกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการข้อมผ้า ดังตาราง 2

ตาราง 2

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการข้อมผ้า

รายการที่ประเมิน	$(\bar{X})$	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการตรงความต้องการของผู้ใช้นวัตกรรม			
1.1 นวัตกรรมนี้ช่วยลดระยะเวลาในการข้อมผ้า	4.26	4.26	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการที่ประเมิน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1.2 นวัตกรรมนี้ช่วยให้เส้นใยผ้ามีความคงทนมากยิ่งขึ้น	4.20	0.80	มาก
1.3 นวัตกรรมนี้ช่วยให้เส้นใยผ้ามีความสวยงามขึ้น	4.30	0.97	มาก
1.4 นวัตกรรมนี้ช่วยลดขั้นตอนหรือกระบวนการในการย้อมผ้าให้น้อยลง	4.67	0.68	มากที่สุด
1.5 นวัตกรรมนี้ช่วยให้ย้อมผ้าได้จำนวนมากขึ้น	4.56	0.79	มากที่สุด
รวม	4.40	0.80	มาก
2. ด้านการทำงานตามฟังก์ชัน			
การทำงาน			
2.1 การใช้งานมีความสะดวก	4.73	0.54	มากที่สุด
2.2 นวัตกรรมใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน	4.82	0.63	มากที่สุด
2.3 นวัตกรรมมีความคงทนแข็งแรง	4.66	0.60	มากที่สุด
2.4 นวัตกรรมมีฟังก์ชันครบถ้วนตามความต้องการใช้งาน	4.48	0.80	มาก
รวม	4.67	0.64	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการที่ประเมิน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
3. ด้านความเหมาะสมต่อการใช้งาน			
3.1 นวัตกรรมมีขนาดที่เหมาะสม	4.40	0.83	มาก
3.2 นวัตกรรมมีข้อความอธิบายการใช้งาน	4.06	0.78	มาก
3.3 นวัตกรรมมีความปลอดภัย	4.67	0.92	มากที่สุด
3.4 นวัตกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.75	0.74	มากที่สุด
3.5 นวัตกรรมมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน	4.67	0.70	มากที่สุด
รวม	4.51	0.79	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.53	0.74	มากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการซ่อมผ้า พบว่า ภาพรวมทั้งหมดกลุ่มทอผ้ามีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการซ่อมผ้าในระดับมากที่สุด (4.53) เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านที่กลุ่มทอผ้ามีความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ด้านการทำงานตามฟังก์ชันการทำงาน (4.67) รองลงมา ได้แก่ ด้านความเหมาะสมต่อการใช้งาน (4.51) และด้านการตรงความต้องการของผู้ใช้นวัตกรรม (4.40) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า กลุ่มทอผ้ามีความพึงพอใจสูงสุดได้แก่ นวัตกรรมใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน (4.82) นวัตกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (4.75) และการใช้งานมีความสะดวก (4.73) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนานวัตกรรมหม้อย้อมผ้าเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา
นวัตกรรมหม้อย้อมผ้า ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองคู
ใหญ่ อำเภอบึงนาราง จังหวัดศรีสะเกษ ในด้านสภาพการย้อมผ้า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ
ย้อมผ้า ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการย้อมผ้า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทำให้
ผู้วิจัยค้นพบว่าการย้อมเส้นใยใหม่จากธรรมชาติโดยใช้รูปแบบดั้งเดิมนั้นจะต้องใช้
เวลานานมาก (ประมาณ 24 ชั่วโมง) นอกจากนั้นยังมีหลายขั้นตอน และกระบวนการ
อีกทั้งคุณภาพของเส้นใยที่ได้ไม่คงที่ ต้องคอยตรวจสอบอุณหภูมิของหม้อต้มเพื่อให้
ได้เส้นใยที่มีสีสวยงามและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ดังนั้นกลุ่มทอผ้าจึงมีความต้องการ
ให้มีนวัตกรรมที่ช่วยลดระยะเวลาการย้อมผ้า อีกทั้งลดขั้นตอนกระบวนการที่ใช้ย้อม
ให้น้อยลงเพื่อที่จะได้ย้อมผ้าได้จำนวนมากขึ้น นอกจากนั้นยังต้องการได้เส้นใยที่มีความ
สวยงาม คงทน และมีคุณภาพสูง เพื่อให้มีราคาสูงตามความต้องการ

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการคิดค้นออกแบบหม้อย้อมใน
รูปแบบใหม่ โดยใช้วัสดุสแตนเลสทั้งหมด เพิ่มตะแกรง ตัววงล้อแขวนเส้นไหม และ
ส่วนในการนึ่งไอน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาคาบชื้นและขั้นตอนที่ยุ่งยากในการย้อม อีกทั้ง
ทั้งลดระยะเวลาในการย้อมให้น้อยลง 1-10 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับ Luepong et al.
(2013) ที่ได้ทำการศึกษการพัฒนาหม้อนึ่งแรงดันสูงเพื่อการสกัดสีและย้อมสี
ธรรมชาติพบว่า ด้านการสกัดสี กระบวนการสกัดสีใช้อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส
เวลา 45 นาที ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพของสีย้อมที่เหมือนกัน แต่การใช้หม้ออัดแรงดันมี
การระเหยของน้ำน้อยกว่าคือมีการระเหยน้ำอยู่ที่ร้อยละ 26.71 ในขณะที่วิธีการเดิมมี
การสูญเสียไอน้ำอยู่ที่ร้อยละ 41.99 ในกระบวนการย้อมสีนั้น การใช้หม้อนึ่งแรงดันให้ผล
ด้านความเข้มสีสูงกว่าวิธีเดิมในทุกสภาวะที่ทำการศึกษา เวลาเทียบเท่า 15 นาที คือ
เวลาที่ใช้หม้อนึ่งแรงดันสูงเพื่อให้ได้สีมีความเข้มเหมือนกับการใช้วิธีเดิมที่ 45 นาที
ในด้านการประหยัดเวลาและปริมาณแก๊ส การใช้หม้ออัดแรงดันสามารถประหยัดเวลา
ในกระบวนการได้ร้อยละ 66.67 และประหยัดปริมาณการใช้แก๊สได้ร้อยละ 88.99

อย่างไรก็ตามทางผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับการใช้งาน ชาวบ้านหรือชุมชนสามารถนำมาใช้ได้ ในราคาไม่แพงมาก สามารถดำเนินการได้ในครัวเรือน จึงได้หม้อต้มตามขนาดและรูปแบบดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Chusangnin (2021) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการนำมาใช้กับชุมชน ควรมีลักษณะราคาถูก แก้ไขง่ายเมื่อเครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์นั้นชำรุดหรือเสียหาย เน้นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เหมาะสมกับลักษณะท้องถิ่นไม่สลับซับซ้อน แต่จำเป็นต้องมีประสิทธิภาพสูงเมื่อเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีแบบดั้งเดิม มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่มาจากภายนอก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เน้นให้เห็นนวัตกรรมดังกล่าวเป็นเทคโนโลยีสะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การใช้วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลกระทบ ความเสี่ยงต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Division of Chemicals and Consumer Products (DSS) (2016) ที่กล่าวถึงเทคโนโลยีสะอาดที่มีประโยชน์ต่อชุมชนว่า นวัตกรรมที่สร้างขึ้นควรจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบโรงงานเพื่อให้การดำรงชีวิตของชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้นและสุขภาพร่างกายดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sanai and Sirithip (2017) ที่ได้ศึกษาการยกระดับมาตรฐานการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ ตำบลท่าม่วง อำเภอเสนาภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติให้กับชุมชนบ้านท่าม่วง โดยเลือกพืชพรรณที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ตะแบก ขอบ้าน พุดซ้อน เพกา มะม่วง สีเสียดเหนือ มะเดื่อ มะพร้าว มะเลื่อม กระเจี๊ยบ และเงาะ ซึ่งการย้อมใช้เทคนิคการย้อมแบบร้อนแล้วสร้างเจดสีโดยมาเติมสารช่วยจับสี ได้แก่ สารส้ม สนิมเหล็ก จุนสี การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ นอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าไหมแล้ว ยังเป็นการลดการใช้สารเคมีในการย้อมผ้า เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นย้ำส่งเสริมให้กลุ่มทำการย้อมสีด้วยวัตถุดิบจากธรรมชาติ

จากการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมหม้อย้อมผ้าโดยใช้สีจากเส้นใยธรรมชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยเฉพาะด้านฟังก์ชันการทำงานซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาการย้อมผ้าของกลุ่มทอผ้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Ponsri (2004) ที่ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโต งอกงาม และดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ อย่างไรก็ตามนวัตกรรมดังกล่าวยังมีข้อที่ควรปรับปรุงจากการเสนอแนะของกลุ่มทอผ้าว่าขนาดของหม้อย้อมยังเล็กเกินไป อยากได้หม้อย้อมที่มีขนาดใหญ่กว่านี้ และควรลดจำนวนช่องตะแกรงเพื่อให้สามารถนำเส้นใยผ้าลงย้อมได้จำนวนมาก เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาต่อไปเพื่อให้หม้อย้อมนี้มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับการใช้งานของกลุ่มทอผ้ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรคำนึงถึงนวัตกรรมที่ชุมชนชาวบ้านสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการทำงานแต่ทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่สะดวกสบาย ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้นเป็นสำคัญ และควรมีการศึกษการพัฒนา นวัตกรรมหม้อย้อมผ้าโดยการลดปริมาณการใช้สารเคมี

References

- Chusangnin, C. (2021, February 10). *Technology design*. SciMath.
<https://www.scimath.org/lesson-technology/item/11313-2020-02-18-04-06-04>.
- Division of Chemicals and Consumer Products (DSS). (2016). *Natural dyeing process*. Documents for training workshops, courses on product development of woven fabrics with natural dyes in Amnat Charoen province in the project to improve the quality of community products

- (OTOP), the type of woven fabric to be certified as a standard. Bangkok: Department of Science Service (DSS). [in Thai]
- Luepong, K., Santhongkaew, P., & Phatarathanakulchai, P. (2013). *Autoclave development for using in natural dyes extraction and dyeing process under project plan textiles knowledge management for research and local wisdom conservation: A case study of Karen woven fabric*. Bangkok: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. [in Thai]
- Ministry of Industry. (2016). *Cleaner technology-CT*. https://greenindustry.diw.go.th/webgi/wp-content/uploads/2022/11/ct_industry.pdf.
- Ponsri, S. (2004). *Principles of sociology* (5th ed.). Bangkok: Odeon Store Publishing House. [in Thai]
- Pratwet, P., Sriboonruang, S., Manenin, N., & Rojanasang, C. (2018). Silk cloth, cotton fiber: From local wisdom to Sisaket identity. *Sarakham Journal*, 37(5), 109-118. [in Thai]
- Sanai, K., & Sirithip, K. (2017). *The technology transfers of natural dyes of textiles for Tha Moung subdistric, Selaphum distric, Roi Et province*. Roi Et: Roi Et Rajabhat University. [in Thai]

Author

Mr. Popong Chatnuntaphorn
Art and Design Program, Faculty of Humanities and Social Sciences
Sisaket Rajabhat University
319 Thaiphantha Rd., Muang Sisaket District, Sisaket Province 33000
Tel: 063-9892441, E-mail: popong.c@sskru.ac.th

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์

Integrated Learning Management with Local Wisdom in Nakhon Sawan Folk Music

ปิญญ์ ภูเทอด¹

Pinyo Puthed

¹สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

Received: January 5, 2023

Revised: April 5, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.6>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีวิจัยทางด้านมานุษยดนตรีวิทยา เป็นแนวทางในการศึกษา กลุ่มเป้าหมายคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ และสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน และนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า พบว่า 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ที่ยังคงปรากฏอยู่และยังมีการสืบทอดกันต่อมา ได้แก่ กลองยาว และเพลงพื้นบ้าน ซึ่งลักษณะของเพลงเป็นเพลงที่มีเนื้อความในการร้องไม่ยาวนาน เป็นการร้องโต้ตอบกัน โดยไม่มีการผูกเรื่องราว สามารถจำความในการร้องได้ง่าย เนื้อเพลงเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนสมัยนั้น ๆ 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน ต้องออกแบบ

และวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์ชีวิตจริงได้ อีกทั้งเป็นการรักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและเหมาะสม

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ดนตรีพื้นบ้าน

Abstract

The objectives of this research were 1) to explore local wisdom in Nakhon Sawan folk music, and 2) to present guidelines for integrated learning management with local folk wisdom in Nakhon Sawan folk music. The qualitative method was utilized together with ethnomusicological methods as the study guidelines. The sample who was purposively selected consisted of 20 informants. An interview was conducted with local philosophers in Nakhon Sawan folk music, and a focus group discussion was carried out with teachers, educational personnel, local sages, and students. The results revealed that 1) the local wisdom in Nakhon Sawan folk music that still exists and is inherited includes long drums and folk songs. The nature of the song is the one with brief lyrics to perform. It is an interactive song with no narrative connection. Moreover, the song lyrics are a reflection of people's manner of life during that time period. 2) The guidelines for integrated learning management must design and organize activities centered on the student. It offers students the chance to combine data or information with conceptual principles. It also makes learning relevant and applicable to the actual world. In addition, it is to preserve the local wisdom heritage of folk music to remain with dignity and appropriateness.

Keywords: integrated learning management, local wisdom, folk music

บทนำ

ปัจจุบันปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ได้ครอบงำสังคมไทยและสังคมอื่น ๆ อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ โดยแนวคิดดังกล่าวเชื่อในการปรับโลกให้เป็นโลกไร้พรมแดน ซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงเฉพาะในเรื่องของอุตสาหกรรม เทคโนโลยี หรือความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ของผู้คนในสังคมในด้านต่าง ๆ พร้อม ๆ กัน เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการแสวงหาความรู้ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะกลืนตัวเราเข้าไปในกระแสโลกาภิวัตน์ เพียงแต่ประเทศไทยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากโลกาภิวัตน์ ดังนั้นจึงต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อจะเอื้อให้เราดำรงอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและรู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตนเอง ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลและชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งสิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย (Langkarpint, 2017, p. 47) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับโลกมีผลต่อวิถีการดำรงชีวิตในทุกด้านแม้แต่ด้านดนตรีเช่นกัน ดังที่ Saengthong (2014, p. 52) ได้กล่าวไว้ว่า พลังอำนาจทางสังคมนั้นมีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางดนตรี ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อนนั้น ส่งผลให้ดนตรีพื้นบ้านและชนบต่าง ๆ ที่เป็นของท้องถิ่นจำต้องถอยร่นไป โดยมีพฤติกรรมระดับสากลเข้ามาแทนที่ ดังเช่นในกรณีของอาหารจานด่วนและสิ่งบันเทิงที่เสพร่วมกันในระดับโลก ซึ่งในขณะนี้จะเน้นสาระการใช้

ประโยชน์ ความเรียบง่าย และไม่ยอมรับความงามที่ไม่มีเหตุผล จากที่กล่าวมานั้น สอดรับกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (Office of education council, 2017) และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำ เป็น สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา หมวด 4 มาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

จังหวัดนครสวรรค์มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านที่โดดเด่นและเข้มแข็งสะท้อนให้เห็นถึงความมีเอกลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งจากหลักฐานดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงบันทึกเหตุการณ์ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสต้นมณฑลนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2449 ว่า “วันที่ 28 สิงหาคม ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2449) เสด็จพระราชดำเนินผ่านอำเภอเก้าเลี้ยว ได้มีผู้หญิงตักเกิดเหิงประโคมรับเสด็จ” Visit unofficially (1996, p. 10) จากหลักฐานดังกล่าว ทำให้ทราบว่าชาวนครสวรรค์มีการเล่นเกิดเหิงหรือกลองยาวโดยใช้ผู้หญิงเป็นผู้บรรเลงมาแล้วกว่า 110 ปี และมีเพลงพื้นบ้านซึ่ง

เป็นเพลงของชาวบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญาเพื่อกระทำกิจกรรมในสังคมเฉพาะถิ่น หรือเฉพาะกลุ่มสังคมที่มีวัฒนธรรมร่วมกันที่สื่อถึงความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่สืบทอดอย่างต่อเนื่อง และได้พัฒนาขึ้นตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ซึ่งนับว่าสังคมและวัฒนธรรมนั้นเป็นแหล่งความรู้ เป็นห้องสมุดดนตรีในวิถีชีวิตที่ควรค่าแก่การศึกษาเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้านซึ่งเป็นผลงานที่สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิด ปฏิภาณเจียบแหลม เหลือล้นอยู่ลงทุกที ดังนั้นการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงความเป็นชาติไทย ด้วยการได้เรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทย โดยบูรณาการผสมผสานความรู้สมัยใหม่ในแต่ละเรื่องไว้อย่างกลมกลืนและชาญฉลาด เมื่อเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ถึงความเป็นมา คุณค่า และเกิดทักษะทางด้านดนตรีพื้นบ้าน จะทำให้เกิดความซาบซึ้ง ความรักหวงแหน ความภาคภูมิใจ และรักท้องถิ่นของตน อีกทั้งองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านซึ่งซึมซับอยู่ในหมู่เด็กและเยาวชนจะเป็นแรงผลักดันสำคัญช่วยรักษามรดกภูมิปัญญาพื้นบ้านให้คงอยู่ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยทางด้านมานุษยดนตรีวิทยา (Ethnomusicology Research) เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรีพื้นบ้าน ครู อาจารย์/บุคลากรทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักเรียน โดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มด้านการจัดการเรียนรู้และด้านดนตรีพื้นบ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

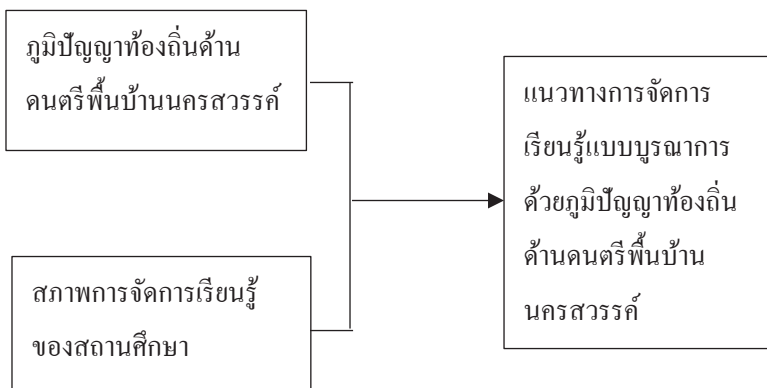
1. จัดเวทีประชุมชี้แจง เพื่อเตรียมความพร้อมทีมงานการทำงานวิจัย และวางแผนการดำเนินงาน
2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนที่แหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมดนตรี เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาร่วมกับข้อมูลภาคสนาม
3. ศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจและศึกษาความหลากหลายของดนตรีพื้นบ้าน จังหวัดนครสวรรค์ ด้วยตนเอง บันทึกการสำรวจ การสังเกต และการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่น
4. จัดประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันโดยการนำเสนอข้อมูลการศึกษาด้านดนตรีพื้นบ้านให้กับตัวแทนปราชญ์ด้านดนตรีพื้นบ้าน ครู อาจารย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนร่วมกันตรวจสอบข้อมูล และร่วมกันหาค้นหาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของข้อมูลและความสมบูรณ์ของข้อมูลด้านดนตรีพื้นบ้าน การตรวจสอบข้อมูลจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กันกับการรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ต่างกลุ่มเพื่อตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกันว่าข้อมูลที่ได้จากแต่ละบุคคลในกลุ่มย่อยเป็นอย่างไรบ้าง สอดคล้องกัน เหมือนกันหรือขัดแย้งกันอย่างไร และนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เป็นการตรวจสอบเพื่อดูความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์จากสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ภาพ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์

จากการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ พบว่า ภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ที่ยังคงปรากฏอยู่และยังมีการสืบทอดกันต่อมา คือ ตาบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี ตาบลหนองกล้วย อำเภอหนองบัว และตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นพ่อเพลงแม่เพลงที่เคยร่วมเล่นเพลงพื้นบ้านมากับพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่า ซึ่งยังมีชีวิตอยู่หลายคน จึงเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าทั้ง 3 พื้นที่ มีจำนวนพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านและมีสมาชิกอยู่จำนวนมากที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ ดังภาพ

ภาพ 2

แผนที่แหล่งภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้านที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน



นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุให้ข้อมูลว่า ดนตรีพื้นบ้านหรือเพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครสวรรค์เกิดขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้ริเริ่มยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน แต่ผู้ที่ร้องและจำเนื้อเพลงได้นั้นเกิดจากปฏิภาณของชาวบ้านที่ร้องเล่นกันเอง จนเป็นที่ยอมรับและถ่ายทอดกันอย่าง

แพร่หลาย ลักษณะของเพลงเป็นเพลงที่มีเนื้อความในการร้องไม่ยาวนานนัก เป็นการร้องโต้ตอบกันโดยไม่มีการผูกเรื่องราวผู้เล่นสามารถจำความในการร้องได้ง่าย เนื้อร้องส่วนใหญ่มีทั้งเนื้อร้องสนุก ๆ ร้องเกี้ยวพาราสีกัน ร้องชมความงามของคู่รัก เปรียบเทียบผู้หญิงกับธรรมชาติ เพื่อนันทนาการทั่วไปหรือผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการงาน หรือร้องเล่นกันระหว่างทำงาน เนื้อร้องส่วนใหญ่จึงสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ขับร้องในขณะที่รำ นอกจากนี้หากผู้ร้องมีข้อมูลหรือประสบการณ์อย่างไรก็จะใส่เข้าไปในเนื้อเพลง เนื้อเพลงจึงเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนสมัยนั้น ๆ เช่น การประกอบอาชีพ ความรักชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในพุทธศาสนาและประเพณีไทย และยังสะท้อนให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในความเป็นเอกราชของคนไทยทุกคน รูปแบบการร้องเพลง ผู้ที่เป็นต้นเสียงจะเป็นผู้ร้องเพลงคนเดียวเท่านั้น โดยมีลูกคู่ร้องเอื้อนรับสอดคล้องระนาดจนจบเพลง ทำนองเพลงมีความเรียบง่ายไม่ยาวเกินไปและไม่สลับซับซ้อน มีทำนองซ้ำไปมาโดยลูกคู่ร้องรับเป็นส่วนใหญ่ คำร้องของเพลงจะเป็นกลอนพื้นบ้าน มีคำร้องที่ตายตัว ซึ่งจะมีสัมผัสระหว่างวรรคหรือไม่ก็ได้ ส่วนลักษณะทำนองอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันบ้าง คนตรีที่ใช้ประกอบการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านจะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง กรับ กลองรำมะนา รวมไปถึงการปรบมือตามจังหวะด้วย การแต่งกายถ้าเป็นชาวบ้านร้องเพลงกันเองจะแต่งกายอย่างเรียบง่ายตามประสาชาวบ้านไม่ได้จำเพาะเจาะจงแต่อย่างใด แต่นั่นชุดที่สุภาพเรียบร้อยและเข้ากันได้กับความเรียบร้อยของชาวบ้าน แต่ถ้ามีการแสดงเป็นทางการต้องสวมใส่และแต่งกายให้เป็นระเบียบซึ่งขึ้นอยู่กับสถานที่และลักษณะของงาน แต่อาจมีประยุกต์เครื่องแต่งกายบ้าง คือการสวมใส่เครื่องประดับที่ตนมี เช่น สร้อยคอ แหวนหรืออื่น ๆ ที่ให้เลดูสวยงามยิ่งขึ้น ปัจจุบันโอกาสของการเล่นเพลงพื้นบ้านเปลี่ยนไปเป็นการเล่นเพื่อการแสดงหรือการร้องเล่นตามงานที่ได้รับเชิญให้ไปแสดงที่มุ่งเพื่อการอนุรักษ์เป็นหลัก และมีการเล่นเฉพาะที่มีการเชิญจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานทางราชการ หรือ

หน่วยงานเอกชนให้ไปแสดง โดยยังยึดหลักการร้อง การแต่งกาย และวิธีการเล่น เพลงตามรูปแบบการเล่นในอดีต

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรี พื้นบ้านนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้จัดประชุมสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนครู อาจารย์ ประชาชนชาวบ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการนำเสนอข้อมูล การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน เพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันตรวจสอบ ข้อมูล และค้นหาสภาพการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน นครสวรรค์จากสถานศึกษา พร้อมทั้งร่วมกันหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลจากการสนทนาสรุปได้ดังนี้

ตาราง 1

สรุปสภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา	แนวทางและข้อเสนอแนะ
1. โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ไม่ได้เฉพาะเจาะจงเรื่องดนตรีพื้นบ้าน	1. ครูต้องการได้รับความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้าน ในชุมชน เพื่อที่ครูจะได้นำไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียน
2. ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีภาระงานสอนและงานอื่น ๆ มาก ทำให้ไม่มีเวลาที่จะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น	2. ปรับวิธีการสอนเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านให้กับนักเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ตาราง 1 (ต่อ)

สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา	แนวทางและข้อเสนอแนะ
3. โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญ ค่อนข้างน้อยเกี่ยวกับปัญหาการคงอยู่ ของคนตรีพื้นบ้าน โดยมีความเข้าใจว่า เป็นเรื่องไกลตัวและเป็นหน้าที่ของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก	3. ต้องการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์เป็นที่เลี้ยงหรือร่วมกับครูที่ โรงเรียนจัดการเรียนรู้ด้านคนตรีพื้นบ้าน อย่างต่อเนื่อง
4. นักเรียน มีความสนใจอยากมีความรู้ ด้านคนตรีพื้นบ้านควบคู่กับการ ประกอบอาชีพได้ และไม่เสียเวลาเรียน	4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การ ส่งเสริมอาชีพและรายได้
5. กิจกรรมการเรียนการสอนในคาบ เรียนปกติมีเนื้อหาமாக	5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในกลุ่มสาระต่าง ๆ หรือในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลสภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
มาวิเคราะห์และให้กลุ่มเป้าหมายได้ร่วมทดลองออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ
บูรณาการด้วยภูมิปัญญาด้านคนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์

ตาราง 2

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	สื่อ/กิจกรรม
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์	-การดำรงอาชีพตาม เศรษฐกิจพอเพียง -การอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม	-เพลงพื้นบ้านที่เกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพ -เพลงพื้นบ้านที่เกี่ยวกับธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม -วัสดุที่ใช้ทำกลองจากไม้ต่าง ๆ ใน ชุมชน
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	-การดำรงชีวิตตามวิถี ไทย -วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	-เพลงพื้นบ้านที่เกี่ยวกับการ สวดเทวฤกษ์คุณธรรม -วัฒนธรรมที่ปรากฏในดนตรี พื้นบ้าน -พิธีการไหว้ครูดนตรี
ศิลปะ	-คิดออกแบบทำรำ -วาดรูป -ตกแต่งเครื่องดนตรี	-ลงมือปฏิบัติจริงในการออกแบบ ทำรำและ อุปกรณ์การแต่งกาย -ตกแต่งกลองยาว -เทคนิคการตีกลองยาวขั้นพื้นฐาน -การรำกลองยาว
คณิตศาสตร์	-การคิดคำนวณต้นทุน -การบันทึกสถิติ	-การซ่อมแซมเครื่องดนตรี และ อุปกรณ์การแสดง
ภาษาไทย	-การพูด การเขียน การอ่านภาษาไทย	-การอ่านเนื้อเพลง การร้องเพลง พื้นบ้าน -บันทึกถ้อยคำเพลงพื้นบ้าน

อภิปรายผล

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านเกิดขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้ริเริ่มยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน แต่ผู้ที่ร้องและจำเนื้อเพลงได้นั้นเกิดจากปฏิภาณของชาวบ้านที่ร้องเล่นกันเอง จนเป็นที่ยอมรับและถ่ายทอดกันอย่างแพร่หลาย ลักษณะของเพลงเป็นเพลงที่มีเนื้อความในการร้องไม่ยาวนานนัก เป็นการร้องโต้ตอบกันโดยไม่มีการผูกเรื่องราว ผู้เล่นสามารถจำความในการร้องได้ง่าย เนื้อร้องส่วนใหญ่มีทั้งเนื้อร้องสนุก ๆ ร้องเกี่ยวพาราสักัน ร้องชมความงามของคู่รัก เปรียบเทียบผู้หญิงกับธรรมชาติ เพื่อนันทนาการทั่วไปหรือผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการงาน หรือร้องเล่นกันระหว่างทำงาน เนื้อร้องส่วนใหญ่จึงสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ขับร้องในขณะที่ทำ นอกจากนี้ หากผู้ร้องมีข้อมูลหรือประสบการณ์อย่างไรก็จะใส่เข้าไปในเนื้อเพลง เนื้อเพลงจึงเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนสมัยนั้น ๆ เช่น การประกอบอาชีพ ความรักชาติ บ้านเมือง สอดคล้องกับ Yodwised (2015, p. 9) ที่ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ : เสียงสะท้อนวิถีชีวิตไทย พบว่า เพลงพื้นบ้านท่าโพเกือบทั้งหมดเป็นเพลงทำนองเดียว ท่อนเดียว มีการซ้ำทำนองแต่เปลี่ยนเนื้อร้องไปเรื่อย ๆ ท่วงทำนองเป็นแบบเชื่อมโยงติดต่อกัน ดำเนินทำนองขึ้น ๆ ลง ๆ ในจังหวะกระชับ มีชีวิตชีวา เนื้อร้องเผยให้เห็นวิถีชีวิตไทยที่มีอาชีพเกษตรกรรม ดำเนินชีวิตตามวิถีทางแห่งพุทธศาสนา แฝงอารมณ์ขัน การถ่อมตน เกี่ยวพาราสี หยอกล้อกันฉันมิตร และความสมัครสมานสามัคคี มีการแสดงประกอบการขับร้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Phongphit (2008, pp. 172-173) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีแนวคิดลักษณะเป็นนามธรรมที่คิดด้วยแต่กำเนิด ทั้งส่วนที่เป็นจินตนาการและผลของการวิเคราะห์สังเคราะห์จากสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม วัฒนธรรม ซึ่งองค์ความรู้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของภูมิปัญญาที่ความเชื่อ ถือเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีบาปบุญคุณโทษ และจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้ององค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในภูมิปัญญา ซึ่งความเชื่อคือความศรัทธายึดมั่นถ้อยมั่นในการดำเนินชีวิตและความมั่นคงของสังคม ทั้งนี้ภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้านเป็นความสามารถอันเกิดจากพรสวรรค์

และจากการฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญ ความฉลาดไหวพริบในการร้องแบบด้นสด หรือคิดขึ้นมาทันทีเช่นกันย่อมเกิดจากจินตนาการความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และค่านิยม การสั่งสมประสบการณ์จนสามารถสร้างองค์ความรู้ และสังเคราะห์ใหม่ ให้มีความก้าวหน้าและนำมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งบรรพบุรุษเป็นผู้สะสมสืบทอดต่อกันมาแบบมุขปาฐะถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคมที่มาจากอดีต

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ช่วยกันสร้างสรรค์และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการสะท้อนความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม ความเชื่อ ประเพณี และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หนึ่งในแนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา และสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องและขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางผ่านกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งการออกแบบและวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างหลากหลาย จึงทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ รวมถึงจิตใจให้เกิดความรัก ความเข้าใจและเข้าถึงศิลปะดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีการเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก ทักษะที่สำคัญ คือ 3Rs และ 8Cs ซึ่ง 3R ได้แก่ 1) การอ่านออก (Reading) 2) การเขียนได้ (Writing) 3) การคิดเลขเป็น (Arithmetics ส่วน 8Cs ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้ (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 4) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communication Information and Media Literacy) 5) ทักษะ

ด้านความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural-Understanding) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) 7) ทักษะทางอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) 8) ความมีคุณธรรม จริยธรรม มีเมตตา กรุณา มีวินัย (Compassion) ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมดและเป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนที่เป็นเยาวชนไทยจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน

(<http://www.krusmart.com /student3rs8cs/>) และสอดคล้องกับ Hansopa, Subhakicco, Chusorn, Sonswan and Bunsane (2020, p. 163) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าผู้เรียนในอนาคตต้องคงไว้วัฒนธรรมซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดงามอนุรักษ์สิ่งที่มิอยู่ในท้องถิ่นควบคู่กับการเรียนรู้ศาสตร์ใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน ไปปรับใช้การภูมิปัญญาท้องถิ่นชนิดอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่หลากหลายและความยั่งยืนต่อไป
2. การดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ จะประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษาและตัวผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง
3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านนครสวรรค์ ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน นครสวรรค์ สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน นครสวรรค์ ผู้สอนควรมีเทคนิคการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านอื่น ๆ เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาในพื้นที่ไว้อย่างยั่งยืน

2. ควรทำวิจัยในเชิงพัฒนาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในด้านการ จัดการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

References

- Charoensil, T. (2016). *Education reform and entrance 4.0*. <http://www.chiangmainews.co.th/page/archives/25402074>.
- Hansopa, R., Subhakicco, S., Chusorn, P., Sonsuwan, S., & Bunsane, M. (2020). Learning management in 21st century: Theory toward Implementation. *Dhammathas Academic Journal*, 20(2), 163. [in Thai]
- Langkarpint, K. (2017). The right to healthy environment in constitution of Thailand: Comparing law with foreign contries. *Naresuan University Law Journal*, 10(1), 47. [in Thai]
- Office of Education Council. (2017). *National education plan (2017-2036)*. Bangkok: Plickwhan grapfic. [in Thai]
- Phongphit, S. (2008). *Concepts, practices, strategies for local development*. Bangkok: palangpunya. [in Thai]

- Saengthong, S. (2014). *Concept, cultural diversity to create works of art and culture (Hanouts)*. Songkhla: Songkhla Rajabhat University. [in Thai]
- Visit unofficially. (1996). *Program of the performance of the Lord Buddha Nakhon Sawan early access*. Nakhon Sawan: Charoendee Printing. [in Thai]
- Yodwised, J. (2015). Thapho's folksong: The reflection of Thai life. *Acadamid Journal Bangkokthonburi University*, 4(1), 9. [in Thai]

Author

Associate Professor Dr. Pinyo Phuthed
Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences
Nakhon Sawan Rajabhat University
398 Moo 9 Sawanvitee Rd., Tambon Pak Nam Pho,
Muang District, Nakhon Sawan Province 60000
Tel: 084-9951541 E-mail: yoanone@hotmail.com

งานสร้างสรรค์ ดนตรีสากลผสมเครื่องดนตรีไทยและกู๋เจิง “ลาวดวงเดือน”

The Creative Arrangement of 'Lao Duan Duan' for Western and Thai and Guzheng Music Instrumentsวรินทร์ทิพย์ วรวิฑิตวรรณ¹ / ยชอนัญ เชื้อสำราญ² /วรวุฒิ สมัยเทิดศักดิ์³ / สุกุล สิริศักดิ์⁴**Warinthip Worawisattawan / Yotanan Chueasamran /****Vorawut Samaithersak / Sukol Sirisak**¹⁻⁴สาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Music Education Program, College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Received: January 27, 2023**Revised:** April 7, 2023**Accepted:** April 22, 2023**DOI:** <http://doi.org/10.14456/jhsoc.2023.7>**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงไทยเดิมโดยการประยุกต์และจัดองค์ประกอบดนตรีมาเรียบเรียงใหม่ และ 2) เพื่ออนุรักษ์เพลงไทยเดิมให้คงอยู่ โดยการปรับและคัดสรรเครื่องดนตรีที่เหมาะสมระหว่างเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีไทยและเครื่องประกอบจังหวะในการบรรเลงร่วมกันให้สอดคล้องกับแนวการร้องประสานเสียง มีกระบวนการทำงานดังนี้ คือ 1) ปรับบันไดเสียง (Scale) ให้เหมาะสมโดยรักษาทำนองแบบไทยเดิมไว้ 2) ใช้แนวประสานเสียงของคณะนักร้องเป็นหลัก หลังจากนั้นก็เรียบเรียงแนวดนตรีให้สอดคล้อง มีการบรรเลงเดี่ยวและบรรเลงร่วมไปกับคณะนักร้อง และ 3) การเขียนโน้ตในการบรรเลง ใช้หลักการเคลื่อนที่คอร์ดให้เหมาะสม (Chord progression) พร้อมทั้งแต่งเติมแนวทำนองและจัดองค์ประกอบดนตรีขึ้นมาใหม่ ให้มีความทันสมัยมากขึ้น งานสร้างสรรค์ “ลาวดวงเดือน” ผสมผสานความเป็นสากลและความเป็นไทยเข้าไว้ด้วยกันโดยคำนึงถึงการรักษาสมาดุลเสียงของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ที่บรรเลงร่วมกันกับการร้องประสานเสียง การเขียนแบบเสียงร้องของเครื่องสายไทย สลับกับการบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากล มีการบรรเลงประสานไปกับเสียงร้องในบางช่วงและบางท่อนมีการสลับไปกับการทำนอง ทำให้ผู้ฟังจะเกิดอรรถรสใหม่ ต่างจากการฟังแบบเดิม

คำสำคัญ: ลาวดวงเดือน, กู่เจิง, ดนตรีสากลผสมเครื่องดนตรีไทย, การนำเสนอผลงาน
สร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this study were 1) to create traditional Thai music by implementing and rearranging music composition, and 2) to ensure the survival of traditional Thai music by adjusting and choosing the appropriate Western instruments, Thai musical instruments, and rhythmic accompaniment in playing together in accordance with the choral style. The working processes are as follows: 1) adjusting the scale appropriately while maintaining the original Thai melody, 2) using the choir as the main choir, arranging the musical style accordingly, then playing to imitate the original melody while accompanied by the choir, and 3) writing notes in the performance by using the principle of chord movement appropriately, adding melody, and rearranging musical compositions to make them more contemporary. "Lao Duang Duan" is a creative production that combines international and Thai considerations. The sound balance of the various instruments was maintained while it was played by the chorus, and the imitation of the cries of Thai string instruments interspersed with international instruments. Moreover, there is in harmony with the vocals at some points, and some parts are in line with the melody. This makes the listeners a new experience, different from traditional listening.

Keywords: Lao Duang Duan, Gu Zheng, international music combined with
Thai musical instruments, creative work

บทนำ

ในปัจจุบันความนิยมในการนำบทเพลงร้องหรือบทเพลงท้องถิ่น (Classical song/ Tradition song) มาบูรณาการหรือประยุกต์โดยการปรับลักษณะของจังหวะ ท่วงทำนอง เป็นที่นิยมนกันอย่างกว้างขวาง ถือได้ว่าเป็นการสร้างสรรคในลักษณะของบทเพลงร่วมสมัย เพื่อให้ผู้ฟังซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่เข้าถึงและเข้าใจง่าย

การสร้างสรรคบทเพลงร่วมสมัยนี้ยังคงรักษาลักษณะเด่นในรูปแบบของการร้อง เล่น เต้นรำ ทั้งยังอนุรักษ์ความเป็นศิลปวัฒนธรรม ภาษา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นและเอกลักษณ์ประจำชาติ

การบูรณาการบทเพลง “ลาวดวงเดือน” ซึ่งเป็นเพลงไทยแท้แบบดั้งเดิม แต่ได้ประยุกต์บทเพลงโดยการดัดแปลงมีกระบวนการดังนี้

1. ปรับบันไดเสียง (Scale) ให้เหมาะสมโดยรักษาส่วนที่เป็นทำนองแบบไทยเดิมไว้ และแนวดนตรีมีการเขียนให้ประสานไปกับเสียงร้อง กำหนดให้มีการบรรเลงเดี่ยวและบรรเลงร่วมกับไปกับคณณักร้อง

2. ใช้แนวประสานเสียงของคณณักร้องเป็นหลักจากนั้นเรียบเรียงแนวดนตรี ให้สอดคล้องกันโดยคำนึงถึงการผสมผสานเสียงจากเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ทั้งเครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากล

3. การเขียนโน้ตในกลุ่มของเครื่องดนตรีนั้นใช้หลักการเคลื่อนที่คอร์ดที่เหมาะสม (Chord progression) พร้อมทั้งแต่งเติมแนวทำนองและจัดองค์ประกอบดนตรีขึ้นมาใหม่ให้มีความทันสมัยมากขึ้น

ถือได้ว่าเป็นการบูรณาการให้เป็นบทเพลงร่วมสมัยและเป็นการรักษาท่วงทำนองที่ทรงคุณค่าให้คงอยู่และมีการสืบทอดต่อไป

ประวัติบทเพลงโดยย่อ

บทเพลง “ลาวดวงเดือน” เป็นบทเพลงไทยเดิมสำเนียงลาว มีเดิมชื่อว่า “ลาวคำเนินเกวียน” เป็นบทเพลงพระนิพนธ์โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม ซึ่งพระองค์ทรงนิพนธ์ขึ้นเมื่อคราวเสด็จตรวจราชการหัวเมืองฝ่ายเหนือโดยทางเกวียน แต่เนื่องจากในเนื้อร้องมีคำว่า “ดวงเดือน” หลายแห่ง ภายหลังจึงนิยมเรียกชื่อเพลงนี้ว่า “ลาวดวงเดือน” (Intrasunanon, 2002, p.73)

วัตถุประสงค์

1. เปิดกว้างในการสร้างสรรค์บทเพลงไทยเดิมโดยการประยุกต์ และจัดองค์ประกอบดนตรีมาเรียบเรียงใหม่
2. อนุรักษ์เพลงไทยเดิมให้คงอยู่โดยการปรับและคัดสรรเครื่องดนตรีที่เหมาะสมในการบรรเลงร่วมกันระหว่างเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีไทยและเครื่องประกอบจังหวะ โดยให้สอดคล้องกับแนวทางการร้องประสานเสียง

ขอบเขตในการทำงาน

บทเพลงสร้างสรรค์ ลาวดวงเดือน ได้บูรณาการและประยุกต์บทเพลงใหม่โดยการรักษาทำนองและฟอร์มเพลงเดิมไว้แต่มีการแต่งทำนองในส่วนบทนำขึ้นมาใหม่ พร้อมเปลี่ยนลักษณะจังหวะและมีการเปลี่ยนแปลงอัตราความเร็วในตอนจบ ในการเรียบเรียงเสียงประสานของคณะนักร้องและแนวประสานของดนตรีได้ใช้หลักการทฤษฎีดนตรีตะวันตกมาเป็นหลักในการเรียบเรียง

ข้อกำหนด

1. คณะผู้เรียบเรียงได้นำบทเพลง “ลาวดวงเดือน” ซึ่งเป็นบทเพลงไทยเดิมมาเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยใช้อัตราจังหวะผสม $\frac{12}{8}$
2. ลักษณะของบทเพลงประกอบด้วย โน้ตประสานเสียงสามแนว (SAB) โน้ตเครื่องดนตรีสากล จำแนกตามชนิดของเครื่องดนตรีที่ได้คัดสรรไว้ โน้ตเครื่องดนตรีไทยจำแนกตามชนิดของเครื่องดนตรีที่ได้คัดสรรไว้ และโน้ตของเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ
3. เครื่องดนตรีที่เป็นฐานในการบรรเลงจะกำหนดให้เป็นเครื่องดนตรีสากล ได้แก่ เปียโน คับเบิลเบส โอโบ ทิมปานี และ บองโก (เป็นเครื่องมือที่ทำการเปิดสอนแก่นักศึกษาในปัจจุบัน)
4. ประเภทของเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบรวม ดูจากลักษณะเสียงและการเล่นของเครื่องดนตรีไทย แบ่งเป็นเครื่องหน้า กำหนดให้เป็น กู่เจิง และขิม และเครื่องหลัง กำหนดให้เป็น ซออู้
5. การใช้เครื่องประกอบจังหวะเป็นตัวกำหนดในการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทยใช้ กลองแขก

การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้ คณะผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็น การสืบสาน ต่อยอดและบูรณาการ ระหว่างวัฒนธรรมดนตรีเอเชีย และดนตรีตะวันตก ได้อย่างดี อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษาตลอดจนบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจด้านดนตรี ไม่มากนัก้อย

ขั้นตอนการทำงาน

งานสร้างสรรค์: ดนตรีสากลผสมเครื่องสายไทยและกู๋จิงในบทเพลง “ลาวดวงเดือน” มีการขั้นตอนการทำงานดังนี้

1. เปลี่ยนวิธีการเล่นจากอัตราจังหวะเดิมเป็นการเล่นในอัตราจังหวะผสม 12
8

2. เรียบเรียงให้กับคณะนักร้องประสานเสียง 3 แนว (SAB) เพื่อแนวการร้องเป็นความกลมกลืนและเป็นตัวกำหนดทิศทางในการสร้างแนวประสานของเครื่องดนตรีสากล 4 แนว คือ เปียโน โอโบ ดับเบิลเบส และทิมปานี ผสมผสานกับแนวดนตรีของเครื่องสายไทย คือ

กู๋จิง เครื่องดนตรีจีน กำหนดเป็นเครื่องหน้า การเขียนโน้ตจะกำหนดให้แนวดนตรีบรรเลงที่ประสานไปกับเสียงร้องและคลอไปกับเสียงเปียโน

ซอฮู้ กำหนดเป็นเครื่องหลัง จะมีลักษณะทำนองที่บรรเลงในการร้องรับและคลอไปกับเสียงร้องที่เป็นทำนองในบางท่อน

จิม กำหนดเป็นเครื่องหน้า กำหนดให้แนวดนตรีมีการบรรเลงที่มีลักษณะประสานไปกับเสียงร้องและคลอกับเสียงเปียโน พร้อมทั้งมีลักษณะในการเล่นแบบไล่เสียง มีการใช้เทคนิคที่เรียกว่า สะบัดในการเล่นโน้ตที่เป็นกลุ่มจังหวะ

กลองแขกและกลองบองโก เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ช่วงครึ่งแรกของบทเพลงนั้น กำหนดให้บรรเลงในอัตราความเร็วปานกลาง ช่วงครึ่งหลังของบทเพลงมีการปรับอัตราความเร็วให้เร็วขึ้น

3. ผู้เขียนนำเสนอฟอร์มเดิมของบทเพลง ดังนี้

ครึ่งแรกของบทเพลง ประกอบไปด้วย ส่วนนำ และแนวทำนองเพลงตามวรรคตอนของบทร้องดังนี้

(ท่อน A) “ไอ้ละหนอดวงเดือนเอ๋ย พี่มาเฝ้ารักเจ้าสาวคำดวง

(ท่อน A1) ไอ้ดึกแล้วหนอพี่ขอลาแล้ว ออกพี่เป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือนเอ๋ย

(ท่อน B) ขอลาแล้วเจ้าแก้วโกศุม พี่นี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม

จะหาไหนมาเทียม ไอ้เจ้าดวงเดือนเอ๋ย”

ครึ่งหลังของบทเพลง คือ แนวทำนองประกอบบทร้องดังต่อไปนี้

(ท่อน C) “หอมกลิ่นเกสร เกสรดอกไม้ หอมกลิ่นคล้ายคล้ายเจ้าสุเรียมเอ๋ย

หอมกลิ่นกรุ่นกรุ่นหอมนั้นยังบ่เลย เนื้อหอมทราเมษ เอ๋ยเราละเนื้อ”

มีการปรับวิธีการนำเสนอดังนี้

ท่อนนำ

ห้องที่ 1 – 6 ท่อนนำได้สร้างทำนองขึ้นมาใหม่ในลักษณะของ Sequence ให้ความรู้สึกที่แตกต่างจากเดิม โดยให้โอโบเล่น เริ่มต้นด้วย ความเร็วปานกลาง Moderato

ท่อน A-A1

A จังหวะที่ 4 ของห้องที่ 6 – 14 เข้าสู่ท่อนเดียวโดยมีซออยู่เล่นกลองเสียงร้อง

A1 ขับร้องประสานเสียง จังหวะที่ 4 ของห้องที่ 14 – 22 มีการดำเนินเสียงประสานดังนี้

ท่อน B

B จังหวะที่ 3 ของห้องที่ 22 – 32 เริ่มทำนองใหม่ มีการล้อทำนองเกิดขึ้น ระหว่างคณะนักร้องและแนวดนตรี

ท่อน C

C จังหวะที่ 3 ของห้องที่ 32 – 4 เป็นท่อนจบ มีการเปลี่ยนแปลงอัตราความเร็วเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เปลี่ยนเครื่องดนตรี จากคู่เงืงเป็นซิมและนำบองโกมาเล่นประกอบจังหวะแทนกลองแขก

ภาพ 1

สัณคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

Moderato **Sequence**

The musical score is presented in four staves. The top staff is for Oboe, the second for Double Bass, the third for Piano, and the bottom for Timpani. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 18/8. The tempo is marked 'Moderato'. A section of the Oboe part is highlighted with a blue box and labeled 'Sequence' in red. This section consists of a series of eighth notes. The Double Bass part plays a steady eighth-note accompaniment. The Piano part has a complex, fast-moving accompaniment with many sixteenth and thirty-second notes. The Timpani part plays a steady, rhythmic pattern of eighth notes.

ภาพ 2

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

The image shows a musical score for four instruments: Oboe, Double Bass, Piano, and Timpani. The score is written in G major (one sharp) and 12/8 time. The Oboe part has a melodic line with a triplet of eighth notes in the first measure. The Double Bass part provides a steady eighth-note accompaniment. The Piano part features a complex texture with sixteenth-note runs in the left hand and chords in the right hand. The Timpani part plays a rhythmic pattern of eighth notes.

เพลงลาวดวงเดือนได้เรียบเรียงเสียงประสานใหม่ในกุญแจเสียง G เมเจอร์เนื่องจากมีความเหมาะสมต่อการปรับเสียงของเครื่องดนตรีไทยบรรเลงร่วมกัน มีการสร้างทำนองใหม่ในส่วนนำ (Introduction) ของบทเพลงในลักษณะของ Sequence ที่แนวเสียงโอโบ และแนวเสียงเปียโนจะมีการเล่นซ้ำวนไปมาเพื่อยืนยันพื้นแนวทำนอง (Ostinato) และบรรเลงด้วยความสง่างาม ทำนองในส่วนนำนี้ใช้แนวคิดการเรียงลำดับเสียงของตัวโน้ตตามบันไดเสียงขาลง (Descending) เป็นหลัก บรรเลงในลักษณะของอัตราส่วนจังหวะผสม $\frac{12}{8}$ (Compound time) ซึ่งต่างจากรูปแบบเดิมที่บรรเลงในจังหวะปกติ (Simple time) ในบทนำนั้นให้บรรเลงในอัตราความเร็วปานกลาง (Moderato) จบทำนองด้วยลักษณะของบันไดเสียง G เมเจอร์ ขาขึ้น (ห้องที่ 5-6) ที่ใช้ด้วยโน้ตลีดิงโทน (Leading tone) ไปหาโทนิค (Tonic) ประกอบกับเสียงประสาน คือคอร์ด V ไปคอร์ด I อันเป็นลักษณะของจุดพักแท้สมบูรณ์ (Perfect Authentic Cadence) มีการเน้นแนวเบสโดยใช้ทิมปานีบรรเลงเสียงรัว (Tremolo)

ภาพ 3

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

The musical score is for the piece 'Lao Duang Duang' (ลาวดวงเดือน). It features seven staves: Oboe, Double Bass, Piano, Timpani, Thai Tradition Fiddle (ซออู้), Guzhang (จูกอง), and Baritone. The score includes a section labeled 'A' and a key signature of one sharp (F#). The Baritone part includes the lyrics: โส ธร หนอ ลาว ดวง เดือน แอ ทั มา เรา รัก เจ้า ลาว คำ

ท่อน A บทร้อง ห้องที่ 6-14 โดยให้เปียโนเล่นคอร์ดแบบแยกเสียง (Broken Chord) เพื่อให้เป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างส่วนนำและแนวทำนองโดยใช้คอร์ด I (Tonic chord) คือ คอร์ด G เมเจอร์ จากนั้นจึงเข้าสู่ทำนองหลัก (เสียงบารีโทน) ซึ่งสามารถร้องเดี่ยวหรือจะใช้นักร้องในแนวเสียง บารีโทนร้องทั้งหมดก็ได้ เนื่องจากเนื้อร้องเป็นบทเพลงร้องที่เกี่ยวกับความรัก ความคิดถึงของผู้ชายที่มีให้กับหญิงซึ่งเป็นที่รัก ห้องที่ 7 ได้เพิ่มอรรถรสของบทเพลงโดยการใส่ขออุ้บรลงล่อไปกับแนวเสียงร้องซึ่งเป็นทำนองหลัก โดยตั้งเสียงขออุ้บให้อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ และปรับเสียง กู๋เจิง ใน กุญแจเสียง G เมเจอร์ ให้บรรเลงคลอไปกับเปียโนในลักษณะคันสดโดยเล่นในลักษณะการแยกเสียง และประสานไปกับขออุ้บพร้อมกับคลอเสียงร้องในบางช่วง

ภาพ 4

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

The musical score is for the piece 'Sangkit Leksa Lao Duangduan'. It features seven staves: Oboe, Double Bass, Piano, Timpani, Thai Tradition Fiddle (ซออู้), Guzhen (จู้จิ้ง), and Baritone. The key signature is one sharp (F#). The Baritone staff includes Thai lyrics: ดว, ใจว่า ดัก แล้ว หนอ พื่อ ล่า แล้ว ออก ที่ เป็น หวง เพราะ รัก เจ้า ดว... เดือน... Above the Guzhen staff, the following chords are indicated: D, G, Bm7, Em, and Am. The score includes various musical notations such as rests, notes, and accidentals.

แนวเปียโนเป็นแนวหลักให้กับเครื่องดนตรีชนิดอื่นและสอดคล้องกับแนวร้อง การบรรเลงคอร์ดที่อยู่นอกกุญแจเสียง G เมเจอร์ ของจู้จิ้งจะหยุดบรรเลง (เช่น ห้องที่ 10 เปียโนบรรเลงคอร์ด A เมเจอร์ ซึ่ง ตามปกติแล้วคอร์ด ii ของบันไดเสียงเมเจอร์จะเป็นไมเนอร์ แต่ในกรณีนี้การใช้คอร์ด A เมเจอร์จะเพิ่มความรู้สึกในบทเพลงได้ดีกว่าทั้งยังเป็นคอร์ดส่งให้กับคอร์ด D เมเจอร์ที่เป็นคอร์ด V ของบันไดเสียง G เมเจอร์มีผลให้คอร์ด G เมเจอร์ในห้องที่ 11 มีความชัดเจน ครั้งแรกของเพลงใช้กลองแขกบรรเลงคั่นสด (Improvisation) ประกอบจังหวะ เนื่องจากการใช้จังหวะหรือหน้าทับกลองในการบรรเลงเครื่องสายไทยนั้น จะเล่นแบบปกติ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนเป็นอัตราจังหวะผสมการตีหน้าทับจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับการบรรเลงโดยรวม เมื่อเข้าสู่ตอนที่ A1 (ภาพที่ 5) ของบทร้อง เริ่มจากจังหวะที่ 4 ในห้องที่ 14-21 เป็นการร้องประสานเสียง 3 แนว โดยที่ทำนองหลักยังอยู่ที่ บาร์โธมี มีการประสานที่โซปราโนและอัลโต ในบางช่วงมีการย้ายทำนองหลักไปที่แนวอัลโตหรือโซปราโน ซึ่งเป็นช่วงสั้นๆ กำหนดให้โอโบเล่นประสานคลอไปกับคณະณักร้องขณะที่เปียโนทำหน้าที่ดำเนินเสียงประสานหลักและจู้จิ้งจะมีแนวดนตรีที่คลอรับ ไปกับนักร้องแต่ละคนคู่ขนานไปกับเปียโน ส่วนซออู้ให้บรรเลงเลียนแบบเสียงร้องโดยการเล่นสลับทำนองไปกับทำนองหลัก

ตั้งคืดเลขา ลาวควงเดือน (*music score*)

14

Oboe

Double Bass

Piano

Timpani

Thai Tradition Middle (ฆ้อง)

Cheng (จิ้งจิก)

Traditional Drum

Soprano

Alto

Baritone

15

16

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

ตั้งคิตเลขา ลาวควงเคื่อน (music score)

17

Oboe

Double Bass

Piano

Timpani

Thai Tradition Fiddle (ซออู้)

Guzheng (จู้จี้)

Thai Traditional Drum

Soprano

Alto

Baritone

ซิ่น เจ้าสาว คำ ทวี
ซิ่น เจ้าสาว คำ ทวี
โสภา รักแท้ นอบ
โสภา รักแท้ นอบ
ซิ่น เจ้าสาว คำ ทวี
โสภา รักแท้ นอบ
ซิ่น เจ้าสาว คำ ทวี
โสภา รักแท้ นอบ

ซิ่น เจ้าสาว คำ ทวี
โสภา รักแท้ นอบ
ซิ่น เจ้าสาว คำ ทวี
โสภา รักแท้ นอบ

ภาพ 7

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

20

Oboe

Double Bass

Piano

Timpani

Thai Tradition Fiddle (ซออู้)

Guzheng (ขลุ่ย)

Thai Traditional Drum

Soprano

Alto

Baritone

Em G Em Am G Cmaj7 Am7

B

ซัง อก ฟี่ เป็น พวง เพาะ ะ รัก เจ้า ดวง เดือน แอ... แอ... เจ้า แกว ไก

อก ฟี่ เป็น พวง เพาะ ะ รัก เจ้า ดวง เดือน แอ... แอ... เจ้า แกว ไก

ซัง อก ฟี่ เป็น พวง เพาะ ะ รัก เจ้า ดวง เดือน แอ... แอ... เจ้า แกว ไก

ภาพ 8

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

24

Oboe

Double Bass

Piano

Timpani

Thai Tradition Fiddle (ซออู้)

Guzheng (ขลุ่ย)

Thai Traditional Drum

Soprano

Alto

Baritone

G6

2

1

ซัง อก ฟี่ เป็น พวง เพาะ ะ รัก เจ้า ดวง เดือน แอ... แอ... เจ้า แกว ไก

อก ฟี่ เป็น พวง เพาะ ะ รัก เจ้า ดวง เดือน แอ... แอ... เจ้า แกว ไก

ซัง อก ฟี่ เป็น พวง เพาะ ะ รัก เจ้า ดวง เดือน แอ... แอ... เจ้า แกว ไก

ท่อน B คือ บทร้อง “ขอลาแล้วเจ้าแก้วโกสุม” เริ่มจากท่ายี่ห้อที่ 22 -32 แนวหลักยังคงอยู่ที่เสียงบาริโทน ในท่อนนี้มีลักษณะของการเอื้อน ซึ่งเป็นการสื่อทำนองและมีการประสานของคณะเครื่องระหว่งเสียง โซปราโนและ เสียง บาริโทน (หมายเลข 1) แล้วยังมีการสื่อทำนองของแนวประสานของเครื่องดนตรี (หมายเลข 2) โดยให้เปียโนเป็นแนวหลักในการคุมเสียงประสานของการบรรเลงในแต่ละเครื่อง

ภาพ 9

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

The musical score is for the song "Lao Duangduang" (ลาวดวงเดือน) by Sangkit Leksa. It is written in G major and 4/4 time. The score includes parts for various instruments and vocal parts. The lyrics are in Thai: "พี่ นี่ รัก เจ้า ทนอ ชวัญ ดา".

The score is divided into two systems. The first system includes parts for Oboe, Double Bass, Piano, Timpani, Thai Tradition Fiddle (ซออู้), Guzhang (ขลุ่ย), and Thai Traditional Drum. The second system includes parts for Soprano, Alto, and Baritone. The lyrics are written below the vocal parts.

The score is marked with a 3 and a 4, indicating the end of a phrase or a measure. The lyrics are written below the vocal parts.

ภาพ 10

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

10

30

Oboe

Double Bass

Piano

Timpani

Thai Trad Fiddle (1)

Guzheng (1)

Thai Traditional Drum

Soprano

Alto

Baritone

Am⁷ G D

Dalcimer (ซิม) 5

เริ่ม จะ หา โทน มา เข้ม โอ้ เจ้า ดวง เดือน

วรรคถัดมา คือ ท้ายห้องที่ 28 ถึง 32 เป็นทำนองและบทร้อง โดยที่ เสียง บาริโตน และโซปราโนจะสลับกันเป็นทำนองหลักและแนวประสาน โดยมีโอโบและซอด้วงดำเนินทำนองทบทวนเสียงร้องโซปราโน (หมายเลข 3 และ 4)

ช่วงท้ายของวรรค คือท้ายห้องที่ 31 แนวคู่จึงจะถูกแทนที่ด้วยขิม (หมายเลข 5) และมีการเกริ่นนำทำนองของบทเพลงในครั้งหลัง และมีการเชื่อมครั้งแรกกับครั้งหลังของบทเพลงในต้นห้องที่ 32 โดยแนวเปียโนและดับเบิลเบสบรรเลงค้ำที่ระดับเสียง G ซึ่งเป็น โน้ตคอร์ดมินันท์ (Dominant) ของกุญแจเสียง C เมเจอร์ อันเป็นกุญแจเสียงใหม่ที่ถูกละเปลี่ยนในครั้งหลังของบทเพลง อีกทั้งแนวทิมปาตีและมือซ้ายของแนวเปียโนมีการบรรเลงเสียงรูด (Glissando) จากระดับเสียง G ถึง C (หมายเลข 7) อันเป็นการส่งเข้าสู่บทส่งท้ายของบทเพลงที่ชัดเจนมากขึ้น

ภาพ 11

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

11

The musical score is for a piece titled 'Singkit Lekha Lao Duangdeuan'. It features a variety of instruments and voices. The Oboe part has a section marked '8 Più mosso' and 'C' (C major). The Piano part has a section marked '6'. The Soprano part has a section marked '8 Più mosso' and 'C' (C major). The lyrics are in Thai and are written below the vocal staves.

Lyrics (Soprano):
 เอบ หอม กลิ่น เก... ขร เก... ขร ดอก ไม้ หอม กลิ่น

Lyrics (Alto):
 เอบ เก... ขร ดอก ไม้ หอม กลิ่น

บทส่งท้ายท่อน C (ท่อนจบ) เริ่มที่ห้อง 32 เปลี่ยนกุญแจเสียงจากกุญแจเสียง G เมเจอร์ เป็นกุญแจเสียง C เมเจอร์ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานจึงได้ค่อย ๆ เพิ่มความเร็วของจังหวะให้มีความกระชับมากขึ้น โดยให้ทำนองหลักอยู่ที่แนวเสียงโซปราโน (หมายเลข 8) เริ่มในตอนท้ายของห้องที่ 32 และโอโบบรรเลงทบทวนแนวเสียงโซปราโนในวรรคแรกจากนั้นแนว โอโบ ขิม บาริโทน และอัลโตจะบรรเลงและขับร้องในลักษณะประสานเสียงและสลับกันไปกับทำนองหลัก โดยมีเปียโนและซออยู่บรรเลงร่วม

ภาพ 12

สังคีตเลขา ลาวควมเดือน (music score)

The musical score is written for a large ensemble. The instruments and vocalists listed on the left are: Oboe, Double Bass, Piano, Timpani, Thai Tradition Fiddle (ซอด้วง), Guzheng (ขลุ่ย), Thai Traditional Drum, Soprano, Alto, and Baritone. The score begins at measure 35. The vocal parts (Soprano, Alto, Baritone) have lyrics in Thai. The lyrics for the vocal parts are:
 ค่าย ค่าย เจ้า สุข ของ เรียม... เอ... หอม กลิ่น ควัน ครัน... หอม นั้น... ยัง... ป
 ค่าย ค่าย เจ้า สุข ของ เรียม... เอ... กลิ่น ควัน ครัน... หอม นั้น... ยัง... ป
 ค่าย ค่าย เจ้า สุข ของ เรียม... เอ... หอม กลิ่น ควัน ครัน... หอม นั้น... ยัง... ป

ภาพ 13

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

The musical score is arranged in a system with the following parts from top to bottom:

- Oboe
- Double Bass
- Piano
- Timpani
- Thai Tradition Fiddle (ซออู้) - Measure 38 is highlighted with a blue box and a red '9' above it.
- Khru (ขิม)
- Thai Traditional Drum
- Soprano
- Alto
- Baritone

The vocal parts (Soprano, Alto, Baritone) include Thai lyrics. The lyrics for the Soprano part are: เคซ... เนื้อ... หอม... ทราม... เซซ... เนื้อ... เรา... ละ... ทนอ... เนื้อ... หอม... ทราม...

วรรคสุดท้ายของห้องที่ 38 แนวขิมมีการบรรเลงแปรทำนอง (หมายเลข 9) ให้กระชั้นขึ้น เพื่อเพิ่มสีสันให้กับทำนองและคอนทราสต์ของบทเพลงนั้นเปียโนทำหน้าที่บรรเลงคอร์ดในช่วงหางเพลง ซึ่งบรรเลงในลักษณะคอร์ดแยกเสียง คอร์ด IV ไปหาคอร์ด I (Plagal Cadence) (หมายเลข 10) โดยที่ห้องสุดท้ายของบทเพลง คือห้องที่ 43 ทิมปานีจะบรรเลงเสียงร่ำที่ระดับเสียง C เพื่อให้ความรู้สึกการจบบทเพลงโดยสมบูรณ์ (หมายเลข 11)

ภาพ 14

สังคีตเลขา ลาวดวงเดือน (music score)

The image shows a musical score for 'Lao Duang Deuan'. It features multiple staves for different instruments and vocalists. A blue box highlights a section in the Piano and Timpani staves, with red numbers 10 and 11 indicating specific measures. The Piano staff also has a red 'IV' and a red 'I' marking. The vocal staves (Soprano, Alto, Baritone) have Thai lyrics written below them.

อภิปรายผล

งานสร้างสรรค์ ดนตรีสากลผสมเครื่องดนตรีไทยและกู่เจิง “ลาวดวงเดือน” เป็นการผสมผสานความเป็นสากลและความเป็นไทยเข้าไว้ด้วยกัน โดยคำนึง ถึงการรักษาสมดุลเสียงของเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ที่บรรเลงร่วมกันกับคณะนักร้องประสานเสียง ผลงานสร้างสรรค์นี้ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงด้านการดำเนินจังหวะใหม่ซึ่งต่างไปจากเดิมในตอนช่วงแรกรซึ่งมีความเร็วปานกลางและมีความอ่อนหวานแต่ในช่วงท้ายของบทเพลงมีการเปลี่ยนความเร็วของจังหวะเพื่อความสนุกสนานและได้สร้างทำนองใหม่ในส่วนบทนำเพลงให้เกิดขึ้นก่อนที่บทร้องเดิมดำเนินต่อไป การเลี่ยนเสียงทำนองและเสียงร้องของเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลินและมีมิติด้านเสียงเกิดขึ้นนอกเหนือไปจากการแบบเดิมซึ่งใช้เครื่องดนตรีไทยล้วน

การเลือกเครื่องดนตรี กำหนดให้เปียโนเป็นแกนหลักในการเชื่อมแนวเสียงประสานจากเครื่องดนตรีชนิดอื่นร่วมกับแนวประสานเสียง ในขณะที่ โอโบ แสดงลีลา ความรู้สึกของบทเพลงควบคู่ไปทำนองรวมถึงการประสานไปกับเครื่องดนตรีไทยในชิ้นอื่น ๆ และดับเบิลเบสจะเป็นฐาน

ราก (Root) ของคอร์คในการดำเนินเสียงประสานที่เกิดขึ้นในขณะบรรเลง และทิมปานีจะกำหนดจังหวะและควบคุมอัตราความเร็วของบทเพลงในบางช่วงบางตอนให้กับเครื่องดนตรีสากล ในขณะที่กลองแขกจะคุมจังหวะการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทย เนื่องจากการปรับอัตราจังหวะธรรมดาเป็นอัตราจังหวะผสมจึงกำหนดให้กลองแขกบรรเลงโดยการดันสด โดยการปรับหน้าทับให้เข้ากับลักษณะอัตราจังหวะผสม เมื่อเล่นร่วมกับเครื่องสากล ดังนั้นเมื่อเข้าสู่ช่วงท้ายเพลงซึ่งเปลี่ยนอัตราความเร็วที่สูงขึ้น จึงได้เปลี่ยนจากกลองแขกเป็นฆ้องโกเพื่อความสุขสนาน

สำหรับเครื่องดนตรีไทย เสียงซออื่นนอกจากจะเป็นเครื่องหลังของเครื่องสายไทยแล้วยังมีเสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงร้องจึงเหมาะสำหรับจะเล่นเลียนเสียงร้องและสือไปกับทำนอง ในขณะที่ถูกเจนนันมี 5 เสียง คือ เสียง โค เร มี โข ลา การเล่นจึงต้องเล่นในลักษณะที่เป็นคอร์คและคลอไปกับเสียงเปียโนเพื่อความอ่อนหวานในตอนแรก ในตอนจบนั้น เลือกที่จะใช้ซิม เพราะนอกจากจะมีโทนเสียงที่มีความแหลมแล้วยังให้เสียงที่ไต่กังวาน สามารถเล่นโน้ตเร็วและเร็วเสียงได้เหมือนกับเปียโน เล่นสือไปกับทำนองและซออยู่ในตอนที่มีการล้อกันแสดงความรู้สึกของท่วงทำนองในอัตราความเร็วที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้ตอนจบมีความสุขสนาน

References

- Intrasunanon, K. (2002). *Encyclopedia of Thai music and songs*. Bangkok: Publishing House BE. Development Co., Ltd. [in Thai]
- Pitokrat, N. (1999). *Thai music encyclopedia*. Bangkok: Ruean Kaew Printing House. [in Thai]
- Phancharoen, N. (2009). *Dictionary of music vocabulary* (3rd ed.). Bangkok: Ket Karat Publish. [in Thai]
- Royal Society Office. (2018). *International music dictionary, Royal society edition* (1st ed.). Bangkok: Sri Muang Printing Company Limited. [in Thai]
- Sutthajit, N. (2011). *Appreciation in western music* (8th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Liewsiripong, P. (1995). *A brief history of western music* (2nd ed.). Bangkok: Chong Charoen Printing. [in Thai]

Phairoh, W. (2014). The administration of contemporary Thai music: Case study of Jongkraben Band. *Journal of Cultural Approach*, 15(27), 16 - 27.

Authors

Asst. Prof. Warinthip Worawisattawan

Tel. 09-5423-9923 Email: Warinthip545@gmail.com

Yotanan Chueasamran

Tel. 09-8454-9545 Email: chueasamrantony@gmail.com

Dr.Vorawut Samaitherdsak

Tel. 08-1342-5751 Email: woodypassive@gmail.com

Sukol Sirisak

Tel. 08-1493-2634 Email: bobby_bass@hotmail.com

Music Education Program, College of Dramatic Arts,

Bunditpatanasilpa Institute

แนวคิด “เมืองพี่เมืองน้อง” กับยุทธศาสตร์
การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-สปป.ลาว
The Concept of "Sister City" as a Strategy for the Development
of Relations between Thailand and Lao PDR.

อภิมุข สดมพฤษย์¹ / นารีนุช ดำรงชัย²

Aphimuk Sodomphruek / Nareenuch Damrongchai

¹นักศึกษานิพนธ์เอก สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Doctor's Degree Student, Politics and Development Strategy program, Graduate School of Social Development and Management Strategy, National Institute of Development Administration

²รองศาสตราจารย์, คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Associate Professor, Graduate School of Social Development and Management Strategy, National Institute of Development Administration

Received: December 4, 2022

Revised: April 22, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.8>

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งอธิบายถึงสถานการณ์การใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายใต้แนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister cities) ของไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือด้านนโยบายสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันในระดับประชาชน ซึ่งปัจจุบันผลการดำเนินงานที่ปรากฏชัดเจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร-สะหวันนะเขต ที่มีการสร้างความร่วมมือในหลายมิติ ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการค้าชายแดนบนเส้นทาง R9 ด้าน

การพัฒนาทรัพยากรบุคคล รวมถึงการขยายคู่ความสัมพันธ์ไปยังอีก 2 ประเทศ ใกล้เคียง ซึ่งเป็นผลจากการสนับสนุนของรัฐในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งร่วมกับ ภาาติเครือข่ายทางสังคมจากทั้งสองประเทศ นอกจากนี้บทความนี้ยังสะท้อนปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานที่เป็นประเด็นสำคัญทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสอง ประเทศต้องนำไปพิจารณาเพื่อแก้ไขให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และเสริมศักยภาพในการดำเนินงานในอนาคต

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, แนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง, ความสัมพันธ์ไทย-ลาว, ภาาติเครือข่ายทางสังคม, ความร่วมมือ

Abstract

This article aims to describe the situation of the current implementation of the strategy of developing international relations under the concept of sister cities between Thailand and the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR), which is the key to implementation international relations This will lead to important policy cooperation in line with the goal of fostering good relations and understanding at the citizen level. At present, the performance is clearly visible in the area of Mukdahan and Savannakhet provinces. that has created cooperation in many dimensions, including security Social and cultural aspects Border trade on the R9 route Human resource development Including expanding the relationship to another two neighboring countries. This is a result of government support for working vigorously with social networking partners from both countries. In addition, this article also reflects the problems and obstacles in the operation that are important issues that both relevant agencies in both countries must consider in order to solve them in line with the changes in global society and enhance their potential in future operations.

Keywords: international relations strategy, sister city, Thai-Laos relations, social network partnership, cooperation

บทนำ

ประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ถือเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาอย่างยาวนานบนพื้นฐานของความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และวิถีชีวิตของพลเมือง ด้วยอัตลักษณ์ความสัมพันธ์อันพิเศษนี้จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศให้แน่นแฟ้นก่อให้เกิดความร่วมมือด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ช่วยเสริมสร้างประโยชน์ให้แก่ทั้งสองประเทศผ่านกิจกรรมที่หลากหลายเรื่อยมา (Kejornsart and Parkpean, 2017)

หากแต่ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในปัจจุบัน ทั้งประเทศไทยและ สปป.ลาว ต่างถูกท้าทายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเมืองทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม บางพื้นที่อาจรวมถึงด้านการเมืองและความมั่นคงซึ่ง มีผลต่อเสถียรภาพทางการบริหารการพัฒนาท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน สาธารณะ ทำให้หลายเมืองพยายามสร้างพันธมิตรภายนอกสำหรับความร่วมมือเชิง สถาบันและการดำเนินงานร่วมกัน อีกนัยหนึ่งเพื่อเป็นการสร้างเวทีสำหรับการ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อกำหนดเป้าหมายของความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (Ogawa, 2012) โดยความร่วมมือดังกล่าว ได้มีการกำหนดเป้าหมายสำคัญไว้คือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับเมืองหรือจังหวัดซึ่งเรียกว่าแนวคิดการสร้างความสัมพันธ์แบบ “เมืองพี่เมืองน้อง” (Sister Cities) ซึ่งเป็นรูปแบบแนวคิดมาจากตะวันตกที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายหลังจากถูกนำไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระชับความสัมพันธ์และสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศคู่ขัดแย้งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จน

นำไปสู่การสร้างประโยชน์ร่วมกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ประสบความสำเร็จในระดับสูง (ASEAN Cities, 2019)

การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) อย่างเป็นทางการของประเทศไทยและ สปป.ลาว ถือเป็นโอกาสในการสร้างเป้าหมายความร่วมมือและการพัฒนาระหว่างกันให้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยหลักการขับเคลื่อนโดยภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่ทั้งสองประเทศเป็นผู้ดำเนินการและมีรัฐบาลกลางเป็นผู้ผลักดันสนับสนุน ซึ่งแนวคิดนี้จะช่วยสร้างประโยชน์แก่ทั้งสองประเทศในหลายมิติ อาทิเช่น การพัฒนาการท่องเที่ยว ประเพณีวัฒนธรรม การค้าการลงทุน การคมนาคมขนส่ง การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น (Ministry of Interior, 2018 a)

ดังนั้นบทบาทความนี้จึงเป็นการอธิบายให้เห็นถึงสถานการณ์และความสำคัญของแนวคิดเชิงกลยุทธ์การจับคู่ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองของทั้งสองประเทศ รวมไปถึงถึงรูปแบบ กระบวนการ และกลไกในการดำเนินงาน ตลอดจนผลสำเร็จของการขับเคลื่อนอันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาในพื้นที่อื่นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านต่อไป

แนวคิดการสร้างความสัมพันธ์ เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities)

แนวคิดเมืองพี่เมืองน้องมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ในฐานะเครื่องมือทางการทูตที่ช่วยการสลายกำแพงอคติและนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเมืองหรือประเทศซึ่งปัจจุบันยังนิยมใช้กันอยู่ทั่วโลก ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) แนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ในต่างประเทศ เป็นการใช้เรียกคู่เมืองที่มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ซึ่งส่วนมากจะเป็นเมืองจะอยู่คนละประเทศ โดยมีความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือการพัฒนาและสนับสนุนความเข้าใจระหว่างกันและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์เพื่อนำมาต่อ ยอดเชิงนโยบายหรือสร้างเป็นกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเมือง ซึ่งอาจจะใช้แนวทางการจับคู่ด้วยลักษณะเมืองที่คล้ายคลึง

ในแง่ของศิลปวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ หรือสภาพสิ่งแวดล้อม (Sister cities, 2022)

จุดเริ่มต้นของแนวคิดนี้มาจากประเทศแถบทวีปยุโรปซึ่งมีปรับใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วภูมิภาค โดยมีเป้าหมายที่เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านวัฒนธรรมและการค้า สำหรับคู่มืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) เก่าแก่ที่สุดที่ถูกบันทึกไว้คือ ในปี ค.ศ. 836 ระหว่างเมือง Paderbom ของเยอรมนี กับเมือง Le Mans ของฝรั่งเศส (Charles, 2008) จากนั้นมาก่อให้เกิดกระแสความนิยมในแนวคิดนี้ไปหลายประเทศ จนกระทั่งช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศคู่ขัดแย้ง และมุ่งหวังในการสร้างประโยชน์ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้แนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) จึงกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งสันติภาพและการประนีประนอมกัน (Vion, 2021) ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกหากประเทศแถบยุโรปยังให้การสนับสนุนแนวคิดนี้มาจนถึงปัจจุบัน (ASEAN Cities, 2021)

สำหรับชื่อเรียกอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ อย่างในประเทศอังกฤษนิยมใช้ 2 คำคือ "เมืองคู่แฝด" (Twin Towns) สำหรับการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างเมืองของอังกฤษกับเมืองในยุโรป และคำว่า "เมืองพี่เมืองน้อง" (Sister Cities) สำหรับการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างเมืองของอังกฤษกับเมืองในสหรัฐอเมริกา (Ogawa, 2555) ส่วนประเทศในทวีปเอเชียรวมทั้งประเทศไทยนิยมใช้คำว่าเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) เพื่ออ้างอิงนิยามความหมายแนวคิดมาจากตะวันตกที่สื่อถึงความเท่าเทียมระหว่างคู่ความสัมพันธ์ในระดับเมือง ทำให้ประเทศต่างๆ รวมถึงกลุ่มประเทศอาเซียนต่างให้ความสนใจที่จะนำหลักการนี้มาเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายในการทำงานของประชาคมอาเซียนว่าด้วยการสร้างสันติสุขและความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างชาติสมาชิกในภูมิภาคอย่างยั่งยืน

2) แนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ของประเทศไทย สำหรับประเทศไทยแนวคิดนี้ที่นำมาปรับใช้ในปัจจุบันมีนัยยะความหมายสำคัญคือการจับคู่มืองของ

ทั้งสองประเทศที่อยู่ในระดับความเท่าเทียมกัน อาทิ สถานะแขวง ของ สปป.ลาว ที่มีระดับเท่าจังหวัดของประเทศไทย โดยการจับคู่ความสัมพันธ์จะคำนึงถึงจุดร่วมที่คล้ายคลึงกันของเมือง เช่น การเป็นเมืองท่าการขนส่งสินค้า เมืองหน้าด่านทางเศรษฐกิจ หรือเมืองการท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้คำว่า “เมืองพี่เมืองน้อง” ยังมิได้กำหนดสถานะของเมืองใดเมืองหนึ่งว่าใครเป็นพี่หรือน้องหากแต่คำว่า “พี่น้อง” ในที่นี้หมายถึงเครือญาติและมิตรสหายที่สนิทสนมกันและในบางแห่งอาจใช้คำว่า “เมืองคู่แฝด” แทน

3) เป้าหมายยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ของประเทศไทย ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดำเนินความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) เป็นนโยบายรัฐบาลมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านบนหลักการนโยบายต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายของกระทรวงมหาดไทยในการบริหารราชการแผ่นดินที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ซึ่งกระทรวงต่างประเทศและกระทรวงมหาดไทยเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนดำเนินงานตามนโยบายและในระดับพื้นที่ที่มีความมุ่งมั่นจะผลักดันการดำเนินความสัมพันธ์ตามแนวคิดให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ โดยกรอบความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องมีส่วนสำคัญในการเป็นกลไกเชื่อมโยงโอกาสและความร่วมมือในหลากหลายมิติระหว่างจังหวัดของไทยกับหน่วยการปกครองของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีความคาดหวังในการดำเนินงาน ได้แก่ แนวทางปฏิบัติในการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องให้อยู่บนหลักการ “สมศักดิ์ศรี มีประโยชน์ และ ยั่งยืน” การเป็นกลไกที่เป็นมากกว่าความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ การมีความต่อเนื่องในนโยบายและการประสานงานอย่างมีบูรณาการ การมีการติดตามผลที่เป็นระบบ และการเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Ministry of Interior, 2018, b) เป็นต้น

การส่งเสริมและขับเคลื่อนแนวคิด

ในฐานะเครื่องมือสานสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพและมีผลลัพธ์ในการดำเนินการที่ดีทำให้บทบาทของแนวคิดเมืองพี่เมืองน้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้วยรูปแบบต่างๆ จากหลายฝ่ายทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การสนับสนุนจากการเป็นประชาคมอาเซียน ภายใต้เป้าหมายสำคัญของประชาคมอาเซียนคือการสร้างสังคมสันติสุขภายใต้ความหลากหลายหลายทาง วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีจำนวนมากในภูมิภาค จึงเกิดแนวคิดการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกมิติ ด้วยการกำหนดเป็น “วิสัยทัศน์อาเซียน” ซึ่งชาติสมาชิกให้ยอมรับในหลักการของประชาคมเพื่อสร้างความร่วมมือทางสังคมและวัฒนธรรม และในปี พ.ศ. 2540 อาเซียนได้ประกาศวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญต่อความร่วมมือในด้านวัฒนธรรม สวัสดิการสังคม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2552 ที่มีการจัดทำร่างประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) หรือ ASCC Blueprint ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยมีเป้าประสงค์และรายละเอียดอย่างชัดเจน ด้วยการกำหนดแผนการดำเนินการมากถึง 339 แผนงาน ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา สวัสดิการสังคม และสร้างอัตลักษณ์ของสมาคมอาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อให้มีคนเป็นศูนย์กลาง (People-centered) เป็นต้น และแม้วิสัยทัศน์อาเซียนจะไม่ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการสานสัมพันธ์และความร่วมมือด้วยแนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) แบบตรงตัว แต่แผนงานที่ถูกกำหนดออกมานั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจอันดีในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการสนับสนุนในทางอ้อม โดยเห็นได้จากกรณีประเทศไทยและ สปป.ลาว มีการดำเนินการสถาปนาความสัมพันธ์ด้วยแนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ระหว่างกันแห่งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2547 ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของ

ทั้งสองประเทศปรับตัวดีขึ้นตามลำดับในทุกมิติ (The Association of Southeast Asian Nations, 2021)

2) การส่งเสริมของรัฐบาลไทย ในการดำเนินความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ในมิติยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือกับอาเซียนและนานาชาติ การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศ ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันโดยส่งเสริมการเชื่อมโยงภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในระดับภูมิภาคและระดับเมืองเพื่อให้ประเทศไทยสามารถจับคู่แข่งขันของแต่ละพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม กระจายความมั่งคั่งไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาที่สะท้อนทิศทางการขับเคลื่อนประเทศโดยใช้มิติด้านการต่างประเทศเป็นตัวสนับสนุน ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างเศรษฐกิจฐานราก กลยุทธ์ย่อยกลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยใช้แนวทางการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาภาค และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายความเจริญเติบโตไปสู่ภูมิภาคและการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเชื่อมโยงทั้งภายในพื้นที่ พื้นที่ใกล้เคียง และต่างประเทศซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายของครุวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน

สำหรับหน่วยงานกลางที่สำคัญของประเทศไทยที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนหลักคือกระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ ถือเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกัน ได้แก่ 1) การยกร่างแนวทางปฏิบัติและดำเนินงานในการสถาปนาความสัมพันธ์ 2) การกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติให้กับจังหวัดและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องในพื้นที่ใช้ในการดำเนินงาน 3) การปรับปรุงฐานข้อมูลแนวคิดให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลของแต่ละจังหวัด 4) การกลั่นกรองพิจารณาความเหมาะสมในเนื้อหาข้อมูลและอนุมัติในการดำเนินงาน และ 5) การแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินการความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ในระดับจังหวัด ตลอดจนมีกลไกกำกับดูแลและติดตามประเมินผลเพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการกระทรวงมหาดไทยจึงมีการยกร่างแผนยุทธศาสตร์การดำเนินการความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ในระดับจังหวัด พ.ศ. 2562-2566 และจัดการประชุมสัมมนาโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินการความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ในระดับจังหวัดเพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆ เข้ามาปรับปรุงในแผนการดำเนินการโครงการให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3) บทบาทของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ระดับจังหวัด ต้องร่วมพิจารณาหาความเหมาะสมในทรัพยากรและจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่ามีความพร้อมด้านใดบ้างที่จะสามารถดำเนินการได้ (Ministry of Interior, 2018, ข.) ในส่วนนี้จึงต้องอาศัยข้อมูลของหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนในทุกมิติให้เข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญร่วมวิเคราะห์โอกาสและประโยชน์ตลอดจนผลกระทบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ยังมีการผนวกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ (ASEAN and ASIA Study Center, National Institute of Development Administration, 2021) ภาคประชาสังคม รวมถึงภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้าการลงทุน เศรษฐกิจระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว ยังต้องอาศัยกลุ่มนักธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญสามารถวิเคราะห์ช่องทางและเทคนิคในการสร้างประโยชน์ให้แก่พื้นที่ได้

การขับเคลื่อนแนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ระหว่างไทย-ลาว

สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยการใช้แนวคิดการสถาปนาความสัมพันธ์แบบ “เมืองพี่เมืองน้อง” (Sister Cities) ระหว่างไทย-ลาว พบว่าการเริ่มดำเนินโครงการครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2547 คือ จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต

สปป.ลาว (ปัจจุบันได้มีการขยายความร่วมมือเพิ่มเติมคือ จังหวัดเพชรบูรณ์-เมืองหลวงพระบาง และยังอยู่ระหว่างขั้นตอนการดำเนินการอีก 2 คู่เมือง ได้แก่ จังหวัดเชียงราย-เมืองบ่อแก้ว และ จังหวัดฉะเชิงเทรา-แขวงจำปาสัก (Foreign Affairs Division, Ministry Of Interior, 2020)) และสำหรับเมืองที่ประสบความสำเร็จที่สุด คือ จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันในหลายมิติ ได้แก่

1) การเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ นับแต่ปี พ.ศ. 2549 ที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจร่วมกันมากยิ่งขึ้น สำหรับจังหวัดมุกดาหารถือเป็นพื้นที่ศูนย์กลางระบบขนส่งของภาคอีสานและยังดำเนินการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ใกล้ชายแดน มีการนำเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรเพื่อนำเข้ามาแปรรูปภายในประเทศ และผลักดันร่างกฎหมายการเปิดด่านชายแดน 24 ชั่วโมงเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาาระบบขนส่งระหว่างประเทศและอำนวยความสะดวกต่อการลงทุนในพื้นที่ ส่วน สปป.ลาว ได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวันเซโน เพื่อส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ และมีนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะสินค้าอุปโภค บริโภค และวัสดุก่อสร้าง ซึ่งมีความจำเป็นในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อีกทั้งจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขตยังตั้งบนเส้นระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) ที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศเวียดนามตอนกลาง และประเทศเมียนมาตอนล่าง นอกจากนี้ยังมีเส้นตัดร่วมของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor : NSEC) ที่จังหวัดพิษณุโลกที่เชื่อมระบบขนส่งไปสู่ประเทศมาเลเซีย เมียนมาตอนบน และลาวตอนบน รวมไปถึงประเทศจีนตอนใต้ได้ (REIC, 2017) นอกจากนี้ ยังมีการขยายความร่วมมือให้เป็นความร่วมมือสามฝ่าย ซึ่งเป็นการกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน 3 ประเทศ คือ ไทย สปป.ลาว และเวียดนาม โดยมีการจัดประชุมสามฝ่ายระดับรัฐมนตรีเรื่องการใช้ประโยชน์สูงสุดจากสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 และเส้นทาง

ตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor -EWEC) การส่งเสริมการค้าสามฝ่ายโดยจัดงานแสดงสินค้าไทย-ลาว-เวียดนามและการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวเป็นประจำทุกปี

2) ความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม บทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนทั้งสองชาติ ซึ่งเห็นได้จากบรรยากาศในการพบปะของประชาชนในพื้นที่ที่มีความเป็นมิตรมากขึ้นเนื่องจากกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นร่วมกันทั้งสองชาติ เช่น กีฬากระชับความสัมพันธ์ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ประเทศไทยมีความพยายามขับเคลื่อนระเบียบในการอำนวยความสะดวกแก่แรงงานประเทศลาวให้สามารถผ่านด่านชายแดนและเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งยังมีการสร้างระบบการศึกษารองรับนักเรียนจาก สปป.ลาว ในการเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยตั้งแต่ระดับประถมถึงขั้นมัธยมศึกษา และมีการเดินทางของรถพยาบาลเพื่อเข้าไปรับผู้ป่วยจากฝั่ง สปป.ลาว มารักษาประเทศไทยโดยไม่ต้องเปลี่ยนรถที่หน้าด่านชายแดน ส่วน สปป.ลาว ได้ดำเนินการแสวงหาช่องทางเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งบุตรหลานของประชาชนฝั่งลาวเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการเชิญผู้บริหารระดับสูงจากประเทศไทยเพื่อร่วมหารือแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระดับเมืองทุกปีซึ่งมีเป้าหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ของผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองฝ่าย

3) การแสวงหาโอกาสในการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะที่ผ่านมาทั้งไทยและ สปป.ลาว ได้แสวงหาพันธมิตรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม จนกระทั่งรัฐบาลเมืองฉงชว่ เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ประเทศจีน และเมืองกวางตริ ประเทศเวียดนาม ได้เข้าร่วมในโครงการเมืองพี่เมืองน้องด้วย นอกจากนี้ในการเดินทางไปเยือนเจ้าแขวงสะหวันนะเขตครั้งล่าสุด เมื่อเดือนมิถุนายน 2565 ของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีประเด็นในการหารือเพื่อพัฒนาร่วมกันในหลายมิติ ได้แก่ การผลักดันการเปิดด่านชายแดนถาวรแบบ 24 ชั่วโมง เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการใช้ในการนำเข้า-ส่งออกสินค้า เหมือนช่วง

ก่อนสถานการณ์โควิด-19 การนำเข้าแรงงานสัญชาติลาวจากสะหวันนะเขต สปป.ลาว เพื่อจัดทำ MOU ระหว่างจังหวัดมุกดาหาร-สะหวันนะเขต สนับสนุนคนลาวเข้ามาทำงานในจังหวัดมุกดาหารได้โดยใช้ Border Pass แบบถาวร เป็นเอกสารผ่านแดน และการขอยกเว้นการเก็บเงินรถยนต์ที่เดินทางมาจากไทยที่ต้องเข้าจอดชั่วคราวซึ่งไม่มีการขนถ่ายสินค้าลงจาง ณ ลานจอดที่ด่านสะหวันนะเขต ส่วนทาง สปป.ลาว ได้ยกประเด็นหารือเกี่ยวกับความร่วมมือในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน ทั้งเรื่องสินค้าผิดกฎหมาย แรงงานเถื่อน และยาเสพติด ขอให้มีการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Department of Public Relations, 2022)

ผลลัพธ์ในการส่งเสริมและขับเคลื่อนตามแนวคิด

จากการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยแนวคิดเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ระหว่างไทย-ลาว ปัจจุบันได้ดำเนินการร่วมกันแล้วจำนวน 2 คู่เมือง คือ จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต และจังหวัดเพชรบูรณ์-แขวงหลวงพระบาง นอกจากนี้ยังอยู่ระหว่างดำเนินการอีก 2 คู่เมือง คือ จังหวัดเชียงราย-เมืองบ่อแก้ว และ จังหวัดฉะเชิงเทรา-จำปาสัก (Foreign Affairs Division, Ministry Of Interior, 2020)

ด้วยความสัมพันธ์อันดีระหว่างจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต ทำให้พื้นที่ของทั้งสองเมืองปรากฏอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศในเส้นทางเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor-EWEC) และทั้งพื้นที่มีเขตเศรษฐกิจพิเศษรองรับการค้าระหว่างชายแดนและมีการลงทุนให้ความสนใจกับการลงทุนในพื้นที่มากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวแบบความสำเร็จของการพัฒนาแนวคิดบ้านพี่เมืองน้องระหว่างไทยลาวให้แก่พื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ให้นำไปวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและบูรณาการปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองโดยเฉพาะจังหวัดที่มีด่านข้ามแดน ทั้งในภาคเหนือและภาคอีสานที่อาจจะสานความสัมพันธ์ระหว่างกันและนำไปสู่การพัฒนาเฉพาะด้านได้

นอกจากนี้ผลความสำเร็จที่ปรากฏในหลายพื้นที่ยังช่วยสะท้อนภาพของความร่วมมือระหว่างกันของทั้งสองประเทศ ได้แก่ (Ministry Of Interior, 2018, a)

(1) ความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ทั้งสองประเทศต่างพยายามใช้แนวทางประนีประนอมในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในมิติของความมั่นคง ปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนปัญหาแรงงานลักลอบเข้าเมืองเพื่อทำงานผิดกฎหมาย แต่ปัจจุบันได้รับการแก้ไขจนกลายเป็นประตูกำแพงและเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่สำคัญของทั้งสองประเทศ

(2) ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยอาศัยความคล้ายคลึงด้านวัฒนธรรมเป็นกุญแจสานความสัมพันธ์ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างประชาชนควบคู่กับการใช้นโยบายรัฐที่เป็นทางการ ดังเห็นได้จากบรรยากาศในการพบปะระหว่างประชาชนมีความเป็นมิตรมากขึ้น ในส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรร่วมกันก็ยังมีเรื่องการส่งเสริมให้นักเรียนจาก สปป.ลาว ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาต่อในฝั่งประเทศไทยมากขึ้น รวมถึงมีโครงการอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันในหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือด้านสาธารณสุข การแข่งขันกีฬา กระชับมิตรภาพความสัมพันธ์ ความร่วมมือในด้านศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับประชาชนกับประชาชน และการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บริหารระดับสูงอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

(3) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการลงทุน พบว่าโครงการความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง ของจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต ถือเป็นพื้นฐานของการสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนของทั้งสองประเทศ ทั้งอุตสาหกรรมเกษตร การขนส่ง การท่องเที่ยว และการพาณิชย์อื่นทั่วไป ซึ่งปัจจุบันยังมีการขยายความร่วมมือในมิติต่างๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้นและขยายความร่วมมือไปในประเทศใกล้เคียงด้วย เช่น การจัดงานแสดงสินค้าไทย-ลาว-เวียดนาม เป็นประจำทุกปี และการประชุมสามฝ่ายระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนายุทธศาสตร์

ภายใต้การดำเนินยุทธศาสตร์ตามแนวคิดเมืองที่เมืองน้องระหว่างประเทศ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขดนั้นถือเป็นความสำเร็จระดับสูง หากแต่ยังไม่อาจขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ของ สปป.ลาว ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ ได้แก่

1) ปัญหาจากประวัติศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ที่ในเบื้องต้นแล้วยังมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งสองประเทศเพราะยังเป็นปัญหาฝังรากลึกในด้านเจตคติ การรับรู้ ความรู้สึกของประชาชนทั้งสองประเทศอยู่ โดยเฉพาะประเด็นที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน อาทิ กรณีพระแก้วมรกต (Fine Arts Department, 1936) และกรณีเจ้าอนุวงศ์ (Theerasasawat, 2006) นอกจากนี้ยังมียังปรากฏาเหตุการณ์ร่วมสมัยที่สำคัญ คือ “บ้านพี่เมืองน้อง” ซึ่งต่างฝ่ายต่างพยายามกำหนดวาทกรรมปลุกระดมความเป็นชาตินิยมเพื่อสร้างอำนาจเหนือกว่าฝ่ายตรงข้าม คือ “ชาวเป็นอ้ายซ้ายเป็นน้อง” และ “ลาวเป็นอ้ายไทยเป็นน้อง” จนนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิดทางสังคมของทั้งสองประเทศ (Nithiwirakul, 2016) นอกจากนี้ในช่วง สปป.ลาว เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2518 ทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันระหว่างรัฐบาลสองประเทศ จนนำไปสู่การสู้รบระหว่างชายแดนไทย-ลาวที่บ้านร่มเกล้า จังหวัดน่าน (Ruampongphatthana, 1998) เป็นต้น ดังนั้นแล้วการดำเนินโครงการอาจต้องมีความรอบคอบโดยต้องคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

2) ปัญหาจากการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ พบว่าอาจประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อยหากเปรียบเทียบกับเมืองคู่ขนานตามแนวเส้นเขตแดนระหว่างกัน ของประเทศไทย 12 จังหวัด และมีด่านข้ามแดนรูปแบบต่างๆ รวมกันถึง 49 แห่ง ความสัมพันธ์แบบเมืองพี่เมืองน้อง ระหว่างไทยลาวเพียง 2 คู่เมืองและยังมีอยู่ระหว่างการดำเนินการเพียง 2 คู่เมืองเท่านั้น ส่วนในหลายพื้นที่ก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางเท่าที่ควร กิจกรรมระหว่างเมืองยังเป็นเรื่องภายในพื้นที่จังหวัด และข้อมูล

รายละเอียดการดำเนินงานยังไม่ปรากฏเป็นที่แพร่หลายในฐานะข้อมูลต่างๆ จากการประชุมของกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ไว้ในหลายประเด็น ได้แก่ (1) ปัญหาความสัมพันธ์ระดับเมืองไม่เท่าเทียม (2) ปัญหาความไม่พร้อมทางศักยภาพของกลุ่มเมืองฝั่ง สปป.ลาว (3) ปัญหาทรัพยากรบุคคลไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการ (4) ปัญหางบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (5) ปัญหานโยบายไม่มีเสถียรภาพในการขับเคลื่อน หน่วยงานในพื้นที่ไม่มีอำนาจตัดสินใจเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในจังหวัดบ่อยครั้ง (6) ปัญหาหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการสถาปนาความสัมพันธ์ที่ยากต่อการดำเนินการเพราะอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่กระทรวงมหาดไทยเท่านั้น และ (7) ปัญหาความคาดหวังในความคุ้มค่าในระยะยาว ส่งผลให้จังหวัดของไทยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องกับจังหวัดของต่างประเทศ มากกว่าปริมาณจังหวัดของต่างประเทศที่ประสงค์จะสถาปนาความสัมพันธ์ (Ministry Of Interior, 2018, a) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทางคณะทำงานทุกระดับต้องนำไปพิจารณาเพื่อปรับแก้ไขเพราะถือเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการภายในที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ช่องว่างของการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ ภายใต้การดำเนินงานร่วมกันของภาคเครือข่ายทางสังคมในพื้นที่พบว่า มีการเปิดโอกาสให้หลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมหลายกลุ่ม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ แต่ยังไม่ปรากฏที่ชัดเจนคือภาคพลเมือง กล่าวคือในภาพรวมของการขับเคลื่อนยังขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมในการกำหนดทิศทางของความร่วมมือและการพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนบางกลุ่มในพื้นที่เท่านั้นที่เป็นผู้ผลักดัน ซึ่งต่างไปจากแนวคิด “เมืองคู่แฝด” ที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกับแนวคิด “เมืองพี่เมืองน้อง” ที่ได้รับความสนใจและใส่ใจจากภาคเอกชนและประชาชนในการเข้ามามีส่วนในโครงการมากกว่า

ด้วยเหตุนี้ภายใต้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นยังพบว่าประเทศไทยยังมีโอกาสที่ในการพัฒนาโครงการสถาปนาความสัมพันธ์พี่เมืองน้อง (Sister Cities) กับ สปป.ลาวได้มาก เพราะหลายจังหวัดมีเส้นทางเชื่อมระหว่างกันซึ่งมีการส่งเสริมเศรษฐกิจเพื่อรองรับการพัฒนาอย่างเต็มที่ได้ เช่น จังหวัดนครพนม บึงกาฬ หนองคาย เป็นต้น โดยมีจังหวัดมุกดาหารเป็นต้นแบบของการพัฒนา

บทสรุป

บทบาทความสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยแนวคิดเมืองพี่เมืองน้องของไทยและ สปป.ลาว ในปัจจุบัน พบว่า อยู่ในระดับที่ดีหากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ซึ่งล่าสุดกระทรวงมหาดไทยได้มีการเปลี่ยนคำที่ใช้เรียกยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์กับ สปป.ลาว ใหม่ว่าเป็น “เมืองคู่แฝด” เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาวาทะกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “เมืองพี่เมืองน้อง” และมีรูปแบบและสถานการณ์การดำเนินการร่วมกัน ดังภาพ 1

ภาพ 1

สรุปกระบวนการดำเนินงาน ตามแนวคิด “เมืองพี่เมืองน้อง” ไทย-ลาว



การสานสัมพันธ์ในรูปแบบการสถาปนาความสัมพันธ์แบบ “เมืองพี่เมืองน้อง” (Sister Cities) ยังได้รับแรงผลักดันผ่านเป้าหมายของอาเซียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและร่วมมือระหว่างมิตรประเทศในภูมิภาค ส่งผลให้รัฐบาลสนองตอบด้วยการกำหนดเครื่องมือและสร้างกลไกของรัฐเพื่อสนับสนุนแนวคิดของอาเซียนด้วยการพยายามสานสัมพันธ์ระหว่างกันจากการเมืองพี่เมืองน้องซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และมีการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การดำเนินการ หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนในการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองให้มีความสะดวกในการดำเนินงาน

ส่งผลให้เกิดเป้าหมายความร่วมมือที่หลากหลายมิติ ด้วยการใช้กลไกเชิงนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล และมีหน่วยงานภาคีเครือข่ายทางสังคมภายในพื้นที่ให้การผลักดันสนับสนุนการดำเนินความสัมพันธ์ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาวและ มีความต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศในภาพรวม ถึงแม้ว่าภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนจะมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ ปัญหาด้านประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ปัญหาความคล่องตัวในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ และปัญหาจากการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

หากแต่ด้วยเป้าหมายของยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยความหวังและความปรารถนาที่จะเห็นสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความร่วมมือในระดับประเทศ ทำให้แนวคิดการสถาปนาความสัมพันธ์นี้ยังคงได้รับการเห็นชอบและดำเนินการต่อไป (Sister Cities) ซึ่งปัจจุบันได้ปรากฏผลลัพธ์ความสำเร็จในใช้ คือ ยุทธศาสตร์ คือ มีผลลัพธ์ในด้านความร่วมมือในด้านความมั่นคงด้วยการประนีประนอมอย่างที่สุด ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยอาศัยความคล้ายคลึง

ด้านวัฒนธรรมเป็นกุญแจสานความสัมพันธ์ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างประชาชน และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการลงทุนระหว่างประเทศในหลากหลายมิติการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวคิด “เมืองพี่เมืองน้อง” (Sister Cities) จะยังพบปัญหาและอุปสรรคมากมายในระหว่างการค้าดำเนินงาน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับทั้งทางด้านสังคม ความมั่นคง และเศรษฐกิจในภาพรวมที่ปรากฏ ต้องยอมรับว่า “ยุทธศาสตร์เมืองพี่เมืองน้อง” คือเครื่องมือทางการทูตที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่งผลให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามความเหมาะสมของภาระหน้าที่ตนเองที่เรียกว่า “ภาคีเครือข่ายสาธารณะ” และช่วยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความคิดทางสังคมเกี่ยวกับมุมมองและทัศนคติของประชาชนทั้งสองประเทศว่าด้วยความเข้าใจและมีมุมมองระหว่างกันที่ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นความสำเร็จของยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว ในปัจจุบัน

References

- ASEAN and ASIA Study Center, National Institute of Development Administration.
(2021). *Conference summary documents*. [in Thai]
- ASEAN Cities. (2019). *Twin town*. <http://aseancities.net/?p=1426>
- Charles, S. (2008). The origins of town twinning inverness: The city of inverness.
Own Twinning Committee, 72(22), 281-289.
- Department of Public Relations. (2022). *Governor Mukdahan led the delegation to pay a courtesy visit to the Governor of Savannakhet Province to strengthening the relationship between the twin cities*.
https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG220616003116205

- Fine Arts Department. (1936). *Archives of the suppression of the Vientiane rebellion: Printed and distributed at the royal cremation ceremony of Phraya Amarendharamontri (Jerm Buranon)*. Bangkok: Pipatthanakorn. [in Thai]
- Foreign Affairs Division, Ministry Of Interior. (2020). *Sister city relationship between Thailand and foreign countries*. http://www.fad.moi.go.th/images/ngancedkumpha/karakada/list%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1_Sister_CITY.pdf
- Imhan, O. (2011). *The study of acceptance factors of persons with disabilities to work in public and private organization in Pichit Province of Thailand* (Master's Thesis). Naresuan University. [in Thai]
- Kejornsart, R., & Parkpean, P. (2017). *Educational cooperation between Thailand and Laos after entering ASEAN: The case of twin schools under the cultural context of the Mekong Basin*. Research report. [in Thai]
- Masae, A. (2007). *The roles of human, social and cultural resources in adapting livelihood strategies to meet Well-being aspirations in contemporary Thailand*. In *International Conference on Happiness and Public Policy*. Bangkok: Public Policy Development Office under the Office of the Prime Minister of Thailand and UNESCAP. [in Thai]
- Ministry of Interior. (2018)a. *Preparing a plan to drive the implementation of the sister city relationship at the provincial level, 2019 – 2023*. <http://www.fad.moi.go.th/images/ngancedkumpha/meena/B8%9A.pdf>
- Ministry of Interior. (2018)b. *Summary of lecture/discussion content sister city relations strategies project at the provincial level*. Training documents. [in Thai]

- Nithiwirakul, N. (2016.) *Brother's house, sister city, Bae Amnat Niyom Thai capital in Burma and Laos*. https://waymagazine.org/invest_myanmar_lao/ [in Thai]
- Ogawa, A. (2012). *Sister city as a preservation strategy*. Graduate School of Architecture, Planning and Preservation Columbia University.
- REIC. (2017). *Through the twin cities, Savannakhet, Mukdahan, A hundred thousand million special districts*. <https://www.reic.or.th/News/RealEstate/376986> [in Thai]
- Ruampongphatthana, W. (1998). *Thai-Lao Conflict during 1975-Present* [Master's thesis]. Chulalongkorn University. [in Thai]
- Sister cities. (2022). *To promote peace through mutual respect, understanding, and cooperation-one individual, one community at a time*. <https://www.sistercities.org/about-us/our-mission/> [in Thai]
- The Association of Southeast Asian Nations. (2021). *Social and cultural cooperation*. <https://asean2019.go.th/th/abouts/asean-charter/>
- Theerasasawat, S. (2006). *History of Isan 1779-1945*. Khon Kaen: Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. [in Thai]
- Vion, A. (2020). "Europe from the Bottom Up: Town twinning in France during the Cold War." *Contemporary European History*, 11(4), 623-640.

Authors

Mr. Aphimuk Sadoomphruek

Assoc. Prof. Dr. Nareenuch Damrongchai

Graduate School of Social Development and Management Strategy,

National Institute of Development Administration,

Serithai R., Klongchan, Bangkok, 10240

Tel.: 0 - 2727 - 3092

Email: nareenoot.d@nida.ac.th

แนวทางการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์เพื่อส่งเสริม การดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อ

Guidelines for Improving Cooperative Laws to Promote Operations of Beef Cattle Cooperatives

สุวรรณา สายรวมญาติ¹ / ศุภรัช ศรีวิพัฒน์²

Suwanna Sayruamyat / Suphatut Srivipatana

¹ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University

²สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Bachelor of Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat
University

Received: January 19, 2023

Revised: March 28, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.9>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 รวมถึงประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับที่ออกตามกฎหมายที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการค้าโคเนื้อที่มีชีวิตของสหกรณ์โคเนื้อ และเพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อ โดยเน้นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์โคเนื้อควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า เงื่อนไขและข้อจำกัดสำคัญคือ การห้ามรับสมาชิกสมทบนอกเขตตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์เรื่องความสัมพันธ์ของสมาชิกสมทบกับสหกรณ์หรือสมาชิกสหกรณ์ การห้ามไม่ให้นิติบุคคลเป็นสมาชิกสมทบมาตรา 41 วรรค 2

การจัดประชุมสหกรณ์ในระบบออนไลน์ กฎหมายไม่อนุญาตให้จัดประชุม คณะกรรมการแบบออนไลน์ มาตรา 58 ซึ่งการออกกฎหมายส่วนเป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนในการออกประกาศ มาตรา 16(8) ดังนั้น แนวทางปรับปรุงกฎหมายจึงควรลดเงื่อนไขและข้อจำกัดเหล่านี้ เพื่อให้สหกรณ์โคเนื้อสามารถดำเนินธุรกิจและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, นายทะเบียนสหกรณ์, สหกรณ์โคเนื้อ, สมาชิกสมทบ, อุตสาหกรรมโคเนื้อ

Abstract

The purposes of this study were to analyze the conditions and restrictions of the Cooperatives Act B.E. 2542 (1999), which are problems and obstacles in the production and trade of live beef cattle by beef cooperatives, and to suggest methods to improve and facilitate the operations of beef cooperatives. This study concentrates on qualitative research by collecting data through in-depth interviews, focus groups, and participant observation on beef cattle cooperatives. The results indicated that the most significant restrictions are the prohibition on accepting associate members from outside the area in accordance with the Registrar of Cooperatives' announcement on the relationship between associate members and cooperative members, and the prohibition on juristic persons being associate members, section 41, paragraph 2. The law also prohibits online cooperative board meetings, per section 58, which essentially authorizes the registrar to issue announcements, per section 16(8). Therefore, improvement guidelines should minimize these conditions and restrictions

in order to support beef cooperative operations and advance the Thai beef industry more effectively.

Keywords: cooperative Act B.E. 2542 (1999), cooperative registrar, beef cooperative, associate member, beef cattle industry

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ภาครัฐได้จัดทำยุทธศาสตร์โคเนื้อเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการตลาด ซึ่งสหกรณ์โคเนื้อ เป็นหนึ่งในองค์กรเกษตรกรผู้ผลิตโคเนื้อที่เป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อของประเทศไทยได้แน่วคิดแบบจำลองเศรษฐกิจสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (BCG) พ.ศ. 2564-2569 เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันการผลิตโคเนื้อให้ได้มาตรฐานและคุณภาพเป็นที่ยอมรับ จำเป็นต้องพัฒนาระบบให้มีความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำทั้งมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมตามยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2561-2580)

(Sayruamyat, Athipanyakul & Khunthongchan, 2021, pp. 14-16)

ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เพื่อบรรลุเป้าหมายข้อที่ 1 การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม สำหรับอุตสาหกรรมโคเนื้อ มีมูลค่าไม่น้อยกว่า 40,000 ล้านบาท โดยเป็นตลาดโคเนื้อคุณภาพร้อยละ 1 มีอัตราการเติบโตร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งตลาดนี้ผลิตอยู่ในระบบสหกรณ์โคเนื้อประมาณ 20,000 ตัว สหกรณ์โคเนื้อจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนทั้งด้านการผลิตและการตลาดให้แก่สมาชิกผู้ผลิตโคเนื้อคุณภาพ โดยดำเนินธุรกิจจัดหา/จำหน่ายปัจจัยการผลิต เช่น แม่โคพันธุ์ ลูกโค และอาหารข้น เป็นต้น ธุรกิจด้านสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก บางสหกรณ์ขยายธุรกิจรวบรวมโคมีชีวิตปลายน้ำจากสมาชิกแล้วจำหน่ายให้กับคู่ค้าทางธุรกิจ ซึ่งมีทั้งสหกรณ์และเอกชนที่

รับซื้อโคมีชีวิต บางสหกรณ์มีธุรกิจโรงแปรรูปเพื่อชำแหละและตัดแต่งเนื้อโคแล้วจำหน่ายเนื้อโคสด ขณะที่บางสหกรณ์ทำธุรกิจรวบรวมจรรยาตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำโดยเพิ่มธุรกิจด้านการตลาดเพื่อจำหน่ายเนื้อโคในรูปแบบต่างๆ เช่น สหกรณ์เครือข่ายโคเนื้อ สหกรณ์โคเนื้อคุณภาพดีจังหวัดแพร่ เป็นต้น โครงสร้างธุรกิจของสหกรณ์เหล่านี้ช่วยให้สมาชิกสหกรณ์มีตลาดโคเนื้อคุณภาพที่ชัดเจน มีแหล่งรับซื้อที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ช่วยเพิ่มความยั่งยืนในการผลิตโคเนื้อคุณภาพได้เป็นอย่างดี (Kongsuban, Naresuan University, 2017; Wirojanarome

Yuenyongsuwan, 2007; Pattanawong & Panatuk, 2021, p. 647)

การดำเนินธุรกิจสนับสนุนในโซ่อุปทานโคเนื้อของสหกรณ์ จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมโคเนื้อและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยด้านโลจิสติกส์ตามแนวคิดของ Cooper (Cooper, Lambert & Pagh, 1997, pp. 1-14) โดยดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ของสหกรณ์ภายใต้กฎระเบียบของกฎหมายสหกรณ์ คือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แต่เมื่อศึกษาบทบัญญัติในกฎหมายพบว่า มาตรการทางกฎหมายบางประการไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อ เช่น เรื่องการรับสมาชิกสมทบ ปัจจุบันสหกรณ์ไม่สามารถรับสมาชิกสมทบนอกเขตแดนดำเนินงานได้ตามข้อบังคับเดิม ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากเขตการค้าเสรีที่อัตราภาษีเนื้อโคนำเข้าเป็นร้อยละ 0 ในปี 2564 ส่งผลให้ราคาเนื้อโคนำเข้าถูกกว่าเนื้อโคที่ผลิตได้ภายในประเทศ (Department of Trade Negotiations, 2018) ซึ่งในบทบัญญัติของกฎหมายใช้บังคับกับสหกรณ์ทุกประเภท ส่งผลให้ข้อกำหนดเงื่อนไขที่ปรากฏในตัวบทกฎหมายบางประการอาจไม่เหมาะสมกับแนวทางการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคเนื้อ

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาเงื่อนไขและข้อจำกัดที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย ที่มีต่อการประกอบธุรกิจของสหกรณ์โคเนื้อ เพื่อให้สหกรณ์โคเนื้อเป็นองค์กรหนึ่งที่จะช่วยในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมโคเนื้อมีชีวิตในประเทศไทยให้ป็นศูนย์กลางการผลิตโคเนื้อของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการค้าโคเนื้อมีชีวิตของสหกรณ์โคเนื้อ
2. เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในการการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมโคเนื้อมีชีวิตในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกจาก 3 เขตพื้นที่ที่ตรวจราชการ ได้แก่ เขตตรวจราชการที่ 4 (กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี) เขตตรวจราชการที่ 11 (นครพนม มุกดาหาร สกลนคร) และเขตตรวจราชการที่ 14 (สุรินทร์ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ) ที่ผลิตและจำหน่ายโคเนื้อมีชีวิต โดยกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ได้รับคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) จนได้กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวม 45 ราย ได้แก่ ตัวแทนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ ผู้ประกอบการธุรกิจ วิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัด และเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

ในส่วนของการเสนอแนะแนวทางปรับปรุง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการ และนโยบาย อาศัยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 รอบ

ครั้งที่ 1 ประชุมกลุ่มผู้ให้กฎหมาย ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการธุรกิจโคเนื้อมีชีวิต สหกรณ์โคเนื้อ สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 20 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงระเบียบเพื่อนำมาใช้ประชุมผู้บังคับใช้กฎหมาย

ครั้งที่ 2 ประชุมกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กรมการค้าภายใน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบในการผลิตและการค้าโคเนื้อมีชีวิต องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม นักวิชาการด้านสหกรณ์ และนักวิชาการด้านกฎหมาย รวมทั้งสิ้น 20 ราย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงกฎหมายให้เกิดการผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผ่านการรับรองวิจัยในมนุษย์ ณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เลขที่ใบรับรอง BRU-HR-2-08/2565 โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามชนิดปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เน้นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลหรืออาจเป็นกลุ่มกรณีผู้ให้ข้อมูลประสงค์เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยจะตั้งคำถามตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเล่าเรื่องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมโดยเตรียมแนวคำถามไว้ล่วงหน้า การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะอาศัย 2 วิธีการคือ

3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อทราบถึงเหตุที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์ และมาตรการทางกฎหมายที่ส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ได้รับความสะดวกในการประกอบธุรกิจ การกำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์ตามให้ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวก โดยมี 2 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบสัมภาษณ์ออนไลน์ จะสัมภาษณ์ผ่าน โปรแกรม Zoom
- 2) รูปแบบการสัมภาษณ์แบบ Face-to-Face Interview

3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) งานวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีระบบ รวบรวมทัศนคติ ความคิดเห็นความรู้สึกรู้สึก ความเชื่อ ประสบการณ์ ปฏิติยาของผู้เข้าร่วมสนทนา ด้วยแนวทางที่ชัดเจนและมีความเป็นไปได้อันเนื่องจากการจัดกลุ่มสนทนากลุ่มที่มีคุณลักษณะบางประการคล้ายคลึงกันร่วมการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการศึกษาเอกสาร (Document Research) โดยตรวจสอบพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และข้อมูลทฤษฎีที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บทความ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควบคู่ไปกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมประเด็นที่น่าสนใจและข้อจำกัดทางกฎหมาย และเสนอแนวทางแก้ไขจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยก่อให้เกิดข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมสำหรับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สามารถนำข้อเสนอไปพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในอนาคตได้

ผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจโคนมของสหกรณ์ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการของสหกรณ์โคนม มีส่วนสำคัญที่ช่วยลดปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและการตลาดให้กับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมได้ โดยเฉพาะเงินทุนที่ใช้ในกระบวนการผลิตโคนม เนื่องจากการผลิตโคนมคุณภาพ

ใช้ระยะเวลานาน 2.5 - 3 ปี หรืออาจนานเกิน 3 ปี หากเป็นโคขุนไขมันแทรก โดยขั้นตอนการขุนโคคุณภาพปลายน้ำที่ใช้ระยะเวลานานจะมีต้นทุนอาหารขั้นสูง ซึ่งเป็นปัญหาหลักของสมาชิกและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน การเป็นสมาชิกสหกรณ์จึงเป็นหนึ่งช่องทางที่ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยที่ประสงค์ผลิตโคขุนคุณภาพเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งช่องทาง เนื่องจากมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากซับซ้อนและเข้าถึงง่ายกว่าการขอสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากสหกรณ์โคเนื้อ เข้าใจบริบทของการประกอบอาชีพเกษตรกรและการผลิตโคขุนเป็นอย่างดี สหกรณ์โคเนื้อจึงเป็นหนึ่งในสถาบันเกษตรกร ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการผลิตโคเนื้อคุณภาพตามนโยบายของกรมปศุสัตว์ที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อตลอดทั้งโซ่อุปทาน นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกสหกรณ์ ยังสามารถเข้าถึงแหล่งโคเนื้อพันธุ์ดี แหล่งรับซื้อ โคมีชีวิตที่เชื่อถือได้ องค์ความรู้การบริหารจัดการฟาร์ม และยังเป็นแหล่งเงินออมที่สมาชิกจะได้รับจากสิทธิตามข้อบังคับของสหกรณ์ผ่านการถือหุ้น เช่น เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน เป็นต้น

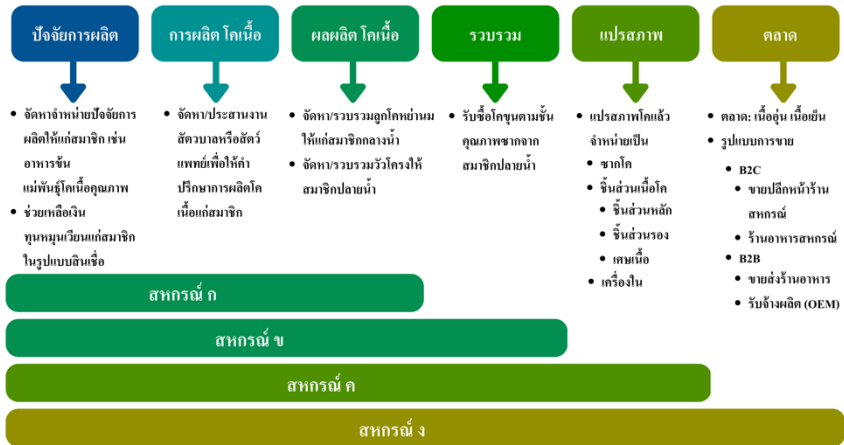
เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวนไม่น้อยจึงประสงค์สมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งมี 2 ประเภท คือ “สมาชิกสามัญ” ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตแดนดำเนินงานของสหกรณ์ และสมาชิกสมทบผู้ผลิตโคเนื้อที่อยู่นอกเขตแดนดำเนินงานของสหกรณ์ เดิมทีสหกรณ์โคเนื้อมีการจัดตั้งขึ้นเพียงไม่กี่แห่ง และเขตแดนดำเนินงานที่กำหนดไว้ตามข้อกำหนดมีจำนวนเกษตรกรที่ผลิตโคขุนไม่มากนัก บางสหกรณ์จึงได้กำหนดให้พื้นที่การรับสมาชิกครอบคลุมทั่วประเทศในข้อบังคับของสหกรณ์ในฐานะ “สมาชิกสมทบ” ภายใต้งบเงื่อนไขว่า เกษตรกรต้องเป็นผู้เลี้ยงโคเนื้อจริง เช่น ข้อบังคับของสหกรณ์โคเนื้อกำแพงแสน กำหนดแดนดำเนินงานทั่วประเทศตามที่ได้รับอนุมัติจากนายทะเบียน จึงสามารถรับสมาชิกได้ทั่วประเทศ ปัจจุบันมีสัดส่วนสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่แดนดำเนินงานในเขตรศมีอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 400 กิโลเมตร ประมาณร้อยละ 20 และมีสมาชิกที่อยู่รอบนอกธรมมีแดนดำเนินงานของสหกรณ์ เป็นสมาชิกสมทบอีกประมาณร้อยละ 80 เป็นต้น โดยสหกรณ์โคเนื้อแต่ละแห่งมีแนวทาง

และเป้าหมายของการดำเนินงานธุรกิจสหกรณ์แตกต่างกันตามข้อบังคับและธุรกิจของสหกรณ์

ผลการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 เรื่อง การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ และมีความเป็นไปได้ทางธุรกิจ ทำให้แต่ละสหกรณ์โคเนื้อ มีรูปแบบการดำเนินงานสนับสนุนการผลิตโคเนื้อในแต่ละห่วงโซ่แตกต่างกันตาม “ข้อบังคับสหกรณ์” ที่ผ่านมติที่ประชุมผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกในช่วงของการดำเนินเรื่องขอจัดตั้งสหกรณ์ โดยทั่วไปสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นจะเลือกจดทะเบียนในประเภทสหกรณ์การเกษตรที่มีข้อบังคับเน้นการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกเพื่อการผลิตโคเนื้อและขายโคเนื้อมีชีวิต หลังจากดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ไปได้ระยะเวลาหนึ่ง บางสหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดีขยายขอบเขตของการดำเนินงาน ไปยังกลา่งน้ำรวบรวมนโคมีชีวิตเพื่อแปรรูป บางสหกรณ์ขยายธุรกิจของสหกรณ์ไปยังปลายน้ำจำหน่ายเนื้อโคในหลายรูปแบบ ซึ่งการขยายธุรกิจของสหกรณ์จะอาศัยมติที่ประชุมใหญ่ประจำปีตามข้อบังคับ แต่ไม่ได้มีการขอมติแก้ไขข้อบังคับสหกรณ์เดิมที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน โดยรูปแบบการดำเนินงานของสหกรณ์ตามโซ่อุปทานสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

ภาพ 1

การดำเนินงานของสหกรณ์โคนม



ที่มา: จากการสัมภาษณ์

จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานสหกรณ์ใน 4 รูปแบบข้างต้น ยังคงดำเนินธุรกิจตามข้อบังคับสหกรณ์ที่เน้นการช่วยเหลือสมาชิกในการผลิตโคนมและการขุนโค โดยการขยายธุรกิจสหกรณ์ใหม่ที่คณะกรรมการสหกรณ์เห็นว่าจำเป็นต้องดำเนินการ แต่ละสหกรณ์จะอาศัยมติของที่ประชุมวิสามัญใหญ่ประจำปี ซึ่งเป็นเวทีในการนำเสนอผลการดำเนินงานให้สมาชิกสหกรณ์ทราบและเสนอแนวทางการดำเนินงานธุรกิจสหกรณ์ในอนาคต โดยแต่ละสหกรณ์จะเน้นธุรกิจของสหกรณ์แตกต่างกันตามวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการสหกรณ์ในการขับเคลื่อนสหกรณ์เพื่อประโยชน์ของสมาชิก เช่น สหกรณ์การเกษตรหนองสูง เริ่มต้นการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนมด้วยธุรกิจสินเชื่อเป็นหลัก แต่เนื่องจากสมาชิกหันมาผลิตโคขุนมากขึ้นจึงทำให้สหกรณ์ปล่อยสินเชื่อในรูปแบบการเอาโคเนื้อไปเลี้ยง มีสินเช้ออาหารสัตว์ มีโรงงานผลิตอาหารสัตว์จำหน่ายให้แก่สมาชิก เมื่อสมาชิกขุนโคจนได้น้ำหนัก

จำเป็นต้องขายให้กับพ่อค้ารวบรวม แต่ต้องขายในรูปแบบเหมา สมาชิกเสียเปรียบอย่างมากจำเป็นต้องมีโรงแปรรูปและตัดแต่งของสหกรณ์ เพื่อรับซื้อโคขุนจากสมาชิกตามคุณภาพซาก ทำให้สหกรณ์สามารถลดความเสี่ยงด้านสินค้าอาหารสัตว์ได้ และมีรายรับจากธุรกิจแปรรูปโคเนื้อ เงินส่วนเกินการขายซากโค ทางสหกรณ์ก็ส่งคืนให้สมาชิก ส่งผลให้การขยายธุรกิจแปรรูปโคขุนจากปัญหาของสมาชิกในวันนี้ กลายเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ การประกอบธุรกิจของสหกรณ์โคเนื้อต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 พบว่า โครงสร้างการบทบัญญัติกฎหมายมีรูปแบบการตรากฎหมายฉบับเดียวแต่ใช้กับสหกรณ์ 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้าสหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน (Tonpayom, 2020) ซึ่งสหกรณ์การเกษตรมีรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างจากการดำเนินงานในสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียน ก่อให้เกิดอุปสรรคในการขยายธุรกิจของสหกรณ์ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการบังคับใช้ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ เช่น ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของสมาชิกสมทบกับสหกรณ์หรือสมาชิกสหกรณ์ หรือ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยจุดอ่อนสำคัญของสหกรณ์คือ ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ สมาชิก คณะกรรมการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์

บทบัญญัติของกฎหมายก่อให้เกิดอุปสรรคของการประกอบธุรกิจของสหกรณ์โคเนื้อ คือ การรับสมาชิกสมทบ การกำหนดให้นิติบุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ การประชุมคณะกรรมการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของสหกรณ์ การให้อำนาจแก่นายทะเบียนสหกรณ์

โดยผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผลจากการประชุมกลุ่มเกี่ยวกับประเด็นปัญหาพร้อมทั้งเหตุผลเกี่ยวกับปัญหา ดังต่อไปนี้

ตาราง 1

ประเด็นปัญหา และความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่ม

ประเด็นปัญหา	ความเห็นจากการสัมภาษณ์	ความเห็นของการประชุมกลุ่ม
กฎหมายห้ามรับสมาชิกสมทบนอกเขตพื้นที่ ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์เรื่อง	“ก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพของเกษตรกร”	ข้อดี: “ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายในภาคสหกรณ์” “ลดการหาผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มสหกรณ์”
ความสัมพันธ์ของสมาชิกสมทบกับสหกรณ์หรือสมาชิกสหกรณ์	กระทบต่อสิทธิและการดำเนินงานของสหกรณ์”	ข้อเสีย: “การดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อในโซ่อุปทานโคเนื้อขาดสภาพคล่อง ไม่สามารถผลิตโคขุนได้ทันตามความต้องการของตลาด”
กฎหมายห้ามนิติบุคคลเข้าเป็นสมาชิก พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542	“นิติบุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนทางด้านตลาดโคเนื้อ	ข้อดี: “ลดความเสี่ยงของนิติบุคคลบางรายเข้ามาเพื่อมีวัตถุประสงค์เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากการเป็นสมาชิกสหกรณ์”
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 มาตรา 41 วรรค 2	มากยิ่งขึ้น” และ “อาจมีการช่วยเหลือในด้านตลาดมากยิ่งขึ้น”	ข้อเสีย: “สหกรณ์ขาดการแหล่งเงินและขาดบุคคลที่เข้ามาสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการตลาด”

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ความเห็นจากการสัมภาษณ์	ความเห็นของการประชุมกลุ่ม
กฎหมายไม่อนุญาตให้จัดประชุม คณะกรรมการแบบออนไลน์ มาตรา 58 แห่งพรบ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่ม พ.ศ. 2562	“อำนาจในการตัดสินใจของผู้บริหารสหกรณ์ ต้องมีการขอมติจากที่ประชุมใหญ่ ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ใหญ่มากจะต้องจัดทรัพย์สินที่ใหญ่มากจะต้องจัดประชุมใหญ่สามัญ หากทรัพย์สินมีจำนวนไม่มาก ให้รอประชุมครั้งต่อไป ให้ที่ประชุมใหญ่มีมติอนุมัติ ทำให้การดำเนินการของสหกรณ์ช้า เพราะต้องขอมติจากที่ประชุมใหญ่”	ข้อเสีย: “ไม่มีกฎหมายมารองรับการจัดประชุมออนไลน์” ซึ่งการประชุมออนไลน์มีความสำคัญ อันเห็นได้จากสถานการณ์โควิด สมควรมีมาตรการอื่นๆ รองรับเกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการ
การให้อำนาจแก่นายทะเบียนสหกรณ์พรบ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่ม พ.ศ. 2562 มาตรา 16(8)	“การออกกฎ ออกระเบียบ มาบังคับใช้กับสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์ไม่เคยทราบข้อมูลในเบื้องต้น และข้อบังคับที่กำหนดไม่เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจของสหกรณ์ การเกษตร โคเนื้อ”	ข้อเสีย: “อำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสหกรณ์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายทะเบียน การออกประกาศส่วนใหญ่เป็นการบังคับใช้กับสหกรณ์ทุกประเภท”ซึ่งไม่เหมาะสมกับสหกรณ์การเกษตร โคเนื้อ ข้อดี : “การให้อำนาจแก่นายทะเบียนบางเรื่องถือว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐช่วยเหลือการดำเนินงานของสหกรณ์”

อภิปรายผล

ลักษณะการบัญชีดีพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 สรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นประเภทองค์กรที่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามากำกับดูแล โดยในรายละเอียดบทบัญญัติของกฎหมายจะให้เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายออกกฎและระเบียบ แต่ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของสหกรณ์โคนอมีมีบทบัญญัติกฎหมายบางประการก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้

1) การรับสมัครสมาชิกสมทบ

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สหกรณ์ที่มีศักยภาพไม่สามารถรับเกษตรกรที่อยู่นอกเขตแดนดำเนินงานเข้าเป็นสมาชิกสมทบได้ตามข้อบังคับที่มีอยู่เดิมของสหกรณ์ ส่งผลให้สหกรณ์โคนอมีเพิ่มกำลังการผลิตโคขุนคุณภาพได้อย่างจำกัด เนื่องจากขัดกับประกาศของนายทะเบียนสหกรณ์ ประกอบกับ ปัจจุบันมีสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจโคนอมีเพียง 28 แห่ง มิได้มีการจดทะเบียนทั่วทุกจังหวัด การกำหนดเงื่อนไขแดนดำเนินงานโดยยึดกับอาณาเขตจึงเป็นอุปสรรคสำคัญของสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจรวบรวมโคขุนคุณภาพ นอกจากนี้ สหกรณ์โคนอมีแต่ละแห่งเน้นสายพันธุ์แตกต่างกัน ซึ่งสหกรณ์โคนอมีที่ใกล้เกษตรกรอาจไม่ตรงตามสายพันธุ์โคของเกษตรกรผลิต หรือการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ไม่สนใจเพียงพอให้เกษตรกรสมัครเข้าเป็นสมาชิก

กรณีสหกรณ์โคนอมีที่มีขนาดใหญ่ จะมีสัดส่วนสมาชิกสมทบมากกว่าสมาชิกสามัญ เนื่องจากจำนวนเกษตรกรผู้ผลิตโคนอมีในเขตแดนดำเนินงานของสหกรณ์มีจำกัด ด้วยลักษณะของการผลิตที่ใช้ระยะเวลายาวนาน 2.5-3.5 ปี และใช้เงินทุนสูง ด้วยเหตุนี้เกษตรกรที่มีโอกาสสมัครเข้าเป็นสมาชิกสามัญจึงน้อย ทั้งนี้ แต่ละสหกรณ์จะมีเงื่อนไขสิทธิประโยชน์ตามข้อบังคับสหกรณ์ที่แตกต่างกันสำหรับสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบ

สาเหตุหลักที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนคุณภาพประสงค์เข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ คือ ด้านการตลาด โดยต้องการขายโคขุนให้กับสหกรณ์ในราคาที่ เป็นธรรม

ขายตามคุณภาพซาก ซึ่งในการดำเนินงานของสหกรณ์โคนอจะมีการสร้างเครือข่ายกับ วิชาทกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกร ผ่านสมาชิกสมทบของสหกรณ์ในรูปแบบสมาชิก สมทบแบบรายบุคคล โดยตัวเกษตรกรเองก็เป็นสมาชิกวิชาทกิจชุมชนหรือกลุ่ม เกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่แดนดำเนินงาน ความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายเช่นนี้ สามารถเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนอได้เช่นกัน

2) การกำหนดนิติบุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์

แต่เดิมกฎหมายเลขอนุญาตให้สหกรณ์โคนอเปิดรับสมาชิกสมทบตาม ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2542 เรื่อง กำหนดประเภทของ สหกรณ์ที่สามารถรับสมาชิกสมทบ กำหนดให้สหกรณ์ทุกประเภทสามารถรับสมาชิก สมทบได้ และให้สหกรณ์มีอิสระในการกำหนดคุณสมบัติ วิธีรับสมัครและการขาด สมาชิกภาพตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสมทบให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน ข้อบังคับ ด้วยประกาศนี้ ทำให้สหกรณ์กำหนดในข้อบังคับให้สหกรณ์รับนิติบุคคลเข้า เป็นสมาชิกสมทบ แต่ด้วยความไม่เข้าใจในหลักการสหกรณ์ที่ว่าสหกรณ์เป็นที่รวมคน การเปิดกว้างในการเปิดรับสมาชิกก่อให้เกิดผลเสียในอดีตในบางสหกรณ์จึงมีการ ยกเลิกประกาศดังกล่าว แต่หากพิจารณาลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์โคนอ การ รับสมาชิกสมทบเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินงานของสหกรณ์

หากกฎหมายอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นสมาชิกสหกรณ์ สามารถกำหนดให้ เป็นเพียงสมาชิกสมทบ เพื่อให้นิติบุคคลที่เป็นสมาชิกสมทบเข้ามาช่วยสนับสนุนการ ดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนอด้้นการผลิตและด้้น การตลาด ซึ่งสมาชิกสมทบจะถูกจำกัดสิทธิประโยชน์และหน้าที่บางประการตาม ข้อบังคับ รวมทั้งกฎหมายยังสามารถห้ามมิให้สหกรณ์ให้สิทธิแก่สมาชิกสมทบในการ นับชื่อของสมาชิกสมทบเข้าเป็นองค์ประชุมในการประชุมใหญ่ การออกเสียงในเรื่อง ใด ๆ หรือเป็นกรรมการดำเนินการสำหรับสหกรณ์ที่สามารถรับสมาชิกสมทบได้ เป็นไปตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดอำนาจให้นายทะเบียน สหกรณ์ประกาศกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่สามารถรับสมาชิกสมทบได้ โดย

กำหนดคุณสมบัติ วิธีรับสมัคร และการขาดจากสมาชิกภาพ ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสมทบไว้ในข้อบังคับตามมติของที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ดังนั้น การกำหนดให้นิติบุคคลเข้าเป็นสมาชิกสมทบก่อให้เกิดผลดีแก่สหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจโคเนื้อมากกว่าผลเสีย

3) การประชุมคณะกรรมการการดำเนินการสหกรณ์

มาตรา 58 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ต้องการประชุมใหญ่ เพื่อเป็นเวทีที่เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นการดำเนินงานของสหกรณ์ สมาชิกได้มีส่วนร่วมและการตัดสินใจ การประชุมใหญ่จึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงหลักการพื้นฐานของสหกรณ์ที่ยึดถือ ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค และความยุติธรรมตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายสหกรณ์ได้บัญญัติรายการสำคัญที่ต้องกำหนดในข้อบังคับอย่างน้อยมี 10 รายการ รวมทั้งการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งและการประชุมคณะกรรมการการดำเนินการ ต้องกำหนดไว้ในข้อบังคับ ฉะนั้น สหกรณ์ที่มีการดำเนินการที่ดี มีความพร้อมในการแข่งขันในระยขาว จักต้องมีการจัดการประชุมที่ดีมีคุณภาพ และการติดตามผล หากแต่ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19; โควิด-19) ทำให้เห็นว่า กฎหมายเกี่ยวกับการประชุมใหญ่ในปัจจุบันมีความล้าสมัยต่อการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการแก้ไขสถานการณ์โดยการออกระเบียบชั่วคราวเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเพื่อให้ดำเนินงานไปได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น จึงควรแก้ไขเป็นการถาวร

4) การให้อำนาจแก่นายทะเบียนสหกรณ์

ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มีหลายมาตราที่กำหนดให้อำนาจแก่นายทะเบียนแก้ไขปัญหาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยสามารถออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้งสหกรณ์ ปรากฏตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ พ.ศ. 2552 และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการจัดตั้งสหกรณ์ประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นระเบียบซึ่งออก

โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (8) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 การออกระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศ มีผลเป็นการบังคับใช้กับบุคคลทั่วไป ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จำต้องมีบทบัญญัติเฉพาะ ในกฎหมายเดียวกัน รองรับอำนาจไว้อย่างชัดเจนจึงจะสามารถออกระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศในเรื่องนั้นได้ เมื่อพิจารณาตามมาตรา 16(8) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดว่าให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ออกระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในหมวดที่ 3 ส่วนที่ 1 ตั้งแต่มาตรา 33 ถึงมาตรา 42/2

เมื่อพิจารณาด้วยบทกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์ที่ออกประกาศแล้วจึงพบอุปสรรคต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ไคเนื่อ ผู้ใช้กฎหมายส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า การออกประกาศควรทำการประชาสัมพันธ์ก่อนการประกาศใช้ แต่เนื่องจากการออกเสียงประชามติและการทำประชาพิจารณ์เป็นกระบวนการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยตรง อันเป็นส่วนสำคัญของหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สามารถสะท้อนถึงเจตจำนง ความประสงค์ต้องการของกลุ่มสหกรณ์ แต่ปัญหา คือ การทำประชาพิจารณ์ต้องใช้ระยะเวลานาน หากจะออกประกาศแต่ละครั้งนายทะเบียนต้องทำประชาพิจารณ์ทุกครั้งอาจส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ล่าช้า อีกทั้งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้อำนาจแก่นายทะเบียนสามารถใช้อำนาจในการออกประกาศได้อย่างเต็มที่ เมื่อเป็นเช่นนี้ ส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่เกิดความเป็นอิสระ ไม่เหมาะกับการทำธุรกิจในยุคปัจจุบัน ทำให้ต้องมีการทบทวนอำนาจของนายทะเบียน อาจต้องลดอำนาจของนายทะเบียนบางอย่างให้เกิดความสอดคล้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ไคเนื่อที่มีรูปแบบการดำเนินงานแตกต่างตามธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่ในปัจจุบันระเบียบที่ประกาศออกมาถูกนำมาใช้กับสหกรณ์ทุกประเภท

หากพิจารณาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 บทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจแก่นายทะเบียนสหกรณ์มาก ส่งผลเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ ดังนั้น การแก้ไขที่ส่งผลในระยะยาว

จำเป็นต้องแก้ไขที่กฎหมายแม่บท คือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่ม พ.ศ. 2562 โดยให้กฎหมายลดบทบาทบางอย่างของนายทะเบียน เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในอนาคต

นอกจากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาในเบื้องต้น ยังมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของสหกรณ์ โดยพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในกฎหมายมีการแบ่งแยกประเภทสหกรณ์ไว้ในกฎหมาย มาตรา 33/1 สหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียนตามมาตรา 33 แบ่งประเภทได้ ดังต่อไปนี้ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน และสหกรณ์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ลักษณะของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน วัตถุประสงค์ และขอบเขตแห่งการดำเนินการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์แต่ละประเภทตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามมาตรา 33/1 กฎหมายแบ่งแยกประเภทไว้แต่การดำเนินการแต่ละสหกรณ์ให้ใช้มาตรการเดียวกัน ซึ่งการดำเนินการสหกรณ์การเกษตร มีบริบทการดำเนินงานของสหกรณ์แตกต่างจากสหกรณ์ออมทรัพย์หรือภาคการเงินแตกต่างกัน การนำมาตราทางกฎหมายมาบังคับใช้กับสหกรณ์ออมทรัพย์อาจมีความเหมาะสม แต่ไม่เหมาะสมกับสหกรณ์การเกษตร จึงก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์โคนม เช่น กรณีนี้การรับสมาชิก สมทบ หรือ ในเรื่องเกี่ยวกับการบัญชี การทำบัญชีของสหกรณ์โคนมควรมีวิธีการทำบัญชีเฉพาะ

ตัวอย่าง สหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่น ใช้วิธีการดำเนินการแบบองค์กรธุรกิจ โดยผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ โดยไม่จำกัดว่าเป็นธุรกิจที่เป็นการเกษตรหรือไม่ แนวทางนี้จึงช่วยส่งเสริมความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรในญี่ปุ่น ที่ถูกขับเคลื่อนโดยสมาชิก การบริหารงานต้องกระทำโดยผู้ที่มีประสบการณ์และมีความเป็นมืออาชีพ ใช้หลักการ “พร้อมรับผิชอบต่อหน้าที่” และ “สามารถตอบคำถามได้” ยึดมั่นในแนวคิด “ร่วมด้วยกันแล้วใช้ประโยชน์” เจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกตั้งต้องได้รับคำตอบแทนชัดเจน มีการบูรณา

การรูปแบบการดำเนินการโดยคำนึงถึงความต้องการของสมาชิกเป็นหลัก ให้การสนับสนุนสหกรณ์ระดับล่างให้มีการบริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ใช้งานอย่างเหมาะสมและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย

หากแต่สหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มีเพียงประเภทเดียว คือ สหกรณ์จำกัด และกฎหมายยังกำหนดให้การกำหนดประเภทของสหกรณ์เป็นไปตามกฎกระทรวงแยกออกไป รวมถึงไม่มีบทกฎหมายเฉพาะสำหรับใช้กับสหกรณ์ประเภทใดเป็นพิเศษ เพื่อให้มีการแก้ไขและอำนวยความสะดวกให้แก่ สหกรณ์โคนม อาจต้องแก้ไขโดยให้มีการแบ่งประเภทสหกรณ์การเกษตรไว้ต่างหาก แต่ยังให้คงไว้ในกฎหมายเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 เนื่องด้วยการรับสมาชิกสมทบเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มกำลังการผลิต โคนมคุณภาพให้สหกรณ์ได้และสหกรณ์โคนมไม่ได้มีการจดทะเบียนที่ครอบคลุมทั่วประเทศ จึงควรแก้ไขข้อความประกาศนายทะเบียนสหกรณ์เรื่องความสัมพันธ์ของสมาชิกสมทบกับสหกรณ์หรือสมาชิกสหกรณ์ โดยยกเลิกสหกรณ์การเกษตรไม่ให้อยู่ภายใต้ประกาศฉบับนี้ และเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 41 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้รับนิติบุคคลเป็นสมาชิกสมทบ

1.2 เนื่องจากการประชุมใหญ่ประจำปีของสหกรณ์มีความสำคัญซึ่งสมาชิกทุกคนควรเข้าร่วมประชุม การประชุมด้วยช่องทางออนไลน์ควรเป็นหนึ่งในสมาชิกที่ยังช่วยลดต้นทุนการเดินทางของสมาชิกได้ ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขสถานการณ์โดยการออกระเบียบชั่วคราวเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเพื่อให้ดำเนินงานไปได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น จึงควรแก้ไขเป็นการถาวร โดยเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 58 เกี่ยวกับการประชุมใหญ่ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากขอบเขตของการศึกษานี้เน้นที่การดำเนินธุรกิจโคเนื้อคุณภาพมีชีวิต หากแต่การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ครอบคลุมถึงเนื้อโค ซึ่งอาจมีเงื่อนไขทางข้อกฎหมายที่อาจเป็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้สนใจสามารถวิจัยประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องการธุรกิจเนื้อโคของสหกรณ์โคเนื้อเพิ่มเติม เช่น การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์โคเนื้อแต่ละขนาดให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

References

- Cooper, M. C., Lambert, D. M., & Pagh, J. D. (1997). Supply chain management: More than a new name for logistics. *The International Journal of Logistic Management*, 8(1), 1-14.
- Department of Trade Negotiations. (2018). *The department of negotiation joins hands with the department of livestock development. Meet farmers in the northeast preparing the beef industry for free trade.*
<https://www.dtn.go.th/th/news/5cff75901ac9ee073b7bffa41?cate=5cff753c1ac9ee073b7bd1c5>
- Kongsuban, N., Wirojanarome, W., Pattanawong, W., & Panatuk, J. (2021). Cost return on beef quality production of Phrae Cooperative Quality Beef LTD. Members. *Proceeding The 10th National and the 3rd International Conference Management Sciences 2021: Innovation Management for Enhancing the Local Economy 22 February 2021: 646-656.* [in Thai]
- Naresuan University. (2017). *The role of cooperatives and community economic development: A case study of cooperatives in the North Thailand.* Bangkok: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]

- Yuenyongsuwan, S. (2007). *Service cooperative development strategy*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]
- Sayruamyat, S., Athipanyakul, T., & Khunthongchan, S. (2021). *Mechanisms for driving agriculture in the central region towards modern agriculture in Thailand: a case study of beef cattle*. Bangkok: Office of the Science Research and Innovation Promotion Committee. [in Thai]
- Tonpayom, D. (2020). *The cooperative system: The way to survival for Thai farmers*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. [in Thai]

Authors

Assistant Professor Dr.Suwanna Sayruamyat
Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of
Economics, Kasetsart University
50 Ngam Wong Wan Rd, Lat Yao Chatuchak, Bangkok 10900
E-mail: suwanna.s@ku.th

Assistant Professor Dr.Suphatut Srivipatana
Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University 439 Jira Rd., Muang District,
Buriram Province 31000
E-mail: suphatut.s@hotmail.co.th

The Context Study of Collaboration in Prototype City of Agricultural Processing Industry Project, Nongjik District, Pattani Province

Yutthakij Jiansuwannapas¹ / Ploy Suebvises²

¹Graduated School of Public Administration, National Institute of Development Administration

Received: April 19, 2023

Revised: April 27, 2023

Accepted: April 27, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.10>

Abstract

This article aims to study the Processed Agricultural Products Industry Model City of Nongjik District, Pattani province, based on the Collaborative Governance theory with the following objectives: 1) to study the conditions that lead to collaboration and the Collaborative Governance theory, 2) to analyze the collaboration based on the Collaborative Governance theory. and 3) to compile suggestions and directions in improving the management of urban development in the future. This research is qualitative research consisting of 17 main important informants from the government, business, and public sectors, divided into three levels: the policy level, the policy control level, and the implementation level. The research consists of a documentary study, in-depth interviews, and a field study using questionnaires and semi-structured interview methods. The analysis was done through content analysis. The result showed that the southern provinces have been facing poverty, a lack of knowledge in careers, and unrest caused by the conflict of ethnicity, religion, and the delay in the judicial process that led to the lack of trust in the government. The government has the policy of creating a pilot model city by

choosing Nongjik district as one of the three districts with the goal of developing into a processed agriculture model city due to the potential of the area.

Keywords: collaborative governance, prototype city of agricultural processing industry project, Nongjik District, Pattani Province

Introduction

The governance of the cities in the southern provinces has the main goal of creating peace and stability in the area. Apart from adopting the method of maintaining peace, economic development to help increase the quality of life for the people in the area is another method that needs to be done in parallel. From the regional poverty situation, the southern provinces have the highest poverty rate compared to other regions. In 2016, it was found that the number of people facing poverty was 32.8 percent out of the whole population. In other words, one-third of the population was poor. The next region in terms of poverty was the northeast region at 13 percent, and the central region had the lowest poverty rate at 3.7 percent. Additionally, the poverty rate at the provincial level can reflect the economic problem more clearly, especially in the provinces where the poverty rate is higher than 20 percent of the whole population. The provinces with chronic and severe poverty dimensions were Mae Hong Son, Narathiwat, Pattani, Kalasin, Nakhon Phanom, Tak, and Buriram provinces. The government and its allies should prioritize the development and resolve the issue of poverty in this area (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018).

On October 4th, 2016, the cabinet approved the principle of the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City project (2017-2020). The direction for

the implementation according to the proposal of the National Economic and Social Development Council (NESDC) under the conceptual framework of this model city was the economic development in three districts, Nongjik District, Pattani Province, Su-ngai Kolok District, Narathiwat Province, and Betong District, Yala Province to be specific development areas. The investment from the private sector can help create jobs and generate income for the nearby area and other safe areas. Another objective was to develop the southern provinces to be a special economic zone, especially in areas with stability and safety. The economic investment can be expanded to the nearby areas and cause the southern provinces to have more safe areas to resolve the unrest problem and support the economic and social development in the future. The Model City project has the goal of developing Nongjik as the “Processed Agriculture Industry Model City,” Su-ngai Kolok District, Narathiwat Province, to be the “Center for Trans-National Border Trade” and Betong District, Yala Province, to be the “Sustainable Self-Reliance Model City” (Nongjik District, Pattani Province, n.d)).

Nongjik district is an important border city of Pattani province and the center for the route that connects Pattani, Yala, and Narathiwat provinces. According to the project, the city will be developed as an Agriculture Industry City. The projects focus on developing the area for the livelihood, happiness, and self-reliance of the people by not destroying nature, considering the geography, faith in religion, ethnicity, and the economic and social background, as well as the conflict in the area (National News Bureau of Thailand, 2019). Nongjik district covers an area of 231.5 square kilometers, with a population of 75,000 people from 11,800 households. Eighty-nine percent of the population area Islamic. The administration is divided into 12 sub-districts, 76 villages, 11 sub-district administration organizations, and two municipalities. As for the physical geography, most of the area consists of flat land

suitable for agriculture. Therefore, most of its economy comes from agricultural products, especially rice farming, coconuts, Para Rubber, and oil palm. The province has abundant resources from the ocean, which can fully support occupations in marine fisheries and coastal aquaculture. However, since the northern area of the province is connected to the Thai Gulf, where seawater floods into the land, some part of the soil lacks fertility and creates a problem of saline and acid soil that affects agricultural production. The reason Nongjik district was chosen as a pilot area in processed agriculture was due to the following basic factors: 1) the site for an industrial zone with agricultural industry factories and extended industries, such as a palm oil extraction plant with the production capacity of 60 tons/hour that can receive oil palms from over 120,000 rais, a two megawatts biogas power plant that sells the electricity to the Electricity Generating Authority, processed seafood industry, as well as fertilizer factories that uses the byproducts from the palm oil extraction. 2) agricultural areas that can support the expansion of the cultivation area for the raw materials for the agricultural industry that will be investing in the area, such as oil palms and other economic crops 3) the readiness in terms of the basic infrastructures, which is the main road that connects the transportation and logistic routes from Had Yai district, Songkhla province, to Malaysia, passing through Yala and Narathiwat provinces, and the Pattani port, that can be developed into a commercial port for transporting raw materials and agricultural products for export, and 4) the private sector is interested in investing in the agricultural industry and extended industry that goes in line with the potential, with the project plan within the budget of 12,000 – 15,000 million baht, such as oil palm extraction plant to increase the production, separation factory, stearin factory, palm oil packaging factory, B100 biodiesel factory, 49 megawatts biomass powerplants, 300 megawatts solar powerplants,

processed factories for fruits, seafood, and coconuts (Nongjik District, Pattani Province, n.d).

In the past, the development projects that came into the southern provinces were mainly implemented by the government while people were receivers. The project's outcome did not reach the objective of improving Pattani's economy from being one of the five poorest provinces of the country. Currently, there is participation from all sectors, whether it is the government sector, business sector, and the communities, in determining the problems, goals, and the development method is accepted as a necessity, especially the import of the ideas related to the participation of the public, especially the actual stakeholders. This method has gained support because it can lead to the expected outcome. Therefore, the research adopted the Collaborative Governance theory as a base in the research, which is a theory that directly supports the collaboration between the government and all the various parties. The southern provinces are facing economic and stability problems that have been accumulated with the complexity in many dimensions, in which the government has not been able to find the best practice until this concept of creating the model cities in the three provinces. Therefore, the researcher saw the importance of the study on Collaborative Governance: A Case Study of the Processed Agricultural Products Industry Model City of Nongjik District, Pattani province, which is different from the model city of Yala and Narathiwat provinces, where the emphasis is on the economic development in the border between Thailand and Malaysia, which might yield economic results, while agriculture is still the main occupation of the people in the area on most of the southern provinces. If the study on the context, the process, and the proposals for improving and developing the Processed Agricultural Products

Industry Model City of Nongjik District, Pattani province, was successful, it will be beneficial to a broader area and can also be applied in other areas.

The scope of this research does not cover the study of the products and the outcome of the project since this is the government's pilot project that designed the framework moving forward with different plans for activities and the designated timeframe and goals. After the timeframe and the support ends, the distribution of the resources, especially the budget that will help achieve the goals, will return to the normal bureaucratic process. Therefore, the consideration of the project's outcome in terms of improving the household economy and the better quality of life of the farmers cannot be considered.

Research Objectives

1. To study the starting conditions of the Processed Agricultural Products Industry Model City of Nongjik District, Pattani province
2. To Study the collaborative project management among the government, business, and community enterprise sectors of the Processed Agricultural Products Industry Model City of Nongjik District, Pattani province
3. To compile the proposal for the management improvement of the Processed Agricultural Products Industry Model City of Nongjik District, Pattani province

Literature Review

Ansell and Gash (2008) define the term “Collaborative Governance” as an administration under more than one government agency working with other stakeholders outside the government to officially make decisions by focusing on

reaching a consensus through consideration to create public policy or the management of a project of public properties.” They also proposed several following factors that contribute to the collaboration of all stakeholders: 1) Starting conditions, which include (1) inequality in terms of power, resources, and knowledge, 2) the history of collaboration and conflict towards one another to know the level of collaboration of the stakeholders, and 3) the motivation and limitation to the collaboration. The first two factors will allow the working team to design the motivation to involve the stakeholders. At the same time, the two factors will also provide an understanding of the limitation of the collaboration. These three starting conditions influence the quality of the administration that will follow: 1) facilitative leadership, as well as the empowerment of the working process, 2) institutional design in the form of collaboration needed to have participatory inclusiveness of all parties, with exclusive forums, clear ground rules, and a transparent process, and 3) collaborative process starting from (1) face-to-face dialogue through good faith negotiation, (2) trust building, (3) commitment to the process that is based on the following principles: Mutual recognition of interdependence, shared ownership of the process, and openness to exploring mutual gains, (4) shared understanding, with the principle of clear mission, common problem definition, and identification of common values, and (5) intermediate outcomes consisting of small wins, strategic plans, and joint fact-finding.

Methodology

This research was qualitative research consisting of a documentary study and a field study with the following steps:

Step 1: Documentary study of the context, the history, the project detail, the plan, the steps, and the implementation process based on government official documents, research, database, and electronic media related to the development of the southern provinces and the project

Step 2: Field study by going into the field to interview the key informants and observe the example of the outcome from the project implementation/data collection activities

Step 3: Key informants were chosen through nonprobability sampling with the purposive sampling method, consisting of the following 17 informants from three sectors who have different levels of responsibility in the implementation of the work:

3.1) Ten government representatives who currently is or was officials within Nongjik district, Pattani province, with more than five years of experience. The representatives were divided into three following levels: (1) four officials from the central office, executives and former executives from the Office of the Prime Minister, Ministry of Interior, Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC), with one representative at the policy level and three representatives overseeing the policy. (2) three government officials from the regional level, executives and former executives, with two representatives overseeing the policy and one working in the field. (3) Three current and former administrators at the sub-district administrative organizations in Nongjik district, Pattani province.

3.2) Four representatives from the business sector, two representatives overseeing the policy, and two representatives in the field

3.3) Three representatives from the civil society sector from local farmers and members of the community enterprise

Step 4: The tools used for this research was a semi-structured interview with open-ended questions allowing the informants to freely provide the information to meet the goals.

Step 5: Data collection using in-depth interviews using narrative methodology

Step 6: Data analysis through content analysis from documentary study and in-depth interview. The results were also presented using descriptive analysis.

Step 7: Conclusion of the study and present the result through the descriptive method.

Results

Based on the first objective 1, the research results showed that:

1. The Power/Resource/Knowledge Asymmetries: The majority of the farmers in the southern provinces are poor, not having enough income to sustain their lives, which led to a quality of life that is less than the standard. In addition, they lack the higher knowledge and resources for occupations, which prevents them from efficiently generating income. Therefore, farmers failed to improve the livelihood of their families. The people felt the injustice in their rights and freedom and the discrimination. This problem resulted in unrest in the area that is still ongoing. As the owner of the resources and possessing the power in using the laws, the government needs to lend a hand in creating development projects to eradicate these problems.

2. Prehistory of Antagonism and Cooperation: The unrest in the southern provinces had always been a problem concerning the stability of the Thai government for a long time since the inclusion of Cape Malay in the southern border provinces to Perak and Terengganu (currently belong to Malaysia) as part of the Kingdom of

Thailand in 1985, as well as the centralization of power in Bangkok, which had always been opposed through different levels of violence. This also includes the use of government forces that led to the lost of lives and possessions, such as the violence in front of the Kerisek mosque on April 28th, 2004, and the crackdown of the protest in Tak Bai on October 25th, 2004, which led to the lack of trust amongst the people in collaborating in development projects. Additionally, from the people's perspective, the project's implementation by the government also lacks continuity, an uncertain amount of budget for the projects, changes to each project, and the target groups are only limited to community enterprises.

3. Incentives and constraints on the participation: It was found that the government came up with the projects according to the projects' objectives of developing the southern provinces into specific economic zones by doing pilot projects in the areas that have the readiness in terms of stability and boost the economy to lead to the economic expansion in the nearby areas to help improve the people's quality of life by creating stable income and creating more safe areas as a way to support the resolution to the unrest and prepare for the economic and social development in the future. In designating Nongjik as a processed agriculture industry model city, the project was steered under the following framework consisting of six aspects to help influence the business sector and the community enterprise to participate in the project: 1) Supporting agricultural career, 2) Expansion of the cultivation area to unused lands, 3) Expansion of the livestock-raising area, 4) Supporting agricultural processed products industry, 5) Development of the basic transportation infrastructures, and 6) Amendment of the laws to facilitate investment.

The example of the project steering framework in the tables shows that each plan/activity primarily consists of the collaboration between the government,

private, and public sectors, which means the farmers develop their cultivation, products, livestock, fishery, production capacity, and quality, and process product

Table 1

Steering Framework for the Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City project in Nongjik District

No.	Project Steering Framework
1.	The support for the occupations related to agriculture in expanding their farmland to provide the raw materials to the industries that have plans to invest in the area and the support for the existing occupations related to agriculture; for instance, the support for rice farmers, coconut farmers, palm farmers, and farmers growing other crops, to lower their input cost by using agricultural technology and innovative system for managing their agricultural data by using GIS and ONE MAP (measure soil, land, and air quality) in the area.
2.	The expansion of the farming area to unused land to support the entrepreneur on the area of 24,000 rais of land, or 16 percent of the total area. There is a need for 350,000 tons, or about 90,000 rais, of oil palms (Palm Pattana Southern Border Co. Ltd.) that is expected to provide jobs opportunity to over 6,000 farmers.
3.	The expansion of household farmland to support livestock raising, as well as supporting large-scale livestock farms, especially for the production of meat consumption in the area; which covers beef, chicken, goat, and sheep, to substitute the imports of meat from outside of the area, or from other countries, as well as supporting processed products.

Table 1 (Continued)

No.	Project Steering Framework
4.	The drive for the local fishery was done by integrating the related offices in providing the framework for the solution and managing the public hearing of the stakeholders around Pattani bay. The emphasis was put on the management of natural and environmental resources, generating income for the people within the community, supporting the production of fresh seafood and non-chemical processed seafood, using environmentally friendly fishing tools, as well as the development of the appropriate innovation and technology that aligns with the way of life of the people
5.	The investment support for the extended industry and the processed agriculture products that the investors were interested in comprised the palm and bio-diesel industry, biomass powerplant industry, full-cycle processed coconut industry, and processed fruit industry.
6.	The development of the basic infrastructure to support the connection of the transportation routes, the improvement of transportation routes number 42 and 43, the improvement of the Pattani port and Kok Pho Sri train station to increase the capacity of goods transportation.
7.	Adjusting the regulations and the laws to facilitate investment

Source: Nongjik District, Pattani Province (n.d.)

Table 2

Project Plan According to the Policy and Support for the Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City project

No.	Project Plan
1.	“Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City project plan A total of 12 projects with a budget of 1,754,322.500 baht The construction of a livestock market at the southern border to support the Halal industry, highway number 43 (3 projects), restoration of the unused land for oil palm plantation of Nongjik district, improvement of the fishing port, improvement of the wave barriers at the port and the area around Pattani port, construction of trade hub other than fishing boats, Kam Ling water storage pond in Nongjik district, Trade One-Stop Service (OSS), and the improvement of the water pipe system to increase the capacity of the rice paddy fields in Nongjik district.
2.	Projects following the direction of building strength and sustainability for the domestic economy within Pattani province A total of 11 projects with a budget of 543,095,100 baht The development of Pattani fishing port, solving the traffic problem in Pattani city, survey and design an over junction bridge (Don Yang), fertility building of coastal and major watershed resources to increase productivity for basic economy projects, water management efficiency building project in the Saiburi and Pattani watershed areas, construction of a central livestock market, phase 2, to increase the capacity of meat production, improve the potential for historical and cultural tourism of Pattani province,

Table 2 (Continued)

No.	Project Plan
	support and develop plant production to build economy community, establish smoked rubber factory to increase the value of rubber in Pattani province, increase the capacity of rice production with machinery
3.	Project following the direction in building strength and sustainability for the domestic economy in Pattani province (special mega project) A total of one project with a budget of 680,000,000 baht Construction of a ring road around Pattani province and a bridge over Pattani river
4.	Plan for economic development and household income increase in the southern provinces under the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City project, Pattani province A total of five projects and 15 activities with a budget of 158,707,100 baht 1. Project supporting the cultivation of plants that require less water (five activities) Support the planting of Planting 1) Peanuts 2) Mung Beans 3) Sweet Corn 4) Watermelon 5) Sweet Potatoes 2. Project for improving highway number 42 and the construction of raised median strip (one activity) 3. Project to create food stability in the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” project (three activities): 1) Construction of hen house and pen with equipment 2) Improvement to the Muscovy duck houses 3) production support

Table 2 (Continued)

No.	Project Plan
	4. Project to support and expand oil palm plantations (three activities): 1) cost for improvement and preparation of area 2) cost for the palm variety 3) cost of fertilizers and first year management
	5. Project to support and develop the career of processing agricultural products (three activities) 1) plants 2) livestock 3) fishery

Source Nongjik District, Pattani Province (n.d.)

Based on the second objective, the research results were presented as the following:

1. Institutional Design

After the cabinet approved the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City principle according to the proposal by the NESDC and the sub-district administrative organization council, the Nongjik District Chief appointed the following committee for the implementation of the work: 1) The governor appointed the Nongjik District Health Board, which is an integration of the agencies related to the Ministry of Interior and Ministry of Public Health. Nongjik District Chief was the chairperson. 2) The Nongjik District Chief appointed the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City integrated steering committee at the district level with the responsibility of determining the direction and laying out the implementation plan, work/activities/project plan, with the Nongjik District Chief as the chairperson. 3) Nongjik District Chief appointed the working committee to support the steering of the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model

City, divided into four clusters with the responsibility of efficiently supporting the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City: (1) Economy mission includes the different factors related to income, career, and unemployment, with the District Permanent Secretary as the head of the working group. (2) Educational mission includes equally supporting people to have the knowledge, both within and outside of the educational system, and the educational institutions, both nonautonomous and autonomous. The deputy director of the Primary Educational Service Area Office is the head of the working group. (3) Public health mission includes overseeing the mental and physical health, the sicknesses of the people. The director of Nongjik hospital is the head of the working group. And (4) stability missions include different factors related to the stability and safety in the lives and possessions of the people. The Superintendent of the Provincial Police Station is the head of the working group.

In transitioning the policies to implementation, the Nongjik district chief held a meeting with every sector within the Nongjik District Health Board, divided into the following administration team, coordination team, and working team.

Team Big, a team of administrators and leaders

Team Bright, a sub-committee coordinators and monitoring team

Team Beef, a team of workers or taking the implementation to the household level

The next phase is to hold a meeting of the small teams to create an understanding, exchange and learn, and brainstorm on the different aspects of the problems. Afterward, the problems will be separated according to the mission groupings. The conclusion will then be taken into implementation.

2. Facilitative Leadership

The model city project determined the role of the district chief and the district team under the following best practice principle: 1) The change leaders related to the work process, attitudes, as well as access to the areas/community, especially in the rural areas, in which the communities still need support in improving the quality of life and livelihood. 2) As the chairperson of the Nongjik District Health Board, the meeting participants need to analyze the problems related to the quality of life of the people in the area to create a plan to improve the overall quality of life in Nongjik district. The quality of life improvement plan will be sent to the different related agencies according to the clusters. 3) Moving the work forward and monitoring the work to be implemented according to the objectives was done through a memorandum of collaboration with the Nongjik District Health Board and coordinating in collaboration with all government, private, and public sectors in the form of a civil state model.

3. Collaborative Process

Based on the third objective 3, the proposal for the development of the administration in the model city project was revealed as follows:

1. Current mega projects by the government need to collaborate with different sectors, especially in areas with special characteristics, for instance, areas with stability issues or sensitive areas along the borders. Roles should be given to all parties in helping determine the policy in order to reduce the obstacles to genuinely implementing those policies. Normal bureaucracy and mechanisms are not suitable for special projects in a special area. The government should have a mechanism to gain collaboration from the policy level by changing the complicated language in the strategies to be applied in the implementation with the business sector, community

enterprises, and villagers to create a supportive plan throughout the project.

Currently, Community enterprises and villagers do not have any plan following the government policy. They only prepared activities that were involved with the project and carried on their regular livelihood.

2. The government sector should support and use the strength of the business sector investing in the area to benefit the agricultural sector in processing agricultural products. Since the private sector has the capacity to increase agricultural products values, the government should use the strength of the industrial sector to connect the agricultural sector with the business sector as an investor in the area, importing the technology to help with the process of agricultural products with a higher speed and quality, and higher production scale. Additionally, the strength of the industrial sector can help gain acceptance of the local products through a standard, which is a form of relying on the strength of the business sector to improve the agricultural product in the area

3. The regional and local government agencies are the closes agencies to the people. Therefore, these two agencies have a crucial role in creating trust that will lead to collaboration in the development project in the area to achieve the designated goals. Emphasis should be put on communicating about the project to the people to help them understand the context of the project and not only implementing the activities according to the government's support.

4. The collaboration between each sector will reduce the inequality in the area. Collaborated work can help the resources to work more efficiently than working in separation. In practice, if the government connects the local mechanism to the collaborative work at the community enterprise level, as well as connecting to the industrial sector to create a demand chain, this will help create an interrelated

mechanism that will benefit the upstream, midstream, and the downstream process can help this model city to attain a high capacity in the international market competition.

5. The outcome should provide a result in the foreseeable future. Solving the issues of poverty is an issue with many related factors, and the success might not be possible within the timeframe of the project, such as the fact that this project only has a timeframe of four years; it is, therefore, difficult to solve the problem that has been accumulating for a long time. This study showed clear data for the development timeframe in the special areas with conflicts.

6. In collaborative governance, if a connection can be created between the community enterprise and the industrial group to create collaboration, the determination of the production scope from upstream to mid-stream with the transferring of knowledge from the industrial sector, as well as the budget to help feed the processed agricultural products to the industrial process, the production will have more capacity and efficiency.

7. In implementing the strategies by the government in the area, the strategies need to be in line with the community enterprises since the enterprises carried out the activities based on their skills and feelings during the period.

8. Apart from contributing to collaborative governance in the model city project, a network to help create peace in other southern provinces can be built.

9. Project transparency is most needed since it will affect the trust of the people and the business of the government. If the people's trust can be gained, apart from the success in improving the quality of life, it will also psychologically impact the stability of the government.

Discussion

1. Research results for objective 1 showed that the public and private sectors collaborated with the government in this model city project because the government had presented the project/activity plans that addressed the need of every party at the same time, especially a project that requires collaboration, relying on one another, and potentials from many individuals in order to achieve the designated goals. For instance, having the farmers expand their oil palm plantation while making sure that the palm oil factory entrepreneurs need to increase the production capacity. This is in line with Emerson and Nabatchi (2015), who stated that motivation occurred from internal factors, such as the need for resources and benefits, or external factors, such as threats of opportunity to resolve issues. Therefore, collaboration with the related people needs to happen for all parties to think together about how to gain access, fulfill, and improve those factors and benefit from the results.

2. Research results from objective 2 showed that the steering committee for the “Triangle of Security, Wealth, and Longevity” Model City at the district level consist of the government, private, and public sector, appointed by the Committee for Solving Problems in the Southern Border. The organization’s structure consists of government, private, entrepreneurs, and many community enterprises working together. The organization is externally directed, which was in line with the findings by Donahue and Zeckhauser (2011), who concluded that if the collaboration is directed from the outside, there is normally an establishment of structures or platforms of the organizations, such as establishing implementation direction for the individuals and agencies that will be collaborating. The leaders need to persuade and motivate other agencies to participate. At the same time, this form might lack flexibility since all the implementations need to follow the initial agencies’ plan. The

reason the Nongjik District Chief is the chairperson of the project steering committee, coordinating with the government and all parties, and monitoring until the project is complete is because the work requires coordination with various parties and needs to have a leader from the government who has the power to give the order, being accepted, and can coordinate with every sector to willing follow. This is in line with Ansell and Gash (2008), who stated that leaders are essential in the establishment and creation of the regulations for collaboration, building trust, facilitating the consultation, and seeking the benefit for all parties through support, distributing power, and creating participation with the related parties and move the collaboration forward to the goal. The administration process consists of official meetings to present the problems, propose the solutions, and determine the collaboration's details since the goal is for all the related parties to have equal participation in the discussions in a polite manner and have an exchange according to the democratic process, creating trust between one another and trust in the collaboration process. This is in line with Gastil (2006), who proposed that consultations are a typical characteristic of the initial democratic process. In contrast, the highest level is analyzing the problems and finding solutions together, which requires every party to have equal rights in the discussions and exchanges based on diversity.

3. For the research results from objective 3, in the overview of the project administration, an opportunity was given to every party to participate in various ways. The relationship between the stakeholders in the collaboration was implemented according to the plan agreed upon within the steering framework of the project. No official commitment was made since the motivation for the farmers and the entrepreneurs to join the project was based on willingness. Therefore, the relationship between the workers is in the form of networks that are connected

through the projects/activities within the working timeframe and could not develop the collaboration to be an institute with long-term collaboration. In the study by Yang (2017), it was found that for the collaboration to be successful and become an institution, it needs to consist of three parties, which are the strong government, the private, and the public sector, having the same short and long term goals, the potential in the implementation, and sufficient resources. However. This project is only a pilot project with a short timeframe of four years. The supporting resources from the government for each aspect are limited. The government's goal in improving the household economy, all the way to creating peace within the area, cannot, therefore, be concluded. However, it can be said that it was a good beginning that received acceptance and satisfaction from the stakeholders. The related government agencies need to monitor the post-project result and maintain the relationship between the private and public sectors to mutually receive the benefits. This relationship can lead to the creation of the commitment from the willingness, such as signing an MOU or an exchange contract between the processing factories and the agriculture community enterprises.

Recommendations

1. For the research implication, the government agencies, starting from the central, the regional, and the local level, need to fully understand the starting condition of the collaboration. The establishment of the collaboration organization needs to be opened to all stakeholders and an administrative form that creates trust between one another.

2. For further studies, there should be a comparative study on the other two model city projects, which is the sustainable self-reliance city of Betong district, Yala

province and the model city for transnational border trade of Su-ngai Kolok District, Narathiwat Province.

References

- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571.
- Emerson, K., Nabatchi, T. (2015). *Collaborative governance regimes*. Washington, Dc: Georgetown University Press.
- Donahue, J. D., & Zeckhauser, R. J. (2011). *Collaborative governance: Private roles for public goals in turbulent*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Gastil, J. (2006). Communication as deliberation. In G. J. Shepherd, J. S. John, & T. Striphas (Eds.), *Communication as...: Perspectives on Theory*. (164-173). SAGE Publications, Inc.
- Nongjik District, Pattani Province. (n.d). Best practice. Moving the “triangle of security, wealth, and longevity”, Integrated Advance Agricultural Industry City. Public Relations Documents.
- National News Bureau of Thailand. (2019). *Nongjik District, Pattani Province. Acceleration in the development of product processing potential following the guideline of the “triangle of security, wealth, and longevity” model city in supporting the industry and improving the quality of life*. 6083642394
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *Report on poverty and inequality of income at a regional level of Thailand. Bureau of Database Development and Social Indicators*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=7787

Yang, L. (2017). Types and institutional design principles of collaborative governance in a strong-government society: The case study of desertification control in northern China. *International Public Management Journal*, 20(4), 586-623.

Author

Mr. Yutthakij Jiansuwannapas

Public Administration (Human Resource Management)

Graduate School of Public Administration

Tel.: 087 494 9990

E-mail: yut74@hotmail.com

การส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

Enabling Students in Higher Education Institutions

to be Lifelong Learners

สุมาลี สังข์ศรี¹

Sumalee Sungsi

¹สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Education Program, Sukhothai Thammarath Open University

Received: March 7, 2023

Revised: April 25, 2023

Accepted: April 25, 2023

DOI: <http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.11>

บทคัดย่อ

ในสภาวะปัจจุบัน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง ความเป็นอยู่ของประชาชน สังคมและสิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อน ดังนั้นประชาชนทุกช่วงวัย ยังต้องจำเป็นที่จะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะทำให้พวกเขาได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอและทันเหตุการณ์ ซึ่งจะนำมาใช้ในการปรับตัวและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม สำหรับในบทความนี้จะนำเสนอการส่งเสริมกลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากกลุ่มนี้จะเป็นกำลังสำคัญของ การพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต แนวทางที่นำเสนอคือการปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ และผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เสริมประเภทต่าง ๆ ในลักษณะของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในที่สุดนักศึกษาจะกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: นักศึกษา, สถาบันอุดมศึกษา, ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

In the present situation, the society is rapidly changing in all aspects, including the aspects of economy, politics, way of life of people, social and environment, and the advancement of technology. These changes occur continuously and complicatedly. Therefore, it seems to be more necessary for people in every age group to become lifelong learners. This is because lifelong learning could enable them to have adequate and up-to-date knowledge and information to use for adjusting themselves and facing with those changes properly. This paper will focus on promoting students in higher education institutions to be lifelong learners due to this group is the main power group for country development in the future. The proposed guideline for promoting lifelong learning skills among students is employing self-directed learning process through their study programs and additional learning activities in the forms of non-formal and informal education. Finally, they will become continuing lifelong learners.

Keywords: students, higher education institutions, lifelong learners

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทั้งนี้เพราะในปัจจุบัน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผันผวนในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี รวมทั้งสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศและการเกิดโรคระบาด สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทำให้ทุกคนต้องปรับตัวให้ทัน เพื่อจะอยู่กับความ

เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ให้ได้ ปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากับ
เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทันก็คือ การได้เรียนรู้ เพื่อให้ความรู้
และมีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ อย่างเพียงพอ นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย
ต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือที่เรียกว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Green,
2002, Jarvis, 2006, Sununchai, 2008) สำหรับในบทความนี้จะมุ่งที่จะส่งเสริมการ
เรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากบุคคล
กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่กำลังจะออกไปประกอบอาชีพการงาน เป็นกลุ่มที่จะเป็นกำลังสำคัญ
ของประเทศทางด้านเศรษฐกิจและจะช่วยพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ ดังที่ปรากฏใน
แผนในอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งระบุว่าพันธกิจของอุดมศึกษา
เป็นกลไกหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในหลากหลายมิติทั้งทางเศรษฐกิจ
สังคม(Division of Higher Education Policy and Plan, Office of Higher Education
Commission, 2018) นอกจากนั้นสุภัทร จำปาทอง ยังได้กล่าวไว้ในคำนำในแผน
อุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 (Division of Higher Education Policy and
Plan, Office of Higher Education Commission, 2018) ว่าการอุดมศึกษาเป็นหัวใจ
สำคัญของการผลิตและพัฒนากำลังคน สร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูง เป็นแหล่งที่
สร้างองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศ คุณภาพของการอุดมศึกษาเป็นตัวชี้วัดหนึ่ง
ของการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าว หาก
นักศึกษาระดับอุดมศึกษาได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตก็จะทำให้นักศึกษา
เหล่านี้ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงได้เสมอ สามารถ
พัฒนาอาชีพการงานได้อย่างก้าวหน้า สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและ
สามารถช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้เท่าเทียมกับประเทศอื่น ๆ เนื้อหาที่จะ
นำเสนอในบทความนี้ประกอบด้วย ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
กลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความจำเป็นของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
เพราะเหตุใดนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต คุณลักษณะสำคัญ

ของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตและแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ถ้าว่าการศึกษาดูตลอดชีวิตได้เริ่มเป็นที่รู้จักในวงการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ประมาณปี ค.ศ. 1968 เป็นต้นมา โดยในระยะเริ่มแรกจะใช้คำว่าการศึกษาตลอดชีวิต แต่ต่อมามีการใช้คำว่าเรียนรู้ตลอดชีวิตกันมากขึ้น เนื่องจากนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มองว่าผู้เรียนมีส่วนสำคัญและการเรียนรู้้นั้นมักจะเริ่มต้นจากตัวผู้เรียน (Sungsri, 2001) สำหรับนิยามของการศึกษาดูตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีนักการศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ได้ให้นิยามไว้เป็นจำนวนมาก โดยจะขอยกตัวอย่าง บางคำนิยามดังต่อไปนี้ เช่น Cropley and Dave (1978) ได้วิเคราะห์ว่าการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย 2 มิติผสมผสานกัน คือ มิติในแนวดิ่ง การศึกษาดูตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่จะต้องจัดให้สำหรับทุกช่วงชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ใช่เฉพาะในช่วงวัยเรียนเท่านั้น ส่วนมิติในแนวนอนนั้นเป็นการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์ เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ต้องจัดให้เรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เกี่ยวข้องกับครอบครัว ชุมชนและสังคมและการศึกษาดูตลอดชีวิตประกอบด้วยการศึกษาหลายรูปแบบ Green (2002) ให้นิยามว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตหมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทุกช่วงชีวิตของบุคคล ตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ (from the cradle to the grave) และนอกจากนั้นยังเป็นการศึกษาที่ต้องสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับบริบทต่าง ๆ ในชีวิตของบุคคล จากการเรียนรู้การประกอบอาชีพและต้องสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน Jarvis (2006) ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการผสมผสานการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของบุคคล การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะทำให้บุคคลพัฒนาในด้านต่างๆทั้งด้านร่างกาย ความรู้ ทักษะ ทศนคติและประสบการณ์ ซึ่งสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ Ouane (2009) ให้นิยามว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นครอบคลุมทั้งมิติแนวดิ่งที่ว่า

การเรียนรู้ควรจะทำให้ตลอดชีวิต (learning throughout life) และมีตามแนวนอน (life-wide learning) ก็ต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างกว้างขวาง หลากหลายเพื่อจะนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเต็มที่ Knapper and Cropley (2000, 2021) กล่าวว่า ในระยะเริ่มแรกจะใช้คำว่าการศึกษาตลอดชีวิตต่อมานิยมใช้คำว่าเรียนรู้ตลอดชีวิตและได้ให้นิยามพอสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เกิดขึ้นทุกช่วงชีวิตของบุคคล และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติของบุคคลเพื่อจะนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินชีวิตของบุคคล UNESCO Institute for Lifelong Learning (2022) ระบุว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรากของการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการดำเนินชีวิตซึ่งครอบคลุมการเรียนรู้ของประชาชนทุกเพศ ทุกช่วงวัยตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ (life-long) เป็นการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในทุกด้าน (life-wide) ทั้งด้านครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงานและอื่น ๆ โดยผ่านการเรียนรู้หลายรูปแบบทั้งแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม

สำหรับประเทศไทย Sununchai (2008) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตสรุปได้ว่าเป็นการศึกษาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน เป็นการศึกษาจากทุกแหล่งเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม 2545) (Office of National Education Commission, 2002) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากนิยามของการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าเป็นการศึกษาหรือการเรียนรู้ของบุคคลในทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

โดยเรียนรู้จากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สิ่งที่คุณควรจะได้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับชีวิตในทุกด้าน ทั้งด้าน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ และใช้ในการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในทุกช่วงของชีวิต

2. กลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือใครบ้างควรจะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษานิยามของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้ไว้โดยนักการศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ของคุณคนทุกเพศ ทุกวัยทุกสาขาอาชีพ ทุกพื้นที่ โดยเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังที่นักการศึกษาบางท่านกล่าวว่าเป็นการเรียนรู้ของคุณคนตั้งแต่วัยในครรภ์มารดาไปจนถึงหลุมฝังศพ ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามช่วงวัยของคุณคน สามารถกล่าวได้ว่ากลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย กลุ่มเด็กแรกเกิด กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มผู้ที่อยู่ในวัยเรียน (ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเด็กประถมศึกษา กลุ่มเด็กมัธยมศึกษา กลุ่มเยาวชนระดับอุดมศึกษา) กลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ กลุ่มประชาชนวัยทำงานและกลุ่มผู้สูงอายุ สรุปได้ว่าทุกคนควรเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตหรือ lifelong learners สำหรับในบทความนี้จะมุ่งเฉพาะกลุ่มเยาวชนระดับอุดมศึกษา

3. เพราะเหตุใดนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงควรเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

สังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนอย่างมากมาย ทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมต้องปรับตัวให้ทันอยู่เสมอจึงจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม บริบทในด้านต่างๆของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงพอสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีโรคระบาด อาชีพหลายประเภทได้รับผลกระทบ บางประเภทต้องปิดตัวลงและมีการเกิดขึ้นของอาชีพใหม่อย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันในตลาดแรงงานสูง ตลาดแรงงานต้องการผู้ทำงานที่มีทักษะใหม่ ที่สามารถทำงานกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า

รวมทั้งปัญญาประดิษฐ์ ผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานต้องปรับตัว ต้องพัฒนาตนเองด้วยการ re-skill และ up-skill เพื่อให้มีความรู้และทักษะตรงกับความต้องการของภาวะการณ์ ดังเช่น World Economic (2020) ได้เสนอทักษะที่ต้องการสำหรับปี 2025 จำนวน 10 ได้แก่ทักษะการคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม กลยุทธ์การเรียนรู้และการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดวิเคราะห์ การริเริ่มและการสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำและผู้มีบทบาทต่อสังคม การใช้การติดตามและการควบคุมเทคโนโลยี การออกแบบและการเขียนโปรแกรม ทักษะความยืดหยุ่นและการควบคุมความเครียด และการมีเหตุผล การแก้ปัญหาและการค้นหาความคิด ดังนั้นประชาชนจึงต้องเรียนรู้อยู่เสมอ

2. ด้านสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม มีความเปลี่ยนแปลงมากโดยเฉพาะในสังคมเมืองเปลี่ยนจากการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ พึ่งพาอาศัยกัน มาเป็นแบบต่างคนต่างอยู่และขาดความเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนั้นยังมีการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามา ปัญหาสังคมมีหลายด้านและมีความซับซ้อน ทั้งปัญหาครอบครัว การว่างงาน ยาเสพติด การเคารพในสิทธิเสรีภาพ ความยากจน การอพยพมาทำงานของชาวต่างชาติ ทำให้มีผลต่อความเป็นอยู่และการปรับตัวของคนในสังคม

3. ด้านการเมืองการปกครอง สิทธิหน้าที่ของพลเมือง การเมืองการปกครองของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองทุกระดับ และมีสิทธิหน้าที่ที่พึงปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ประชาชนจึงควรต้องเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้สิทธิ หน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องและปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านความก้าวหน้าทางวิทยาการในสาขาต่าง ๆ ปัจจุบันวิทยาการในสาขาต่าง ๆ มีความก้าวหน้าและพัฒนาการอย่างรวดเร็ว มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากมายจากหลายแหล่ง ทำให้มีองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกเพศ ทุกวัยทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้ ต้องติดตามให้ทันอยู่เสมอ

5. ด้านความก้าวหน้าของสื่อและเทคโนโลยี สื่อและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีสื่อสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลนี้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในแทบทุกด้านทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้านอาชีพการงาน การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง การศึกษา การแพทย์ การเงิน ธนาคาร ฯลฯ ทำให้สภาพความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนต้องปรับตัวให้รู้เท่าทันและเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์ของสื่อและเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต

6. ด้านสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันประชาชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมในหลายด้าน ทั้งด้านภูมิอากาศที่แปรเปลี่ยน ภัยธรรมชาติ ฝุ่นควัน มลพิษ ภาวะโลกร้อน ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลง การเกิดโรคระบาด เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ประชาชนต้องเรียนรู้ที่จะใช้และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เรียนรู้ที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยธรรมชาติ เรียนรู้ที่จะป้องกันตนเองจากมลพิษและโรคระบาด เป็นต้น

7. ด้านความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ในโลก จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่จำนวนเด็กแรกเกิดและเด็กในวัยเรียนลดลง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังแข็งแรง ยังสามารถประกอบอาชีพได้ ทำให้คนในสังคมต้องเรียนรู้และปรับตัวในการอยู่ร่วมกันระหว่างวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะมีส่วนร่วมในการทำงานและกิจกรรมทางสังคมมากขึ้นกว่าเดิม

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นทำให้นักคนทุกช่วงอายุต้องเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อเตรียมตัว เพื่อรู้เท่าทันและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากจะต้องเรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักศึกษากลุ่มนี้จะต้องได้รับการเตรียมตัวเป็นพิเศษด้วยเพราะเขากำลังจะไปสู่โลกของอาชีพการงาน จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะเป็นกำลังหลักในการประกอบอาชีพและเป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายๆท่าน สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เขาหลายด้าน ดังนี้ 1) เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การทำงานและการดำเนินชีวิตในสังคม การที่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จะทำให้เขามีความรู้ มีข้อมูล ข่าวสารที่พร้อมมูลและเป็นประโยชน์ในการก้าวเข้าสู่อาชีพการงานและการดำเนินชีวิต 2) เป็นการสร้างนิสัยในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นเป็นการสร้างความเคยชินจนเป็นนิสัยให้แก่นักศึกษาที่จะเป็นผู้แสวงหาและเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ 3) สามารถเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุ มีผล การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจะช่วยให้ นักศึกษามีความรู้ มีข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ เมื่อพบ ปัญหาใดก็สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 4) สามารถพึ่งตนเองได้ การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ทำให้นักศึกษาหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ สามารถใช้ ความรู้เหล่านั้นช่วยเหลือตนเองได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ 5) ทำให้เป็นคนที่พัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นช่วยให้นักศึกษาเป็นผู้มีความรู้ อย่างกว้างขวางในด้านต่างๆและเป็นผู้ทันเหตุการณ์ ช่วยพัฒนาความคิด สติปัญญา ทักษะ ในการแก้ปัญหา สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 6) จะช่วยให้มีความก้าวหน้าในการทำงาน การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เป็นผู้มีความรู้ มีข้อมูลที่ กว้างขวางและทันสมัย เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี และ 7) เป็น การพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยรวม หากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ของ ประเทศเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เขาก็จะสามารถนำความรู้ที่ศึกษาค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ มาใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาหน่วยงานและพัฒนาสังคมได้ ซึ่งก็เท่ากับว่าเป็นการ พัฒนาประเทศชาติโดยรวมด้วย

4. คุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน พบว่าท่านได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้ Candy, Crebert and O'Leary (1994) พบว่า ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมีคุณลักษณะดังนี้ คือ 1) มีจิตใจใฝ่แสวงหาความรู้

ได้แก่รักในการเรียนรู้ มีความอยากรู้ ประเมินสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ได้ 2) มีมุมมองที่กว้างขวาง สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างศาสตร์ได้ 3) รู้สารสนเทศ(information literacy) ได้แก่ รู้จักค้นคว้า บันทึก ประเมิน จัดการและใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสาร 4) มีทักษะการเรียนรู้ (learning skills) ได้แก่การเรียนรู้แบบลึกซึ้งโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และ 5) มีทักษะในการรู้จักตนเอง บริหารจัดการตนเองและมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ Knapper and Cropley (2000) สรุปว่า lifelong learners มีคุณลักษณะดังนี้ วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง เมื่อเรียนรู้จะเรียนอย่างตื่นตัวไม่เฉื่อยชา ดำเนินการเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เรียนรู้จากหลายแหล่งทั้งจากเพื่อน จากครู จากผู้รู้ ฯลฯ สามารถบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์เมื่อจำเป็น ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่แตกต่างในสถานการณ์ที่ต่างกัน Kiley and Cannon (2000) ระบุว่าผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมีคุณลักษณะดังนี้ มีความรู้ความสามารถและทักษะในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ บูรณาการความรู้จากสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ได้เหมาะสมและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยู่เป็นประจำ European Commission (2002) ได้จัดทำตัวชี้วัดการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งประกอบด้วย 15 ตัวชี้วัด คือ การรู้หนังสือ ความสามารถในการคำนวณ การมีทักษะใหม่สำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้ การรู้วิธีเรียน การเป็นพลเมืองที่ active ทักษะสังคม และวัฒนธรรม การเข้าถึงกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การลงทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ICT เพื่อการเรียนรู้ กลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต การประสานการสนับสนุน มีการแนะแนวให้คำปรึกษา มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และการประกันคุณภาพ Crow (2006) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นผู้ที่ปฏิบัติการหรือดำเนินการเรียนรู้เพื่อชีวิตและมีเจตคติในการเป็นผู้เรียนเพื่อชีวิต เขาจะใช้ทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร (information literacy skills) สามารถเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม ถูกที่ ถูกเวลา สามารถประเมินและใช้อุปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Kirby, Knapper, Lamon and Egnatoff (2010) พบว่า ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่ประสบผลสำเร็จคือ ผู้ที่สามารถตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ ใช้ความรู้และทักษะที่เหมาะสม เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและประเมินผลการเรียนรู้ได้ ปรับกลยุทธ์ในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ นำความรู้ ข้อมูลที่ได้มาใช้อย่างเหมาะสม University of South Africa (2015) ได้เสนอลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตว่า ประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้ เป็นผู้ที่วางแผนและติดตามการเรียนรู้ของตนเอง มีการประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำผลมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้ของตน เรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งจะเรียนรู้จากเพื่อน สามารถประเมินและนำข้อมูลจากหลากหลายแหล่งมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถบูรณาการแนวคิดจากหลายศาสตร์ และหลายแหล่ง Hagel (2021) กล่าวว่า ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตก็คือผู้ค้นหา (explorer) ที่มีลักษณะดังนี้ ตั้งเป้าหมายระยะยาวจะต้องไปให้ถึงผลในสิ่งที่เป็แรงคลใจของเขา ตื่นเต้นเมื่อได้พบความท้าทายที่ไม่ได้คาดมาก่อนซึ่งเขาถือว่าเป็น โอกาสที่จะได้เรียนรู้ และได้ประโยชน์ เมื่อเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ผู้ค้นหาเหล่านี้จะวางแผนที่จะหาความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากผู้อื่นเพื่อให้เขาได้รับคำตอบที่รวดเร็วและเป็นประโยชน์

นอกจากการศึกษาแนวคิดจากนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านแล้วผู้เขียนยังได้ทำการสัมภาษณ์นักการศึกษาด้านการศึกษาตลอดชีวิตทั้งของไทยและของต่างประเทศ ได้ความคิดเห็นดังนี้ ผลการสัมภาษณ์นักการศึกษาไทยซึ่งประกอบไปด้วยอาจารย์ผู้สอนทางด้านการศึกษตลอดชีวิตและนักการศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการศึกษตลอดชีวิตรวม 9 ท่าน เมื่อเดือนสิงหาคม 2565 สามารถสรุปคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตว่าประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้รู้จักและเข้าใจการศึกษตลอดชีวิต 2) เป็นผู้เห็นความจำเป็นของการศึกษตลอดชีวิต 3) เป็นผู้รู้ความต้องการของตนเอง 4) มีเป้าหมายในการเรียนรู้ 5) เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้ 6) เป็นผู้มีความทักษะในการเรียนรู้ 7) รู้จักแหล่งความรู้ต่าง ๆ 8) มีความสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ 9) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น 10) สามารถขยาย

องค์ความรู้ได้ 11) มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ 12) ประเมินการเรียนรู้ได้และหาความรู้เพิ่ม
การเรียนรู้เพิ่ม 13) นำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ได้ 14) วิเคราะห์/ประเมินความต้องการ
ใหม่ได้ และ 15) พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับผลการสัมภาษณ์นักการศึกษาตลอดชีวิตจากต่างประเทศซึ่งเป็นอาจารย์
ทางด้านการศึกษาดูชีวิต นักวิจัยและนักการศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริม
การศึกษาดูชีวิตรวม 5 ท่าน เมื่อเดือนกันยายน 2565 สามารถสรุปคุณลักษณะของ
ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตว่าประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้ 1) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
2) มีความเชื่อมั่นว่าตนเองเรียนรู้ได้ (self-esteem) 3) มีเป้าหมายในการเรียนรู้ รู้ความ
ต้องการของตนเอง 4) มีทักษะในการเรียนรู้ (learning skills), learn how to learn และ
5) สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ได้

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจากนักการศึกษาดูชีวิต
และจากการสัมภาษณ์นักการศึกษาดูชีวิตทั้งในประเทศและต่างประเทศดังที่
นำเสนอข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละท่านเสนอคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียง
กันมาก ผู้เขียนจึงขอสรุปคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตว่าประกอบด้วยลักษณะ
ดังต่อไปนี้ (1) เป็นผู้เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ (2) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และ
เชื่อมั่นในตน (3) เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มุ่งพัฒนาตน (4) สามารถวิเคราะห์ความต้องการ
การเรียนรู้ของตนได้ (5) สามารถตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง (6) สามารถวาง
แผนการเรียนรู้ กำกับการเรียนรู้และประเมินการเรียนรู้ของตนได้ (7) มีทักษะในการ
แสวงหาความรู้และทักษะการเรียนรู้ self-directed learning, learn how to learn,
technology literacy (8) รู้จักแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ (9) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มี
ความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ไม่ท้อถอย (10) สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ที่
ได้รับและนำไปประยุกต์ใช้ได้

5. สถาบันอุดมศึกษาจะส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างไร

สถาบันอุดมศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้
เรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นก็คือจะส่งเสริมอย่างไร นั่นก็คือครูอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างหรือปลูกฝังคุณลักษณะทั้ง 10 ประการ ดังกล่าวข้างต้นให้แก่นักศึกษา โดยผ่านการศึกษาทุกรูปแบบที่สถาบันจัด ซึ่งโดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาที่เรียกว่าการศึกษาในระบบเป็นหลัก นั่นคือการเรียนการสอนในหลักสูตรที่หลากหลายของคณะต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เพิ่มเติมในลักษณะของการฝึกอบรมในหัวข้อต่าง ๆ ทั้งแบบเผชิญหน้าและอบรมผ่านสื่อต่าง ๆ (ซึ่งเรียกว่าการศึกษานอกระบบ) และการบริการความรู้ในรูปของสื่อและแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ (ซึ่งเรียกว่าการตามอัธยาศัย) เพราะฉะนั้นครู อาจารย์ควรต้องสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 10 ประการ แก่นักศึกษาผ่านการศึกษาทั้งสามรูปแบบที่สถาบันการศึกษาจัดอยู่

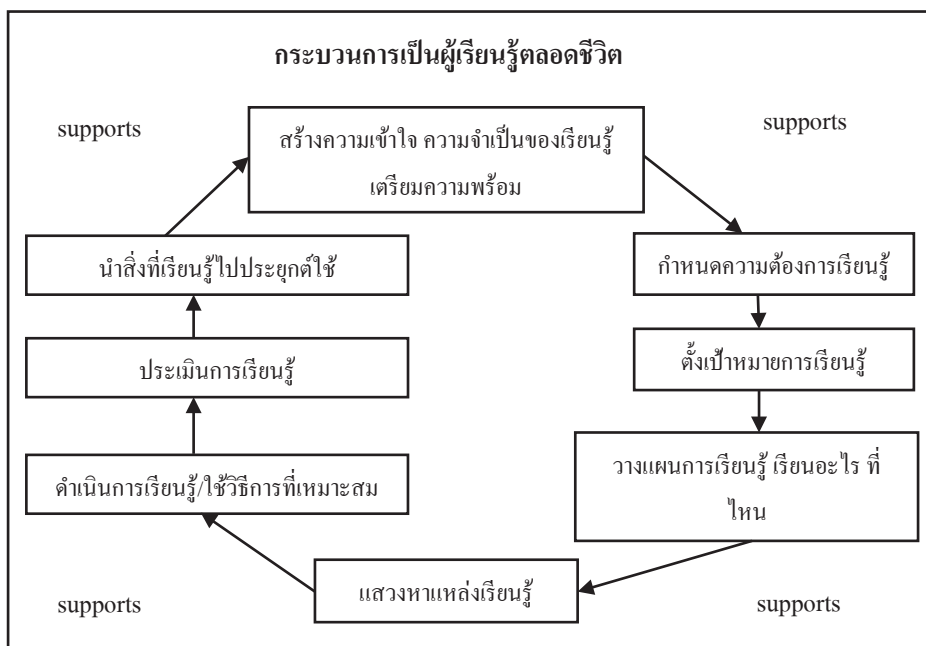
ผู้เขียนได้ศึกษา วิเคราะห์หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อจะหาแนวทางว่าจะปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 10 ประการ ให้แก่นักศึกษาได้อย่างไร หลังจากศึกษา วิเคราะห์แล้วเห็นว่า **กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-directed learning)** สามารถเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้บุคคลเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ เพราะสามารถปลูกฝังให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 10 ทักษะได้ดังนี้ Knowles (1975) มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นเริ่มจากตัวผู้เรียนเอง เป็นผู้เริ่มและบริหารการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้ คือ กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งที่จะให้ความรู้ เลือกและใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Ellinger (2004) Manning (2007), Grover, Miller and Porter (2017) ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเริ่มต้นการเรียนรู้โดยตนเองและรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้คือ ผู้เรียนระบุสิ่งที่ตนต้องการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ ระบุแหล่งที่จะเรียนรู้ทั้งจากบุคคลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และแหล่งสื่อต่าง ๆ เลือกและใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

และประเมินผลที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการนี้อาจดำเนินการโดยลำพังตนเองหรือได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นก็ได้ เช่น ได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากครู จากผู้รู้ จากเพื่อน จะเรียนรู้ในรูปแบบใดก็ได้

เมื่อศึกษาทักษะการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 10 ทักษะ ดังข้างต้นเทียบกับ กระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วจะพบว่ามีความใกล้เคียงกันค่อนข้างมาก ดังที่ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกลไกสำคัญของการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต้องสามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง (Knapper & Cropley, 2000; Kiley & Cannon, 2000; Kirby, Knapper, Lamon & Egnatoff, 2010) หรืออีกนัยหนึ่งผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต้องมีทักษะกระบวนการการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่นักศึกษา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอนดังนี้

ภาพ 1

กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต



ขั้นที่ 1 สร้างความเข้าใจในความจำเป็นของการเรียนรู้และเตรียมความพร้อม ในขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระยะยาว ขั้นนี้จะส่งผลอย่างมากต่อการเกิดขั้นต่อไป ขั้นนี้ ครู อาจารย์ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในหมู่นักศึกษา ให้เขามีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผูกนิสัยใฝ่รู้ นอกจากนั้นควรเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดแบบต่าง ๆ รวมทั้งทักษะการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้

ขั้นที่ 2 กำหนดความต้องการเรียนรู้หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ ในขั้นนี้เป็นการให้นักศึกษากำหนดสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้น อาจจะมาจากสิ่งที่เขาสนใจ สิ่งที่เขาต้องการหาความรู้เพิ่มเติมหรือสิ่งที่เขาต้องการเพื่อนำมาแก้ปัญหา โดยอาจจะเกิดจากปัญหาเรื่องใด เรื่องหนึ่งจึงจำเป็นต้องหาข้อมูลความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหานั้น ๆ เป็นต้น เช่น นักศึกษาสนใจเรื่องการทำงานของหุ่นยนต์ จึงต้องการศึกษาหาข้อมูลเชิงลึกในเรื่องนี้ หรือนักศึกษาชอบปลูกกุหลาบที่บ้านแต่พบปัญหาแมลงกัดกินใบและดอก นักศึกษาจะต้องหาข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหา หรือนักศึกษาไปฝึกงานยังหน่วยงานแห่งหนึ่งเพื่อเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพ แต่พบว่าตนเองยังมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศไม่เพียงพอที่จะใช้ในการสื่อสาร จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติม เป็นต้น ในขั้นนี้ครู อาจารย์ควรฝึกให้นักศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้ซึ่งอาจจะมาจากเรื่องการเรียนรู้ ชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สภาพสังคมหรือสิ่งแวดล้อม หากเขาได้รับการฝึกอยู่เสมอ เขาจะสามารถทำได้จนเป็นนิสัย

ขั้นที่ 3 ตั้งเป้าหมาย/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ หลังจากการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในขั้นที่ 2 แล้ว ในขั้นนี้นักศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ว่าต้องการเรียนรู้ไปเพื่ออะไร จากตัวอย่างนักศึกษาพบว่าตนเองยังมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศไม่เพียงพอที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นนักศึกษาอาจตั้งวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ 1) เพื่อให้มีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาอังกฤษ 2) เพื่อให้มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร 3) สามารถนำทักษะภาษาอังกฤษ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ สำหรับการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ก็ต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเรื่องนั้น ๆ

ขั้นที่ 4 กำหนดแหล่งที่จะหาความรู้ (คน สถาบัน แหล่งความรู้ สื่อต่าง ๆ) ในขั้นนี้ นักศึกษาจะมีความสามารถในการแสวงหาแหล่งความรู้ที่เขาจะหาความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ได้ โดยนักศึกษาต้องมีทักษะการอ่าน การค้นคว้า การใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้า แหล่งความรู้อาจมีมากมายหลายแห่ง เช่นจากแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ข้อมูลต่างๆ จากสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต สื่อสังคม สื่อสมัยใหม่ จากบุคคลได้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากผู้รู้ผู้ปฏิบัติจริงในท้องถิ่น จากการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 เลือกแหล่งและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน ในขั้นนี้ นักศึกษาจะตัดสินใจเลือกแหล่งเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน ในที่นี้อาจจะพิจารณาจากความสะดวกที่เรียนรู้ ความพร้อม เวลา สถานที่ ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้น ความรู้ในบางเรื่อง อาจจะเรียนรู้ได้จากอินเทอร์เน็ตหรือหนังสือ ความรู้ในบางเรื่องอาจต้องเรียนจากการเข้าฝึกอบรมจากสถานศึกษาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางเรื่องอาจต้องเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ หรือบางเรื่องอาจจะมีผู้รู้ ผู้ปฏิบัติอยู่ในท้องถิ่นของนักศึกษาเอง ก็อาจขอไปเรียนไปฝึกปฏิบัติกับเขา เป็นต้น นักศึกษาอาจจะหาความรู้จากหลายๆแหล่งก็ได้

ขั้นที่ 6 ดำเนินการเรียนรู้

ในขั้นนี้ นักศึกษาลงมือเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เลือกไว้ การเรียนรู้ประกอบด้วยหลายวิธีการ ได้แก่ การอ่าน การฟัง การสังเกต การจดบันทึก การค้นคว้า การสรุป การฝึกปฏิบัติ การซักถาม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักศึกษาต้องมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการวิเคราะห์ความรู้ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า การสังเคราะห์ความรู้

การประเมินเบื้องต้นว่าความรู้และข้อมูลที่ได้รับตรงกับความต้องการเพียงใด เพียงพอหรือไม่ ยังขาดประเด็นใด

ขั้นที่ 7 การนำความรู้ไปใช้

ในขั้นนี้ เป็นการฝึกให้นักศึกษารู้จักวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากขั้นที่ 5 แล้วนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 3 เช่น ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ว่าจะเพื่อให้มีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษจนสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ นักศึกษาก็ต้องนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน หรือนำความรู้ไปแก้ปัญหาดifferent ๆ

ตลอดจนนำความรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น นำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดและขยายองค์ความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 8 ประเมินผล

การประเมินผลนี้ สามารถทำได้ตั้งแต่ขั้นที่ 6 เมื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนดไว้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆแล้ว นักศึกษาอาจทำการประเมินว่า สิ่งได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการหรือความสนใจหรือไม่ ทำให้ได้ความรู้เพียงพอหรือไม่ ยังต้องหาความรู้ส่วนใดเพิ่มเติมอีกหรือไม่ เมื่อประเมินแล้วก็จะได้หาความรู้ให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการหรือหาความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่คิดว่ายังไม่เพียงพอ นอกจากนั้นในขั้นหลังจากนำความรู้ไปใช้แล้วก็มี การประเมินอีก เพื่อจะดูว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายหรือสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ สิ่งที่ได้เรียนรู้นำไปใช้ประโยชน์ได้เพียงใด บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ หากว่ายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ นักศึกษาจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมในส่วนใด จากแหล่งการเรียนรู้ใดอีก ทำเช่นนั้นจนแน่ใจว่าสิ่งที่เรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามตัวอย่างก็คือนักศึกษามีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้เพียงพอ หรือมีความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาแมลงและศัตรูพืชของต้นกุหลาบได้เพียงใด

เมื่อนักศึกษาดำเนินการได้ครบทั้ง 8 ขั้นตอนแล้ว นับว่าครบกระบวนการในการฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตลอดชีวิต แต่เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะนี้อย่างต่อเนื่อง ครู/

อาจารย์จะส่งเสริมให้นักศึกษากลับไปเริ่มต้นกระบวนการใหม่อีกโดยวิเคราะห์สิ่งที่สนใจหรือสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ใหม่อีก แล้วดำเนินการตามกระบวนการ จนครบวงจร อีก ทำเช่นนี้ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ การที่นักศึกษาได้รับการฝึกฝนเช่นนี้ ในที่สุดก็จะเคยชิน จนเป็นนิสัย กลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จนเป็นนิสัย

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษา สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้นักศึกษาได้โดยการฝึกกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8 ขั้นตอนผ่านการศึกษาทุกรูปแบบที่สถาบันจัดอยู่ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังเช่นในกรณีของการศึกษานอกระบบ ซึ่งได้แก่การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรระดับต่างๆ อันเป็นกิจกรรมหลักของสถาบันอุดมศึกษา ครู อาจารย์ สามารถฝึกกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8 ขั้นตอนแก่นักศึกษาในการสอนวิชาต่าง ๆ ทั้งการสอนในห้องเรียน การมอบหมายกิจกรรมให้ไปศึกษาโดยใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดสัมมนา อภิปราย การศึกษากรณีศึกษา การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ในกรณีของการจัดกิจกรรมเสริมที่เรียกว่าการศึกษานอกระบบ ปัจจุบันจะพบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะจัดการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การฝึกอบรม การสัมมนา การอบรมปฏิบัติการ ในหลักสูตรต่างๆที่เป็นที่ต้องการเร่งด่วนของสังคม ปัจจุบันหรือการเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 แก่นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้แก่ ทักษะการคิดแบบต่างๆ ทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ทักษะด้านนวัตกรรม สมรรถนะการเป็นพลเมือง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรู้เท่าทันดิจิทัลเทคโนโลยี การปลูกฝังวินัย จริยธรรม คุณธรรม การมีจิตสาธารณะ ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ การเป็นผู้ประกอบการ เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรที่มีระยะเวลาในการศึกษาไม่นานเพื่อที่ผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้ได้ทันที กลุ่มเป้าหมายจะมีทั้งนักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ครู อาจารย์ผู้จัดหลักสูตรเหล่านี้สามารถนำกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองเข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการสอน การฝึกอบรมแบบเผชิญหน้าและฝึกอบรมผ่านสื่อ

ในกรณีของการศึกษาตามอัธยาศัยที่สถาบันอุดมศึกษาจัดในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุด การจัดศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ศูนย์ศิลปะวัฒนธรรม ศูนย์กีฬา นันทนาการ ศูนย์การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านอาชีพ การจัดกิจกรรมเข้าค่าย กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมการสัมมนา กิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม กิจกรรมจิตอาสา ตลอดจนการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เว็บไซต์ e-book และสื่ออื่น ๆ เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ในกรณีนี้ผู้จัดสามารถสอดแทรก กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้ในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากแนวทางดังกล่าวข้างต้น หากครู อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่นักศึกษาทุกชั้นปีโดยผ่านการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการเรียน การสอนในหลักสูตรต่างๆ ผนวกด้วยการฝึกผ่านกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในที่สุดนักศึกษาที่จะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุป

การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตหรือ lifelong learner นั้นนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในสังคมปัจจุบัน เพราะการเป็น lifelong learner จะช่วยให้บุคคลรู้เท่าทันและดำเนินชีวิตอยู่กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น เมื่อเขาสำเร็จการศึกษาแล้ว ต้องออกไปประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอีกยาวนาน พวกเขาจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศและ เป็นอนาคตของประเทศชาติ เพราะฉะนั้นหากเขาได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ก็จะทำให้เขาเป็นผู้รู้เท่าทันโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ต่อการพัฒนาอาชีพ การงาน การปรับตัวในสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และยิ่งกว่านั้นยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยรวมอีกด้วย การส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างทักษะ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองสอดแทรกในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆที่เรียกว่าการศึกษาในระบบ รวมทั้งฝึกทักษะดังกล่าวผ่านกิจกรรมการศึกษานอกระบบและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีการใช้สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนจากครู อาจารย์ ในที่สุดนักศึกษา也将มีความเคยชินกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตจนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

References

- Candy, P.C., Crebert, R.G., & O'Leary, J. (1994). *Developing lifelong learners through undergraduate education*. Canberra, Australia: National Board of Employment, Education and Training Commission Report No. 28. Canberra: Australian Government Publishing Service.
- Crow, S. R. (2006). What motivates a lifelong learner? *School libraries worldwide*, 12(1), 22-34.
- Cropley, A.J., & Dave, R.H. (1978). *Lifelong education and the training of teachers: Developing a curriculum for teacher education on the basis of the principles of lifelong education*. Germany: UNESCO Institute for Education.
- Division of Higher Education Policy and Plan, Office of Higher Education Commission. (2018). Long term higher education plan for 20 years, 2018-2037. Bangkok: Office of Higher Education Commission. [in Thai]
- Ellinger, A.D. (2004). Concept of self-directed learning and its implications for human resource development. *Advances in Developing Human Resources*, 6(2), 158-177.

- European Commission. (2002). *European report on quality indicators of lifelong learning*. http://www.aic.lv/bologna/Bologna/contrib/EU/report_qual%20LLL.pdf
- Green, A. (2002). The many faces of lifelong learning: recent education policy trends in Europe. *Journal of Education Policy*, 17(6), 611-626.
- Grover, K.S., Miller, M.T., & Porter, S.A. (2017). Mature adult learners, self-directed learning practices, and quality of life. *International Journal of Self-Directed Learning*, 14(2), 1-12.
- Hagel, J. (2021). *What motivates lifelong learners*. [www.http://hbr.org/2021/10/what-motivates-lifelong-learners](http://hbr.org/2021/10/what-motivates-lifelong-learners)
- Jarvis, P. (2006). *Towards a comprehensive theory of human learning*. London: Routledge.
- Kiley, M., & Cannon, R. (2000). *Leap into...Lifelong learning*. <http://digital.library.adelaide.edu.au/dspace/handle/2440/71214>
- Kirby, J., Knapper, C., Lamon, P., & Egnatoff, W. (2010). Development of a scale to measure lifelong learning. *International Journal of Lifelong*, 3(29), 291-302
- Knapper, C.K., & Cropley, A. J. (2000). *Lifelong learning in higher education*. London: Routledge.
- Knapper, C. K., & Cropley, A. J. (2021). *Lifelong learning in higher education*. London: Routledge.
- Knowles M. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. New York: Association Press, 1975.
- Manning, G. (2007). Self-directed learning: A key component of adult learning theory. *Journal of the Washington Institute of China Studies*, 2(2), 45-57.

- Office of National Education Commission. (2002). *National education act, 1999 and amendment (second edition)*, 2002. Bangkok: Prickwan graphic limited. [in Thai]
- Ouane, A. (2009). UNESCO's drive for lifelong learning. In Jarvis, P. (Ed.). (2009). *The Routledge international handbook of lifelong learning*. London/New York: Routledge. 302-311
- Sungsri, S. (2001). *Lifelong education for Thai society in the 21st century*. Bangkok: Office of National Education Commission. [in Thai]
- Sununchai, S. (2008). Basic knowledge about lifelong education (Chapter I). In School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University. *A textbook of lifelong education and non-formal education (4th ed.)*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University printing house. 1-48. [in Thai]
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). *Lifelong learning*. <https://www.uil.unesco.org/en/unesco-institute/mandate/lifelong-learning>
- University of South Africa. (2015). *Lifelong learning*. ABT2611/501/3/2015 Muckleneuk, Pretoria: University of South Africa.
- World Economic Forum. (2020). *These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them: Top 10 skills of 2025*. <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them/>

Author

Professor. Sumalee Sungsi

Education Program, Sukhothai Thammathirat Open University

Email: Sumalee.sungsri@gmail.com

The Foresight of English for Community-Based Tourism (CBT): A Case Study in Nam Nao District, Phetchabun Province, Thailand

Wanwisa Meunchong^{1*}/Khomkrit Tachom²

^{1*}Ph.D. (English), School of Liberal Arts, University of Phayao

Currently a Lecturer in the Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University

²Asst. Prof. Dr., Academic Vice Dean of School of Liberal Arts, University of Phayao

Received: February 8, 2023

Revised: April 19, 2023

Accepted: April 22, 2023

DOI: [http://doi.org/ 10.14456/jhusoc.2023.12](http://doi.org/10.14456/jhusoc.2023.12)

Abstract

This study aims to develop an appropriate foresight model of English for community-based tourism (CBT) in Phetchabun province. Seventeen participants were selected by purposive sampling method. The majority of them have been active with CBT for more than three years and have made important contributions to its evolution. The instruments used in this study were semi-structured interviews, document analysis, participant observation, and focus group discussion based on the ethnographically-informed method. The data were analyzed by content analysis and thematic analysis. There are two main findings on the role of English for CBT in the community and the appropriate foresight model of English for CBT in Phetchabun province. Regarding the role of English used by local entrepreneurs in the community was found that the English language becomes a lingua franca between CBT entrepreneurs and international visitors. Most entrepreneurs have a strategy for communication if they do not understand each other for example, using body language and Google Translate. In terms of the foresight model, the results reveal the

following three scenarios. Firstly, “Driven Machinery” is compared to the need for English proficiency of CBT entrepreneurs. *Second*, “CBT Market” is implied as English for public relations in CBT. Finally, the “Community Learning Hub” is referred to the potential for CBT entrepreneurs in using English to communicate by utilizing the capacity of community members to support the community as well as develop a learning culture and autonomous learning, particularly in English language skills.

Keywords: foresight, English for tourism, community-based tourism

Introduction

Foresight is the ability to look into the future, predict what will happen, and provide an explanation for that prediction so that the future can be better prepared for or constructed. Many problems, both public and private, are being posed nowadays with the help of the idea of foresight (Sukumal, Lincharoen & Panawong, 2018; Sukjaroen, 2019; Anupunpisit et al, 2016; Boonyued, Chaisena & Liengjindathaworn, 2016). The advantages of foresight can enable policymakers at the highest levels to establish a strategy or set of guidelines for enhancing English proficiency concurrently with the expansion of increasingly popular tourist destinations, for example, the study of Sukumal et al. (2018) investigate the preferred scenarios based on Scenario Logic for Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University in 2023 with twenty-two participants and five experts: current and former administrators, members, students, alumni, and their staff; an education expert revealed the driving forces, the desirable scenario, and the proposed policies for the university. In addition, Anupunpisit et al. (2016) found that the future of professional

nurses upon entry into the ASEAN Economic Community should consist of individuals who are skilled in nursing theory and practice, as well as those who can communicate in multiple languages and use media technology to effectively manage the quality of the science being provided.

Therefore, it is evident that foresight can be applied to potential future plans in order to deal with future changes and uncertainties. A scenario forecast is a creative idea that focuses on a plausible that is neither expected nor desired and can be demonstrated through the use of a forecast that paints a picture of the future. Understanding the interaction of several factors that drive us into the future and equipping us to deal with changes and uncertainty is essential, as is understanding the direction of events or a continuous phenomenon (Popper, 2008).

However, the foresight of requirements for English in tourism contexts has not yet emerged although English plays a significant role and is needed for tourism entrepreneurs including in Phetchabun province. Several studies were done on the needs analysis of English for tourism in Phetchabun, Thailand in order to explore the means to develop English for CBT entrepreneurs, for instance, Meunchong (2022) investigated the importance of English language learning media design for CBT. While Am-thong (2021) created English materials to promote tourism in Ban Wang Rong village, Lomsak district, Phetchabun Province. However, it is only a short-term growth plan, especially in the province of Phetchabun, that still does not show tangible development results and is negatively impacting the English-learning atmosphere in a sustainable way. That means needs analysis by itself may be insufficient and unable to handle the actual needs of CBT entrepreneurs.

Thus, it is a challenge for policymakers, developers, or even academics in the area to create an educational atmosphere for English in tourism and to use English as a communication tool for diverse tourist-related purposes.

The foresight concept (National Innovation Agency, 2019, online) is another method to develop entrepreneur potential and community tourism stakeholders. Foresight is the practice of seeing into the future, anticipating what will occur, and explaining it in order to better prepare for or create a better future.

In this study, the researcher seeks to construct and analyze suitable future scenarios of English for CBT in Phetchabun, Thailand. The scenario presented in this study can be utilized to create and analyze a worldwide tourism development plan and to assist Thailand's 20-Year National Strategy Plan (2018-2037) and the Ministry of Tourism & Sport Plan. Furthermore, regarding the academic domain, it will support the instruction and study of English for Specific Purposes (ESP) in tourism branches, which has never been done in this research site before. Additionally, the study corresponds with Sustainable Development Goals (SDG) 4 (Quality Education) and SDG 8 (Decent Work and Economic Growth), with the objective of facilitating employment and entrepreneurship for people with technical and vocational skills (United Nations, 2019). Hence, both hard and soft skills must be cultivated, not only in the English language but also in other languages, in order to communicate with international tourists about their identity. In addition, the selected research sites are ready for construction and have already been created as community enterprises.

Objective

The objective of this study aims to develop an appropriate foresight model of English for community-based tourism in Phetchabun province.

Methodology

In this study, seventeen informants were split up into two separate groups. The first category consisted of decision-makers and supporters. They were the Vice-Governor of Phetchabun, the Officers of the Ministry of Tourism and Sports in Phetchabun, and the Chief Executive of the SAO in Nam Nao District. The second group consisted of CBT entrepreneurs who started out in the homestay community in Nam Nao District. They were selected by purposive sampling. The majority of them had been associated with CBT for more than three years and had played a significant role in the development of CBT. The informant groups and sampling strategies were described below.

Table 1

Informant groups and sampling strategies

Categories	Sampling Strategies	Informants	Numbers	Total	Grand Total
Policymakers/ Supporters	Purposive	Phetchabun Vice-	1	1	9
	Sampling	Governor			
		The Officers of	4	4	
		Phetchabun Ministry of Tourism and Sports			
		Chief Executive of the SAO in Nam Nao District	4	4	
CBT stakeholders	Purposive	CBT	8	8	8
	Sampling	Entrepreneurs from homestay group			
Total					17

Research instruments

In this study semi-structured interviews, document analysis, participant observation, and focus group discussion (Creswell, 2009) were employed for data collection as follows:

1. Semi-structured interviews, document analysis, and participant observation were used for deep horizon scanning in order to identify the tourism context in Nam Nao District and the driving force of English for CBT in Phetchabun province that is possible to affect dynamic or higher change as well as affect the future. The interview questions regarding the role of English for community-based tourism and English skill development for CBT in the future.

2. Focus group discussion was employed for brainstorming and building as well as analyzing future scenarios. The topics for focus group discussion were English language development that should be determined in the future and what comes after the COVID-19 situation for CBT stakeholders in Phetchabun province as well as the role of English for CBT in order to explore the appropriate foresight model of English for CBT.

Data collection

To examine and design the future of English for CBT in Phetchabun, Thailand in the short term (3-5 years) after the COVID-19 crisis, the researcher adopted the toolkits of foresight which were designed by the National Innovation Agency (2019) by using semi-structured interviews, document analysis, participant observation, and focus group discussion which were illustrated as follows:

1. Entering the research site for participatory observation and field notes based on an ethnographically-informed method in order to explore general contexts

of tourism in Nam Nao District. Moreover, a document study was employed to confirm the data from observation and interviews.

2. Contact the policymakers for an interview in terms of the development plan of CBT in Nam Nao District as well as the driving force of English for CBT in Phetchabun province that is possible to affect dynamic or higher change as well as affect the future.

3. Focus group discussion was employed for brainstorming and building as well as analyzing future scenarios by using nine driving force cards concerning CBT with ten CBT entrepreneurs in Nam Nao District with the topics of English language development that should be determined in the future and what comes after COVID-19. Moreover, the role of English and the appropriate foresight model of English for CBT as well as the pictures of tourism entrepreneurs' potential for using English in Phetchabun, Thailand were explored.

Data analysis

1. The data from the document study and participatory observation were analyzed by content analysis. The objective of content analysis is to organize and extract meaning from acquired material in order to develop plausible conclusions (Bengtsson, 2016).

2. The data from interviews and focus group discussions were analyzed by thematic analysis (Braun and Clarke, 2006). In qualitative data, thematic analysis is the process of identifying patterns or themes. It is the first qualitative method that should be learned because it imparts fundamental skills that can be applied to many other types of analysis (Braun and Clarke, 2006).

Results

1. General contexts and the role of tourism in Nam Nao District.

According to the document study, participatory observation, and field notes based on an ethnographically-informed study, a number of natural resources, such as waterfalls, a canyon, archosaur footprints cliff, and Loei Dun potholes, are exploitable as tourist attractions, and the community is supported by a number of government sectors to develop the tourist sites. The management of tourism in the community continues to be a problem for CBT entrepreneurs, especially in terms of the development of tour itineraries and public relations. Unfortunately, only one homestay can afford to offer tourists a daylong excursion in Thailand. The other homestays can merely recommend interesting tourist destinations.

Figure 1

One-Day Trip of CBT in Nam Nao



Source: Baan Rai San Sook Homestay.

Considering the function of English utilized by local entrepreneurs in the community, English is used as a lingua franca for communication between CBT entrepreneurs and international visitors in Nam Nao district for describing locations and providing information about accommodations. Foreigners find Archosaur Footprints Cliff, waterfalls, and canyons to be the most alluring tourist attractions due to the promotion of geo-tourism's expansion. In addition, in accordance with the policymakers' perspective on the importance of English for tourist development, it was acknowledged that English is essential in tourism contexts since it will be a selling point in the province. They recommended the formation of a tourism association to promote tourist sites in more than two or three languages, such as Japanese, Russian, and Chinese. Regarding the English language development of CBT entrepreneurs, there should be no compulsion; rather, the student should be able to choose what they wish to study based on their actual needs.

Extract 1

"I believe that English and other languages are equally vital. The English-learning activities for CBT entrepreneurs should not be coercive, but rather based on their actual needs."

(Policymaker, in-depth interview)

The aforementioned interview extract highlights the significance of English in the tourism sector, which should be created according to the authentic demands of CBT entrepreneurs.

2. A foresight Model of English for CBT in Phetchabun province.

The results of a focus group discussion addressing future scenario development along with the application of nine driving force cards relevant to CBT

reveal three key scenarios of English for CBT in the province of Phetchabun: driven machinery, CBT market, and community learning hub.

1. “Driven Machinery”

The metaphor of driven machinery was created by the researcher, which compared it to the need for English proficiency of CBT entrepreneurs. The driving force behind this mission will be the planning of all tourism-related sectors to meet the demands of the community. Specifically, in regards to providing English to entrepreneurs who will use it to communicate with international tourists in order to increase the number of foreign tourists which can generate extra income for the community.

Furthermore, the “Driven Machinery” illustrates English for CBT development in terms of contents and learning materials, most CBT entrepreneurs expressed the interesting transformative patterns of English training for tourism. They do not require short-term learning, on the other hand, they would like sustainable learning along with learning through technology or digital platforms, both online and offline, namely, websites or mobile applications (apps) as well as create an English learning culture in the community.

Extract 2

“We would like to improve our English skills, but we are not interested in short-term training. We would like self-directed learning, whether online or offline, to be sustainable.”

(Homestay group members, focus group discussion)

This extract illustrates the driving force that CBT entrepreneurs would like governments to consider while determining the most suitable means to increase English language abilities.

2. “CBT Market”

Regarding “CBT Market”, the researcher implies it as English for public relations in CBT. The market in CBT contexts is not only promoting products but also promoting every element of CBT, particularly in accommodation, tourist attractions, traditional food and products, festivals and beliefs, and transportation endeavors that should be expressed in two or more languages, such as Thai, English, Chinese, Russian, etc. Apart from Facebook pages, promoting CBT should expand the channel for CBT advertising to international visitors in two or three languages, for instance, on signposts, and in a brochure. Additionally, having a QR Code with Thai and foreign languages as well as a package tour will be another means of promoting CBT globally.

Extract 3

"If there are tourists staying in our homestays, we will take them on tours of local attractions." But, we would like to design a bilingual (Thai-English) package trip that includes information on tourist destinations, accommodation, transportation, and a price list."

(Homestay group members, focus group discussion)

This extract indicates that marketing is one of the tourist sector's components that should be pushed, particularly in community-based tourism.

3. “Community Learning Hub”.

The researcher interprets the "Community Learning Hub" as the potential of CBT entrepreneurs in using English to communicate by utilizing the capacity of community members to support the community as well as develop a learning culture and autonomous learning, particularly in English language skills. The English competence of CBT entrepreneurs in the near future is the key variable

in using English for communication with foreigners as local tour guides who have to be the children and CBT stakeholders who would like to be trained. They need to find a tour guide club in the community in order to improve their language skills to a greater level of fluency. Entrepreneurs need to employ the English language for communication regarding listening and speaking skills as well as learn to apply technology to assist themselves while they are learning.

Extract 4

“We think that the community should establish a tour guide club for teenagers and anyone interested in tour guide training.”

(Homestay group members, focus group discussion)

This extract demonstrates the potential of the community's residents by demonstrating how training and transforming the area into a learning center can assist people to improve their English proficiency over time.

Discussion

Nam Nao District is characterized by its unique natural resources and has developed into a natural tourism and geo-tourism destination that may draw Thai and foreign tourists nowadays. The government and commercial sectors support the tourism development of this area. The research on the foresight of English for CBT provides the following noteworthy findings:

1. The role of English used by local entrepreneurs in the community has a status as a lingua franca among CBT entrepreneurs and international visitors. Most entrepreneurs have a strategy for communication if they do not understand each other for example, using body language and Google Translate. The findings could be related to Kirkpatrick (2010) who claimed that phonological, lexicogrammatically,

grammatical, and pragmatic norms as well as communicative characteristics have made up linguistic features. These linguistic characteristics enable effective communication and indicate a speaker's proficiency in English as a universal understanding. Similarly, from Seidlhofer's (2011) point of view, ELF is the process of language functions that are adapted and altered to suit the situations of its use. Moreover, It is consistent with Jaroensak & Saraceni (2019) that there have been emerging forms of ELF in respect to phonological and lexicogrammatical features regarding tourism encounters in Thailand and it was found that ELF forms in tourism contexts typically vary from other contexts of ELF use. The findings of this study rely on the concept that the communicative practices of ELF are context-bound communication.

2. A foresight Model of English for CBT in Phetchabun province demonstrates three main future scenarios which consist of driven machinery, a CBT market, and a community learning hub. Firstly, the "Driving Machinery" is likened to CBT entrepreneurs' demand for English proficiency. This mission will be driven by the planning of all tourism-related industries to suit the needs of the community. Secondly, "CBT Market" is the English term for public relations in CBT. The market in CBT contexts should be promoted all elements of CBT through technology, for example, package tours, signposts, Facebook pages, and QR codes. Finally, the "Community Learning Hub" is comparable to the potential of CBT entrepreneurs in communicating in English by harnessing the capacity of community members to help the community and establish a learning culture and independent learning, especially in English language skills. In the near future, the English proficiency of CBT entrepreneurs will be the determining factor in using English for communication with foreigners as local tour guides who must be children and CBT stakeholders who wish

to be taught. In order to increase their language skills to a higher degree of fluency, they must start a tour guide club in their neighborhood. Entrepreneurs must use the English language for communication in terms of listening and speaking abilities, as well as learn how to use technology to assist them in their studies. The finding is consistent with Anupunpisit et al. (2016), who forecasted the number of Thai nurses following the founding of the ASEAN Economic Community, the outcome mirrored their findings. It was determined that, upon entry into the ASEAN Economic Community, the future of professional nurses should consist of individuals who are skilled in nursing theory and practice and who are able to communicate in multiple languages while effectively utilizing media technology to manage the quality of the science being provided. Moreover, it is also consistent with Thailand's 20-Year National Strategy (2018-2037) in terms of competitiveness enhancement which focus on the diversity creation of tourism which is one of the main issues in this strategic plan. The plan accentuates the world tourism destination that attracts all tourists from around the world as well as increasing the proportion of higher quality tourists. This issue comprises cultural and creative tourism, business tourism, wellness tourism, cruise tourism, and regional tourism.

Recommendation

The findings can be used as a guide for policymakers to construct a strategy for human potential development in the context of tourism. Concerning the implementation of English for Specific Purposes in the field of English for Tourism, English teachers in higher education can use these findings as a guide for designing the appropriate content, activities, and learning materials for English for CBT courses, as well as for developing a course that is appropriate for CBT entrepreneurs.

However, this model is only the study's recommendation, which represents the CBT stakeholders' ideal future situation. There is the scenario of English language competency, lifelong learning through integration with technology, an English-learning culture, the role of technology in promoting tourist attractions in the English language, and an influx of international tourists to their city. Therefore, English developers or policymakers can utilize this model to create a model of foresight based on their own research setting.

References

- Anupunpisit, V., Suwandee, S., Wetcharungsri, P., & Sukjaroen, N. (2016). Foresight of Thai nurses in ASEAN economic community. *Journal of The Police Nurses*, 8(2), 119-128. [in Thai]
- Boonyued, S., Chaisena, M., & Liengjindathaworn, O. (2016). The scenario of academic resources and information technology center, Rajabhat University in the next decade (2015-2025). *Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 9(2), 1-16. [in Thai]
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Jaroensak, T., & Saraceni, M. (2019). Elf in Thailand: variants and coinage in spoken elf in tourism encounters. *REFlections*, 26(1), 115-133.
- Kirkpatrick, A. (2010). *English as an asia lingua franca and multilingual model of elt*. Cambridge: Cambridge University Press.
- National Innovation Agency (2019). *Foresight tools*. <https://ifi.nai.or.th/649/>
- Popper, R. (2008). How are foresight methods selected? *Foresight*, 10(6), 62-89.

Seidlhofer, B. (2011). *Understanding English as a lingua franca*. Oxford: Oxford University Press.

Sukjaroen, N. (2019). Foresight. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 13(3), 33-42. [in Thai]

Sukumal, P., Lincharoen, U., & Panawong, C. (2018) Scenarios of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in the decade. *Journal of Graduate Studies Review*, 14(1), 137-161. [in Thai]

Author

Miss Wanwisa Meunchong

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University. 83 Moo 11 Saraburi -Lomsak Road,
Sadiang Sub-District, Mueang, Phetchabun Province 67000, Thailand
E-mail: wanwisa.meu@pcru.ac.th

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในมนุษยสังคมสาร (มสส.)

1. ส่งบทความวิจัยฉบับเต็มในรูปแบบของ Word File จำนวน 1 ชุด เป็นแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Office Word 2010 เป็นต้นไป
ที่เว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/index>

2. เป็นบทความที่ครอบคลุมสาขาวิชาหลัก (Main subject Category) คือ Social Sciences และจะต้องอยู่ใน 3 กลุ่มสาขาวิชา (Subject areas) คือ 1) Arts and Humanities, 2) Economics, Econometrics and Finance, 3) Social Sciences ซึ่งจะต้องอยู่ใน 5 กลุ่มย่อย (Sub-subject areas) คือ 1) General Arts and Humanities, 2) Language and Linguistics, 3) General Economics, Econometrics and Finance,

4) General Social Sciences, 5) Sociology and Political Sciences

3. ความยาวของบทความโดยนับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิง และประวัติผู้เขียน จำนวน 15-20 หน้ากระดาษ A5

4. แบบอักษร (Font) บทความ

4.1 ให้พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 14 และพิมพ์เนื้อหาในลักษณะคอลัมน์เดียว (One column) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดี่ยว (Single space) ระยะขอบบน - ล่าง 2 เซนติเมตร และระยะขอบซ้าย - ขวา 1.8 เซนติเมตร

4.2 ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวหนาโดยใช้ขนาดอักษร 16 กึ่งกลางหน้ากระดาษ กรณีเป็นภาษาอังกฤษ ให้ใช้อักษรตัวแรกเป็นตัวใหญ่สำหรับคำหลักต่าง ๆ

4.3 ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (และอาจารย์ที่ปรึกษา) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้ใช้หมายเลขกำกับชื่อผู้เขียนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น พิมพ์ด้วยตัวหนาโดยใช้ขนาดอักษร 14 กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.4 ชื่อสาขาวิชา คณะ และสถาบันการศึกษาต้นสังกัด ให้พิมพ์ที่บรรทัดล่างต่อจากชื่อผู้วิจัย ชิดขอบซ้าย พิมพ์อักษรเป็นตัวบางขนาด 12 ใช้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ให้ใช้หมายเลขกำกับเฉพาะที่ภาษาไทยเท่านั้น

5. เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในกรณีที่เป็นบทความภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและลงนามรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษาอังกฤษก่อนส่งให้บรรณาธิการ

6. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

7. บทความต้องมีสาระสังเขป (บทคัดย่อ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A5 หรือระหว่าง 150-200 คำ ในกรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

8. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามระบบการอ้างอิงเอกสารและหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในมนุษยสังคมสาร อย่างเคร่งครัด

9. บทความที่ส่งมาตีพิมพ์จะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564

10. ผลการพิจารณาให้ตีพิมพ์บทความในมนุษยสังคมสาร ให้ถือมติของกองบรรณาธิการเป็นที่สุด

11. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ผู้เขียน

12. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน (ผู้วิจัย/คณะผู้วิจัย) ต้องเขียนข้อมูลส่วนตัวโดยย่อเป็นภาษาอังกฤษไว้ในส่วนท้ายสุดของบทความต่อจากเอกสารอ้างอิง โดยให้ระบุคำนำหน้าชื่อ (นาย/นาง/นางสาว) ตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์/รองศาสตราจารย์/ศาสตราจารย์) (ถ้ามี) คุณวุฒิปริญญาเอก (ดร.) (ถ้ามี) พร้อมใส่ข้อมูลที่อยู่ให้ครบถ้วน

สมบูรณ์ รวมทั้งรหัสไปรษณีย์ โทรสาร โทรสาร และอีเมลด้วย ในกรณีที่ป็นนักศึกษา
ปริญญาโทหรือปริญญาเอก ให้เขียนเฉพาะข้อมูลนักศึกษาเท่านั้นโดยไม่ต้องใส่ข้อมูล
ของอาจารย์ที่ปรึกษา

ตัวอย่างเช่น

Author

Associate Professor Dr. Akkarapon Nuemaihom

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University 439 Jira Rd., Muang District,

Buriram Province 31000

Fax: 044-6128585 Tel: 081-8204402 E-mail: akkarapon.nm@bru.ac.th

* ส่วนประกอบของบทความ *

* บทความวิชาการ

ในการเขียนบทความวิชาการ ควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม บทความวิชาการควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้น กระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

3. **คำสำคัญ (Keyword)** ระบุนำคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

4. **บทนำ (Introduction)** นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

5. **เนื้อหา (Body of text)** ระบุเนื้อหาหลักของบทความ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย ๆ และมีการจัดเรียงลำดับหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

6. **เอกสารอ้างอิง (References)** อ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (In-text citation) โดยใช้ระบบนาม-ปี (Author-Year) ตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition) และเอกสารอ้างอิงทุกรายการที่ปรากฏในบทความต้องมีรายชื่อปรากฏอยู่ในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ด้วย

* บทความวิจัย

ให้นำเสนอผลการวิจัยที่ค้นพบอย่างเป็นระบบ โดยบทความวิจัยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้น กระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ
2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์การวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวแต่ละภาษาไม่เกิน 1 หน้า หรือระหว่าง 150-200 คำ ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
3. **คำสำคัญ (Keywords)** ระบุนำคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
4. **บทนำ (Introduction)** ระบุดังถึงความสำคัญของปัญหาที่ศึกษา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและประโยชน์โดยรวมที่จะเกิดขึ้นจากผลวิจัย
5. **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)** ระบุมุ่งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ชัดเจนและสะท้อนถึงภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัย
6. **วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)** ระบุวิธีวิจัยที่ครอบคลุมถึงประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
7. **ผลการวิจัย (Results)** ระบุผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

8. อภิปรายผล (Discussion) นำเสนอผลการวิจัยโดยอ้างอิงถึงทฤษฎีต่างๆ เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยที่ค้นพบหรือเห็นแย้งที่สมเหตุสมผล

9. ข้อเสนอแนะ (Recommendations) เสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

10. การอ้างอิง (References) ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition)

* การเขียนเอกสารอ้างอิง *

1. การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหา (In-text citation) ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น สำหรับผู้เขียนทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลแล้วตามด้วยปี ค.ศ. ที่เผยแพร่เอกสาร และ/หรือเลขหน้า เช่น Nuemaihom (2022) หรือ (Nuemaihom, 2022: 23)

2. การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้เขียน โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้อ้างนามสกุลก่อนแล้วตามด้วยอักษรย่อของชื่อแรก

3. ในกรณีอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษ และให้วงเล็บคำว่า [in Thai] ไว้ส่วนท้ายของเอกสารอ้างอิงนั้น ให้เขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษคือให้อ้างนามสกุลก่อนแล้วตามด้วยอักษรย่อของชื่อแรก และให้เขียนรวมไปกับรายการอ้างอิงที่เป็นภาษาอังกฤษเลย ตัวอย่างเช่น

References

- Nuemaihom, A. (2022). Speaking English in all situations (2nd ed.). Bangkok: Digital Media Learning and Production Center. [in Thai]
- Sato, K. (2003). Improving our students speaking skills: Using selective error correction and group work to reduce anxiety and encourage real communication. Japan: Akita Prefectural.
- Yothimas, D. (2015). A study and development of innovation on tourism English communication for tourism personnel at Phnom Rung Sanctuary in Chaloemphrakiat district, Buriram province (Research report). Buriram: Buriram Rajabhat University. [in Thai]

(สามารถดูหลักเกณฑ์และรูปแบบการอ้างอิงเอกสารเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/index>)

ให้ใช้ระบบการเขียนเอกสารอ้างอิงนี้ตั้งแต่ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2565 เป็นต้นไป

**Manuscript Preparation Guidelines for the Submission of
Academic and Research Articles in Journal of
Humanities and Social Sciences (JHUSOC)**

1. The full article should be submitted in the Word File as an electronic file using Microsoft Office Word 2010 onwards via the website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/index>.

2. The article must be relevant to the main subject category i.e. Social Sciences. This category includes the following three subject areas: 1) Arts and Humanities, 2) Economics, Econometrics and Finance, and 3) Social Sciences. Moreover, the manuscript must be under the following five sub-subject areas: 1) General Arts and Humanities, 2) Language and Linguistics, 3) General Economics, Econometrics and Finance, 4) General Social Sciences, and 5) Sociology and Political Sciences.

3. The article must be typed on A5 paper to include figures, tables, references, and author's brief personal data. Moreover, it should be between 15-20 pages in length.

4. Font

4.1 Angsana New with font size 14 is required. The article must be typed in one column and single spacing. The top-bottom margins of 2 cm. and the left-right margins of 1.8 cm. are used.

4.2 Both Thai and English article titles should be in bold face, font size 16 with initial caps of the content words, and be centered. Only English title is required for the article written in English or other languages.

4.3 The author's name (and the advisor's name) must be written in both Thai and English. It must also be typed in bold using font size 14 and centered on the page. For the Thai article, the author's name is numbered in order.

4.4 Department(s)/program(s), faculty(s) and affiliation(s) must be written in both Thai and English, and set flush on the left using font size 12 below the author's name. For the Thai article, their Thai information is numbered in order.

5. Either Thai or English article can be submitted. In the case of an English article, it must be verified and signed by an English language expert before being sent to the editor.

6. The article submitted for publication in JHUSOC has not already been published elsewhere or is not under consideration by peer reviewers for publication in other journals.

7. The article must contain both Thai and English abstracts with no more than 1 page of A5, or between 150-200 words. Only English abstract is required for the article written in English or other languages.

8. The author must strictly comply with the reference system and the criteria for the publication of academic or research articles set by the journal.

9. The article will be reviewed by three peer reviews. This goes in line with the Office of Civil Service Commission's announcement relevant to the criteria and procedures for considering the academic appointment of university lecturers (Issue no. 4) B.E. 2564.

10. The Editorial board is responsible for the final decision regarding acceptance or rejection of the article published in the journal.

11. The author will be officially informed if his/her article is not accepted. However, the manuscript will not be sent back to him/her.

12. The author/authors (researcher/researchers) must write the personal information in English in the last part of the article below the references, providing a title (Mr. / Mrs. / Miss), an academic position i.e. Assistant Professor / Associate Professor / Professor (if any), and a doctoral degree i.e. Dr. (If any). A full address, including a postal code, a fax number, and an email address, should also be provided. It is noted if the author is a master's or doctoral student, his/her personal information must be presented while his/her advisors' individual information is not required.

For examples:

Author

Associate Professor Dr. Akkarapon Nuemaihom

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University 439 Jira Rd., Muang District, Buriram

Province 31000

Fax: 044-6128585 Tel: 081-8204402 E-mail: akkarapon2512@gmail.com

* Components of Articles *

To write an academic article, clear points should be identified and appropriate sequences of the content should be considered. The article should consist of the following parts:

1. Title: The title should possess the short, concise and meaningful words. It should be written in a word level, not a sentence level. The title with 8-15 words must be written in both Thai and English. Moreover, the Thai title is typed first, followed by the English one on the next line. However, only English title is required for the article written in English or other foreign languages.

2. Abstract: The article contents are clearly summarized. Both Thai and English abstracts are required. A one-page Thai abstract with 150-200 words is written first, followed by the English one with the same number of words.

It is noted that only English abstract is required for the article written in English.

3. Keyword: The keywords appropriate for retrieving information from the database are identified. Both Thai and English 3-5 keywords are required and must be placed below the abstract. It is noted that only English keywords are required for the article written in English.

4. Introduction: The article background is presented. The article scope is also specified.

5. Body of Text: The main contents and sub-topics of the article are identified. Moreover, the topics are sorted by the contents.

6. References: In-text citation is based on the author-year system of the APA (American Psychological Association) style (7th edition). It is noted that all entries in the text should be listed in the references.

* Components of Research Articles *

The research results should be presented systematically. The research article should be composed of the following parts:

1. Title: The title should possess the short, concise and meaningful words. It should be written in a word level, not a sentence level. The title with 8-15 words must be written in both Thai and English. Moreover, the Thai title is typed first, followed by the English one on the next line. However, only English title is required for the article written in English or other foreign languages.

2. Abstract: The important research components, including objectives, population, sample group, instruments, statistics for data analysis, and research results. Both Thai and English abstracts must be written. The length of each language is not more than 1 page or between 150-200 words. It is noted that only English abstract is required for the article written in English.

3. Keyword: The keywords appropriate for retrieving information from the database are identified. Both Thai and English 3-5 keywords are required and must be placed below the abstract. It is noted that only English abstract is required for the article written in English.

4. Introduction: The significance of research problems is identified. The relevant literature is reviewed. In addition, the overall benefits obtained from the research results are also presented.

5. Objective: The research objectives are clearly identified to reflect the overall picture of the research.

6. Methodology: The research methods, including population, samples, instruments, steps of data collection, and statistics for data analysis, are clearly indicated.

7. Results: The research results obtained from analyzing the data are clearly interpreted according to the research objectives.

8. Discussion: The research results are discussed with theoretical support so as to check whether the current research results are in line with or against the previous studies.

9. Recommendations: Utilization of the research results, and guidelines for the next research should be recommended.

10. References: The references must be based on APA (American Psychological Association) style (7th edition).

*** Writing References ***

1. Both Thai and foreign authors' names in the in-text citation must be written in English only. Moreover, their last names should be written first, followed by the year of publication, and/or page numbers, for example, Nuemaihom (2022) or (Nuemaihom, 2022: 23).

2. References are listed fully in alphabetical order according to the last name of the author and not numbered. Moreover, the last name is written first, followed by the initial letter of his/her first name.

3. For referring the Thai documents, the documents must be translated into English, and the additional word "in Thai" must be put in the brackets [] i.e. [in Thai]. It is noted that the same format for referring both Thai and English documents is required.

For example:

References

- Nuemaihom, A. (2022). Speaking English in all situations (2nd ed.). Bangkok: Digital Media Learning and Production Center. [in Thai]
- Sato, K. (2003). Improving our students speaking skills: Using selective error correction and group work to reduce anxiety and encourage real communication. Japan: Akita Prefectural.
- Yothimas, D. (2015). A study and development of innovation on tourism English communication for tourism personnel at Phnom Rung Sanctuary in Chaloemphrakiat district, Buriram province (Research report). Buriram: Buriram Rajabhat University. [in Thai]

(For further information about the guidelines on writing references, please visit the website: <http://jhusoc.bru.ac.th>)

This reference style will come into effect from
Vol. 20 No.1 (January-April) 2022 onwards.

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในมนุษยสังคมสาร (มสส.)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการมนุษยสังคมสาร

เรื่อง ตีพิมพ์บทความลงในมนุษยสังคมสาร

1. ชื่อผู้ส่งบทความ

(ภาษาไทย).....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

2. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

.....

.....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

.....

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เลขที่ 439 ถนนจระ ต่าบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

อีเมล: jhusoc@bru.ac.th เว็บไซต์: <http://jhusoc.bru.ac.th>

3. ประเภทของบทความ

☐ บทความวิจัย (Research article)☐ บทความวิชาการ (Academic article)

4. เนื้อหาของบทความเกี่ยวกับ

☐ ด้านมนุษยศาสตร์ ☐ ด้านสังคมศาสตร์

5. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด

.....

6. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้า

มี).....

7. สถานภาพผู้ส่งบทความ

7.1 ☐ อาจารย์ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

คณะ.....

สถาบัน.....

ชื่อผู้วิจัยร่วม (ถ้ามี) กรณีผู้ส่งบทความไม่เป็นนักศึกษา

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	หน่วยงาน	โทรศัพท์

7.2 ☐ นิสิต/นักศึกษา☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

หลักสูตร.....

สาขา.....

คณะ.....

สถาบัน.....

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. ชื่อ-นามสกุล

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่ทำงานปัจจุบัน.....

2. ชื่อ-นามสกุล

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่ทำงานปัจจุบัน.....

8. สถานที่ทำงาน

.....

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....

โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....

อีเมล.....

9. กองบรรณาธิการสามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ที่

☐ สถานที่ทำงาน ☐ ที่อยู่ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....

โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....

อีเมล.....

10. กรณีที่ไม่สามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ กองบรรณาธิการสามารถติดต่อ
บุคคลดังต่อไปนี้

ชื่อ – สกุล

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....

โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....

อีเมล.....

มีความเกี่ยวข้องเป็น.....

11. สิ่งที่น่าสนใจ

☐ ไฟล์บทความวิจัย ☐ บทความทางวิชาการ

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

12. องค์ประกอบของบทความ

ข้าพเจ้าได้จัดทำบทความตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับของ “มนุษยสังคมสาร” ครบสมบูรณ์ ดังนี้

☐ บทความวิชาการ	☐ บทความวิจัย
☐ ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐ ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
☐ ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐ ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
☐ บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐ บทคัดย่อและภาษาอังกฤษ
☐ คำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐ คำสำคัญและภาษาอังกฤษ
☐ บทนำ	☐ บทนำ
☐ เนื้อหา	☐ วัตถุประสงค์การวิจัย
☐ เอกสารอ้างอิง	☐ วิธีดำเนินการวิจัย
☐ ประวัติผู้วิจัย	☐ ผลการวิจัย
	☐ อภิปรายผล
	☐ ข้อเสนอแนะ
	☐ เอกสารอ้างอิง
	☐ ประวัติผู้วิจัย

13. ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาอังกฤษในส่วนของ Abstract และบทความภาษาอังกฤษ และขอรับรองว่าบทความฉบับนี้มีการใช้ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องตามหลักภาษาและหลักไวยากรณ์ทุกประการ เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

14. อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ตรวจบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหาของบทความนี้ มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้

*(กรณีที่เป็นนิสิตหรือนักศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา ลงชื่อ.....

(.....)

...../...../.....

15. ต้นฉบับที่ส่งพิจารณาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น และยินดีแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการเสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ.....
(.....)
...../...../.....

ผลการพิจารณาบทความจากบรรณาธิการ

- ☐ เห็นควรดำเนินการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพของบทความ
☐ ไม่รับพิจารณาบทความ

.....
.....
.....
.....
.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม)
บรรณาธิการมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์

หมายเหตุ

1. ขอให้ท่านกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มขอลงบทความด้วยลายมือที่อ่านออก และชัดเจนแล้วสแกนส่งไปพร้อมไฟล์ PDF และ ไฟล์ Word ของบทความต้นฉบับ โดยส่งไปที่ <http://jhusoc.bru.ac.th> → ติดต่อขอลงบทความ
2. ขอให้จัดเตรียมต้นฉบับบทความของท่านตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของกองบรรณาธิการ “มนุษยสังคมสาร” มิเช่นนั้น บทความของท่านจะไม่ได้รับการพิจารณาในดำเนินการในขั้นต่อไป
3. บทความของท่านต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาอังกฤษจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ พร้อมลงลายมือชื่อรับรอง
4. ในกรณีที่เป็นิสิตนักศึกษา บทความของท่านต้องผ่านการรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษา โดยลงลายมือชื่อรับรอง

Article Submission Form
for Publication in the Journal of Humanities
and Social Sciences (JHUSOC)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University, Thailand

Date:/...../.....

To Editor of Journal of Humanities and Social Sciences

Subject Article Submission Form for Publication in Journal of
Humanities and Social Sciences

1. Author's Name.....

2. Article Title.....

.....
.....
.....

3. Types of Articles ☐ Research Article ☐ Academic Article

4. Types of Disciplines ☐ Humanities ☐ Social Sciences

5. The Highest Level of Education.....

6. Academic Position (if any).....

7. Position

7.1 ☐ Lecturer ☐ Other Positions (please specify).....

Faculty.....Institute.....

Co-authors (if any) who are not students.

Name	Organization	Telephone	E-mail

7.2 ☐ Students ☐ M.A. ☐ Ph.D.

Discipline.....

Program.....

Faculty.....

Institute.....

Please specify the thesis advisors' names

1. Name.....

Current Position.....

Address.....

Telephone..... E-mail.....

2. Name.....
Current Position.....
Address.....
Telephone..... E-mail.....

8. Author's Present Workplace

.....
.....
Office Telephone..... Mobile Telephone.....
Fax..... E-mail.....

9. Contact Address ☐ Workplace ☐ Address as below

.....
.....
Home/Office Telephone..... Mobile Telephone.....
Fax..... E-mail.....

10. In case of not being able to contact the author, the editorial board can contact the following person:

Name.....
Telephone..... Mobile Telephone.....
Fax..... E-mail Address.....
Relationships.....

11. Enclosed documents

☐ Research Article ☐ Academic Article
☐ Other (specify)

12. Article Components

I have written an article in line with the guidelines of the journal with the following components:

☐ Academic Article	☐ Research Article
☐ Thai and English Titles	☐ Thai and English Titles
☐ Author's name in Thai and English	☐ Author's name in Thai and English
☐ Thai and English Abstracts	☐ Thai and English Abstracts
☐ Thai and English Keywords	☐ Thai and English Keywords
☐ Introduction	☐ Introduction
☐ Body of Text	☐ Objectives
☐ References	☐ Methodology
☐ Author's Biodata	☐ Results
	☐ Discussion
	☐ Recommendations
	☐ References
	☐ Author's Biodata

13. An expert has examined accuracy of the English use. It is certified that the article is written in the correct English grammar and can be published in this journal.

Expert's signature.....

(.....)

Position.....

Date...../...../.....

14. The thesis advisor(s) has considered this article and approved that its contents and components are complete and accurate according to academic principles, so the article is recommended to be published in this journal. It is noted that the item 14 is for the students only.

Advisor's signature.....

(.....)

Date...../...../.....

15. The manuscript submitted for publication in this journal has not been published before and is not under consideration of other journals. Moreover, the author is pleased to make modifications suggested by the editorial board.

Authors' signature.....

(.....)

Date...../...../.....

The results of article acceptance considered by the journal editor are as follows:

☐ It should be forwarded to peer reviewers to evaluate its quality.

☐ It is rejected (Please give reasons for not being able to get the article published in this journal.).....

.....

.....

(Assistant Professor Dr. Akkarapon Nuemaihom)

Editor

Journal of Humanities and Social Sciences

NB:

1. You must fill out the Article Submission Form with readable handwriting, scan the form and submit it together with both PDF and Word files of the original full article to <http://jhusoc.bru.ac.th> → **Request for Article Submission.**

2. You must prepare your original manuscript in accordance with the journal guidelines and criteria, otherwise your article will not be considered to get published in the journal.

3. Your article must be written in the correct English and is certified by the English expert with his/her signature on it.

4. For a student, the article must be certified by an advisor with his/her signature on it.

แผนภูมิขั้นตอน (Flowchart) การตีพิมพ์บทความในมนุษยสังคมสาร

